RUOSMAN
341
473

NURUOSMANİ
341
473

لا إله إلا الله محمد رسول الله
صادق الوعد الأمين

خلاصة التبيان في تفسير سورة يس

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ	
İsmi:	N.O.
Yeni Kayıt No.	341
Eski Kayıt No.	473
Tasnif No.	2971 = 927

٤٧٣

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

وقف السلطان الأسعد الأعظم وخليفة الخاقان الأكرم الأفخم مقيم العدل والإحسان
وموضح أحكام الأمور بالرشد والعرفان السلطان ابن السلطان ابن السلطان ابن السلطان
السلطان أبو المحاسن والمكارم عثمان خان ابن السلطان
مصطفى خان ثبت الله أساس دولته الطاهرة وخلد سلطنته
الباهرة وأنا الداعي لدولته الحاج إبراهيم حنيف
المفتش بأوقاف الحرمين المحترمين عفي عنهما

إبراهيم حنيف

عدد ورق
١٦٧

بسم الله الرحمن الرحیم

سبحان من سلخ من لیل البشریة نهار الروحانیة
ثم قدر لقمر القلب منازل العرفان مستفیضاً من شمس
نور الرحمانیة • و ادآره لاستدراك فیوضاتها علی
ما امر • اذ لا الشمس ینبغی لها ان تدرك القمر • نحمده
علی ما یشاهد آثار امره حینما یرید بین الکاف و النون
فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء و الیه ترجعون
حمداً یواکظه الاثنان تقریراً و تصدیقاً • فعززنا بثالث
عملاً و ثیقاً تحقیقاً • و نعبده علی ما فطرنا اول مرة و هو بکل
خلق علیم • فسبحان الذی بعد الافنا بصیحة احیی العظام
بنفخة و هی رمیم عبادةً انور من قبس یقتبس بنار المحبة من الشجر
الاخضر الیقین • عبادةً من یقول یا لیت قومی یعلمون
بما غفر لی ربی و جعلنی من المکرمین و نصلی علی من ناداه الله

سمیا

سمیاً بقلب فرقانه القدیم • و اقسم بالقرآن الحکیم
علی رسالته علی صراط مستقیم • صلاةً قد جار رجل الروح
بها من اقصی مدینة القدس و یسعی لادائها • و علی آله و صحابه
و اهل النعیم • سلام قولاً من رب رحیم غب هذا
بو درّ یوزه کار رحمت رب احد عبد قصور و آیه محمد اسعد
عامله الله فی نشأتیه بلطفه السرمد بو وجهیله افاده حال
ایلرکه • مدت وافره دن بری اکثر اوقاتی تتبع کتب
فنون • و استطلاع مباحث مرموزه گوناگون ایله
گذارش • مانند ذخیره ذهن مزایا خواهش و المعین
مسابقه گاه قیل و قالده راکب جیاد میادین معارف
اولان سوآرندگان ایله • گاه سمت فیافی عربیه امالهٔ
لجام مباحث عروبت انجام و گاه جانب مهابهٔ فسیحه
الارجای فقهه ارقال توسن صبا خرام کلام قلوب
و گاه هیچه دخی هزار نغمه کار طبع دقایق ضمیر مکللهٔ مجملهٔ
علم تفسیرده تا یافته ورد نسرین بهشت رنیدن
بویا و معطر • گلغنچهٔ شاخطر آز اعجازدن متعطر
گلاب حقایق ناب ایله دماغ آلوده و نکهت یاب و لدیغم
دلرده خضار فضائل آثار ایله انجمن تذکارده انجرار
گفتار • سورهٔ کریمهٔ یس نک سورة القلب ایله

تسمیه‌سی وفضائل جلیله‌سنه متعلقه اولان آثار جلیّه
الاعتباری منتج اولدیغنده دانش خبایای معارف
وشناسنده مزایای لطایف اولان اخوان وخلّاندن
بعضیلری سورهٔ شریفهٔ مزبوره‌ده روایةً ودرایةً اقوال
جهانبدهٔ مفسّرین کرام بروجه ترجمه لآلی رشته هوار واسمط
تعبیرات ترکیه‌یه کشیده قلنمق اوزره بو عبد کمینهٔ کم
بضاعه وقصیر الباعه‌دن التماس واستدعا قلدقلرنده
کرچه آرزو وتمنالرین حسب الاراده اسعاف جهانکیر
طبع سقامت اتصاف اولدی لکن کیف الوصول الی
سعاد ودونها ٭ قلل الجبال ودونهن حتوف ٭ والرجل
حافیة ومالی مرکب ٭ والکف صفر والطریق مخوف ٭
مغزاسی اوزره درون وبیرون چشمان استعداد
واراده ورزش وکوشش معارف پروریدن
ساده وبرمقتضای زمانهٔ غائله ورق شمارسی
واتنده‌کی دن فرازاده اولوب ٭ آشفته دماغم سر
برک سخنم نیست ٭ دامن چه کشانم که کل ویاسمنم
نیست ٭ مصداقنجه بلکه شوره زمین قریحه قدحه‌یه
تخم افشان ازهار رنکارنک علوم موجودات وکوت
مار زلال توغل ایله دخی سیراب وریان قلیسیم بنه سر

زده

زده ونمایافته اولان ریزهٔ قشور موهومهٔ معدومات
بلکه اضغاث احلام خیالات اولدیغی مقتضای آب
وهوای طبع وخامت پیرای ایکن ٭ خدا قادر در ایدر
سنک خارادن کهر پیدا ٭ مفادی اوزره بینه
استعانت حضرت مفیض الخیر والبرکات ایله ٭٭
اقدم رجلا واخر اخری ٭ متوکلا علی الله جل وعلا ٭ امر
ملتمس ومستدعایه مبادرت قیلوب ٭ اولا ابن صدر الدین
شروانینک سورهٔ کریمهٔ مذکوره تفسیرندن وبعده
تفسیر بیضاوی وتفسیر کبیر وتفسیر ابن عادل وتفسیر
بغویدن وسائر تحریر وترجمه اولینان دقایق وحقایق
شتّا ٭ وقواعد ونکات ومزایا معتمد وموثوق به
محللردن اخذ وتحریر ٭ واول طلبه‌دن بری عکس
انداز سنجنجل رخشان فهم واذعان اولان صور تقریرات
استاد آن ٭ دخی املا وتسطیر قلنمق اوزره تشمیر ساق
ساعد اجتهاد تام ٭ وشدّ نطاق میان اقتدار واهتمام
اولنمغین عبارات صعب المفاد معقده‌دن کریزان
اولنوب دهان فهم واتقانه نوعا مداد دانش وادراک
الآیده اولانلر دخی مستفید اولمق قصد اولندیغی مبادا
غشاوهٔ نظره اولی ایله مبتلای شبهات غفلت اولانلر

طلبهٔ ساده لوح معتل العینک بصر بصیرتی تعلق ایتدکه
هنوز بنای کلمه درک واذعانی حروف علل زللدن
صحیح وسالم اولمیوب بلکه سکون تفهمی بادی اسکان
حرکات معانی اولمغله متعذر الابتدا اولان التقاء
ساکنین استحالات غیر مرضیه شتی پیدا ایدوب سمند
ادراکی سر منزل مقصوده واصل اولمدین حیث رو
کسر یوه ترهات من الخلاف ایله جادهٔ سداد هدی
انصافدن انحراف ایتمکله علیونگاه خبط وخطایه باعث
ارتطام اولمامق ایچون تکلف منشیانه دن ساده
لدی العامه مستعمل تعبیرات ترکیه خوش اینده ایله
ادا اولنمق قرار داده اولمغله دانا دلان معانی سنجان
اولان افاضل کامل العرفاندن متضرع و درخواستدرکه
سهو ونسیان ایله عکس انداز وذیله ظهور اولان صور
امور دورادور دامن عفو واصلاح ایله مستور بیورلمق
طبع مکارم مقصور وفضائل موفورلرینه احاله قلنمشدر
اشبو قلب قرآن اولان سورهٔ یس تفسیر شریفنی
تخت نشین خلافت مصطفویه اولوب قلب عالم عالم
اولان ظل رب عزت خلیفه گردون حشمت سلطان
الخافقین خادم الحرمین الشریفین حامی الملة والدین

ماحی

ماحی المظالم عن المسلمین پادشاه عدالت شعار شهنشاه
سپهر اقتدار السلطان ابن السلطان السلطان
الغازی محمود خان ابد الله خلافته الی ابد الآباد بجلائل النصر
والامداد وایده بجنود من عنده وآتاه ملکا لا ینبغی لاحد
من بعده حضرتلری قبل همایونلرینه عرض وتقدیم ایلدم
تضرع عاجزانه م وابتهال فقیرانه م اولدرکه درگاه شوکت
پناه ومعدلت دستگاهلرینه عرض اولنیان بو عرضهٔ
پرمیمنت عبد داعی دولتلری قبول بیورلمغله قاطبهٔ
قطان جهان بیننده مشار بالبنان بیورلمق عواطف
تاجداری ومراحم شهریار عدالت آثاری یه منوطدر بعد ذا
معلوم اوله که بسملهٔ شریفه نک معانی معجزه سی وسائر
فضائل جلیله وخواص جمیله سی اکثر کتب تفاسیرده
بروجه تفصیل تسطیر وتقریر اولنمشدر لکن بعضی قرع
سمع ایتمین غرائب نکات وحقایق جزیلة البرکاتدن
تذباری اهم وتذکاری الزم اولان رموزی بیانه
شروع قصد یله بسم الله الرحمن الرحیم ایدی بر وجه اجمال
خلاصهٔ معنای شریفی بودرکه اتصاف و لا اتصاف
اعتباریله نسر علی الاطلاق هی هی اولمق حیثیتندن ذات
الهیه نک اسمی اولیه آکه مقتضای حکمت جمیله جمله

اوزرلرینه وجود وکمال افاضه ایدیجی رحمن، اویله رحمن که
بحسب النهایه نوع انسانی یه کمال معنوی افاضه ایدیجی
رحیم اولان الله رحمنک اسمیله ابتدا ایده رم دیمکدر
امام عبدالرزاق قاشانی تأویلاتنده ذکر و بیان
ایدر که، بسملهٔ شریفه ده بر نکتهٔ لطیفهٔ عجیبه واردر،
توضیح و بیانی بودر که حضرات انبیاء کرام صلوات الله
علیهم اجمعین حروف تهجی یی مراتب موجوداته ازاسنه
وضع بیوردیلر، امیر مؤمنین حضرت علی کرم الله وجهه
و بعض صحابهٔ کرام رض بو وجه اوزره اشارت ایتدیلر
شوکه بنارکه موجودات بسمله نک باسندن ظهور
ایلدی زیرا حرف با ذات باری ازاسنه موضوعه
اولان حرف الفی ولی ایدوب عقله دلالت ایدیجی
حرفدر عقل ایسه اول ما خلق الله در، و حق جل و علا
عقله خطاب ایدوب بکا سندن سوکلی و مکرم
مخلوقاتدن بر نسنه خلق ایتمدم اخذ و اعطا و اثابت
و عقاب سنکله در بیورمشدر، امدی بسمله ده
حروف ملفوظه اون سکز حروف مکتوبه اون طقوزدر
قچن کلمات بسمله منفصل اولسه حروف یکرمی ایکی
اولور، پس ملفوظه اولان اون سکز حرف اون

سکز بیک عالمه اشارتدر، زیرا الف عدد تامدر
باقی مراتب اعدادی مشتملدر، و انک فوقنده بحسب المرتبه
عدد اولمین مراتبک امری در، یعنی کندیده هر عدد
بولنمز اما کندی هر عددده بولنور، امهات عوالمدن
الکله تعبیر اولنور، اول عالملر عالم جبروت و عالم ملکوت
و عرش و کرسی و سموات سبع و عناصر اربعه و مولدات
ثلثه درکه مجموعی اون سکزدر بونلره کلمات بسمله نک
اون سکز حروف ملفوظه سی اشارتدر، و اون طقوز
اولان حروف مکتوبه سی بو ذکر اولنان عوالمه عالم
انسانی ایله بیله اشارتدر، بو تقدیرجه عوالم اون
طقوز اولور، اگرچه که عالم حیوانده عالم انسان داخل ایسه ده
بینه شرفیتی و جمله یی جامعیتی و وجودی حصری اعتباریله
عالم آخر اولوب، ایکیچون شان جنس واردر و برآیه
برهاندر، ملائکه بینده جبریل امین کبیدر، حروف
بسمله نک ملفوظه و مکتوبه سی اشارت اولدیغی بو مذکوراتدر
کلدک بسمله ده غیر مکتوبه اولان الفات ثلثهٔ محتجبه که
حروفی منفصل اولدقده ظاهر اولان یکرمی ایکی حرف
تتمه سیدرکه، بری بسمله باسندن صکره اولان الف
و بری لفظهٔ جلاله نک لام ثانیه سنده اولان الف

وبری دخی رحمن ده اولان الف در ذات وصفات
وافعال اعتباریله عند التفصیل عوالم ثلثه وعند التحقیق
عالم واحد اولان عالم الهی حقیه یه اشارتدر والفات
ثلثه مکتوبه عوالم ثلثه مذکوره نك مظهر اعظمی انسانیده
ظهورینه اشارتدر وعالم الهی محتجب اولدیغیچون
رحمن الفینك محجوبیتنه عوض بسمله نك باسی تطویل
اولنمغه امر نبوی وارد اولمغله صورت رحمت انتشارینده
هویت الهیه نك احتجابنه اشارتدر وصورت
انسانیه ده انك ظهوری الحق اهل اولا بیلدیکی
حیثیتدر بوینه اولدیغندن وضعده الف تنکیر اولندی
پس امدی ان الله خلق آدم علی صورته حدیث شریفنده
ذات صفات ایله صفات افعال ایله افعال اکوان
ایله اکوان آثار ایله محجوب اولدیغنه دلالت واردر لهذا
شول کمسنه یه که حجب اکوان ارتفاعیله افعال تجلی
ایلیه اول کمسنه توکل ایدر وشول کمسنه که اکه حجب
افعال ارتفاعیله صفات تجلی ایلیه اول کمسنه راضی
وسالم اولور وشول کمسنه که اکه حجب صفات
انکشافی ایله ذات تجلی ایلیه اول کمسنه فنا فی الوحده
ایله بسمله شریفه یه ملتبس اولدیغی حالده موحد مطلق

اولو

اولوب هر فعلنی فاعل وهر قرائتنی قاری اولور پس
امدی بو وجه اوزره توحید افعال توحید صفات
اوزره مقدمدر وتوحید صفات دخی توحید ذات
اوزره مقدمدر وبو اوجه جناب رسالت پناه
علیه صلوات الاله سجده لرنده اشارت قیلوب
اعوذ بعفوك من عقابك واعوذ برضاك من سخطك
واعوذ بك منك بیورمشلردر که استعاذه اولی
افعال ایله ثانیه صفات ایله ثالثه ذات ایله در
عقب البسمله والحمدله والصلوله نظم باشلدی مقصدی
تفسیره لسان تحقیق ایلیوب قلب ایله تقریرینی بزر
تصدیق سهو ونسیان وخطایادن ایدوب مرکز
آیین شکر الله مساعیه بحقوتین سوره یس بو سوره
شریفه نك سکسان اوج ایت ویدی یوز یکرمی طقوز کلمه
واوچبیك حرفدر امام بیهقی حدیث مرفوع اولمق
اوزره تخریج ایلمشدر که رسول الله علیه افضل صلوات
الاله حضرتلری بو سوره مذکوره یی قرائت ایدنلره خیر
دارینی بر وجه عموم وشمول موصل اولدیغندن متممه
وقاری دن دفع کافه مضرات وبلیات قلدیغندن
دافعه وجمیع حاجات قاری یی اسعاف وقضا ایلدیکندن

فاضلیه تسمیه اولنسور چو بیوردیلر و بو سورهٔ کریمه نڭ
فضیلتی بیاننده آثار جمیله و اخبار جلیله وارد اولمشدر
از جمله انس رضی الله عنه دن مرویدر که رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم حضرتلری ان لکل شیء قلبا
وقلب القرآن یس بیورمشلردر یعنی هر شیئڭ قلبی
واردر قرآن عظیمڭ دخی قلبی یس در حجة الاسلام
دیدیکه سورهٔ مذکوره قلب قرآن اولدیغی ایمانڭ صحتی
حشره و نشره اعتراف ادرا او ایسه ابلغ وجه اوزره انده
مذکور و مقرردر امدی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینڭ قلب القرآن یس بیوردقلری بو سورهٔ
کریمه قصر نظمی و صغر حجمی ایله آیات ساطعه و براهین
قاطعه و علوم مکنونه دقیقه و معانی معجزهٔ رقیقه و زواجر
بالغهٔ ظاهره و نکته اشارات باهره و سائر فوائد
معجزه بی حد محتوی و مشتمل درکه هر مؤمن علیم مذکلو
بذل جهد و طاقت ایله تدبر و تأمل ایلسه البحر لجی بیکران
قطره و آفتاب درخشاندن ذره مقدارینه واصل و نائل
اولدیغی ایچوندر امدی معلوم اوله که انبیاء کرام علیهم
صلوات الله العلام حضراتنڭ کلاملری خصوصا
سید کائنات و مفخر موجودات علیه ازکی الصلوات

وای

وائی التحیات حضرتلرینڭ کلام حکمت انجاملری اشارات
حقایقی و رموز دقایقی حاوی و مشتملدر اول رموز
و اشارات جلیلة البرکاتی فهم اتمز الا آیینهٔ عقل و ادراکی
کدورات رسوم و عاداتدن پاک و مصفا و دنس
جهالاتدن مطهر و مبرا ایدن فهم ایدر زیرا هر طی کلام
دُرربار سید الابرارده قابل گنجایش هزار مجلدات
اولمیه جق حکم جوامع الکلم مندرج اولدیغی مظهر انوار اسرار
علوم اولانره آشکاردر امدی قلب القرآن یس
حدیث شریفنده اولان رموزدن بری بودرکه
قلب اجزاء بدندن بر جزودر بین الاجزاء کمال اعتدال
اکه مختصدر سائر اجزایه انوار وحدتڭ اشعه سی
اول ظل وحدت حقیقیه اولان جزو که قلبدر آنڭ وساطتیله
منعکس و سائر کمالات وجودیه نڭ تحققنه مستعددر
پس امدی قلب اتم وجه اوزره صورت تناسب معنادن
عبارت و طبق النعل بالنعل اولمق اوزره الحمل و جهیله
ظاهره مطابقه مظهردر نته کم شاعر بلاغت شعار
معنای مذکوری اظهار ایدوب رق الزجاج ورقت الخمر
فتشابها فتشاکل الامر کانها خمر ولا قدح وکانه قدح
ولا خمر دیر امدی قرآن کریم که کلام ختمیتڭ جمعیتدن

عبارتدر انكّ دخی اجزاسی واردر و اول اجزابنده ده
لسان اشارت ايله سين مطابقت ظاهر و باطن
اولان سويت اعتداليه يه مختصدر اويله سويت كه
سموات وارضين انكله قائمدر واولين واخرينك
مفتخری اولان كمالات علميه وسعادات حكميه انك
اوزرينه مبنی اولديغی اساليب دقايق علوم شرعيه
وحقايق رموز حرفيه اصحابنه خفی دكلدر وسورهٔ مذكوره
حقنده وارده اولان آثار حكمت شعارده بری دخی
سرور كائنات عليه اكمل الصلوات حضرتلرندن
مروی اولديغی اوزره من قرأ سورة يس كتب له
قراءة القرآن عشر مرات حديث شريفيدر آثار
مزبوره دن بری دخی معقل بن يساردن مرويدركه
جناب رسالتمآب عليه صلوات الله العلی الوهاب
حضرتلری اقرؤا سورة يس علی موتاكم بيورديلر بيانی
بودركه اول حينده لسان ضعيف وقاصر واعضا
حركتدن ساقط اولمغين الحق قلب بالكليه قبل واحد
لايزاله متوجه ومقبل اولوب سورهٔ مذكورهده قلب
قرآن اولمغله مجانست باطنه سببيله محضا استدعای
تزايد قوت قلب ايچون قرائت اولنمقدركه تقويت

مزبوره

مزبوره ايله اصول دين محمديّنك تصديقنده قلب متوجه
وقوی اوله غبّ ذا معلوم اوله كه متشابهات قرآندن
بعض سورهٔ كريمه اوائلنده واقع اولان حروف مقطعه‌نك
تأويلنده بعضيلر تورّع ايدوب تأويل حروف مرقومه‌يی
جناب باری جل شانه دن غيری كمسنه بيلمز انده تكلّم
حرامدر ديديلر بوخصوص شعبی دن دخی سؤال اولندقده
سرّ الله در انی سنزلر طلب ايلمك ديدی خلفای راشدين
رضوان الله عليهم اجمعين دن ده بوكه قريب روايتلر واردر
كتاب ينابيعده مذكوردر كه عمر بن خطاب رضی الله
عنه بوندن سؤال اولندقده اگر تأويل حروف مذكوره‌ده
تكلم ايتسم متكلف اولمش اولورم جناب رب عزت
جلت آلاؤه وعزّت ايسه حبيب محترمنه وما انا من المتكلفين
ديمك ايله امر ايلدی ديو بيورديلر اما بعض عارفين
رحمهم الله دن منقولدركه جناب شهنشاه سراپردهٔ
لولاك عليه صلوات الله عدد البشر والاملاك
حضرتلری ايچون تحقيق نشأت واردر كه هر نشأتی
اعتباريله جناب باری عز اسمه كندولرله مكالمه بيورديلر
نشأهٔ بشريه‌لرين قل انما انا بشر مثلكم يوحی الی
قول شريفی افصاح ايدر بو نشأه اعتباريله كلمات مركبه

ایله قل هو الله احد بیوردی الآیه و نشأه ملکیه لرینی
حدیث شریفلرندن اولان لستُ کاحدٍ منکم ابیت
عند ربی فیطعمنی ویسقین قول شریفی افصاح و انبا ایدر
بو نشأه اعتباریله حق جل وعلا حضرتلری حروف مفرده
ایله مکالمه بیوردی یس وطه وحم و بونلر مثللی ایله و نشأه
لاهوتیه لری اعتباریله که ینه حدیث شریفلرندن اولان
من رآنی فقد رأی الحق قول شریفی که انی اخبار و اظهار
ایدر او اعتبار ایله جناب عبیدان عظیم الشان جنس
حروف وکلماتدن اولمیوب عقول قاصره درک و اذعان
قیلمیوب فهوم ادراکات عاجزه اوله جق حالت ایله
مکالمه بیوروب فاوحی الی عبده ما اوحی بیوردی دیو
تأویلده تورع ایلدیلر اما بعضیلر حروف مقطعات
مرقومه‌لی بیانده شناور دریای عمان تأویل اولوب
دیدیلر که شعبینک سر الله فلا تطلبوه دیدیکی حروف
مذکوره جناب حق علمیله خاص قلدیغی سردر یعنی الحق
الله بیلور و شول قرب نوافل ایله مقرب اولان
علما راسخین که الله ایله کندو بینلرندن بینونت مرتفعه در
انلر علم الله ایله بلکه الله ایله بیلورلر دیدیلر بعضیلر دخی
حروف ملفوظه مسمانک تعدیدی یاخود بعضی سورک

تسمیه

تسمیه سی مقصوددر دیدیلر امدی کرک تعدید و کرک تسمیه
قصدی بسایط حروفدن بر طایفه ایله افتتاح سورده
نکته معارض و منازع اولانلره اشبو متلو اولان قرآن
کریم کندی کلاملری منظوم اولدیغی حروفدن ایکن اگر جناب
کبریا جل و علادن نازل اولمیوب بشردن صادر اولسه
قرآن کریمه مساوی اولملق قتنده قالدی بلکه اکثر ترتیب
نظمدن عاجز اولورلرمی ایدی دیو معارضلرک عجز
و فسادلرینه تنبیه و توبیخ ایچوندر یاخود ابتداءً قرع سمع
ایلین اعجازدن مستقلاً بر نوع اولسون ایچوندر که زیرا
کافهٔ عرب و عجمک عوامنک و خواصنک مستعملری اولان
نفس حروف ایله اولا نطق اعظم معجزات باهره دن
ایدوکی ظاهره در اگر اسمالریله تلفظ اولنسه الحق انلی قرائة
و کتابت اصحابی فهم ایدوب امی اولانلره تفهم اعز
من بیض الانوق و ابعد من مناط العیوق اولوردی
خصوصا نمط عجیب و اسلوب غریب ایله بر نهج عبقری
بر ستر سری دن مبنی اوله که عدد حروف مقطعه یالکز
یکرمی طقوزدر علی قول یکرمی طقوز سوره کریمه اولنده
ایراد اولنوب مقدار عدد حروفه اشارت بیورلمشدر
دیدیلر و بعضیلر دخی حروف مرقومه کلماته اشارتدر

وهر بری بر کلمه دن اقتصار اولنمشدر یس ده اولان
یا یوم میثاقه اشارتدر س اهل اشواق ایله باری
بینده سره اشارتدر دیدیلر، شناسندکان
خبایای معارف اولانلر حروف ملفوظه نک مخارجی
اعتباریله دخی معانی دقیقهٔ لطیفه یه اشارت ایدوب
سینک مخرجی حلق ایله شفه متوسطنده اولمغین سویت
اعتدالیه یه اشارتدر ویانک دخی مخرجی سین مخرجی
اولمغله اکا قریب مرتبه اشارتدر دیدیلر بعده حروف
سویه اعتدالیه بینده سین زبری که مسماسی اولان
س در بیناتی که ی و ن درانلرک بیننده دخی تساوی
ایله خاص اولدی زیرا مسماسنک عددی التمش
بیناتی اولان یا ایله نونک دخی عددی التمشدر، وحروف
مرقوم بین اجزاء الحروف قلبدر دینلدیکی قلبده سویت
اعتدالیه اولدیغندن بونک خ اسمیله مسماسی میننده
من جهة العدد مساوات اولمغله اول حالت اعتدالیه
ناشی بین اجزاء الحروف قلب اولدی لهذا یس ایله مراد
جناب خیر رسل علیه افضل الصلوات حضرتلریدرکه
خلقاً اعتقاداً وعملاً اعتدال حقیقی واستقامت ظاهری
وباطنی ذات علیه لرینه مختصدر، وشیخ صدر الدین قونوی

قدس

قدس سره دیدیلرکه بو حروف ایله مراد روحانیلردر
رفاعة ابن رافعدن اولان روایتک شرحی بودرکه،
برکون سرور کائنات علیه اسنی الصلوات حضرتلریله
اداء صلوة ایدردک سعادت ایله مبارک رأس
شریفلرین رکوعدن رفع بیوردقلرنده سمع الله لمن حمده
دیدیلر ورائلرنده برشخص ربنا لک الحمد حمداً کثیراً طیباً
مبارکاً فیه دیدی بعد الفراغ تکلم ایدن کم ایدی دیو
سؤال بیوردقلرنده قرائت ایدن کمسنه بن ایدم
دیدی، لقد رأیت بضعة وثلثین ملکا یبتدرون ایهم
یکتب اولا بیوردیلر پس ایدی معلوم اوله که شرعاً
وکشفاً ثابتدر که صورتلردن برصورت تام اولمز الا
انکیچون روح البته واردر لکن اکثر ناسه نسبت ایله اول
روحک آثاری خفی اولور، کاهیجه ده اول روحه روح
اخرک اتصالی امداد ایدوب مؤید اولمغله آثاری ظاهر
اولور بوندن معلوم اولدیکه جمیع صور اعمال واقوال
اعراضدر انلرک رفعتی اولمز الا کندیلره مصاحب
ومقارن اولان عرضلر مرتفع اولور، مؤیدات خ
انلرکبی ارواح عمال ایله نیتلرینک وعلو مرتبه تابعه اولا
همتلرینک متعلقاتیله، وکارکر اوله حقلری امره اعتقاد

صحیحه مطابقتیله مؤید اولورلر امدی حروف و کلمات الحمد
دخی مفرداً ذکر اولندیغی حیثیتدن و ترکیب اولنوب ذکر
اولندیغی حیثیتده خواص واردر که تلفظ اولندقده یاخود
کتابت اولندقده صورتلری واسطه سیله ارواحلرندن
ظاهر اولدیغنه شهود حقه و تجربهٔ محققه ایله انبیا و اولیا
شهادت بیورمشلر بویله اولدیغندن آنفاً ذکر
اولینان خصوصده که شخص مرقومک قرائت ایلدیکی ترکیب
حمده اوتوز اوچ حرف واردر و هر حرفک بر روحی وار
درکه اول حرف ایله نطق اولینان شینک صورتنی
اثبات و ابقا ایدوب عاملک دخی نیتی و توجه نفسی و علم
و اعتقادینه تابع همتنک تعلقی انضمامی انی منتهای همتنه
ترفیع ایتمکله نتیجه پذیر اولورلر امدی حدیث شریف
مذکورده بضعةً و ثلثین بیوریلوب بضعک اولی اوچ
اخری طقوز اولمغله ترکیب حمده اولان اوتوز اوچ حرفک
روحلری اولان اوتوز اوچ ملکه اشارت اولدی
پس بو اصل اصیله بناءً لبیب و اریبه و لانه خفی دکلدر که
اوائل بعض سورده اولان حروفک خاصیتی و تکراری
اول سورهٔ کریمه یی تغییر و تحریف قلنمقدن حفظ ایتمکده
دخلی ممکن بلکه مقرر اوله اجمال وجهی اوزره توضیح مقام

بوله

بویله بلنمک واجبدر که حق ذاتنده حقایق حروف واجب
تعالی ایچون صور علمیه درلر اما اول حقایق حروفی مخاطب
محققه یاخود مقدره توجیه ایتمکه ارادهٔ الهیه تعلقی اعتباریله
علمدن ممتاز اولورلر اصحاب کشف و تحقیق عبارتلرنده
شایع و ذایعدر که کلام علم و قدرت صفتی بیننده واقع
مقارعهٔ معنویهٔ غیبیه دن منتشیه بر صفت حقیقیه در و شونک
یوقدر که هر شیده که قدرتک مدخلی اوله البته ارادهنک
دخی آنده مدخلی واردر زیرا قدرتک تأثیری اراده
وفقی اوزره در بویله اولدیغندن قدرت رتبه‌سنه ارادهٔ
ذکر اولنورلر امدی علم و قدرت جسمین متقارعین
و ارادهٔ مقارعه منزله سنده اولدی پس ایکی جسم
بیننده مقارعه حدوث صوتی مقتضیه رابطه اولدیغی کبی
علم و قدرت بیننده اراده دخی رابطه اولدی امدی
و بالحق انزلناه و بالحق نزل نص کریمی حکمیله رحمت
الهیه اقتضا ایلدیکه صور علمیه سمار سموداتدن مظاهر ثلثه که
صوتی و کتابی و لسانی درلر انلره منزل اوله ده سمع و بصر
و قلب اوزره ظاهر اوله و بینه ملابس حدوثده بو تنزلات
و ظهور ایله بیله حقیقت قدسیه سی ارجاس هیولانی
و ادناس ماددیدن محفوظ اوله نته کم انا نحن نزلنا الذکر

وانا له لحافظون، نظم عظیمی انی افصاح ایدر بو جهتدن علماء
ائمه کتب عقاید اسلامیه ده ذکر و تنصیص ایدیلر که قرآن
کلام الله در غیر مخلوقدر، لسانلرله تلاوت اولنور مصحفلرده
کتابت اولنمشدر، صدرلرده حفظ اولنمشدر، اگرچه
قرائت و کتابت و حفظ حادث ایسه ده دیدیلر امدی
بو مقدمات بویله جه محقق اولدقده بز دیرز که، هر
حرفک حقیقتی صور علمیه اولوب صور علمیه دخی اسمای الهیه دن
عبارت اولوب و اسمای الهیه دن هر اسم بر مظهر اولدیغنه
موجوداتدن هر بر فرد اسمای الهیه دن بر اسم خاص تربیه سی
تحتنده واقع بر حقیقت حرفیه یه مظهر اولدی که او حقیقت
انککی روحی و حقیقتی و لبی و قلبی اولوب مجردات
کبی موجوداتدن مظهریتنده اکا بر شیء آخر مشارک
اولمامش اولدی، زیرا مجردات مظاهر اسمای تنزیهیه در
اکا مقابل اسمائیه مظاهر اولان اجسام انده مشارکت
اولمز، بوندن صکره نشأۀ انسانیه جمیع اسما و صفاته
مظهردر، زیرا جمیع مجردات و مادیات و لطائف
و کثایف وآفاقده منبث سائر تفاصیل انده جمع اولنمشدر
همان جمیع عوالمک انموذجیدر، بویله اولدیغندن
انسان عالم صغیر بلکه وسعت احاطه سی سببیله عالم کبیر

تسمیه

تسمیه اولنور، پس حقیقت انسانیه جمیع اسما و صفاته
مظهر اولوب ظهوری بینلرینده آثار و احکامی انده ظاهره
اولدیغیچون جمیع عالمدن منتخب معلومات صغیره و کبیره یی
بغیر ترک احصا ایدر بر کتابدر که انک عالمه نسبتی قرآن
کریمک کتب سماویه یه نسبتی کبیدر که ولا رطب ولا یابس
الا فی کتاب مبین بیورلمشدر، شیخ رئیس بو مذکوراته
قریب و ملایم تقریر ایدر که بو حروف مقطعه بینلرنده واقع
اولان ترتیب مراتبنده مراتب وجوده اشارت
وار در بیانی بودر که، تحقیقا موجودات مراتب ایله در
اولا باری وجود حق جل و علادر که مبدع مبدعات
و منشئ کل در، ابتدا خلق و ابداع ایلدیکی عالم عقلدر،
او دخی بلا موادٍ قائمه اولان موجوداتدن چوغنی مشتملدر
اندن صکره خلق و ایجاد ایلدیکی عالم نفس در او دخی مفارقت
کلیه ایله موادی مفارقه اولمیوب بلکه ملابسه ما ایله ذوات
معقولاتدن جمله کثیره یی مشتملدر، اندن صکره خلق
ایلدیکی عالم طبیعتدر، اولده تماما ماده یه ملابس اولدیغی
حالده اجسامده ساریه اولان قوایی مشتملدر اجسامده
حرکات و سکونات انکدر، اندن صکره خلق ایلدیکی
عالم جسمانی در اولده ایکی قسمه منقسمدر بری اثیری بری

عنصری در جسم عنصری نك خاصه سی اشکال مختلفه
واحوال متغایره یه وایکی صورت متضاده بیننده اونك
انقسامنه تهیئو در قنغیسی بالفعل اولورسه اخری
بالقوه اولور وقوای مذکوره دن هر بری ایچون کندی
ذاتی جهتیله ده اعتبار وکندیدن کائن تالی سی اولانه اضافت
ایله دخی اعتبار واردر وجمله تاثیرك شرکت حسبیله اوله
نسبتی نسبت ابداع در مقدما ذکر اولندیغی اوزره برو جه
اجمال توضیح مقام بویله در اما تفصیل وجهی اوزره بونك
توضیحی بودر که انفا ذکر اولندیغی اوزره چونکه موجودات
ایچون مراتب واردر اول مبدع مبدعات ومنشئ
کل اولان وجود حقدر ثانی عالم عقل ثالث عالم نفس
رابع عالم طبیعتدر تاثیرك اوله نسبتی نسبت ابداع درکه
عقله مختصدر اندن صکره ثانی اول ایله تاثیر بیننده متوسطاً
قائم اولسه نسبت نسبت امر اولوب انده عقل ایله نفس
معاً مندرج اولور رابع که عالم طبیعتدر انك اوله نسبتی
نسبت خلق درکه موجودات طبیعیه یه مختصدر وجمیعنه
عامدر تکوین عالمك عالم کون وفساد اولوب تغیرات
وتبدلاتی ایچون موجودات طبیعیه دن کلفت فاسده یه
مختصدر فحین موجودات روحانیه یه وجسمانیه یه منقسم

اولسه

اولسه اول وقت نسبت کلیه امر وخلق کندویه مختص اولان
جناب مبدأ حق جل شانه ایچون اولور پس امر جمیع
ذی ادراکه خلق جمیع ذی تسخیره تعلق ایدر بو توضیحات
بویله جه معلوم اولدیسه ایدی بلنمك کرکدر که نه وقت
ذوات حروف ایله بو معنالر اوزره دلالت مراد اولنورسه
ترتیب قدیم که ابجد هوز ترتیبیدر بو ترتیب اوزره
حروفك اولی معانی مراتبدن اوله ثانی یه ثالث ثالثه
رابع رابعه دلالت ایدر وذاتی حیثیتندن بو معانی یه
دلالت ایدن جهت اضافت ایله دلالت ایده نك
اوزرینه مقدم اولور وبو معانی یه دلالت ایلمکده
ذاحیثیتندن اول اولان حرف اضافت جهتیله اولانه
مقدم اولور وایکی معنانی بر برینه نسبتدن حاصل
اولان معنا ایکی حرفك عددلرینی بر برینه نسبتدن حاصل
اولان حرف ایله مدلول علیه اولور وعدد ضربیدن
حاصل اولان رتبهٔ عدد حرف واحد ایله مدلول علیه اولوب
اول حرف واحد بو دلالتده مستقل اولور مثلا ده یی به ده
ضرب ایتدکده ی حاصل اولوب معنای ابداعه مستقلا
دلالت ایدر وایکی حرف ایله مدلول علیه اولانلر مطروح
اولوب بو دلالتده مأخوذ ومعتبر اولمز مثلا جه ده ضرب

اولنسه حاصل اولان یه در بو برشکل وصورتدرکه ی یی ه
یی مشتمل اولوب هر برینک مستقلا مدلولی اولمغله اول
مدلوله دلالتلری توهم اولنور اوایسه مقصود دکلدر
وحد ذاتنده دلالت خاصه سی اولان هر ایکی حرفک اجتماعنده
بو اشتباه اولمغله جمله سی مطروح اولوب دلالتده معتبر
اولمز و ایکی مرتبه یه دلالت ایدن ایکی حرفک اجتماعندن
حاصل اولان حرف بر مرتبه یه دلالت ایدر که ماقبلنده
اولان مرتبهٔ واحده واسطه سیله اخذ اولندیغی جهتدن
مدلول اولور ، مثلا الف ایله دالک جمعندن ه بایله
دالک جمعندن و جیم ایله دالک جمعندن ز حاصل اولوب
مرتبه لرینه دلالت ایدر امدی بو مذکور اولان بو وجه
متقرر اولدیسه بطریق الضروره لایق اولدیکه ا ایله باری
تعالی یه ب ایله عقله ج ایله نفسه د ایله طبیعته دلالت
اولنه و بو حروفک بو معانی یه دلالتی حروف مذکوره
ذوات اولوب اضافت ایله اخذ اولنمدیغی حالده در
بوندن صکره ه ایله باری تعالی یه و ایله عقله ز ایله نفسه
ح ایله طبیعته دلالت اولنور بو دلالت بر بنیه نسبت
اولنوب حاصل اولان حرفک دلالتی در نتهکم سابقده
تصویر اولندی ط ه بین الحروف هیولایه و عالم هیولاییه

دلالت

دلالت ایچون باقی قالدی ما و هیولانک تحتنه نسبت ایله
وجودی یوقدر امدی ط حرفنده رتبهٔ احاد تمام اولدی
کلدک اضافت و نسبت اخذ اولندیغی حاله ما بزم ابداع
دیدیکمز معنا باری تعالی یی عقله نسبتدن حاصلدر ی
ایله مدلول علیه درکه اول ایا ه یی ب ده ضربدن
حاصلدر امدی باری تعالی یی یا عقلی نفسه نسبت
صحیح دکلدر زیرا باری تعالینک و عقلک نفسه
نسبت اولندقده حرف ایله دلالت اولنه جق عددی
یوقدر وجهی بودرکه باری تعالی یه دلالت ایدن ه
نفسه دلالت ایدن ج ده ضرب اولنسه یح حاصل
اولور بو و بونک امثالی اولان شکل و صورت خلافی
موهم اولمغله مطروح اولمش ایدی وامر دیدیکمز معنا باری
تعالی یی مضافا مأخوذ اولا عقله نسبتدن حاصلدر
ل ایله مدلول علیه اولدیکه ه یی و ده ضربدن حاصلدر
وخلق دیدیکمز معنا باری تعالی یی مضافا مأخوذ اولان
طبیعته نسبتدن حاصلدر م ایله مدلول علیه درکه ه
یی ح ده ضربدن حاصلدر تکوین دیدیکمز معنا باری
تعالی یی ذات اولان یعنی اضافتسز مأخوذ اولان
طبیعته نسبتدن حاصلدرکه ک ایله مدلول علیه اولورکه

ه ی د ده ضربدن حاصلدر ونسبت امر ایله نسبت خلقک
جمعی یعنی خلقی امر واسطه سیله ترتیب ل وم ایله مدلول
علیه ایدی مجموعی حرف ع ایله مدلول علیه اولور ونسبت
خلق ایله نسبت تکوین یعنی تکوین واسطه سیله خلقی ترتیب
م وک ایله مدلول علیه ایدی مجموعی س ایله مدلول علیه اولور
و وجودک ایکی طرفی که امر ایله تکویندر ل وک ایله مدلول
علیه ایدی بو ایکی نسبتک جمعی ن ایله مدلول علیه در
وامر خلق تکوین نسبتلریکه ل م ک ایله مدلول علیه ایدی
مجموعی ص ایله مدلول علیه در وحرف ی ایله مدلول علیه
اولان ابداع دیدیکمز معنا تحتنده بو جمله نک انطوا واندراجی
اعتباری ایله ق ایله مدلول علیه در و بو حرف قاف ص ایله
ی نک جمعندن دخی حاصل اولور و بو جمله نی باری
تعالی یه ردّ وارجاع اعتباری ایله که باری عز شانه جمله نک
مبدئی ومنتهاسی واولی وآخری اولمسی ایله که یعنی فاعل
کلّ وغایت کلّ اولدیغی جهتدن ق حرفنک مدلولنک
ضعفی اولان ر ایله مدلول علیه اولور پس امدی بو جمله
مذکوره قرار داده صحیفه ذهن اولدیسه بن دیرمکه
الم ایله مدلول اولان معنا امر وخلق صاحبی اولان
باری جل شانه یه قسمدر والم اول وآخر مبدا فاعلی

ومبدا

ومبدا غائی اولان امر وخلق صاحبی باری تعالی یه قسمدر
والمص امر وخلق صاحبی ومنشئ کلّ اولان باری تعالی یه
قسمدر وص عنایت کلیه اولان امر وخلق وتکوینه
قسمدر وق عقله شامل ابداع واسطه سیله جمله یی
مشتمل ابداعه قسمدر وکهیعص ک ایچون اولان
نسبته قسمدر اول نسبت عالم تکوینی مبدا اوله نسبتدرکه
باری تعالی در مضافاً مأخوذ اولدقده ه ایله مدلول علیه ایدی
وعالم تکوینک باری تعالی یه نسبتی ابداعدرکه ی ایله
مدلول علیه ایدی بعده خلق واسطه ابداع ایله اضافت
ونسبت وقوعی ایله امر اولور بو خلق وامر مجموعی ع ایله
مدلول علیه ایدی بعده تکوین خلق وامر واسطه سیله
وقوع بولمغله ص ایله مدلول علیه ایدی وطه مضافاً مأخوذ
باری تعالی دن مستفیض اولان عالم هیولانی یه قسمدر
زیرا ط هیولایه دال وه باری عز اسمه دالدرکه ا ایله
د جمعندن ه حاصل اولمش ایدی ویس ابداع ایله
تکوینه قسمدر ابداع فیضک اولی وتکوین واسطه
خلق ایله فیضک آخریدر ی ابداعه دالدر وس تکوین
ایله خلقه دالدرکه ک تکوینه وم خلقه دال اولمغله
مجموعی س ایله مدلول علیه اولمش ایدی وحم خلقده

واقع اولان عالم طبیعتہ قسم درح طبیعتہ وم خلقه دال
ایدی وحم عسق عالم طبیعی نك وجودی ایله امرك
بیننده وساطت خلقك مدلولنه قسمدر که خلقی امره
نسبت وخلقی تکوینه نسبت ایتمکله که خلق امردن مأخوذ
وتکوینه وصول بولمغله عوالمك کلیسنی مشتمل اولا ابداع
کلی تمام اولور بو تفصیل مراد اولندیغندن حم عسق بیورلدی
اگر اجمال مراد بیورلسه حم ق دیمك کافی ایدی زیرا
امر وخلق وتکوین مجموعی باری تعالی یه نسبت اولندقده
ابداع تحتنده منطوی اولوب ق ایله مدلول علیه اولدیغی
سابقده بلنمش ایدی وطس خلق نسبتی ایله تکوینده
واقع عالم هیولانی یه قسمدر زیرا ط هیولایه وس خلق
وتکوین مجموعنه دلالت ایدر وطسم خلق نسبتی ایله اولان
تکوین ایله خلق ایکنده واقع عالم هیولانی یه قسمدر ون
عالم تکوین ایله عالم امره قسمدر که مجموعی ك ول در غب هذا
اشبو ذکر اولنان وجوه اوزره حروفك حقایق مبانیسی
ودقایق معانیسی معلوم اولدقده توهم وظنك ایراث
خلجان ایتمیه که حروف ایچون بو مذکوراتدن غیری یه
دلالت عدم امکانده اوله زیرا جناب علیم علام عز شانه
حضرتلرینك کلام شریفندن مراد عالیسی واحده منحصر

دکلدر

دکلدر بلکه هر براحدان تفهم ایلدیکینك خلافنه مادامکه
شرع وعقل وکشف شهادت ایتمیه باری تعالینك مرادیدر
لکن اول کمسنه نسبت ایله مفهوماتك کلیسنده مراد عالیسنك
انحصاری یوقدر خصوصا حروف مقطعات که انلرك
عجایباتنه غایت وغرایباتنه نهایت یوقدر زیرا
علم خواص حروف انبیا واولیایه وارباب اذواق
عالیاته مختص اولان علومدندر اهل بیت نبوته ومشایخ
مغاربه یه مخصوص اولان علم جفر وجامعك مدار ومناسی
علم حروفدر شرح مواقفده سید شریف ذکر وتصریح
ایدر که جمیع عالم اولانلرك اعمی حروفدر زیرا موجودات
وبعد ولردن بر موجود وبر بعدم یوقدر که حروف
ایله احوال وکیفیاتی ظاهره اولمیه زیرا حروف هر شیئی
محیطدر حتی جناب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلری بو خصوصه اشارت قیلوب تعلموا اباجاد و
تفسیرها فان فیها الأعاجیب کلها فویل لعالم جهل اباجاد
تفسیرها بیوردیلر وابن عباس رضی الله عنهمادن
مرویدر که اسد الله الغالب علی ابن ابی طالب
کرم الله وجهه حضرتلری حم عسق دن وقوع بوله جق
فتنه لری بیلورلر ایدی دیدیلر امام قشیری وثعلبی

تغیر لرنده ذکر ایدیلر که، حم عسق نازل اولدقده جناب
سریرارای کشور رسالت علیه افضل الصلوة والتحیة
حضرتلرینک آفتاب جمال باکماللرنده آثار حزن وملال
ظاهر اولوب وجهندن سؤال اولندقده، اخبرت
ببلایا تنزل بامتی من خسف وقذف ونار یحشرهم الی البر
وریح یقذفهم الی البحر ورآیات متتابعة عند نزول
عیسی وخروج دجال، بیوردیلر، وتفسیر تیسیرده قرآن
عظیمده اولان حروف مقطعاتدن هر بری بو امتک
منتهای ملکلرینک بیاننه وانلرده ظهور حقه وامالرینک
وخلیفه لرینک عددلرینه ودولت اسلامیه بالغه اولان
بقعه لرک عددینه متعلقه امور جلیله وخطیره یه اشارتدر
دیو مصرحدر، بو دخی اسرار عجیبه حکمندر که لسان عربده اولان
جمیع حروف همزه الف متحرکدر دینین قوله نظر یکرمی
سکز حرفدر نصفی اون درت حرفی جناب الله عظیم الشان
اوائل سوره ده ذکر بیوروب حروف مرقومه یی اوچ قسمه
تقسیم ایلدی، قسم اول الفدن داله دک طقوز حرف
قسم آخر فادن یایه دک ینه طقوز حرف وقسم وسطکه
رادن غینه دک اون حرفدر قسم اولدن الف
ایله حایی ذکر ایدوب یدی حرفی ترک ایلدی وقسم

حروف

آخیردن فا ایله واوی ترک ایدوب یدی حرفی ذکر ایلدی
وقسم اولده حروف حلق وصدردن انجق برینی ترک
ایلدیکه خاء معجمه در وقسم اخیرده دخی حروف شفه دن
انجق برینی ذکر ایلدیکه میم در وقسم وسط اون حرف
ایدی انلردن تمامنه وکین برینی ذکر و برینی ترک ایلدیکه
رایی ذکر زایی ترک سینی ذکر شینی ترک صادی ذکر
ضادی ترک طایی ذکر ظایی ترک عینی ذکر غینی ترک ایلدی
وبو خصوص امر اتفاقی دکلدر بلکه لحکمة قصد اولنمش بر ترتیبدر
عقول قاصره بشر انی درک واذعاندن عاجزه والمعلمه سری
معلوم دکلدر نته کم جناب حق جل وعلا بعضی سوری
ن وق وص کبی حرف واحده تخصیص ایلدی وبعضیسنی
یس وطس وحم وطه کبی ایکی حرفه تخصیص ایلیوب وبعضیسنی
الم وطسم والر کبی اوچ حرفه وبعضیسنی دخی المر والمص
کبی دردت حرفه وبعضیسنی دخی حمعسق وکهیعص کبی
بش حرفه تخصیص ایلدی بونلرک دخی سرینی جناب
عالم السر والخفیات اولان باری عزشانه بیلور
واعلام وافهام بیوردیغی عبدی بیلور تسلیم اولنمه که
بو سورلرده کوره بر حرفلی دن بش حرفلی یه وارنجه کلام
یا حرف یا فعل یاخود اسم اولوب ترکیب عربیه بونلرده

حاصل اولمغله اکه اشارت اوله اما بو توزیع و تقسیم
اوزره وجه تخصیص بنه علم الله راجعدر لا یعلمه الا الله
ایدی کلهلم ما نحن فیه مزه مقدما ذکر و بیان اولندیغی
اوزره قلب القران یس حدیث شریفی مغزاسنجه
قلبده کمال اعتدال اولدیغندن بین اجزاء القران بو سوره
کریمه قلب اولدی دیونجه اوله ایله استدلال اولنمش
ایدی بر دلیل دخی بودر که یس ابداع و تکوینه دال
اولمغله فیضک اولینه و اخرینه قسم اولدیغی مقدما بیان
اولنمش ایدی اشبو اعتدال سویه خاصهٔ قلب اولدیغی
اول و اخره منوال مرقوم اوزره دلالتی اشعار و اظهار
ایدر و بنه نگاشتهٔ صحیفهٔ ذکر و تبیین اولندیغی اوزره
یس ایله مراد جناب حبیب خدای علیم علیه الصلوة و التسلیم در
دینلمش ایدی بونده بر نکتهٔ معجزهٔ بلیغه دخی وار در که
بر سر سری جلیلدن منبی و مخبر در اول نکته بودر که
اسم شریف محمدک اجزاسی م ح م د در بو مجموعک عددی
طقسان ایکی در کمال کلمه سنک اجزاسی که ک م ا ل
در بو مجموعک عددی طقسان بر اولوب اسم سامیلری
عددندن کمالک بر نقصانی اولدیغی جناب مفخر موجودات
مستجمع جمیع کمالات اولوب الحق نقصان اولا خواص

مرتبه

مرتبهٔ الوهیتدن اولان کمال وجوب ذاتیدر و بو اسم
شریف محمدک بیناتی که یم ا یم ال در بو مجموعک عددی
یوز او توز ایکی اولوب قلب عددی ایله مساوی اولدیغی
دخی قلب قرآن اولان یس ایله مراد ذات عالیهلری
اولدیغنی اشارت ایدر و بعضیلر طه و یس اسماء
رسول اکرم صلی الله علیه و سلم دندر دیدیلر بو قولی
اهل بیت نبوته ال طه و یس دینلدیکی تأیید ایدر و اسرار
دقیقهٔ معجزهیی مشتمل بونده بر نکتهٔ لطیفه دخی بودر که
یس ایله مراد انسان دیمکدر لکن تفخیمات الرسول
مراتب ذکرندن صکره بنه قلب کافهٔ موجودات اولان
حضرت محمد علیه الصلوة و السلام مراد در بیانی بودر که
اکوانده مقصود بالذات اولان انساندر انک قلبی
عدد سماوات و ارضین مقدارنجه طبقات سبعه صاحبیدر
طبقهٔ اولیسی محل اسلام و محل وساوسدر که صدر در
و طبقهٔ ثانیهسی محل ایمان در که قلب در طبقهٔ ثالثهسی
محل محبت خلق در که شغاف در طبقهٔ رابعهسی محل
رؤیت حق در که فؤاد در طبقهٔ خامسهسی محل محبت
حق در که حبة القلب در و طبقهٔ سادسهسی محل
علوم دینیه در که سویدادر و طبقهٔ سابعهسی محل تجلی

صفاتدر که مهجه در اشبو وجه اوزره مخلوق اولان
قلب انسانک رأسی طرفندن ثلث بدنی جانبنده در
امدی ترتیب ابجد اوزره حرف ی ترتیب مزبورک
رأسی طرفندن ثلثه قریب محلده اولوب حرف س
دخی ترتیب هجا اوزره اکه قریب محلده اولوب بو
ایکی حرفک بری جهری و بری همسی اولمغین شدت
وضعفک مقارنتی ایله قلبه مماثل حد اعتدالده اولدیغندن
قلب صحیحکه رقت وصلابت بیننی جامع بر زجاجی شفاف
اولوب صلابتیله بیله کندیده بر صورت ثابته اولمیان
ما ر لطیفک رقتندن عالی وکندیده کمال قسوتندن
ناشی بر شیء منطبع اولمیان سنک خارادن کمال
لطافتیله بیله متنزل اولمغین رقت وصلابتی جامع
وکندیده انطباع اشکال وصور و متهیئ اولدیغی قدرت
واختیاری ایله موحد بینک صفاتیله متخلق اولوب موفقی
ایله جلب خیر ودفع شر اتمکی هم مفید هم قابل اولمقدر که
صانعنه کندی نفسندن اعتقاد حق ایله شاهد اوله
بو یله قلب صحیح وصافی اصحابی اولان اجزای انسانک
قلبی اولان انبیا ر مرسلینک قلبی اولان جناب
محبوب خدا علیه اکمل الصلوات ابد احضرتنیک

اسم

اسم سامیلرینک مشددی معتبر اولمق وجهی اوزره
اسما حروفی که میم حا میم میم دال در بو مجموعنک عددی
اوچیوز اون بش اولان عدد مرسلین ایله مساوی
اولوب جمله مرسلین نور محمدیدن خلق اولنمغین وجه
ارضده اجزای من له الحیاتک انسان قلبی اولوب
و بین اجزا الانسان انبیا ر ومرسلین قلب اولوب
واجزا قلوب مرسلینک دخی قلبی اجزا قبایل عربک
قلبی اولان قبیلهٔ جلیلهٔ قریشک دخی قلبی اولان اشراف
بنی هاشمک قلبی اولان جناب سرور کائنات علیه
افضل الصلوات واتم التحیات حضرتلری اولمغین ،
یس ایله مراد قلب قلب قلب قلب قلب اولا ٥ ذات
علیه لری اولدیغنه بو ذکر اولنان نکات مرموزهٔ
مقرره دلالت ایدر ، بوندن صکره معلوم اوله که
اوائل سورده اولان حروف آیت دکلدر ، لکن
کوفیون عندنده الم واقع اولدیغی یرلرده ، والمص
وکهیعص ، وطه ، وطسم ، ویس ، وحم بر ر آیتدر
حم عسق ایکی ایت وباقیلری ایات دکلدر ، وبو
توقیفی در ، بونده قیاسه مجال یوقدر بعد هذا یس ده
قرائت عامه سکون نون ایله در ، اما سبعه دن

ورش وابن عامر وابوبکر وکسائی حرف ساکن ایله غیری
ساکنک قرب والتقاسنده حرفین مثلین ادغام
اولندیغی کبی ادغام واجب اولدیغندن نونی واوده
ادغام ایله قرائت ایدیلر وابن کثیر وابوعمرو وحمزه
وقالون وحفص حروف مقطعه ده جاری اولاقیاس
اوزره حرفک بعضیسنی بعضیسندن تفکیک حالت
وقفده مبالغه ایچون اولدیغندن اظهار نون ایله قرائت
ایدیلر و بعضیلر این وکیف کبی فتح اوزره مبنی قرائت
ایدیلر وبعض اخر جیر کبی کسر اوزره بنا ایله قرائت
وبعض اخر دخی حیث کبی مبنیاً علی الضم قرائت
ایدیلر وبعض قرا دخی فتحه ایله صوت نطقه مناسبت
ایچون اول یس ده اولان یایی اماله ایله قرائت
ایدیلر عند اهل تفسیر ذکر و بیان ایلدیکی اوزره
سبب نزول فاتحهٔ مصحف نبوت وخاتمهٔ ایات
رسالت حبیب خدا رسول مجتبا علیه افضل الصلوات
واذکا ها جنابری دعوای رسالت حقه ایلدکلرندن
کفار بدکردار دوزخ قرار منکرانه کمال تعجب ایله
سندخی بزم کبی بشرسک مرسل دکلسک دیو
انکار واقوال باطله لرنده اصرار ایلدکلرنده نازل

اولوب

اولوب جناب تایید ساز قواعد دین مبین وتفخیم
انداز رسول امین اولان حضرت رب العالمین
مشرکین ضلالت آیینک انکارلرین ردع وابطاله
وضع لسان عرب اوزره دعوای تحقق رسالتی مؤید
قسم وتاکیدات ایله **یس والقران الحکیم انک
لمن المرسلین علی صراطٍ مستقیم** بیورلدی **اللغة**
قرآن لغتده جمع معناسنه مصدردر وتلاوت
معناسنه دخی کلور ابتداءً یاخود مفعول معناسنه
قلندقدن صکره قبل رحماندن رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرتلرینه منزل اولان مجموع منقوله معناسنه
نقل اولنمشدر وآن کره ده کمال بلاغتی وغایت
حد اعجازی مشتمل اولدیغیچون سوره وآیت کبی
کنده ویه نوع اختصاصی اولان اجزاسی بینی ایله قرآن
بینده قدر مشترکه اطلاق اولنور پس اطلاق اول
عرض مفسرینه مناسب اطلاق ثانی غرض اصولیینه
مناسب اولور الحکیم فعیل بمعنی مفعل یاخود فعیل
بمعنی فاعلدر یاخود ذی حکم معناسنه در یاخود
استعاره بالکنایه طریقی اوزره قرآن حکمت ایله
نطق ایدیجی شخصه تشبیه اولنوب استعاره تخییلیه

وجهی اوزره متشابهه‌نك تأویلات وروادفندن
اولان حکیم انك ایچون اثبات اولنمق لغتده معتبر اوله
صراط مستقیم اطراف وجوانبه میل ایتدرمکسزین مقصده
ایصال ایدیجی اقرب طرقدر الاعراب یس حرف
نداسی محذوف منادای مفرد معرفه‌در، والقرآن جمله
قسمیه ابتدائیه، الحکیم قرآنك صفتی انك لمن المرسلین
ان حروف مشبههدندر ضمیر خطاب اسمیدر لام
ابتدائیه من المرسلین جار ومجرور ظرف مستقر اولوب
ان نك خبریدر جمله‌سی جواب قسمدر قسم جمله‌سی کفره‌نك
انکارلرینی رد ایچوندر علی صراط مستقیم یا ظرف لغو اولوب
مرسلینك صله‌سیدر، یاخود ان نك خبر ثانیسی
اولمق اوزره ظرف مستقردر، یاخود ظرفده رسولا راجع
ضمیر مستکندن حالدر، یاخود ضمیر موصولدن حالدر
البیان توضیح مقام بویله‌درکه جمله ایکی امری مشتملدر،
بری مضمون خبر ایله مسند الیهك موصوفیتی، دیگری
خبرك مسند الیهه وصفیتی گرچه بو ایکیسی متلازمان
در، لکن گاه یالکز امر اول قصد اولنور، مثلا کلام انسانه
اولوب دیسکه انسان اوقیمق یازمق ایله متصف
اولورمی، دیرزکه انسان اوقور یازردر، وگاهیجه

دخی امر

دخی امر ثانی قصد اولنور، کلام اوقیمق یازمقده اولوب
انسانه وصف اولورمی دیسك دیرزکه اوقور یازر
انساندر پس امدی مانحن فیه‌ده دخی خبر اولمق یاخود
حال یاخود صله اولمق یونندن صراط مستقیم اوزره
ایقاعدن بوره‌ده غرض مجرد صراط مستقیم اوزره
وقوع وصفیتی رسول الله علیه الصلوة والسلام ایچون
اولمق دکلدرکه حتی مرسلیندن اولدیغی ایچون البته
لازمدر دینله بلکه مقصود ذات علیه‌لرینك صراط
مستقیم اوزره ثبوت ایله موصوفیتیده دینلمسونکه
ان نك خبر اولی لام ایله مؤکددر، خبر ثانی ایسه اویله
دکل بر غیری مرجح دخی یوق خبر ثانی اولمق بوتقدیرجه
نجه صحیح اولور، زیرا بز دیرزکه خبر ثانیده اولك تأکیدینه
معارض ومقابل تنکیردن مستفاد اولان فخامت
درکه یعنی صراط فی متده شول رتبه‌یه بالغدرکه کنهنه
وصوله کمسنه‌ده قدرت اولمیوب اندن تعبیر ایلمکده
عبارت قاصره دردیمك اولدیغندن خبر ثانی اولمغه
بو وجهیله صلاحیت مقرردر، وبعضیلر صراط مستقیم ایله
مراد توحید واستقامت فی الامور معناسی اولدقده
خبر ثانی یاخود حال اولمق جائز اولور، اما طریق مستوی

که طریق حق در اول مراد اولنند قده لمن المرسلین قول
شریفی اندن مغنی اولدیغندن خبر ثانی یاخود حال اولمز
زیرا مرسلینک کلیسی طریق مستقیم اوزره در
وانلرک مرسلین اولملری طریق مستقیم اوزره اولملرینه
صریحاً دلالت ایلدیکندن خبریت مفید اولمز اما
توحید واستقامت فی الامور معناسی مراد اولنسه
دلالتی التزامیه اولمغله تصریح ایچون فائده حاصل اولور
دیدیلر بو ایسه معلومدر که نفس الامرده صراط مستقیم
اوزره اولمقلق ایکی تفسیره کوره دخی مرسلینه لازمدر
لکن نه صراحةً ونه التزاماً ایکی تفسیرده برشی انک
ایچون مدلول دکلدر صراحةً مدلول اولمدیغی ظاهر اما
التزاماً مدلول اولمدیغی ایکی تفسیردن هر لازم ذهنی
شی یوقکه انلری تصوردن انک تصوری لازم کله نته کم
دلالت التزامیه ده معتبر اولان بودر ونفس الامرده
مجرد لزوم کافی دکلدر امدی قصر موصوف علی الصفه
قبیلندن اولوب انک خبر ثانیسی اولمق اولی
واحسندر **التفسیر** معنای اعجاز نمای نظم کریم الله تعالی
اعلم جناب واحد لایزال عظمت شانیله حبیب اکرمنه
خطاب ایدوب یا محمد حکمتلر صاحبی اولان قرآن عظیم

حقیچون

حقیچون تحقیق سن عالی مقام تحقیق صراط مستقیم اوزره
اولان مرسلیندن سین هیچ بیورر خلاصهٔ مفاد نظم
کریم بودر که ای خُلقاً واعتقاداً وعملاً کافهٔ امورده
اعتدال کامله خصائص شریفه کدن اولان حبیب اکرمم
ورسول افخمم محمد قلب انوار نمایله حقائق حقوق خالق
ومخلوق وابطال اباطیل وشرک وفسوق ایچون قبل
رحمانیه مدن منزل قرآن عظیم حقیچون تحقیق وتحقیق سن عالیجاه
ووالا مقام یمین ویساره غیر مائل ایصال مقصد
اقصاده طریق اقرب واعدل اولان صراط مستقیم اوزره
ارسال اولنوب شوب روبدن منزه ومبرا اولان
مرسلیندن سک دکلدر الله تعالی اعلم **تنزیل**
العزیز الرحیم القرآنه تنزیل ده اوج قرائت وار در
سبعه دن حفص وابن عامر وحمزه وکسائی نصب ایله
وباقیلری رفع ایله وبعضیلر دخی جر ایله قرائت ایدیلر
اللغه تفعیل بابندن اولان تنزیل لغتده شئ اعلادن
اسفله تدریج ایله ایندرمکدر اما افعال بابندن اولان
انزال دفعةً یعنی بر اوغوردن ایندرمکدر العزیز غالب
معناسنه فعیل بمعنا فاعلدر عزت مدح ایچون
اولدیغی کبی کاه ذم ایچون دخی اولور عزت کفر کبی که

نظم کریمه بل الذین کفروا فی عزة وشقاق واقع اولمشدر
بیانی بودر که جناب باری عز شانه و رسولی و مؤمنین
ایچون اولان عزت دائمه و باقیه اولان عزت حقیقیه در
اما کفره نک عزتی حقیقتده عین ذل اولان تعززدر
نته کم رسول الله علیه صلوات الاله کل عز لیس بالله
فهو ذل بیورمشلردر حتی من کان یرید العزة فلله العزة
جمیعا نص کریمنک معنای شریفی عزت دیله‌ین کمسنه
البته جناب حق تعالی دن کسب اتمکه محتاجدر زیرا
جمیع عزت انکدر دیمک اولور بو تقدیرجه عزتک مرجعی
قدرت اولمش اولور و بعضیلر عزیز عدیم المثل معناسنه در
دیدیلر بو تقدیرجه اسماء تنزیهیه دن اولور
و بعضیلرده عزیز کندویه اشد احتیاجک وجودیله وصفنه
احاطه متعذر واکه وصول متعسر اولاندر دیدیلر الرحیم
رحم و رحمت لغتده رقت و تعطف معناسنه در
رحیم و رحمن رحمتدن مشتق ایکی اسمدر لغتده نظیرلری
ندیم و ندماندر لکن اسم رحمن الحق جناب باری
عز اسمه یه مختص اسمدر حتی قرآن کریمده حق جل و علا
قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن بیورب مستجمع جمیع صفات
اولوب بو اسمده وجها من الوجوه غیری مشارک اولمین

اسم

اسم جلال ایله اسم رحمنی معادله بیوردیغندن اسم مختص
اولدیغی ظاهر و باهردر الاعراب تنزیل اعنی تقدیر ایله
مفعول اولمق اوزره منصوب یاخود مفعول مطلق اولمق
اوزره نزل تنزیلاً معناسنه اولوب مصدری دلالت
ایلدیکندن اختصار اجلی ایچون فعلی حذف و مصدر تقدیم
اولنوب فاعله مضاف اولمغله منصوبدر یاخود ابتدائیت
اوزره مرفوع اولوب خبری التنزیلدر یاخود مبتدای
محذوفک خبریدر بو تقدیرجه مصدر یا مفعول معناسنه
هو منزل العزیز الرحیم دیمک اولوب مجاز فی اللغة اوله
یاخود تنزیل کندی معناسنده اولوب مجاز فی الاسناد
اوله بو وجه وانما هی اقبال وادبار بیتنده تحقیق اولندیغی
اوزره ابلغ اولدیغی ظاهردر یاخود تنزیل قرآنک
صفتی اولمق اوزره مجرور یاخود عینیت ادعاسیله صراط
مستقیمدن یا بدل کل من الکل اوله یاخود بدل اشتمال
اولمق اوزره مجرور اوله بالمناسبه معلوم اوله که بدل
اهل معانی و بیان عندنده اوچ قسمدر بری بدل کل من الکل
و بری بدل بعض من الکلدر بری دخی بدل اشتمالدر
بدل کل من الکل ایله بدل بعض من الکلک شرطی بدل
ایله مبدل منه بیننده کلیت و جزئیت تصور اولنمقدر

بدل اشتمالك شرطی کلیت وجزئیت تصور اولنمیوب
انجق بدل ایله مبدل منه بیننده برادنی ملابسه بولنمقدر
امدی تنزیل ایله قرآن بیننده بدلك بو ایکی قسمی اوزره
شرط موجوددر البیان قرآن منزل ایله جناب باریك
صفتی اولان کلام مراد اولنورسه که انك تنزیلی
مظاهر علویه ده ظهورندن صکره مظاهر سفلیه یه حرکت
معنویه ایله تحریکیدر زیرا حرکت معنویه نك ظهوری
اولا مظاهر عقلیه ده صکره نفسیه ده صکره مثالیه ده
صکره حسیه ده در واکر قرآن ایله حروفدن منتظم
کلمات مراد اولنورسه انك تنزیلی معانئ علمیهٔ
الهیه دن عقلیه یه صکره نفسیه یه صکره صورت حروف
وکلمات مثالیه یه صکره حسیه یه تحریکیدر بو تقدیر اوزره
تنزیل معنای مجازیده مستعمل اولوب مجاز فی المفرد
قبیلندن اولور یاخود تنزیل کندی معنای حقیقیسنده
مستعمل اولوب حاملی اولان حضرت جبریل اعتباریله
قرآنه نسبت اولنمغله مجاز فی الاسناد قبیلندن دخی
اولور بوندن صکره معلوم اوله که جمله اسمای حسنیٰ دن
غلبهٔ تامه یه و رحمت عامه یه دال اولان عزیز و رحیم
اسم شریفلرینی تخصیص بالذکرده نکته اشبو تنزیل کندی

امری

امری اوزره غالب اولمغین دیله دیکنی ایشلین باری
تعالیدن اولوب دکندینك اثار رحمتی اولمغله ترهیباً
وترغیباً عبادینی ایمانه حث وتحریضدر بو تقدیرجه
مضمون جملهٔ قسمیه نك زیاده تاکیدینی دخی مفید در
انفاً ذکر اولندیغی اوزره رحمت میل وانعطاف قلبی
اولمغله اکر متعلق اولانه فضل واحسان اقتضا ایلدیکندن
بو حال مزاجه تابع کیفیات نفسانیه دن اولوب حق تعالی
اندن منزه اولدیغیچون جناب باری یه اطلاقی صحیح اولمز
زیرا الله تعالینك اسماء وصفاتی افعال اولان غایات
اعتباریله مأخوذدر انفعالات اولان مبادی ایله دکلدر
امدی الله تعالینك عباده رحمتی یا اراده انعام ودفع
مضرتدر بو تقدیرجه رحیم صفات ذاتدن اولور
یاخود نفس انعام ونفس دفع مضرتدر بوکه کوره صفات
افعاله راجع اولوب باری یه اطلاقی مجاز مرسل قبیلندن
اولور که سببك اسمی مسببه اطلاق اولنمش اولور
زیرا انعامدن و انعامی اراده دن هر بری رقت قلب
وانعطافدن مسببدر التفسیر معنای شریف
نظم لطیف الله اعلم بزعزیز رحیمك تنزیلی اولان
قرآن ذی حکم حقیچون تحقیق سن ذات مکرم صراط

مستقیم اولان مرسلیندن سنك لتنذر قوماً ما انذر
آباؤهم فهم غافلون اللغة انذر لغتده اخافه ایچون ابلاغدر
یعنی کشی یی قورقتمقدن اوتوری سویلین سوزه منحصردر
قوم لغتده رجالدر نسا دکلدر وکندی لفظندن مفردی
یوقدر ورهط کبی تذکیر وتأنیثی مساویدر جمعی اقوام و
جمعنك جمعی اقادم کلور وکاهیجه رجاله تبعیت ایله نسا
دخی قومده داخل اولور بو مقامده قوم ایله مراد انذار رسول
علیه الصلوة والسلام عام اولدیغندن رجال ونسایه
شامل اولمقدر وآبا آبك جمعیدر ، اصلی حرکه ایله ابودر
واو حذف اولنمشدر ، زیرا تثنیه سنده ابوان دینلور
وغافلون غافلك جمعیدر غفلت لغتده سهو وترك
معناسنه در الاعراب لتنذرده لام حرف جردر
تنذر افعال بابندن مضارع مخاطبدر ان مصدریه
مقدر ایله منصوبدر فاعلی ضمیر خطاب مستتردر جملهسی
تأویل مصدرده لام مجرور اولوب تنذر ایلك مفعول غیر
صریحیدر یاخود مقدر انك مرسل جمله سنده اولان لامله
متعلقدر قوماً تنذرنك مفعول صریحیدر ما انذر آباؤهمده
ما موصوله یا موصوفه یا مصدریه یا نافیه در موصوله یا موصوفه
اولدقده تنذرنك مفعول ثانیسیدر انذر آباؤهم جملهسی

صله

صله یا صفتدر ما یه عائد محذوفدر ما انذریه تقدیرنده در
مصدریه اولدقده جمله تأویل مصدرده اولوب مثل مقدرك
مضاف الیهی اولور ومثل مقدر تنذرنك مفعول ثانیسیدر
نافیه اولدقده جمله قومه صفت اولور وتنذرنك مفعول
ثانیسی محذوف عذاباً اولور فهم غافلونده فا اوج وجهه
کوره تعلیلیه اولوب انك لمن المرسلین مفهومنه یاخود
لتنذریه متعلق اولور وجه اخیرکه ما نافیه اولدیغیدر فا
تفریعیه اولوب ما انذر جملهسی اوزره تفریع اولور هم ضمیر
جمع قومه یاخود آبایه راجع مبتدادر غافلون خبریدر جملهسی
تعلیلیه یاخود تفریعیه در البیان لتنذرده تجدد انداره
دال اولان صیغهٔ مضارع تجددی ایله تنزیله متعلقدر ،
وشك یوقدر که تجدد انذار تجدد نزول ایله در ، زیرا
نزول شیئاً فشیئاً تدریج ایله اولدقده انذار مستمر والمعله
تأثیرده ادخل وحکمته اوفق اولور ، اما اگر انزال جملةً
واحدةً اولسه انك انقطاعی ایله انذار دخی منقطع اولمق
اقتضا ایلدیکندن تجدده دال اولان صیغهٔ مضارع
ایله وارد اولمشدر ، یاخود لتنذر لمن المرسلین دلالت
ایلدیکی معنایه متعلقدر ، تقدیری انك مرسل
لتنذر دیمکدر ، بو مثللی مقاملرده دینلورکه اشبو تعلیل

غرض وجهی اوزره دکلدر، زیرا محلنده تقریر و بیان اولنمشدر که
افعال الله معلل بالغرض دکلدر، زیرا الغرض فاعل اولان
اول غرض ایله ذاتی مستکمل اولمش اولور بو ایسه موجب
نقصدر، تعالی الله عنه بلکه فعلک ظهوری حیننده بولنمغله
غرضه شبیه اولمش اولور ارباب ظاهره عندنده بویله‌در
اما ارباب مکاشفه عندنده حق جل وعلا ایچون ایکی
کمال واردر کمال ذاتی که وجودینک وجوبی و وحدتنک
حیاتنک علمنک وجوبری کبی صفاتدر که انلرله اتصافده
کندیدن غیریه وجهاً من الوجوه احتیاجی یوقدر، و بری
دخی کمال اسمائیدرکه، انلرله اتصافی متعلق حیثنندندر
زیرا کمال اسما دکلدر الا آثارینک ظهوری و انک اوزرینه
احکامنک ترتبی ایله‌در، بو ایسه تمام اولمز الا مظاهرک
وجودیله تمام اولور، پس اندی غیره احتیاجی نفی و غیریدن
استکمال نفی ایچون کمال ذاتی‌یه نظرله‌در اودیله کمال
ذاتی که ایکیچون عالمیندن مرتبهٔ غنا واردر اما کمال
اسمائی اول مرتبه دکلدر غرضه تعلق اقتضا ایدر اما انذره
آباؤهم ده مایا موصوله یاخود موصوفه اولوب لتنذرک
مفعول ثانیسی اولمق اوزره عائدی محذوفدر تقدیری
العذاب الذی انذره آباؤهم دیمکدر یاخود عذاباً

انذره

انذره آباؤهم دیمکدر، یاخود مامصدریه اولوب
تقدیری لتنذرهم مثل انذار آباؤهم دیمکدر، و یاخود ما
نافیه اولوب جمله‌سی قومک رسوله شدت احتیاجلرینی
مبین صفت اولوب مفعول ثانی اولان عذاباً محذوفدر
تقدیری لتنذر قوماً لم ینذر آباؤهم عذاباً دیمکدر و آبادن
مراد اقرب اولان بابالردر که انلر قریشدن اولاد
نضر بن کنانه‌در مدت فترتک تطاولی و رسول الله
علیه الصلوة والسلامدن اول انلره نبی کلمدیکندن انذار
اولنمشلردر اما ابعد اولان آبالری انذار اولنمشلردر
پس ماننک نافیه اولمسیله آبالرینک انذاری تحققنه
دلالت ایدن توجیهلر سابقه بیننده منافات یوقدر
اگر سؤال ایدرسگه بونده شک یوقدر که ابا ایله مراد
اب حقیقی و اب منزله‌سنده اولان اجداددر،
بو تقدیرجه حقیقت ایله مجازک جمعی لازم کلور دیرسک
جوابنده جائزدرکه اب منزلنجق اقرب اولان جدلری
مراد اولنسونده یالکز مجاز اولوب حقیقت مراد اولنمسون
دیرز و بو مثللی یرلرده حقیقت و مجازی تغلیب طریقی
اوزره جمع دخی جائزدر، فهم غافلون اوکلی وجهلره کوره
ما انذرده اولان ماموصوله یاخود موصوفه و یاخود مصدریه

اولدقده اولان تقادیره نظرله فهم غافلون یا لمن المرسلین
قولنڭ معناسنه متعلق اولور، یاخود تنزیلیه متعلق اولور
وجه اخیره گوره که مانڭ نافیه اولدیغیدر، فهم ده کی فا
نفی اوزره تفریع ایچون اولوب عدم انذاره متعلق اولور
تقدیرا انهم غافلون لعدم انذار اباءهم دیمك اولور، لكن
بو معنا هم ضمیری قومه راجع اولورسه در اگر اباءیه راجع اولورسه
معنا فهم بقوا علی غفلتهم التی كانوا علیها دیمك اولوب
بو تقدیرجه لمن المرسلینڭ معناسنه متعلق اولمسی حسن اولمز
زیرا اولا ذهنه منساق اولان باباءلری انذار اولنمامقلغله
قومڭ وصفنی ملاحظه دن صكره كندولرینڭ غافل
اولملریدر یوخسه كندولره رسول ارسالنه سبب
غفلتلری اولمقلغی دگلدر، التفسیر معنای نظم شریف الله
تعالی اعلم یا محمد بن عزیز و رحیمڭ تنزیلی اولان قرآن
حكیم حقیچون تحقیق سن رسول مكرم صراط مستقیم اوزره
اولان مرسلیندن سڭ باباءلری عذاب ایله قور
قودلمین بر قومی قورقتمق ایچون مرسل سڭ اویله
قوم كه عذاب ایله انذاردن غافللردر دیمك اولور
بعد هذا معلوم اولسونكه قد افعال متصرفه دن اولدیغی
حالده ماضی جواب قسم واقع اولسه قد ایله مصدر اولمق

لابدر

لابدر بلكه قد دخی لام ایله مصدر و موكد اولمق لازمدر
مثالی اشبو نظم كریمدر لقد حق القول علی اكثرهم
فهم لا یؤمنون اللغة حق لغتده باطلڭ خلافیدر
تقرر و ثبوت معناسنه بو مقامده مراد تحقق و وجوب
معناسنه فعل ماضیدر قول قال یقولڭ مصدریدر
اصل لغت حیثیتندن قول كلام لفظ معناسنه اولوب
حروف مجمدن و حروف معانیدن هر برینه ده كلمه
اطلاق اولنور اما بو مقامده قول ایله مراد كلمهٔ عذابدر
آیت اخری ده ولكن حقت كلمة العذاب علی الكافرین
وارد اولدیغی قرینه سیله لا یؤمنون افعال [illegible]
اولان یؤمن نڭ جمع مذكریدر مصدری اولان
ایمانڭ تعریفی اقرار باللسان تصدیق بالجنان عمل بالاركاندر
الاعراب لقد حق قسم محذوفڭ جوابیدر و لام لقد
حق دیمكدر، القول حق نڭ فاعلی علی اكثرهم مفعولیدر
فهم لا یؤمنون ده فا تفریعیه یاخود تعلیلیه در هم ضمیر جمع
اكثره راجع مبتدادر لا یؤمنون جمله سی خبریدر البیان
توضیح مقام بویله در كه فا تفریع ایچون اولوب انذارڭ
اوزرلرینه قولڭ ثبوتی عدمینه یا انذارینه سبب اولدیغنی
افاده ایدر اگر معلوم علمه تابع قلنورسه زیرا شول كمسنه لركه

اوزرلرینه کلمهٔ عذاب حکم اولنه انلر مؤمن اولمیه جقلری الله
تعالینک معلومی اولانلردن دیمکدر تبعیت حکم ایله انلرک
مؤمن اولمامری واجبدر یاخود فا تعلیل ایچون اولوب
وانلرک مؤمن اولمامری تحقق قول ایله مراد اولان
کلمهٔ عذابک ثبوتنه علت اولور اگر علم معلومه تابع قلنورسه
زیرا انلر کلمهٔ عذاب اوزرلرینه حق اولانلردن اولمقلقلری
وعدم ایمانلرینه علم ازلینک تعلقی بو تبعیت حکمی ایله
مؤمن اولمامری سببیله در بو تقریرجه علم معلومه تابع
اولمش اولور التفسیر معنای نظم مبین الله تعالی
اعلم بر عظیم الشان اولان الله حقیچون تحقیق کلمهٔ عذاب
ثابت ومحقق اولدی اوقومک اکثری اوزرلرینه که
اول اکثر قوم مؤمن اولمزلر دیمکدر روایت اولنور که
ابوجهل کفرهٔ قریش محضرلرنده یمین ایلدیکه اگر جناب
افضل انبیا رسول مجتبی محمد مصطفی علیه اکمل الصلوات
والتحایا حضرتلرینی ادای صلوة ایدرکن کوررسه نعوذ بالله
تعالی مبارک سر سعادتلرین شق وزحم دار ایلیه همان
دست ضلالت پیوستنه بر طاش الوب طرف
باهر الشرف حبیب اللهه اثنای ادای صلاتده کلوب
تسویل شیطانیسی اوزره وقتا که اول حجر ایله رضخ شدخ

ایتمك

ایتمك اوزره رفع ید ایلدکده الی بوینونه شد وبند
اولنوب حجر مزبور الینه یاپوشه قالمغین مخذولاً قومنه
رجعت ایدوب واقع اولان احوالدن خبر ویررکن
الینه یاپوشان طاش حمله موجهه سنده یره دوشمك
بنی مخذول مدن بر حریف خباثت ردیف الشبو طاش
ایله بن واروب انی هلاك ایدرم دیوب صوب سعادت
ادب رسول اللهه اول نیت فاسده ایله کلدکده حق جل
وعلا اول حریف طبیعی اول آن اعمی قلمغله کرچه جناب
فخر کائناتك صدالرین ایشیدردی لکن ذات
عالیلرین کوره مزدی اول دخی بو حال ایله کیرو قومنه
اقتان وخیزان کلوب انلری دخی کوره مدی اصحابی
کندویه ندا ایدوب وارد کده نه ایشله دك دیدکلرنده
قص قصه ایلیوب بنم ایله انك بیننه بر عظیم الجثه فحل دوه
هیئتنده بر شکل عجیب حائل اولوب قویروغی ایله بنی
منع ایتمکله صوتنی ایشیدوب کندولی کوره مدم اگر
دخی یقین وارسم اول فحل مهیب بنی اکل وبلع ایتمك
مقرر ایدی دیو نقل ماجرا ایلدکده اشبو ایت کریمه نازل
اولدی انا جعلنا فی اعناقهم اغلالاً فهی الی الاذقان فهم
مقمحون اللغة جعل فعل وصنع وسائر اخواتندن اعم در

صار وطفق مجراسنه جاری اولور تعدی ایلمز واوجد معناسنه
اولور مفعول واحده تعدیه ایدر وتصییر معناسنه اولور
ووضع معناسنه اولور وتسمیه معناسنه اولور وبر
شئ ایله برشینک اوزرینه حکم ایتمک ایچون اولور اعناق
عنقک جمعیدر تذکیر وتأنیثی مساویدر الاغلال ضمیمله
غلک جمعیدر قید وبند معناسنه دراذقان ذقنک
جمعیدر چکه معناسنه در مقمحون مقمحک جمعیدر اقماح
باشی یوقارو قالدیروب کوزی اشغه بلرتمک واسیرک
بوینینه اوریلان زنجیرک اغیرلغی وحلقه سنک طارلغی
باشنی یوقارو سوولدوب کوزلرینی یره اشغی
بلرتدرمکدر الاعراب جعلنا فعل وفاعل فی اعناقهم
یا مفعول فیه در یا مفعول به غیر صریح در اغلالا جعلنانک
مفعولی در فهی معطوف اولمقلقری دلالتیله مضمر
اولان ایدی یه راجعدر زیرا قید وبند اولمغلغنک
اللری بیونلرینه ضم وبند اولنوب مقید اولور بو وجه
مناسبتدن ناشی غله جامعه دیو تسمیه اولنمشدر یاخود
هی اغلاله راجعدر مبتدادر خبری مقدردر واصله در
فهم مقمحون دخی مبتدا وخبر در البیان بعض مفسرین
آیت کریمه حقیقتدر استعاره دکلدر زیرا جناب

باری عز شانه اول قومک مؤمن اولمیه جقلرینی خبر ویرمکله
بعده روز جزاده داخل نار جحیم اولدقلرنده اولان حاللرینی
اخبار بیوررر دیدیلر لکن اکثر مفسرین استعاره تمثیلیه
حمل ایلیوب حال اقتحامده اولان افعاللرکه جانب حقه میل
ایتمیوب باشلرینی اشغه قویه مموق بیونلرینی طرفینه دوندر
مک وبونلر مثللی عدم انقیاد واطاعته دلالت ایدن حمله
احواللری من عند الله اولوب جناب حق جل وعلا
اول قومی ایماندن منع ایلدیکینه استعاره در دیدیلر
اما زمخشری آیت کریمه اول قومک کفرلری مصمم ومقرر
اولدیغنه تمثیلدر دیدیکدن صکره حال اقتحامده
اولان افعالی جناب الله نسبت ایتمیوب اول قوم
نسبت ایلدیکی مذهب اعتزالی اظهار اولدیغی اشکاردر
التفسیر معنای نظم کرین الله تعالی اعلم مؤمن اولمدقلری
ز عظیم الشانک علم ازلیمزده ثابت اولان اول اکثر
قومک تحقیق نظیردن منزه بیونلرینه بوقاغولر وضع
ایلدک اوقید وبندلر بوغازلرنده چکه لری التنه واصلدر
پس اول قومک چوغی باشلری یوقارو سوه لوب
کوزلری اشغه بلرمشلردر دیمک مراد اوله خلاصه
منطوق نص مبین اولدر که تحقیق وتحقیق اوزرلرینه

کلمهٔ عذاب محقق ومقرر اولان اول اکثر قوم ضلالت
ملکین وکفرآیینک تحقیق بر عظیم الشان جیده کفران
وریدلرینه ایادیٔ خباثت مبادیلری ذقن تعنّد
فکلرینه مردود ومشدود در اول حال اوزره قید
وبند قلدق پس اول اکثر قوم پر ادام مقمحلردر یعنی
اول غل ثقیل وغلیظک طوقنده اولان عمودک
راسی تحت ذقنلرنده قائم اولوب خفض راسه مانع
اولمغله قفا بپشت وزنخ بهوا ایده عذاب دیده لری
الحق پیش پالرینه ناظر وجهاً من الوجوه اماله سر رغبت
پروره غیر قادر اول قوم کثیر داخل سعیر بئس المصیر درلر
دیمکدر **وجعلنا من بین ایدیهم سداً ومن خلفهم سداً**
فاغشیناهم فهم لا یبصرون **اللغة** بین ایدیهم قدامهم
گبی اوک معناسنه در سد معلوم ومعروفدر
سینک فتحی وضمی ایله قرائت واردر ارباب لغتدن
بعضیلر فتح سین ایله اولان سد فعل انسان اولاندر
ضم ایله اولان ید قدرت ایله مخلوق اولاندر دیدیلر
وخلف ارد معناسنه در اغشا بورمک واورتمکدر
الاعراب وجعلنا ما قبلنده کی جعلنایه معطوفدر من
بین ایدیهم جعلنایه متعلقدر سداً جعلنانک مفعولیدر

ومن

ومن خلفهم سداً اما قبلنده اولان من بین ایدیهم سداً
اوزرینه معطوفدر فاغشیناهم ده فا عاطفه در ترتیب
افاده ایدر اغشینا فعل وفاعلدر هم قومه راجع اولوب
مفعولیدر عین مهمله ایله واعشینا دخی قرائت در ضعف
بصر معناسنه در بو تقدیرجه حقیقة واستعاره یه
محتملدر فهم لا یبصرون هم فعل وفاعلدر مفعولی محذوف
ما حولهم در **البیان** بو ایکی آیت کریمه استعاره تمثیلیه
قبیلندن قلنمق جائزدر بیانی بودر که اول قومک
کفر اوزره اصرارلرندن وغیّ وضلالده تمادیلرندن
جانب حقه التفات ایتمیوب تأمل تام قلمدقلری حیثیتدن
قلبلری طبع وختم اولنوب آیات ونذر دخی انلره مفید
اولمدیغندن بر هیئت انتزاع اولنوب اول هیئت منتزعه
یدلری ذقنلرینه مردود اولدیغی حالده عنقلرینه مغلول
اولوب رؤسلرین خفضه وقدامنده نه اولدیغی رؤیت
قلمغیچون اعناقلرین اماله وعطفه قادر اوله مدقلرندن
انتزاع اولنان هیئته تشبیه اولنمق اعتباریله موانع
عدیده اجتماعندن مسبب اولان منعک صورتندن
منتزعه بر هیئت اخری وجه شبه اولوب جانب مشبهده
موانع کفر وضلالده تمادی وقبول اسلامدن اعراض

واستکبار ومطمورهٔ جهالتده حبسلری اولوب جانب
مشبه به دخی موانع اغلال وسلاسل وحفرهٔ عذابده محبوس
اولوب آفاقده اولان اشیادن برشی کوره مامک
اولمغین وجه مذکور اوزره استعارهٔ تمثیلیه اولور
یاخود تشبیه مرکب قبیلندن اوله که امور متعدده‌دن
انتزاع هیئت اعتبارسز علی طریق التوزیع امور متعدده
اجزایه تشبیه اولنمغله اولور توضیحی بودرکه ملک اولدقلری
حالده کفر اوزره تصمیملرینک تشبیهی ذی اغلال ایله
تعبیر اولنوب عنادًا واستکبارًا حقدن رجوعلری
عدم اتفاقی مستلزم اولان اقماح ایله تعبیر قلنوب
قرون ماضیه یه عدم نظرلری خلفلرندن اولان سدّه
مشبه اولوب عواقب احواله عدم تأملری قدّاملرندن
اولان سدّه مشبّه اولمقدر بو وجه اوزره آیتین
شریفتین تشبیه مرکب قبیلندن دخی قلنمق جائز اولور
التفسیر معنای نظم جلیل الله تعالی اعلم دخی بر عظیم الشان
اول اکثر قومک اوکلرنده و اردلرنده سدّ قلدق
وانلری بوریوب اورتدک پس اول قوم هر طرفلرینی
کورمزلر دیمک اوله خلاصهٔ مآل نظم کریم دیمکدرکه
اول اکثر قوم که اوزرلرینه کلمهٔ عذاب بر وجه ختم مقتضی

ثابت

ثابت وواجب اولمش ایدی اول قطیع فظیع مغلول ومقمحلرک
پیش وپسلرنده کندولره ملاصق وملتزق سدّ عدیم
الهدّ شدّ ومدّ قلدق وحفرهٔ آتشین زفرهٔ عذابده دست
بسته بکلو وطوق برکردن اول فئهٔ ضلالت فلکنی غشاوه
وعشاوهٔ تلال ایله مغطا قلدق پس انلر جهاتدن برجهتی
رؤیت ایتمزلر ۰ ایدی حال اکثر قوم بو منوال اوزره اولیجق
وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ اللغة
سواء استوا معناسنه مصدردر وعدل ووسط
وغیر معنالرینه دخی استعمال اولنور ۰ بو مقامده مراد
برابرلک اولان معادله واستوا معناسیدر ۰
یاخود مستوی معناسنه در ءانذرتهم انذار اخافه
معناسنه اولدیغی ویؤمنونک افعالدن اولان
یؤمنک جمعی اولدیغی انفا تحریر وبیان اولنمش ایدی
الاعراب سواء علیهم مقدم خبردر ءانذرتهم مؤخر
مبتدادر ام لم تنذرهم اکه معطوفدر یاخود سواء علیهم
مبتدا وءانذرتهم خبردر معناده مبتدا اولمغله بینهماده
رابطه حاجت یوقدر ۰ نحاتدن بعضیلر ذاهب اولدیلرکه
بو مثللو مقاملرده سواء مبتدا محذوفک خبریدر تقریری
الامران سواء علیهم دیمکدر ۰ وهمزه مابعدنده اولان

امر نهی بیان ایچوندر انذرتهم ام لم تنذرهم فعللری معنای
شرطده در غیر مستقبلده فعللرینک استعمالنی جامع اولمق
ایچون همزه ان معناسنه وام او معناسنه اولمق
اوزره زیرا ان واو احد امرین ایچوندر وجملهٔ اسمیه اولان
الامر آن سواء جزائیه دالدر معنا ان انذرتهم او لم تنذرهم
فهما سواء علیهم دیمک در دیدیلر لا یؤمنون ما قبلنده
اولان جملهٔ تأکید یاخود بیاندر **البیان** بو مقامده
بر سؤال مشهور وارد ر تعمیماً للفائده ذکر و بیان
اولنمق اولی واحسندر توضیحی بودر که اول قوم دائما
مؤمن اولمقلغله مأمورلردر بو ایسه محالدر زیرا حق
جلّ و علا انلرک مؤمن اولمیه جقلرینی اخبار بیوردی
ایمان ایسه جانب حقدن رسول الله علیه الصلوٰة تک
خبر ویردیکی شیئلرده رسولی تصدیقدر انلردن
بری خو قومک مؤمن اولمامقدر اندی علی الاستمرار
حال ایمانلرنده مؤمن اولمدقلرینه مؤمن اولمغه و تصدیق
ایتمدکلرینی تصدیق ایتمکه مأمور اولدیلر وعدم تصدیقی
مستمراً تصدیق مصدق کندی نفسنده خلافنی بلدیکی
شیئ تصدیقدر زیرا مصدق اولان کمسنه تصدیقنی
علم ضروری وجدانی ایله عالمدر بو تقدیرجه عدم تصدیقنی

تصدیق

تصدیق ممکن اولمز زیرا باطننده خلافنی بولورکه او تصدیق دور
بلکه کندی تصدیقلرینه علملری مؤمن اولمدقلرینی اخبارده
کندی تکذیبلرینی موجب اولور پس اندی بو ذکر
اولنان وجهی مشتمل اولان ایمان حالت واحده ده
تصدیق و تکذیبی مستلزم اولدیغیچون محالدر و تکلیف
ما لا یطاق در مع هذا جناب باری عزّ شانه لا تکلف
نفس الا وسعها بیورمشدر دیو سؤال اولنورسه
بونکله جواب ویریلورکه ایمان تصدیق اجمالیدر
یعنی نبینک خبر ویردیکی شیئک هر بری حقدر
دیمکدر بونده استحاله یوقدر محال اولان تصدیق
تفصیلیدر زیرا تفصیلی خبرک وجودینه علم ایله مشروطدر
بو تقدیرجه نقیضینک بیننی جمع لازم کلور لکن بو مقامده
ایمان اجمالاً بلبینن شیده اجمالاً تصدیقدر تفصیلاً
بلبینن ده تفصیلاً تصدیقدر دیو ایراد دخی اولنور
بو سؤاله جوابده حق اولان بودرکه اول قوم الحق
رسولی تصدیق ایله تکلیف اولندیلر بو ایسه فی نفسه ممکن
و وقوعی متصوردر الحق شو قدر وارکه بو تکلیفی اول
قوم تصدیق ایتمدکلرینی الله بیلور و رسولنه دخی بو
وجهیله خبر ویردیکی حضرت نوح علیه السلام لن

يؤمن لك من قومك الا من قد آمن قول شريفيله خبر
ويرديكي كبيدر بو خسته دل قومه بويله خبر ويردى ديمك
دكلدر بويله اولمق علم ايله خبر ايله ممكن امكاندن حقيقه الله
تعالى انلرك مؤمن اولميه جقلريني اخبار بيورديغنه قومك
علملرندن صكره تكليف اولنسه لر مكلف اوله ممتنع الوقوع
اولان شيدن تكليف اولنديغى بلمك قبيلندن اولور
بوايسه واقع دكلدر زيرا فائده تكليف اولان ابتلانك
انتفاسنى ايجاب ايدر اگر بويله اولديغى قوم بلسه
انلردن تكليف ساقط اولوردى ديو جواب بسط
وتقرير اولنور التفسير معناى نظم مبين الله اعلم
حبيبم محمد اولقومه برابردر قورقوتسكده قورقوتمكده
اونلر مؤمن اولملر ديمكدر ، مآل نظم مبين اول اكثر
قومه چونكه كلمهٔ عذابك ثبوت ووجوبى علم ازليمده
مقرر ومحقق اولمغله انلرى مغلول ومقمح قيلوب
امام وخلفلرنده وجود خباثت آلودلرينه ملاصق
ومتلازق سد سديد وضع ايدوب بصر بصيرتلرين
غطاء نابينايى وغشاء رسوايى ايله متوارى قلدق
اول عصبهٔ مغضوبه عدم ايمانلرندن ناشى قبل حقه
متعطف ومتمايل اولمدقلرى مثبت ومقضى اولمقدر ،

عذاب

عذاب قهارى وعقاب جبارى وقوعيله انلرى سن
رسول والامقامك اخافه وعدم اخافه سى انلره برابردر
امدى بر موجب تقدير رب مهيمن اول گروه ضلالت
معلن مؤمن اولملر ديمكدر انما تنذر من اتبع الذكر
وخشى الرحمن بالغيب فبشره بمغفرة واجر كريم اللغة
انما دكلدر الا ديمكدر انذار مقدما بيان اولنمشيدى
من بر قاچ وجه اوزره استعمال اولنور شرطيه اولور
استفهاميه اولور موصوله اولور موصوفه اولور اتباع
افتعالدن آخره اولمقدر ذكر ايله ياخود قلب
ايله اكمقدر بو مقامده مراد ذكر صاحبى اولان قرآندر
ص والقرآن ذى الذكر قرينه سيله خشى وخشيت
قورقودر بويله مقاملرده تعظيم قصد اولنه كلمكين بين الخوف
والرجا اولان حالتدر ، رحمنك لغت معناسى
مقدم بيان اولنمش ايدى غيب مصدردر گوزايله
گورلمين معناسنه در تبشير مشتوله مقدر مغفرت
جناب قادر مطلق تحت قدرتنده اولان كمسنه دن
صادر اولان قبيحى ستر اتيمكدر بعضيلر عبدى مس
عذابدن صيانتدر ديديلر اجر الحق نفعده استعمال
اولنور گرك دنيوى گرك اخروى عمل ثوابندن حاصل

اولان فائده در لا عبرا انما حصر ایچوندر تنذر افعالدن ٥
مضارع مخاطبدر من موصوفه اولوب تنذرنك مفعولیدر
اتبع افتعالدن فعل ماضیدر فاعلی تحتنده مستتر راجع ضمیردر
الذکر مفعولیدر جمله سی منه صفتدر وخشی الرحمن اتبع
اوزرینه معطوفدر بالغیبده با ظرفیت ایچون اولوب
غیب لازم معنا اولان عقابك صفتیدر تقدیری
خشی قبل معاینته العقاب دیمکدر یاخود با ملابسه
ایچون اولوب ظرف دخی مستقر یا فاعلدن یاخود
مفعولدن حالدر تقدیری خشی حال کون الخاشی
ملتبسا بغیبة المخشی عن الخاشی دیمکدر یاخود حال کون المخشی
ملتبسا بغیبته عن الخاشی دیمکدر البیان آیتدن مستفاد
اولان انذار شول کمسنه یه نفع ویرر که اول کمسنه
رأیله مستبد اولمیوب معاند دخی اولمیوب حقی طالب
اولدیغی حالده قبول نصح واتباع ذکر مقامنده اوله
وجناب حقك رحمته مغرور اولمیوب شیطانك
سن دیدیگی ایشله سنك ربك رحیمدر عقوبت
ایتمکه عجله ایتمز بلکه رحمتیله عفو وصفح ایدر دیو القا ایلدیکی
وسوسه یه دخی مغرور اولمیه زیرا ابلیس لعیندن بو
تمویه وتلبیسدر انکیچونکه محض رحمت طالبی اهمال ومطیع ایله

عاصیسی

عاصیسی تسویه اقتضا ایتمز نته کم جناب رفیع الدرجات
ام حسب الذین اجترحوا السیئات ان نجعلهم کالذین
امنوا وعملوا الصالحات بیورمشدر؛ حق جل وعلا رحمن
اولدیغی کبی قهار وغضباندر فنعوذ بالله من غضب الحلیم
بلکه مقتضای رحمت طاعتنده جد وجهد ویوخسه عصیانه
انهماك دکلدر؛ زیرا رحمن جمیع نعمی افاضه ایدیجیدر امدی
اول نعمتلری ازاله قلمسون دیو خوف وخشیت ایتمك
واجبدر؛ بلکه نقمت وقوعی احتمالی خیاله دخی کلمکسزین
تخشی غیبی واجبدر؛ زیرا غیب شول خفیدر که معلومات
کبی بداهت عقل ایله یاخود ضرورة کشف ایله محسوس
اولمیوب قوۀ محسوسه ده دخی اولمامقدر غیب دخی
ایکی قسمدر؛ برقسمی دلیلی اولمغله معرفتی ممکندر؛ ذات
باری جل شانه کبی واسما حسناسی وصفات علیاسی
واحوال آخرة وبونلردن غیری عبده معرفتی واجب
اولانلردن که غائب اولوب مشاهده ومعاینه
ایتمکسزین عبد انکله مکلف اولمشدر؛ لکن نظر صحیح
ایله معرفتی ممکندر؛ وبرقسمی دخی اکه دلیل یوقدر؛
وبشره انك معرفتی ممکن دکلدر؛ نته کم جناب
حق وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو بیورمشدر

التأويل مشرب اهل ذوق ومذاق اصحاب عشق
وشوق اوزره دخی دیمک ممکندر که غیب ایله مراد
ذات مطلق حقدر کندی حجاب عزتنده محتجب
اولدیغیچون بو اعتبار ایله که علم تعلق ایلمک ممکن دکلدر
ماسوا اسیله کندی بیننده مناسبت یوقدر وبو اعتبار
ایله حوم معرفتنده تحویم وطلبنه تشویق تضییع اوقات
وطلب محالدر بو ایله اولدیغندن جناب رب عباد
لسان رحمت وارشاد ایله ویحذرکم الله نفسه والله
رؤف بالعباد بیوردی پس اندی حاصل اولمیجق
شیء طلبنده سعی دن انلری صاقینوب راحتلرینی اختیار
ایلمسی محضار افتندر لکن رفیع الدرجات ذو العرش
قول شریفی حکمیله وجود حق ایچون درجات تعینات
ومراتب تنزلات واردر که مراتب علمیهٔ اجمالیه
وتفصیلیه ده وعینیهٔ مثالیه وشهودیه ده واعیانک
احکام واثاریله انصباغنده ظهوری وتجلی سیدر
اشبو اعتبار ایله که معرفت تعلق ایدر التفسیر
معنای نظم کریم الله تعالی اعلم رسولم سن قورقودرسک
الحق قرانه اویوب غیبده بز عظیم الشان اولان
رحمندن خشیت ایدنی قورقودرسک پس اندی

قرانه

قرانه اویوب رحمندن قورقنی مغفرت ایله وفائدهٔ
حسنه ایله مشتوله دیمک اوله مآل آیات کریمه ای
باعث کون ومکان وی بادی خلقت انس وجان
اولان رسول والامکان وحبیب عالی شانم تطاول
مدت فترتده ناشی آثار آقربری انذار اولمین قومی
انذار ایتمکیچون تحقیق سن ذات مکرم طریق مستوی
حق اوزره ارسال اولنان مرسلیندن اولدیغک
بز غلبهٔ تامه ورحمت عامه صاحبی عظیم الشانک تنزیلی
اولان قرآن ذی حکم ایله مقسم علیه وتأکیدات عدیده
ایله مؤکد ومؤید اولوب اول قومک اکثری مؤمن
اولمیه جقلری علم ازلیمزده ثابت ومحقق اولمغله انلرک
اوزرلرینه تحقیقاً کلمهٔ عذاب مقرر وواجب اولدیغندن
مغلولاً ومقمحاً پیش وپسلرین سد متلازق ایله تضییق
وایذا وبصر بصیرترین پردهٔ نابینایی ایله اغشا واغطا
قلمشیدق پس بر مقتضای علم ازلی قوم مرقوم مؤمن
اولمیه جقلری مثبت ومحقق اولیجق انلری انذار وعدم
انذارک مساویدر اول اکثر قوم شرفیافتهٔ ایمان
اولمق امر محالدر اندی حبیبم سنک انذارک نفع
ویرمز الا قرآن عظیم الشانه اتباع قیلوب آنده مذکور

اولان اوامره امتثال ایدنه و بر نظیر و شبیهدن منزه
اولان رحماندن عقابی معاینه و عذابی مشاهده قلمزدن
اول غیبده خشیت ایدنه نفع ویرر پس امدی منوال
مشروح اوزره اتباع و خشیت ایده نی بر غفار ذنوب
اولان اللهدن مغفرت ایله و فائده زائده حسنه ایله
تبشیر ایله دیمکدر بو ندن صکره معلوم اوله بو سوره
کریمه اصول ثلثه اولان وحدانیت و رسالت و حشری
مشتملدر بو مقامده دک وحدانیت و امر رسالت
مذکور اولوب اول قوم مردود و معهود دخی بعد الموت
بعث و حشری منکر اولدقلرندن جناب تائید ساز
ارکان دین مبین اولان رب العالمین ، زعم
باطللرین رد ایله امر بعثی تقریر و تبیین قیلوب انا
نحن نحیی الموتی و نکتب ما قدموا و آثارهم و کل شیء
احصیناه فی امام مبین بیوردی اللغه انا تحقیق
بز دیمکدر جمله کثیره مقامنه قائم عظمت صاحبی اولان
فرد واحددن کنایة دخی استعمال اولنور نحن کندی
نفسلرندن خبر ویریجی تثنیه و جمع مراد اولنور ضمیر در
یاخود انانک لفظنک غیریدن جمعی در حیات
ویرلک در بحسب اللغه حس و حرکتی اقتضا ایدیجی

قوت

قوت مزاجیه دن عبارتدر ، و افعالدن اولان احیا
دیرلتمک معناسنه در موتی میتک جمعیدر بحسب اللغه
موت حیاتک ضدیدر نکتب فعل مضارع متکلم
مع الغیردر ، مصدری کتب در یازمق معناسنه
قدموا تفعیل بابندن ماضی جمع مذکور در مصدری تقدیم
اوکه کچورمک معناسنه در ، و آثار اثرک جمعیدر
نشیدن باقی اولان نسنه در احصانک معنای
لغویسی صایمقدر بو مقامده معنای لازمیسی اولان
حفظ مراددر ، امام هر اقتدا اولینان در کرک
انسان کرک کتاب بو مقامده مراد لوح محفوظدر
مبین افعال بابندن اسم فاعلدر آشکاره قیلیجی دیمکدر
الاعراب ان حروف مشبهه بالفعلدندر اسمی
ضمیر متکلمدن عبارت اولان نون عظمتدر نحن
نای تاکید ایچوندر نحیی ان نک خبریدر الموتی نحیی نک
مفعولیدر ، و نکتب نحیی یه معطوفدر ، ما قدموا جمله سی
نکتب نک مفعولیدر ، و آثارهم ما قدموایه معطوفدر
و کل شیء عاملی علی شریطة التفسیر اضمار ایله مفعولیت
اوزره منصوبدر ، احصینا ضمیرنده عمل سببیله کل
شیءدن فارغدر اکر اوزرینه تسلیط اولنسه نصب

ایدردی فی امام ظرفیت اوزره منصوبدر مبین صفتیدر
یاخود انا نحن مذهب معانیین اوزره مبتدا وخبر المق
جائزدر شاعرک انا ابو النجم وشعری شعری قولی کبی
بو مثللی کلام شهرت عظیمه سی اولان شیده دینیولر
مثلا بر بیلنمین کمسنه یه سن کمسک دیسک بن فلان
اوغلویم دیر اما بر معروف آدمه سن کمسک دیسک
بنم نفسمدن اظهر بنی معرفت یوقدر دیر بونده دخی تقدیر
انا نحن معروفون باوصاف الکمال واذا عرفنا بانفسنا
فلا ینکر قدرتنا علی احیاء الموتی دیمکدر البیان احیاء
موتی بعثدر یعنی قبرلرندن موتانی دیریلدوب قالدرمقدر
اودخی متفرق ومتبدد اولان یعنی داغیلوب پریشان
اولمش اجزاء اصلیه لری جمع اولنوب روح اعاده اولنمقدر
یاخود کتب کلامیه ده تفصیل وبیان اولندیغی اوزره
اعادۀ معدومک جوازینه ذاهب اولان اکثر متکلمین
مذهبنجه بالکلیه منعدم اولدقدن صکره عینیله ثانیاً
ایجاد اولنمقدر و بو مقامده مسند الیهی تقدیم اتمک
اصل اولوب اهم اولدیغیچوندر اما تکریری یا تقویت
وتأکید ایچون یاخود قصر ایچون یاخود فصل ایچوندر
زیرا مبتدا وخبر بیننه ضمیر فصل توسیطی خبرک معرف باللام

اولمقلغی

اولمقلغی ایله یاخود افعل من کذا ایله مشروط ایسه ده بو مقامده
لام داخل اولما مقده مضارع معرف باللامه شبیه اولدیغندن
فصل تجویز اولنمشدر جناب بارینک انه هو یبدئ
ویعید ومکر اولئک هو یبور قول شریفی کبیدر ونکتب
دخی نحیی یه معطوف اولمغله موتی دن صکره احیا اولندقدنی
ثبی مقدما صادر اولان اعماللرین وبعد الموت باقی قلان
آثارلرین کتب واستنساخ خیر ایسه خیر ایله شر ایسه
شر ایله مجازات ایچوندر و لفظ قدموا صیغۀ ماضی
ایله ایراد کتابت تقدیمدن صکره اولدیغنه اشارتدر
بوندن صکره اشبو تقدیم اولنان اعماللک وتأخیر
اولنان آثارک کتابتی حدیث شریفده وارد اولدیغی
اوزره جنینه نفخ روح اولندقدن صکره رزقی وعملی
واجلی وسعید یاخود شقی اولمسی بودرت ماده نک
کتابتندن غیری ملائکه حفظه نک کتابتیدر وبونده
دخی ایکی قول واردر قول اول ابن عباس رضی الله
عنهمادن مرویدرکه ملائکه مرقومه ناسک قولاً وعملاً
هر نه ایشلدکلرین کتابت ایدرلر حتی یدیم الجدیم
دیدکلرین دخی یازوب خمیس کونی جمعه کیجه سی درگاه
حضرت حقه عرض ایدرلر یمحو الله ما یشاء ویثبت

وعنده ام الكتاب نص كريمى مقتضاسنجه جناب حق
ديلديكنى اثبات و ديلديكنى محو ايدر ٥ وقول ثانى اعمال
صالحه وطالحه بينيده واسطه يوقدر اول عمل كه حسنه
وكلدر ٥ البته سيئه در عاملى معاقب اولمز سه ده
زيرا بعضى سيئات اجتناب كبائردن مكفر اولمقلغله
موجب عقاب اولمز ٥ امدى ظن اولنميه كه سبقاً ولاحقاً
اشلنين اعمالى كتابت مجرد ضبط واحصا ايچون اوله
بلكه اصحابنى الزام حجت اولمغيچون وتبكيت واسكات
ايچوندر ٥ وكل شئ تعميم بعد التخصيص اولمغله يالكز اعمال
دكل بلكه من الازل الى الابد جميع شئ موجود ديمكدر
زيرا شئ موجوده مختصدر واصلنده شئ شانك
مصدريدر بركره اسم فاعل معناسنه اطلاق اولنور
اوتقديرجه بارى تعالى يه منشاول اولور نته كم جناب
حق جل وعلا قل اى شئ اكبر شهادة قل الله بيورديى
وبركره دخى اسم مفعول معناسنه اطلاق اولنور
مشئ وجوده معناسنه كه اذا اراد شيئاً ان يقول له
كن فيكون قول شريفى بو اطلاقى افصاح ايدر بونكك
تحقيق وتفصيلى آخر سورهٔ كريمه ده انشا الله تقرير و بيان
اولنور ٥ وامام مبين لوح محفوظدر امام تسميه اولنديغى

مصحف

مصحف حضرت عثمان رضى الله عنه يه امام ديلديكى كبى
سماويه اولان جميع كتب وصحفك اصل اصيلى اولديغندندر
ومبين ايله موصوف اولديغى مكتوباتى اظهار واشكار ٥
قلديغيچوندر التفسير تحقيق بز عظيم الشان الحق عظيم الشان
اولان بز امواتى احيا ايدرز ٥ واعمال متقدمه واثار
متأخره يى كتب واملا ايدرز ٥ وازلدن ابده دك
هر بر موجودى لوح محفوظده حفظ ايدرز ديمكدر ٥
ووجه ثانى كه انا نحن مبتدا وخبر اولمسيدر اكا كوره معناى
نظم كريم تحقيق بز عظيم الشان موتايى احيا واعمال متقدمه
واثار متأخره يى كتب واملا ٥ وازلدن ابده دك
هر بر موجودى لوح محفوظده حفظ بز نظيردن منزه
مخصوص ومنحصردر ديمك اوله معلوم اوله كه جناب قادر
لايزال تعالى عن الانداد والامثال حضرتلرى لقد حق
قول شريفيله بو محله كلنجه رسول كريمك وحبيب مفخمنك
رسالتنى منكر اولان قومك حقيقت صفتلرين ذكر
بيوروب احواللرين كشف تام ايله كشف وبيان
مراد ايتمكن مثل ضربى ايله تعقيب ايدوب واضرب
لهم مثلاً اصحاب القرية اذ جاءها المرسلون بيورديى
اللغة اضرب ايكنجى بابدن امر حاضردر مصدرى اولان

ضرب بحسب اللغه اورمق معناسنه در بو مقامده
مراد وصف وتبیین در ومثل فتحتین ایله لغةً ما وضع
لهك غیری لفظ ایله شئ تعریف ایچون کلامدن بر
نوعك اسمیدر اصطلاحاً بین الناس تمثیل ایچون
دائر وسائر اولان کلامه مثل تسمیه اولنور اصحاب
صاحبك جمعیدر القریه قری لغتده جمع معناسنه در
قریه مجمع ناس اولوب بیوتی مشتمل اولان مکاندر
بو مقامده مراد انطاکیه در مرسلون مرسلك جمعیدر
مقدما بیان اولنمشدر **الاعراب** اضرب امر
حاضر در لهم مفعول غیر صریحدر مثلا مفعول صریحدر اصحاب القریه
مثل تقدیریله آیت ده مذکور اولان مثلادن بدلدر
بدل کل من الکل اولمق اوزره یاخود مضاف تقدیریله
ومعنای جعلی تضمین طریقی اوزره اضربك مفعول ثانیسیدر
اصحاب قریه یه مضافدر اذ جاءها اصحابك کندی لفظنه
بدلدر مضاف مقدردن بدل دکلدر اذ دخی درت
وجه اوزره در وجه اولی زمان ماضینك اسمی اولمقدر
بو وجه ده خ درت استعمال واردر استعمال اول
اذ ظرف اولمقدر غالب اولان بو در استعمال ثانی
مفعول به اولمقدر استعمال ثالث مفعولدن

بدل

بدل اولمقدر اذکر فی الکتاب مریم اذ انتبذت
قول شریفی کبی که اذ مریمدن بدل اشتمالدر استعمال
رابع حذفه صالح اولان اسم زمانه مضاف الیه اولمقدر
حینئذٍ یومئذٍ کبی یاخود حذف اولنمغه صالح اولمیانه مضاف
الیه اولمقدر بعد اذ هدیتنا قول شریفی کبی اذك وجه
ثانیسی زمان مستقبلك اسمی اولمقدر وجه ثالثی تعلیل
ایچون اولمقدر وجه رابعی مفاجئه ایچون اولمقدر جمله
وجوهك مثاللری کتب نحوده مصرح ومذکوردر
المرسلون جارنك فاعلیدر واذ ایله مشار الیه
اولان زماندن مراد رسل ثلثه نك مجیئ صیغیشه جق
زمان ممتد در زیرا متفرق ارسال اولنمشلردر وزمان
مجیئلری مختلفدر **البیان** ضرب ایقاع الشئ علی الشئ در
یعنی بر نسنه یی بر نسنه یه اورمقدر ال ایله یاخود دکنك
ایله یاخود قلیچ ایله وضرب ارض یرده یوریمکدر حین
مشئ ده ایاغ ایله اوره لدیغندن مجازاً ضرب ارض دینلور
ومثل اصلنده مثل معناسنه در نظیر کبی مثل مثیل
دینور شبه شبه شبیه کبی صکره قول سائره یعنی
بین الناس فاش اولوب شایع اولان کلامه مثل
دیدیلر وکمال فشو وشیوعی ایله بیله علی سبیل الاستعاره

تشبیه تمثیل اولمق انده معتبردر بو یله اولدیغندن قول
مرقوم بعینهی مشبه به اولسون ایچون تغییر وتبدیل
اولنمقسزین محافظه اولنمشدر زیرا قول مزبورده
تغییر اولسه مثل اولمز بلکه مثلدن ماخوذ اولور واکه اشارت
اولور صیغه مذکوره ایله بالصیف ضیعت اللبن کبی وبعضیلر
تغییر اولنمدیغی بعضی وجهدن انده غرابت اولمق مناسبدر
اگر تغییر اولنسه اول غرابت منتفی اولمق لازم گلور
انگیچون تغییر اولنمامشدر دیدیلر واکه مثل تسمیه
اولندیغی ثانیا ضرب اولینان مضربی مورد اولینه
مماثل اولدیغی ایچوندر اندن صکره هر حال وقصه
وصفت که انگیچون شان وغرابت اوله انلرده
استعاره طریقی ایله استعمال اولنور پس اندی آیت
کریمه ده اضرب لهم مثلا اذکر لهم قصة عجیبة دیمک
اولور التفسیر معنای اعجاز نمای نظم شریف الله
اعلم حبیبم رسولم محمد اول منکر وحدانیت ورسالت
وحشر اولان قوم مخذولم ومعهوده اصحاب قریه یه
ارسال اولینان رسل گلدکلری زمانده کی قصه لرینی
مثل ضرب ایله دیمکدر اذ ارسلنا الیهم اثنین فکذبوهما
فعززنا بثالث فقالوا انا الیکم مرسلون اللغه اذ انفا

بیان

بیان اولنمشیدی ارسال افعالدن بندن گوندرمکدر
اثنین اکیدر ضعف واحددر تکذیب تفعیلدن بندن
یلان چیقرمق وانکار ایتمکدر عززنا تفعیلدن متکلم
مع الغیردر تقویت ویرمک وغالب قلمقدر ثالث
اوچنجی درقولک ومرسلونک لغتلری مقدما بیان
اولنمشیدی الاعراب اذ ارسلناده اذ اذ جاءهاده
کی اذدن بدلدر وارسلنا یه مضافدر تقدیر نظم
اضرب لهم مثلا اذ ارسلنا الی اصحاب القریة اثنین
دیمکدر ارسلنا نفس متکلم مع الغیردر الیهم مفعول
غیر صریحیدر هم قومه راجعدر اثنین مفعول صریحیدر
فکذبوهماده فا عاطفه کذبوا فعل ماضی جمع مذکردر هما
اثنینه راجع مفعولیدر فعززنا دخی فعل وفاعلدر مفعولی
مقدردر اثنین در بثالث مفعول به غیر صریحیدر فقالوا ده
دخی فا عاطفه قالوا جمع مذکر فعل وفاعلدر انا حروف مشبهه
بالفعلدندر اسمی متکلمدن عبارت اولان نادر
الیکم مؤخر مرسلونک مفعولیدر افاده حصر ایچون
تقدیم اولنمشدر مرسلون اننک خبریدر جمله سی
مقول قولدر البیان معلوم اوله که بو آیت کریمه ده
رفق واختصار واردر که عرف بلاغتده اکه قصر

مسافه تعبیر ایدرلر زیرا معنا فاتی المرسلان الیهم فبلغا
ما ارسلنا به دیمکدر بونده بر نکته لطیفه وار در بیانی بودر که
اشبو قصه ده اولان رسل عیسی علیه السلام طرفندن
مبعوث اولدیلر جناب حق جل وعلا بیورر که عیسانک
ارسالی بزم ارسالیمزدر؛ اذن حق ایله رسول اللهک
رسولی اللهک رسولیدر؛ امدی حبیبم انلر رسولک
رسولیدر بن رسول اللهم نوجهله تمثیل اولنورسه هیچ
خاطرده اولمه سؤال مجرا اوزره انلر دخی رسول اللهدرسن
ذات مکرمی تکذیب انلری تکذیب کبیدر دیو جناب
حق جل شانه حبیب مکرمینی تسلیه بیورر حتی مسئله
فقهیه دخی بونی تأیید ایدر که؛ اذن موکل ایله اولان
وکیلک وکیلی موکلک وکیلی در بو خصوصده وکیلک وکیلی
وکلدر حتی اول وکیل وکیلک عزل اتمسی ایله منعزل
اولمز؛ مگر که موکل عزل ایلیه بعد هذا ارسال اولنان
اول ایکی کمسنه نک اسملرنده اختلاف وار اصح بودر که
بری یحیی و بری بولس در؛ وقتا که مدینهٔ انطاکیه یه
قریب بر محلده حبیب نجاری قیون اوتاررکن گوردیلر
حبیب نجار بو نره سزلر کیمسز دیو سؤال ایلدی انلر
دخی عیسی علیه السلامک طرفندن رسولز سزلری دعوته

عبادتدن

عبادتدن جناب رحمانه عبادته دعوت ایچون ارسال
اولندق دیدیلر حبیب نجار دخی رسول اللهک رسوللری
اولدیغکزه آیت و برهانکز وارمیدر دیدکده بلی خسته لره
شفا ویروب اکمه و ابرصی بر تام ایله بری قیلارز
دیدیلر حبیب نجارک مدت وافره دن بری بر مریض
اوغلی وار ایدی اوغلانی اللرایله صیغه دقلری آن شفا
بولوب صحت تام کلیجک حبیب نجار ایمانه کلوب مؤمن
اولدی بو حال جمله خلق بیننده فاش و شایع اولوب بیدرکی
قنی چوق خسته شفا بوله رق بو خبر اول قومک ملکی
اولان انطیخش بن انطیخشه واصل اولمغین ملک مرقوم
بو ایکی رسولی گتوروب بزم الالرمزدن غیری الاه
وارمیدر دیدی رسوللر دخی نعم سنی و الالرکی خلق
و ایجاد ایدن مبدع مبدعات کل جناب حق جل وعلا
واردر دیدیلر وارک بقعه لم سنرک امرکزده نه ایده رز
دیو باردلرجه ادملر گوندروب اول رسوللری اخذ
ایدوب چارشو بازارده رته سنده ضرب و تکذیب
ایلیوب حبس ایلدیلر بو خبر حضرت عیسی علیه السلامه
منعکس اولیجق شمعون الصفایی انلره مظاهرت و نصرت
و تأیید و تقویت ایچون ارسال ایلدی شمعون هم منکرا

انطاکیه یه داخل اولوب ملک مقربلریله واتباع وحواشیسی
ایله معاشرت ومؤانست ایتمکله کمال مرتبه وادی صحبت
بیلوب حلو اللهجه اولمغله ملک ایله دخی ملاقات ایلیوب
زیاده مؤانست والفت تحصیل ایلدی بعده برکون
تجاهلانه ملک مزبوره اثنای صحبتده خطاب ایدوب
مسموعم اولدی که سز ایکی کمسنه حبس ایلمش سز اول
کمسنه لرک دعوالری نه اولدیغن بیلوب سویلدکلری
گوش جان ایله مسموعکز اولدی می دیدکده ملک مرقوم یوق
بکا کمال غضب مستولی اولدیغندن انلر ایله مکالمه یه حائل
اولوب استنطاق ایده مدم دیدی شمعون دخی
اگر ملک جنابی رأی حسن گورورلرسه مرقومه حبسدن
اخراج اولنوب حضوریکزه گتورلسه دعوالری نه اولوب
مقصدلری نه ایدوکی معلوم اولوب مقتضای حاله
گوره حرکت اولنوردی دیوجک ملک امر ایلدی اول
ایکی رسولی احضار ایلدیلر شمعون انلره سزلری کم ارسال
ایلدی دیدی انلر دخی جمله نک خالقی اولوب شریک
وشبیهدن منزه اولان الله جل جلاله گوندردی
دیدیلر شمعون الصفا بو دعوایه آیت وعلامتکز ندر دیدی
هر نه استرلر ایسه اجرا ایدهرز دیدکلرنده ملک مزبور

امر ایلدی مطموس العین یعنی گوزلری محو اولمش ویری
آلن گبی دوم دوز قالمش بر غلام وار ایدی انی گتوردیلر
بو ایکی رسول باری تعالی یه دعا ایدیجک اول آن
اوغلانک گوز یرلری شق اولدی ورسولان مرقومان
بالچقدن ایکی فندق قدر حبه یاپوب گوز یه کی یرینه
وضع ایلدیلر همان دم اول غلام یاقوب گورمکه باشلدی
ملک مرقوم بو حاله کمال تعجب ایدوب شمعون ملکه خطاب
ایدوب سنده آله اتخاذ ایتدیکک سویله بونک گبی بر
خارق عاده شیء اظهار ایلسون که سکا والهکه باعث
شرف اولسون دیدی ملک دخی بنم سندن گیزلو
سرم یوقدر بزم معبودیمز ایشتمز وگورمز وفائده وضرر
ایدهمز دیدی اگر بنا سویلدیکه شمعون هر نه وقت
ملک ایله صنملر بیته وارد قده سرینی کتم ایچون گویا انلره
اولمق اوزره پرستش ایدردی حتی ملک شمعونی کندی
ملتلرندن ظن ایتمش ایدی ملک مزبور رسوللره خطاب
ایلدیکه اگر میتی دخی احیا ایدرسکز عبادت ایلدیککز
ربکزه ایمان گتوره یم دیدی انلر دخی بزم الٰهیمز
هر شیئه قادردر دیدکلرنده فوت اوله لی یدی گون
اولمش باباسی غائبده اولمغله دفن اولنمامش بر دهقانی

اوغلی میت وار ایدی انی کتوردیلر رسوللر علنًا وشمعون
سرًا دعا ایدیجک باذن الله تعالی میت اول آن
قالقوب بن اولمشیدم مشرک بولندیغمدن بنی یدی
قات جهنم درهلرینه ادخال ایدیلر عذاب ناری کوردم
امدی ایمانه کلک وزیاده کنده وکزی صقننک دخی
دیدیکه کوک قپولری اچلدی برحسن الوجه شاب نورانی
کوردم جناب باریدن اوچ کمسنهیی شفاعت
ایدر دیدی ملک اول اوچ کمکر در دیدکده اول ایکی
رسول ایله شمعونی کوستردی بوحاله ملک حیران اولوب
کمال مرتبه متأثر اولدیغنی شمعون بلیجک کندی رسوللری
تقویت ایچون بعث اولندیغنی اظهار ایدوب دعوت
حقده جد وجهد ایتملریله ملک مزبور ایله قومک بر مقداری
ایمانه کلدیلر باقیلری علیهم اللهدهکا فر اوله جقلری ثابت اولمغله
داربوارده مخلد فی النار اولدیلر التفسیر معنای نظم جلیل الله
تعالی اعلم دیمکدر که بز عظیم الشان اصحاب قریهیه ایکی
رسول ارسال ایلدیکمزده انلر اول ایکی رسولی تکذیب
ایتمکله پس بز قادر ذو الجلال رسول ثالث ارسالی
ایله رسولین مزبورینی تقویت وتأیید قلدیغمزده بالجمله
اول رسول اصحاب قریهیه تحقیق بز سزلره تعبد اصنامدن

عبادت

عبادت رحمانه دعوت ایچون مرسللرز دیدکلرنده
قالوا ما انتم الا بشر مثلنا وما انزل الرحمن من شیء ان
انتم الا تکذبون دیدیلر دیو جناب حق بیورر اللغه تولک
لغتی مقدما بیان اولنمش ایدی انتم ضمیر جمع مخاطبدر بشرلر
دیمکدر فتحتین ایله بشر انساندر تذکیر وتأنیثی ومفرد
جمعی مساویدر ، ودخی بشر صور تشخصات ایله مقیده
اولمق اعتبار ینسز نفس حقیقتک علمیدر ، دبو نظم کریمده
اولان سائر کلماتک معنای لغویلری مقدما بیان
اولنمشدر الاعراب قالوا جمع مذکر وفعل وفاعلدر
ما نافیهدر انتم مبتدادر الا حصر ایچوندر بشر خبردر مثلنا
بشرک صفتیدر جملهسی مقول قولدر ، وما انزلده ما
نافیهدر انزل فعل ماضی الرحمن فاعلی جملهسنک محلی
منصوب مقول قوله معطوفدر ان انتمده ان نافیه انتم
مبتدا الا حصر ایچون تکذبون خبر اولوب مقول قوله
معطوف اولان جملهنک تتمهسیدر البیان بو نظم
شریف قصر قلبدر زیرا کفار واقعده بشریت رسالته
منافیدر دیو اعتقاد ایدرلر اکر خطا ایسه ده مخاطبلری
اولان رسوللر ایسه دعوای رسالتده مصر وثابت
لردر ، پس امدی بشریت ایله رسالت بیننده

منافات واردر هوا اولان اعتقاد فاسدلرینه بناءً
اول رسوللری کفرهٔ فجره بشریت وصفنی انکار ایدیجیلر
منزله سنه تنزیل ایتمکله حکمی قلب وعکس ایدوب
ما انتم الا بشر دیدیلر یعنی سزلر انجق بشریت اوزره
مقصورلرسز ادعا ایلدیککز رسالت وصفی سزک
ایچون یوقدر دیمکدر اگر سؤال ایدوب کفره نک زعملرنده
بشریت رساله منافی اولدیغی رسالت حق جل وعلادن
اولدیغنده در اول رسوللر ایسه عیسی علیه السلامدن
مرسللردر وانلر اللهدن مرسلز دیو دعوا دخی ایتمزلر دیر ایسک
رسولدن رسول اولمق دخی زعملرینه کوره بینه رسالته منافیدر
زیرا انلرک منشأ زعملری رسالت رسول ایله مرسل بیننده
مناسبتی مقتضی در نته کم بشر ایله باری تعالی بیننده
تجرد وتعلقک تباعدی ایچون مناسبت اولمدیغی
کبی رسول ایله غیری بیننده دخی کمال ونقصانک تباینی
ایچون مناسبت یوقدر دیو جواب ویریلور وبو ایراد
اولنان سؤالک اصلندن وجه آخر ایله دخی جواب
ویریلور بیانی بودر که رسوللرک مرادی بزلر الله امر ایله
عیسی علیه السلامدن مرسلز دیمکدر بو تقدیرجه انلری
تکذیب اللهک رسوللرندن مرسل اولمقلرینه راجع

اولور

اولورده ما انتم ده خطاب غائب اوزرینه مخاطبلری
تغلیب طریقی اوزره مرسل ومرسلیه معاً متناول اولور
کأن انکارده مبالغه قصد ایتدکلرندن کویا حضرت عیسایی
احضار ایدوب قبل باریدن رسالتنی نفی ایله عیسی علیه السلامه
خطاب ایدرلر پس بو جواب ایله دخی اشکال مرقوم مندفع
اولور امدی اول مشرکین ضلالت مکین رسلی تکذیب ایده
درسالتلرینی نفی ده نه کیفیت ایله مبالغه ایلدیلر کورکه اولاً
انلردن رسالتی ابلغ وجه اوزره کنایةً نفی ایدوب صکره
مطلقاً نفی ایتدیلر ثانیاً راسا نزول وحیی انکار ایدوب
صکره حاللری کذبه محصور ومقصوردر دیو استمرار تجددیه
دال اولان صیغهٔ مضارعدن مستفاد اولدیغی اوزره
ان انتم الا تکذبون ایله مواجهه قلدیلر کویا دعوای رسالتده
صدق سزه نزه دندر که کذب عادت مستمره کزدر
دیمش اولدیلر التفسیر معنای نظم کریم الله تعالی اعلم
اصحاب قریه رسوللره سزلر دکلسز الا انجق بزم کبی بشر
سکز وجناب رحمان اشیادن برشی وحی وانزال
ایلمدی سزلر دکلسز الا انجق کذب ایدرسز دیدیلر دیمکدر
معلوم اوله که وجوداً وعدماً وحساً ووجوباً ووحدةً
وکثرةً خالی الذهن اولانه کلامی تأکیددن اخلا ایلمک

واجبدر متردده سویله نیلجك كلامی تأكید حسندر منكر
اولانه بر تأكید واجبدر منكر مصر اولورسه قاعدهٔ معانی
اوزره ایكی تأكید واجبدر بو مقامده قومك اصرارلرندن
غیری انكارده زیاده مبالغه ومخالفتری اولدیغندن
تأكیدات مزبوره‌دن ماعدا ایكی تأكید آخر ایله دخی كلامی
مؤكد قیلوب تأكیدات اربعه ایله جناب عزیز علام
قالوا ربنا يعلم انا اليكم لمرسلون وما علينا الا البلاغ
المبين دیدیلر ایمدی بوررا اللغة قالوا اتفاقاً بیان اولنمش
ایدی رب لام تعریف ایله جناب حق جل وعلادن
غیری یه اطلاق اولنمز منكراً غیری لره دخی اطلاق اولنور
تربیه قیلیجی وبسلیه‌جی معناسنه البلاغ فتح با موحده ایله
ایرشدرمكدر وقرآن كریمدن وحدیث شریفدن
ایرشن اوامر واحكام معناسنه دخی اطلاق اولنور
بو آیت كریمه‌ده اولان كلمات سائره مقدما ذكر وبیان
اولنمشیدی الاعراب قالوا جمع مذكر فعل وفاعلدر رب
مبتدادر ضمیر متكلم اولان نا یه مضافدر يعلم فعل مضارع
فاعلی ضمیر ربه راجعدر جمله سی مبتدانك خبریدر انك
جمله سی مقول قولدر ان حروف مشبهه دندر اسمی
متكلمدن عبارت اولان نادر اليكم مؤخر مرسلونك

مفعولیدر

مفعولیدر حصری مفید اولسون ایچون تقدیم اولنمشدر
لمرسلون ده لام تأكید ایچوندر مرسلون انّ نك خبریدر
جمله سی يعلم نك مفعولینی مقامنه قائم مفعول واحددر
وما علينا ده ما نافیه در علینا ظرف مستقر مقدم خبردر
الا حصر ایچوندر البلاغ مؤخر مبتدادر المبين بلاغك صفتیدر
جمله سی مقول قوله معطوفدر یاخود انا اليكم جمله سنه
معطوفدر البيان بو نظم شریفده درت تأكید واردر
بری قسم كه ربنا يعلم در بری انّ در وبری لامدر وبری
دخی جمله اسمیه در اگر سؤال ایدوب اسمیت جمله انك
ضرورباتندندر راساً تأكید دكلدر دیرسك جواب
ویریرز كه انا ارسلنا اليكم دن جمله اسمیه یه عدول
مضمون جمله‌یی تحقیقده مبالغه‌یی مشعر اولان استمراری
افاده ایلدیكندندر كه بنا بر جمله مؤكد اندن اولور التفسير
معنای نظم شریف الله اعلم اصحاب قریه نك انكارلرینه
جوابده رسوللر بزم ربمز بیلور كه تحقیق بزلر الحق سزلره
على التحقيق مرسللرز وبزم اوزریمزده یوقدر الا الحق
بلاغ واردر اویله بلاغكه آیات ظاهره ومعجزات
باهره‌یی مبین ومظهردر دیدیلر دیمكدر بوندن صكره
اصحاب قریه رسوللری تكذیب وانكار ایلدكلرنده جناب

رب معین اول کفرهٔ خذلانه قرینی قحط وغلا ونقص انفس
واموال وثمرات ایله اخذ ایتمکین مشرکین خباثت آیین
رسل مذکوردن ایله تشأم قیلوب قالوا انا تطیرنا بکم
لئن لم تنتهوا لنرجمنکم ولیمسنکم منا عذاب الیم دیدیلر
دیو حق جل شانه بیورر اللغه قالوا انا انفا ذکر اولنمشیدی
تطیر تفعل بابندن شوملنمقدر تشأم کبی انتهاء افتعالدن
نهی اولنمقدر رجم اولدرمک ایچون طاشلمقدر شتم
ایتمک وعیبلمق وظن ایتمک معنالرینه دخی اطلاق اولنور
مس لغتده یاپشمقدر انسانه اذیت مقوله سندن
هر اصابت ایدن نسنه یه مس اطلاق اولنور عذاب
اشکنجه در الیم اجیدیجی واغریدیجی معناسنه وشول عذابدر که
اغریدیجیلغی رتبهٔ غایته بالغ اوله وعذاب الیم موته دخی اطلاق
اولنور الاعراب قالوا جمع مذکر وفعل وفاعلدر ، ان
حروف مشبهه دندر ، اسمی متکلمدن عبارت اولان
نادر ، تطیرنا ماضئ متکلم مع الغیر فعل وفاعلدر بکم تطیرنایه
متعلق مفعول به غیر صریحدر ، جمله سی انک خبریدر
انک جمله سی مقول قولدر ، لئن ده لام لام موذنه
ان شرطیه در لم حروف جوازمدن در تنتهوا جمله
شرطیه در ، لنرجمنکم جواب قسمدر جواب شرط وجوبا

محذوفدر

محذوفدر ، ولیمسنکم ده لام ونون تأکید ایچوندر یمس
فعل مضارعدر ضمیر جمع مخاطب اولان کم مفعولیدر منا
یمس یه متعلقدر عذاب یمس نک فاعلیدر جمله سی
لنرجمن یه معطوفدر ، الیم عذابک صفتیدر البیان
لئن ده اولان لام موذنه للقسمدر لام موطئه دخی
تسمیه اولنور ، یعنی سامعه جوابی تفهیم ایچون تنبیه وتوطئه
ایدیجیدر ، اشبو لام یا لفظا یاخود تقدیرا قسمک تقدمندن
صکره ادات شرطه داخل اولان لامدر که کندودن
صکره اولان جواب قسم مقدره مبنیدر شرطه مبنی کلدی
دیو تنبیهی افاده ایدر ، لنرجمنکم ده ایکی وجه محتملدر ، وجه
اول رجم قول ایله اولمقدر ، بو تقدیرجه لیمسنکم ترقی
اولور کأن اصحاب قریه اولان کفرهٔ فجره دیمش
اولورلر که سزه شتم ایله اکتفا ایتمزز بلکه شتمز ضربه و
وایلام حسی یه موادی اولور دیمکدر ، وجه ثانی رجم ایله
مراد رجم بالحجاره اولوب وتقدیرجه لیمسنکم رجمی بیان
اولور ، یعنی بر ایکیشر طاش ایله علی الدوام تا سزلر
هلاک اولنجه یه دکین رجم ایده رز دیمک اولورکه عذاب
الیم بودر والیم مولم معناسنه فعیل بمعنی مفعلدر لکن
بونک استعمالی قلیلدر ، ومحتملدر که عذاب الیم عیشه راضیه

قبیلندن اولوب عذاب ذو الم دیمك اوله بو تقدیرجه
كثیر الاستعمال اولان فعیل بمعنی فاعل اولمش اولور
التطیر معنای نص مبین الله تعالی اعلم تحقیق بز سزلكله
تطیر وتشاؤم ایلدك اگر سز تاكیدات ایله مكذب اولدیغكز
دعوای رسالتدن منتهی اولمزسكز تحقیق بز سزلری
رجم ایده‌رز والبته بزلردن سزلری اشد
ایذا ایله قتل واهلاكه مؤدی اولان عذاب الیم مس
ایدر دیدیلر دیمكدر، بوندن صكره اصحاب قریه
اولان كفار دونج قرارك كفر وانكارلرین رسل
مزبورون ردع ورد ایدوب قالوا طائركم معكم
ائن ذكرتم بل انتم قوم مسرفون اللغه طائر تشاؤم
اولنان نسنه‌در ذكرتم تفعیل بابندن ماضی جمع مخاطبدر
مجهولدر، مصدرینك معناسی نصیحت اولنمقدر،
ومسرف افعال بابندن اسم فاعلدر مصدری اسراف
عبث یره نسنه تلف ایتمكدر، ودخی طاعت حقدن
غیری یره مال بذل ایتمك وگناه ایتمك معنالرینه دخی
اطلاق اولنور الاعراب قالوانك اعرابی انفاً ذكر
اولنمشیدی، طائركم مبتدادر ضمیر جمع مخاطبه مضافدر
معكم خبریدر جمله‌سی مقول قولدر ائن ده همزه استفهام

انكاریدر

انكاریدر، ان شرطیه‌در ذكرتم فعل ماضی مجهول جمع مذكردر
قائمقام فاعلی ضمیر جمع مخاطب اولان انتمدر جواب شرط
محذوفدر تقدیری تطیرتم‌در یاخود قلتم هذا القول
وتوعدتم بالرجم والتعذیب دیمكدر بل اضراب ایچوندر
انتم ضمیر جمع مخاطبدر ومبتدادر، قوم خبریدر مسرفون
قومك صفتیدر، البیان طائركم ده طانك فتحی
یانك سكونی ایله طیركم دخی قرائت اولنمشدر طائرك
جمعی اولمق اوزره ائن ده ایكی همزه‌نك بیننده الف
اثباتیله دخی قرائت واردر وانك فتحیله‌ده قرائت
اولنمشدر، وكفره یه طائر وشئامتك مقارنتنه
ظرف اولمق اوزره ائن ذكرتم دخی تخفیف ایله این ذكرتم
قرائت اولنمشدر، پس بو قرائت مبالغه افاده
ایدر، زیرا ما قبلنك دلالتیله تقدیر ائن ذكرتم
فطائركم معكم دیمكدر، امدی هر مكان كه انده انلرك
ذكری جاری اوله طائرلری بیله اولیجق بالنفس بولندقلری
مكانده شئامتك تحققی بالطریق الاولی اولمق امر
مقرر اولمش اولور، وائن ذكرتم قول شریفی انكرتمكمه
ناظردر، یعنی معجزه وبرهان ایله سزلره امر آشكاره
اولمش ایكن قبولینز ایله متعظ اولدیغز ایسه ده می بزه

رجم وتعذیب ایدرسکز بلکه سنزر مسرفلرسنز یعنی حدی
تجاوز ایتمش بشرلرسنز که تبرک اولنه جق نسنه ایله
تطیر وتشأم ایدوب اکرامی واجب اولانه ایلام
قصد ایتمکله معجزات وبراهین ایله حق ظاهر اولدقدن
صکره ینه کفریکزده اصرار ایدرسکز دیمکدر سؤال
اولوب بل انتم ده اولان بل اضراب ایچون اولیحق
امر مضروب عنه ندر دینورسه اوچ وجهله جواب
ویریلور وجه اول رسوللرک قولی تکذیبلر اوزرینه
وارد اولوب تقدیر کلام الحق کاذبون وان جئتنا
بالبرهان لا بل انتم مسرفون دیمک اولور، وجه
ثانی تطیرلری اوزرینه وارد اولوب تقدیری
الحق مشؤمون وان جئتنا ببیان صحة ما نحن علیه
لا بل انتم مسرفون دیمک اولور، وجه ثالث لنرجمنکم
وارد اولوب تقدیر کلام الحق مستحقون الرجم والایلام
وان جئتنا ببیان صحة ما اتیناکم به لا بل انتم مسرفون
دیمک اولور دیو اوچ وجهله تقریر اولنور التفسیر
معنای نظم جلیل الله تعالی اعلم رسل کرام کفرهٔ
مسفوره یه دیدیلر که بز سزکله تطیر وتشأم ایتدیک
دیمش ایدیکز سزک طائر وشئامتکز کندوکز ایله بیله در

رسالتمزی

رسالتمزی قبول ایله متنصح اولدیکزسه ده تطیرمی ایدرسکز
بلکه سزلر شول قوم سز که کفر واصرار ایله حدی تجاوز ایدیجی
مسرفلرسز دیمکدر، بوندن صکره حبیب نجار که جبلده
جناب حق جل وعلایه عبادته مشغول ایدی وقتاکه،
رسوللرک قوم مرقوم ایله اولان قصه لرین استماع
ایتدکده رسوله نصرت وقومه نصیحت ایچون استعجال
ایدوب کلدیکنی جناب باری تعالی خبر ویروب
وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ
اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ دیو بیوردی
اللغة جاءنک مصدری جیئاً وجیئةً ومجیءٌ درکلمک،
معناسنه در اقصی مکان ابعد در لغت اهل عالیه اوزره
مؤنثی قصویدر، اما لغت اهل نجد اوزره مؤنثی یا ایله
مدینه شهردر ویوجه یرده یاپلمش حصاره دخی اطلاق اولنور
جمعی مدائن ومدن کلور، اصلنده مدن اقام معناسنه در
فعل ماضیدر، مدینه اندن مأخوذدر رجل انساندن مذکر اولاندر
یسعی سعیک مضارعیدر، سعیک اون معناسی واردر
بومقامده مراد استعجال ایتمک معناسیدر، سؤال
ایستمکدر طلب معناسنه وصورتی معناسنه دخی
اطلاق اولنور، مهتدون مهتدی نک جمعیدر مصدری

اولان اهتدا طریق حقه یول بولوب گتمکدر ، بو آیت کریمه ده
اولان کلمات سایره نک لغت معنالری مقدما مرور
ایتمشیدی الاعراب جاء فعل ماضی من اقصی جاریه متعلق
مفعول غیر صریحیدر ، رجل فاعلیدر یسعی فعل مضارع
فاعلی تحتنده رجله راجع در جمله سی رجله صفتدر ، قال
فعل ماضی یاقوم ده یا حرف ندا قوم منادی یاء متکلمه مضاف
الیهدر یا حذف اولنوب کسره ایله اکتفا اولنمشدر اتبعوا
امر حاضرک جمعیدر ، المرسلین مفعولیدر ، اتبعوا من ده
من موصول یاخود موصوفدر ، عاملینک اعاده سیله که
اتبعوا در مرسلیندن بدلدر لا یسئل فعل و فاعلدر ضمیر
جمع مخاطب مفعولیدر ، اجرا مفعول ثانیسیدر لا یسألکم
منک صله سی یاخود صفتیدر ، جمله سی اتبعوانک مفعولیدر
انک جمله سی ندایه جوابدر ، انک جمله سی دخی مقول قولدر
وهم ده واو حالیه هم مبتدا در مهتدون خبریدر البیان
وجاء من اقصی المدینة رجل یسعی قول شریفنک ماقبلنه
تعلقنده ایکی وجه واردر وجه اول رسلکز انک بلاغ
مبین ایله کلدکلرینی بیاندر ، و بو قولده بلاغت باهره
ظاهردر ، زیرا رجل ساعی اقصای مدینه دن ایمان
کتوروب کلدیکی دلالت ایدر که ، رسوللرک انذار و ابلاغی

مدینه

مدینهٔ مزبوره که انطاکیه در انک جوانب نواحیسنک
ابعدینه بیله بالغ و واصل اولمش اوله وجه ثانی ضرب مثل
جناب مفخر کائنات علیه افضل الصلوات حضرتلرینک
محض نور و نور محض اولان قلب انورلرینی تسلیت ایچون
بیورلمش ایدی بو آیت کریمه ده دخی رسوللرک احواللرینی
ذکردن بعد الفراغ مؤمنلرک بعضیلرینی تصدیق ایتمکده و انکا
سعی و کوششلرینی و ایذا مشرکینه صبر و تحملرینی بیان ایله
اصحاب کرام رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتنک
قلوبنی دخی تسلیت ایچون ذکر بیورلدی ، و رجل یسعی
قول شریفنده اولان رجل عند الله معلوم و معروف
ایکن تنکیرنده ایکی فائده واردر فائدهٔ اولی رجولیتده
کامل و مکمل کمسنه دیمک معناسنه شأننی تعظیم ایچون
منکراً ذکر بیورلدیغیدر ، فائدهٔ ثانیه رسلک معلومی
اولمیان رجالدن بر رجل طوعاً ایمان کتوره البته حق
رسوللر جانبندن ظهور ایتدیکنی افاده قلمقلغیدر و رجل
مزبور حبیب نجاردر ، و اتبعوا قول شریفنک تکراری
رسل مرقومه یه ایکی جهت مستقله دن اتباعک وجوبنه
تنبیه ایچوندر جهتینک بری رسوللرک جناب حق جل
و علا طرفندن مرسل اولمقلقلریدر ، و بری دخی رسالتی

تبلیغ ایتدکلری ایچون اجرت طلب قلمدقلریدر ، ومهتدوندن
قول شریفی قاعدهٔ اهل معانی اوزره ایغالدر ایغال
شول معنادر که ، انک ذکری نسز کلام تام ایکن بر نکتهٔ لطیفه
افاده ایلین شی ایله کلامی ختم اتمکدر ، پس امدی مهتدون
قول شریفی ذکر اولنمقسزین کلام تامدر زیرا رسول
البته لامحاله مهتدیدر ، امدی مهتدونی ذکر اتباع
اولنمغه زیاده حث وترغیب ایچوندر ، شوکه بنارکه
رسله تبعیت من جهة الدنیا مضر دکل زیرا تبلیغ رسالت
ایچون اجر سؤال اتیمزلر ، ومن جهة العقبی نفع عظیم مقررکه
اهتدا اوزره دائم وثابتلردر ، پس بو نکتهٔ جلیلیه بنا
قاعدهٔ ایغال اوزره مهتدوندن ذکر بیورلدی التفسیر
مدینهٔ انطاکیه نک زیاده اراق طرفندن سرعت ایدر
بر کمسنه کلدی دیدیکه ای بنم قومم او بوک حق تعالینک
رسولینک رسوللرینه اول کمسنه لره اتباع ایدک که
سزلردن اجر استمز وحال بوکه انلر مهتدیلردر دیمکدر
بوندن صکره نجار قومنی لطف ورفق ایله ارشاد مراد
ایدوب انلره تعریض قصدیله واضافهٔ عبادتی نفسی ورسلی
تکذیبلرینی منع وتقریع ایله ومالی لا اعبد الذی فطرنی
والیه ترجعون دیدی دیو حق جل وعلا بیورر اللغه

اعبد

اعبد فعل مضارع نفس متکلمدر ، مصدری اولان عبادت
طاعتمقدر ، ودخی عبادت هوای نفسک خلافنی اللهک
رضاسنی طلب ایچون عبدک مباشرت ایلدیکی عملک
اسمیدر ، وفطرت ایجاد وابداع معناسنه یکیدن
یرتمقدر ، ورجوع بدأ ولیسان لسنه یه عودت
اتمکدر کیرو دونمک معناسنه الاعراب ومالی ده
واو عاطفه در ما استفهامیه مبتدادر لی جار ومجرور
ظرف مستقر خبردر لا اعبد ده لا نافیه در اعبد فعل
مضارع فاعلی ضمیر نفس متکلمدر جمله سی استفهامک جوابیدر
الذی اسم موصولدر ، فطرنی فعل ماضیدر فاعلی تحتنده
ضمیر الذی یه راجعدر ، نون وقایه ویا متکلمک محلی
منصوب فطرنی نک مفعولیدر ، جمله سی موصولک
صله سیدر ، انک جمله سی اعبد نک مفعولیدر والیه ده
واو حالیه در الیه مؤخر ترجعون نک مفعول غیر صریحیدر
جمله سی جملهٔ حالیه در البیان بو آیت کریمه ده تعریضک
وجه حسنی متکلم اعداسی اولان مخاطبلره حقی شول وجهله
اسماع اتمکدر که ، اول وجه غیظلرینی زیاده قلمیوب حقی
قبول قلملرینه اعانت ایلیه امدی اول قومی باطله نسبت
اتمکده تصریحی ترک ایتدیکی وجه مزبور نصحی قبول اتمزلرده

نفسندن اخبار قصد ایلمش اولسه التفات اولزمان
اولوردی، بونده ایسه اویله دکلدر، زیرا ظاهر اولان
یالکز مخاطب ترجعون ایله مخاطب اولانلردر دیو ایراد اولنور
و بعض محققین بو ایراددن جواب ویروب صدر کلام
چونکه تعریضدر، پس اهدی و مالی لا اعبد ایله مرادینه
مخاطبلردر، معنی و ما لکم لا تعبدون الذی فطرکم دیمکدر
جمله سنده معبر عنه مخاطبلردر، بو جهتله بونده التفاتدر
دیدیلر اگر سؤال ایدوب بو تقدیرجه ترجعون قولی
مقتضای ظاهر اوزره وارد اولمش اولور التفات
ایسه خلاف مقتضای ظاهر اوزره اولمق واجبدر دیرسک
جواب ویررزکه، ترجعون قولی مقتضای ظاهر اوزره
وارد اولدیغنی تسلیم اتمزز زیرا ظاهر اقتضا ایدرکه اسلوب
کلام تغییر اولنمیه ده بلکه لاحق سابق اوزره جاری
اوله، پس بو آیتده اولان خطاب امرء القیسک
تطاول لیلک بالاثمد، ونام الخلی ولم ترقد، وبات
وباتت له لیلة، کلیلة ذی العایر الارمد، و ذلک
من نبأ جاءنی، وخبرته عن ابی الاسود، شعرندن
بو بیتلرده اولان تکلم کبیدر، و صاحب ایضاح بو مقتضای
ظاهر اوزره وارددر دیو قطع ایلدی و زعم ایلدیکه،

زیاده مؤثر اولسون ایچوندر، شول حیثیتدن که متکلم
انلره مراد اتمز الا کندی نفسنه مراد ایلدیکنی اراده
اتمش اولور، پس کلامدن بو نوعه منصف تسمیه اولنور
زیرا بو وجه اوزره ایراد اولنان کلامی استماع ایدن مخاطبه
خطاب ایدوب سکا متکلم تحقیق انصافانه سویلدی دیر
یاخود تحقیق نفسنده متکلم انصاف ایلدی که کندی مرتبه سینی
مخاطبک مرتبه سندن حط و تنزیل ایلدی دیر پس بو
وجه اوزره اولان کلامه استدراج تسمیه اولنور خصمی
اذعان و تسلیمه نقلشدر دیغی ایچون بو دخی لطایف اسالیبدندر
قرآن کریمده و محاورات عربده و اشعارده چوق واقع
اولمشدر، و آیت کریمه نک اخرنده تعریضی تصریحه تبدیل
ایلدی، ظاهر اولان ایسه صدر آیته موافق اولسون ایچون
والیه ارجع دینلمک ایدی بوندن عدولک وجهی تهدیده
مبالغه قصد اولندیغیدر، شویله که صدر آیت تهدید
تعریضی ایدی عجزی تهدید تصریحی اولوب مواجهه فرط غیظی
وقوم مرقومه شدت غضبی مشعر اولسون ایچون والیه
ترجعون دینلدی ائمه معانی بو آیتده تکلمدن خطابه التفات
واردر دیو ذهاب ایلدیلر لکن انلره وارد اولور که التفاتده
واجب اولان معبر عنهمک اتحادیدر، اگر ایکی جمله دنده

نفسندن

سكاكی عندنده التفات خلاف مقتضای ظاهره منحصر کلدر
اندی صاحب ایضاحك بو قولی سكاكی نك غیری عندنده
انحصاری مشعردر که تفصیلی محلنده تحقیق و بیان اولنمشدر
و بعضیلر آیت کریمه ده التفات ده یوقدر تعریضده یوقدر
بلکه ایت احد متقابلینك مربرندن برمقابل ذکر اولنوب
مذکور محذوفه دلالت ایتدیکی ایچون مقابل آخر حذف
اولندیغی قبیلندندر، تکلمه مقابل اولانه کوره معناده مالی
لا اعبد الذی فطرنی والیه ارجع دیمکدر، و خطابه مقابل
اولانه کوره و مالکم لا تعبدون الذی فطرکم والیه ترجعون
دیمکدر دیدیلر **التفسیر** معنای نظم کریم الله تعالی اعلم
بنم ایچون نه مانع واردر که عبادت ایتمیم انجلین معبوده
که بنی یوقدن وار ایلدی و حال بو که اکه رجوع ایلرسکز
دیمکدر بوندن صکره حبیب نجار والیه ترجعون قولیله
مراد قوم مرقومه نصح و تقریع اولدیغنه اشارت ایلدیسه
مساق اوله عودت ایلیوب کندی نفسنه مناصحه
موضعنده ایراد کلام قلدی ده **ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً**
اِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ
دیدی دیو باری تعالی بیورر **اللغه** اتخاذ افتعال بابندن
طوتمقدر دون غیر معناسنه در آلهة الاهك جمعیدر

الآه مألوه معناسنه در معبود کبی ضر ضم ایله و فتح ایله نفعك
ضدیدر، وسوء حال و بلا و آفت معنالرینه دخی اطلاق
اولنور، و اغنا افعالدن فائده و یرمکدر و شفاعت
دیلك دیلمکدر و شیء لغة کرك موجود کرك معدوم و کرك
ممکن کرك محال بیلینوب اندن خبر و یرلمك صحیح اولاندر
اما اصطلاحا کرك خارجی و کرك ذهنی موجوده خاصدر
انقاذ افعال بابندن قورتارمقدر انجا معناسنه **الاعراب**
ءاتخذ ده همزه استفهام انکاریدر اتخذ افتعال بابندن
فعل مضارعدر فاعلی ضمیر متکلمدر، من دونه اتخذیه متعلق
مفعول غیر صریحیدر آلهة مفعول صریحیدر واحده تعدیه ایتمك
اوزره یاخود اثنینه تعدیه ایتمك اوزره من دونه مفعول
ثانیسیدر جمله سی استفهامیه در، یاخود من دونه
محذوفه متعلق اولوب آلهه دن حالدر، اِنْ يُرِدْنِ ده
اِنْ حرف شرطدر، یردن ایله مجزوم فعل مضارعدر
نون وقایه یاء متکلم منصوب المحل مفعولیدر الرحمن فاعلیدر
بضرٍّ مفعول غیر صریحیدر، جمله سی جمله شرطیه در لا تغن ده
لا نافیه تغن ان ایله مجزوم فعل مضارع مؤنثدر، عنی
جار و مجرور جمله ظرفیه تغن یه متعلقدر، شفاعتهم ده شفاعت
فاعلیدر ضمیر جمعه مضافدر، جمله سی جواب شرطدر شیئاً

مفعول مطلقدر وانک جمله سی منصوب المحل اولوب
آلهه نک صفتیدر، و لا ینقذون جمله سی لا تغن یه معطوفدر
البیان بو آیت کریمه توحید تامی متضمندر، زیرا توحید
تعطیل و اشراک بینیده در ماقبل آیتده ومالی لا اعبد الذی
فطرنی ایله وجود الٰهه اشارت ایلیوب بعده ءأتخذ
من دونه آلهة دیمکله غیری یی نفیه اشارت ایلدی پس
امدی لا اله الا الله معناسی متحقق و مثبت اولدی
و بو آیت شریفه ده لطیفه لر واردر اولکی لطیفه استفهام
طریقی اوزره ءأتخذ دیدیکنده معنای امرک وضوحی واردر
بیانی بودر که برکمسنه مثلا بر شیدن خبر ویروب لا
اتخذ دیسه سامع لم لا تتخذ دیوب عدم اتخاذک سببندن
سؤال ایدر اما ءأتخذ دیسه کلامنده سبب بیانندن
مستغنی اولمش اولوب کأن مخاطبه اشبو امری نیندن
اخبار طلب ایدرسن تفکر ایله ده بیل دیمش اولور، ایکنجی
لطیفه من دونه آلهة قولنده در، توضیحی بودر که،
اولا جناب اللهه عبادت ایلدیکنی ومالی لا اعبد ایله
بیان ایتمکله من دونه قولندن ظاهر ومتعین اولدیکه
اللهدن غیری یه عبادت جائز دکلدر، اگر سؤال
ایدوب ءأتخذ من دونه آلهة قولندن مقصود اولان

اللهدن

اللهدن غیری قطعا ابدا آلهه اتخاذ اتمم دیمک ایکن
نفینک قیده رجوعنی ایهام ایدیجی صیغۀ جمع ایرادینه وجه
ندر دیرسک جوابنده ایراد مذکور کلامی مخرج عادت
اوزره اخراج قیلیندندر، زیرا قوم مرقوم اللهدن غیری
آلهۀ مصنوعه اتخاذ ایلمشلر ایدی بناءً علیه صیغۀ جمع ایراد
اولندی دیرز، اوچنجی لطیفه ءأتخذ قولی جناب اللهدن
غیری اله اولمدیغنه اشارتدر، زیرا متخذ اولان اله
اولمزنته کم حق جل وعلا نظم کریمده الحمد لله الذی لم یتخذ
ولدا، و وحی ما اتخذ صاحبة ولا ولدا بیوردی و بو
آیت کریمه ده صیغۀ مضارع ایله ان یردن الرحمن
بضر بیورلوب سورۀ زمرده صیغۀ ماضی ایله ان ارادنی
الله بضر بیورلدیغنک وجهی بو مقامده ماقبل آیت
صیغۀ مضارع ایله ءأتخذ اولوب ان شرطیه نک هم
مدخولی مضارع اولمق اصل اولمغین یردن بیورلدی
اما سورۀ زمرده ماقبل آیت صیغۀ ماضی ایله افرأیتم
قولی اولمغین تناسب ظاهری یه بناءً ان ارادنی الله
بیورلدی، لکن ان شرطیه ماضی یه داخل اولسه
مستقبل قلمغله ایکی آیتده مدخوللر مستقبلدر و بو مقامده
مرید اسم رحمان ایله ذکر بیورلوب سورۀ زمرده اسم

الله ایله ذکر بیورلدیغنک دخی وجهی آیتک ما قبلی فطری
اولوب فطرت نعمت جلیله اولمغین رأفت و رحمت
ایچون اولان اسم رحمان ذکر بیورلدی اما سورهٔ زمرده
آیتک ما قبلی جلالت شانه دلالت ایدیجی ولئن سألتهم
من خلق السموات والارض قول شریفی اولمغله هیبت
وعظمت ایچون اولان اسم الله ذکر بیورلدی **التفسیر**
معنای نظم کریم الله تعالی اعلم بن جناب الله دن
غیری آلهه اتخاذ ایدرمی یم که اگر حضرت رحمان با که
مضرت مراد ایلسه اتخلین آلههٔ مصنوعه نک شفاعتلری
با که فائده لردن بر فائده ویرمز و بنی بلا و سوء حالدن
انقاذ قورتارمزلر دیمکدر، پس اندی اگر بن رحمانه عبادتی
ترک ایدوب اوثانه پرستش قلسم **انی اذا لفی ضلال**
مبین انی آمنت بربکم فاسمعون قیل ادخل الجنة
اللغة ضلال طریق مستقیمدن عدولدر اهتدانک ضدیدر
سمع قولاغک ایشتمه سیدر قولاغه و قولاغه کیرن نسنه که
مسموعه دخی اطلاق اولنور، و سمعک تعریفی صماخ
اذنک مقعرنده اولان هوای راکدی محرک صوتی
ادراک ایلمک شاننده اولوب اذنک سطح باطننده
منبسطه عصبیه ده مرتبه قوتدر، قیل قالک مجهولیدر

دینلدی

دینلدی دیمکدر، دخول گیرمکدر جنت لغةً صیق اغاجلی
باغچه در، بو مقامده دار النعیم اولان بهشت برین
مراددر بو نظم شریفک سائر کلماتنک لغت معنالری
مرور ایتمشیدی **الاعراب** انّ حروف مشبهه دندر
یا متکلم اسمیدر، اذ ظرف زماندر معمولی مقدر
اتخذت در، لفی ده لام ابتدائیه در فی ضلال جار
ومجرور ظرف مستقر جمله سی انّ نک خبری اولوب
اذا ده عاملدر، مبین ضلالک صفتیدر، انی ده
انّ حروف مشبهه دندر، یا متکلم اسمیدر امنت
فعل و فاعل جمله سی انّ نک خبریدر، بربکم ده جار ومجرور
امنت یه متعلق مفعول به غیر صریحیدر و ضمیر جمع مخاطبه
مضافدر، فاسمعون ده فا شرط محذوفه جوابدر اسمعوا
امر حاضر جمع مذکردر، فاعلی ایله جمله سی جزائیه در نون وقایه
ویا متکلم اسمعونک مفعولیدر، یا مزبور حذف اولنوب
کسره ایله اکتفا اولنمشدر، قیل فعل ماضی مجهولدر ادخل الجنة
لفظی مراد قیلک مقولیدر جمله سی استیناف بیانیدر
البیان انی امنت بربکم قولنده ربکم ایله مخاطب اولانلرده
وجوه واردر، وجه اول مخاطب رسوللر اولمقدر بیانی
بودر که حبیب نجاری ایمانه کلوب رسلی تصدیق و ترغیب

ایمانده کمال تحقیق ایدیکندن قوم کفار فجار قتل و اعدامنه
شروع و هجوم قلدقلرنده حبیب نجار رسل کرامه خطاب
ایدوب تحقیق بن سزک ربیکزه ایمان کتوردم
بنم قولمی کوش ایدکده بنم ایچون حضور جناب باری
جلت عظمته ده شهادت قیلک دیمکدر، وجه ثانی
مخاطب مشرکین ضلالت قرین در، زیرا حبیب
مزبور مسفورلره جد و جهد ایله ندکلو نصح و پند ایدیسه
وجهاً من الوجوه نفع ویرمیوب بلکه ضلال قدیملرنده
اصرار اوزره اولملریله جناب حق جل و علا رب العالمین
اولمغین انی امنت بربکم دیدی دیمکدر، وجه ثالث
خطاب علی وجه العموم اولمقدر، ای سامعلر ایشیدک
و بنی دیکلین بن سزک ربیکزه ایمان کتوردم دیمکدر
ننه کم واعظلرک حین وعظده خطابلری جمله یه عموم اوزره
اولدیغی کبیدر، و فاسمعون قولنده دخی فوائد وار در
فائدهٔ اولی بودر که صیغهٔ امر جمع ایله اسمعونی دیمین
کلمسنه ای سامعلر بن انجام کلامی تفکر و تامل ایلدم
سزلر دخی کوش جان ایله استماع ایدک دیمش اولور
فائدهٔ ثانیه بودر که متکلم قول مزبور ایله قومنه تنبیه ایدوب
بنم اشلدیکم ایشدن بن سزلره خبر ویردم صکره،

نیچون

نیچون بزدن بو امری اخفا ایلدک اکر اشعار و اظهار
ایدیدک سنکله بیله بزلر دخی ایمان کتورر ایدک دیمک
دیمش اولور، فائدهٔ ثالثه متکلمک اسمعونیدن مرادی
قبول معناسنه اولان سماعدر، مثلا فلان کمسنه یه
نصیحت ایلدم سوزمی دکله دی دیمک نصحی قبول ایلدی
دیمک اولدیغی کبیدر، و قیل ادخل الجنة قولنده حبیب
نجاره اکرام وار در و عند الله احیادن اولان سائر
شهدا کبی دخول جنته اذن ویرلمکه دالدر، زیرا فی سبیل الله
شهید اولانلر رب تعالی عندنده حی لردر لکن جسدلریله
حی دکللردر، و حیوانات دن حس اولنیان حیات جهتندن
دخی دکلدر، بلکه برامردر که الحق وحی ایله ادراک اولنور
زیرا قلری ارواحلرینه عرض اولنوب کندولره روح
و فرح واصل اولور ننه کم نار جهنم ارواح آل فرعونه عرض
اولنوب کندولره وجع عذاب واصل اولدیغی کبی،
و بو قول شریفده جنت الآن مخلوقه اولدیغنه دلالت
وار در **التفسیر** معنای نظم جلیل الله تعالی اعلم تحقیق بن
جناب اللهدن غیری الهه اتخاذ ایدرسم اوتقدیرجه
ضلال بینده یم تحقیق بن رب العالمین اولان سزک
ربیکزه ایمان کتوردم بنم قولمی دکله یک دیو جک قوم

مشرکین قتل ایتدکلری آنده فی سبیل الله شهید اولدیغی
ایچون قبل رحمایینه دن ادخل الجنة دینلدی دیمکدر پس
امدی حبیب نجاری کفار بدکردار تحقیر وتذلیل ایله
حین قتلده جناب رفیع الدرجات جنابت عالیاته
رفع وادخاله امر بیورد وقده دخول ایله نعم جلیله یه واصل
اولمغین حالمی نه اولدیغی قومم بیلیدی دیو تمنی قیلوب
قال یا لیت قومی یعلمون بما غفر لی ربی وجعلنی من المکرمین
دیدی دیو بیورر جناب رب العالمین اللغة لیت تمنیدی
دیمکدر، اولمق معناسنه قومک لغت معناسی مردر
ایلمش ایدی، یعلم نک مصدری اولان علم بلمکدر،
ادراک معناسنه وغفر نک وربک وجعلک لغت
معنالری آیات سابقه ده ذکر و بیان اولنمشدر،
مکرمینک مفردی اولان مکرم افعال بابندن اسم
مفعولدر، اکرام ایولک ایتمک واولوله تمق معناسنه در
الاعراب قال فعل ماضی معلوم مفرد مذکر غائبدر،
فاعلی تحتنده حبیب نجاره راجعدر، یا لیت ده یا حرف
ندادر منادا سی محذوفدر تقدیری یا اهل الجنة دیمکدر
لیت حروف مشبهه دندر قوم لیتنک اسمیدر یای
متکلمه مضافدر، یعلمون فعل مضارع جمع مذکر غائبدر

فاعلی

فاعلی قومه راجع در بما غفر لی ده با سببیه در، ما موصوله در
الذی معناسنه عائدی محذوفدر به در، غفر فعل ماضیدر
لی جار ومجرور مفعول له در ربّ فاعلیدر یا متکلمه
مضافدر جمله سی یعلمون نک مفعولیدر، انک جمله سی
لیت نک خبریدر انک دخی جمله سی ندایه جوابدر ندا جمله سی
مقول قولدر، وجعلنی من المکرمین جمله سی غفر لی ربی
جمله سنه معطوفدر البیان آیت کریمه ده بو تمنیدن
غرض نه اولدیغنده ایکی توجیه وار در بری کظم غیظ
ایله وترحم وتلطف ایله دأب انبیا واولیا اوزره
قومه نصیحت وایمانه ترغیب غرضیدر، انجق شو قدر
بو وجهه ایراد اولنور که، قائلک حال وشاننه قومک
علملرینی تمنی اولزمان اولور دیکه اگر قومک اعتقادلری
قائله مغفرت واکرام ایمانه کلوب کفاره مخالفت قلدیغی
ایچوندر دیو اولیدی کفره نک ایسه اعتقاد باطللری آخرتده
حاللری مؤمنلرک حاللندن اعلادر دیو اولمق اوزره در
مگر که جوابنده قائلک بحسب الظاهر حاللندن علم معتبردر
دینله توجیهک بری دخی بودر که قومک علمنی تمنی انلر
قائل حق اوزره اولوب انک امرنده کندولری خطأ
عظیم ایتدکلرینی بیلسونلر ایچوندر، بو وجهه دخی ایراد اولنوب

وجه اوله ذکر اولندیغی اوزره اعتقادلری باطل اولدیغی
صورتده انلرک کندی خطالرینه علملرنده فائده وحقیقتده فائده
اولمش اولور پس ایکی توجیهک بیننده فرق بو قدر
دینلمسون زیرا بز دیرز که انلکچون غیری فائده لر واردر
مثلا قائله من قبل الله اولان اکرام وعنایتی بیلسه لر
مؤمننه تعرض اتمیوب مکابره وعناد ایله ضلاللرنده اصرار
ایتمامک کبی وبلکه حال قائله علملری حسبیله عاقبت حاللرینی
ملاحظه ایتمک کبی فوائد کثیره واردر بوندن صکره معلوم
اوله که بما غفرلی ده اولان ما یا خبریه در که الذی معناسنده‌در
جوهری تصریح ایلدیکی اوزره پس معنا بالذی غفرلی
ربی بسببه وجعلنی من المکرمین وهو الایمان والشهادة
والمجادلة دیمک اولور یاخود مصدریه در معنا بمغفرة
ربی ایای دیمکدر بو ایکی وجه اوزره ده بایعلمون نک
صله سی اولور یاخود ما استفهامیه در بو که کوره ده
معنا بای شیء غفرلی ربی دیمکدر اول شیء دینلرینه
مصابره و دینلرندن مهاجره در الحق بونده شو قدر
وار که مار استفهامیه یه حرف جر داخل اولسه مار
موصوله ایله بیننی فرق ایچون الفی طرح اولنور عم وفیم
بم کبی قیاس اولان بو دخی بم غفرلی اولمغیدی لکن بو

اصل

اصل اوزره کلمش اولوب بو تقدیرجه بما غفرنک صله سی
اولور معلوم اوله که معانی ماده ضابطه بودر که هر یرده که
مادن صکره لیس یاخود لم یاخود لا واقع اولسه یاخود ما
الادن صکره واقع اولسه موصوله در وشول یرده که
ما کاف تشبیهدن صکره واقع اوله مصدریه در وشول
یرده که بادن صکره واقع اوله موصوله ومصدریه یه محتملدر
وشول یرده که ایکی فعلک بیننده واقع اولوب علم
یا درایت یاخود نظر سبقت ایلسه موصوله واستفهامیه
ومصدریه یه محتملدر وقرآن عظیمدن شول محللرده که ما الادن
اول واقع اولمشدر نافیه در الحق اون اوج موضعده
نافیه دکلدر صاحب اتقان ذکر وتعداد ایلمشدر
التفسیر اول سورهٔ کریمه دن بو آیت شریفه یه دک
بروجه ارتباط مال معنای اعجاز نما الله تعالی اعلم دیمکدر که
جناب حق جل شانه حبیب اکرمنه خطاب ایدوب
یا محمد حکمتلر صاحبی اولوب تنزیل رب عزیز ورحیم
ایله منزل اولان قرآن عظیم حقیچون تحقیق سن عالیمقام
تحقیق صراط مستقیم اوزره اولان مرسلیندنسک
بر عظیم الشان اولان الله حقیچون تحقیق کلمهٔ عذاب
شول قومک کفره نک اکثری اوزرلرینه ثابت ومحقق

اولمشدر که، اول اکثر قوم مؤمن اولمدقلرینه بنا؛ تحقیق
بز عظیم الشان انلرک بیونلرینه بوقاغولر وضع قلدق
اول قید و بندلر بوغازلرنده چکه‌لری التنه واصلدر،
پس اول قومک چوغی باشلری یوقارو سوه‌لوب
گوزلری اوکلرنده غیری یره بقه‌مزد دخی بز شرنکیدن
منزه اوکلرنده و آردلرنده سد قلدق و انلری بورتیوب
اورتدک هر طرفلرینی گورمزلر، امدی رسولم انلره برابر
در دیرسک قورقوت دیرسک قورقوتمه انلر مؤمن
اولمزلر سنک قورقوتمقلیغک الحق قرآنه ایوب غیبده
بز عظیم الشاندن خشیت ایدنه فائده ایدر، پس بویله
اولانی سن مغفرت ایله و اجر عظیم ایله مشتوله تحقیق بز
عظیم الشان الحق عظیم الشان اولان بز اموالی احیا
ایده‌رز و اعمال متقدمه و آثار متأخره‌لی کتب و املا ایده‌رز
هر موجودی لوح محفوظده حفظ ایده‌رز، پس امدی اول
قوم کفاره انطاکیه اهالیسی اولان کفره‌یه ارسال اولینان
رسل کلدکلری زمان سابقده اولان قصه‌لری ایله
مثل ضرب ایله که بز عظیم الشان انلره ایکی رسول ارسال
ایلدیکمزده انلر رسوللری تکذیب ایتمکله بز قادر معین دخی،
رسول ثالث ایله رسوللرینی تقویت و تأیید قلدیغمزده

اول

اول رسل ثلاثه اصحاب قریه‌یه تحقیق بز سزلره عبادت
رحمانه دعوت ایچون مرسللرز دیدکلرنده اهل قریه اولان
کفره سزلر دکللر سز الا الحق بزم کبی بشرسکز و جناب
حق شیلردن برشی انزال ایلمدی سزلر الحق کذب ایدرسز
دیدیلر رسوللر دخی بزم ربمز بیلور که تحقیق بزلر سزلره
علی التحقیق مرسللرز و بزم اوزریمزده یوقدر الا الحق
بلاغ واردر اویله بلاغکه آیات ظاهره و معجزات باهره‌یی
مبین و مظهردر دیدیلر مشرکین رسوللره بز سزکله تشأم
ایلدک اگر سز منتهی اولمدیغکز رسالت دعواسندن
کچمزسکز تحقیق بز سزلری رجم ایده‌رز والبته بزدن
سزلری هلاکه مؤدی اوله‌جق اشد عذاب مس ایدر
دیدیلر، رسل کرام دخی کفره‌یه سزک شئامتکز کندوکز
ایله بیله‌در، رسالتمزی قبول قلمزسکزده بنه تطیرمی ایدرسز
بلکه سزلر شول قوم سز که کفر و اصرار ایله حدی تجاوز
ایدیجی سز دیدیلر اول اثناده قوم مرقومدن انطاکیه‌نک
طرف بعیدندن سرعت ایده‌رک حبیب نجار نامنده
بر کمسنه کلوب ای قوم اشبو رسوللره اتباع ایدک
بونلر تبلیغ رسالتلری ایچون سزلردن اجرت استمزلر
وحالاکه بونلر مهتدیلردر، و بنم ایچون نه مانع واردرکه

بنی یوقدن وار ایدن معبوده ایمان گتوروب عبادت
اتمیه‌م حال بوکه سزلر دخی اکه رجوع ایدرسکز بن اللهدن
غیری آلهه اتخاذ ایدرمی‌یم که اگر حضرت حق جل وعلا
بکا مضرت مراد ایلسه آلهه‌گز اولان اوثان مصنوعه‌نک
شفاعتلری باکه بر دورلو فائده ویرمز و بنی بلادن
قورتارمز اگر بن دخی انلری آلاه اتخاذ ایتسم آشکاره
ضلالتده قالمش اولورم ٭ اما بن تحقیق رب
العالمین اولان سزک ربکزه ایمان گتوردم بنم سوزمی
دکله‌یک دیوب نصیحت ایدرکن انطاکیه قومی اولانلر
کفرلرنجه اذیتلر ایله حبیب نجاری در حال شهید ایلدکلرنده
جناب رفیع الدرجات جنات عالیاته رفع و ادخاله
امر بیوردقده نعم جلیله‌یه واصل اولمغین نولیدی ربمک
باکه مغفرت ایلدیکنی و بنی اکرام اولنمشلردن قیلدیغنی
قومم بیله‌لر ایدی دیدیکی قصهٔ ماضیه ایله سنک رسالتکی
انکار ایدوب من قبل الله رحمةً للعالمین ایدوکگی ٭
تکذیب ایدن مشرکین ضلالت‌لکینه ضرب مثل ایله‌یجو
جناب رب معین حبیب اکرمی اولان محمد مصطفی
علیه اکمل الصلوات والتحایا حضرتنه خطاب بیورر
بعدما حبیب نجارک دار بقایه ارتحالندن صکره قوم

کفاره

کفاره طرف قهاریدن ظهور ایدن عذاب ناگهانی‌یی
حق جل وعلا بیان بیورب وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ مِنْ بَعْدِهٖ
مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ دیدی اللغة انزال
شیئی یوقرودن آشغی بر اوغردن ایندرمکدر ٭ قومک
لغت معناسی مرور ایتمش ایدی بعد صکره دیمکدر ٭
جند عسکردر و اعوان و انصار و خلقدن بر صنف طایفه
معناسنه دخی گلور سماء گوکدر بوندن ماعدا متعدد
لغت معنالری دخی واردر محلنده بیان اولنمشدر
منزل افعال بابندن اسم فاعلدر ایندیریجی معناسنه
الاعراب وما انزلناده واو عاطفه در ما نافیه در ٭
انزلنا فعل و فاعلدر ٭ علی قومه‌ده علی حرف جردر قوم
علی ایله مجروردر انزلنایه متعلق مفعول غیر صریحیدر حبیب
نجاره راجع اولان ضمیره مضافدر من بعده حرف جر
بعد ظرف زمان من ایله مجروردر ٭ انزلنایه متعلقدر
ضمیره مضافدر ضمیر ینه حبیبه راجعدر من جندده من تزییدیه
لفظ ایچون غیر متعلق بشئ در جندٍ محلا منصوب انزلنانک
مفعولیدر ٭ جمله‌سی استینافیه در من السماء من حرف
جردر السماء من ایله مجروردر ظرف مستقردر جمله‌سی جندک
صفتیدر ٭ وما کناده واو عاطفه ما نافیه در کان افعال ٭

ناقصه دندر ضمیر متکلم اسمیدر منزلین خبریدر ما انزلنا یه
معطوف ومعنا تاکید در البیان بو آیت شریفه ده مسائل
وار در مسئلهٔ اولی بودر که بو مقامده حق جل وعلا انزال
فعلنی نفسنه اسناد ایله انزلنا بیوردی بوندن اول
مؤمنک حالنی بیانده قولی غیر مذکوره اسناد ایله قیل
ادخلوا الجنة بیوردی وجهی بودر که بو مقامده مراد بیان
عذاب اولوب باب هیبتدن اولمغله لفظ تعظیم ایله
انزلنا بیوردی اما ادخال جنتده قیل بیوردیغی جنت
مؤمن صالحه حاضر ومهیا اولوب وصالح وعابد آنی رؤیت
ایتمکله ملائکهٔ کرام ادخلوا الجنة دیرلر دخول ایله مراد دخول
اکرام اولمغله گویا تهنیه ایدرلر مسئلهٔ ثانیه علی قومه قولنده
قوم حبیب نجاره اضافت اولندی مع هذا رسوللره اضافت
اولی ایدی زیرا انلر مرسل اولدقلری جهتیله جمیع خلق
یاخود ارسال اولندقلری قوم معهود رسلک قومی اولور
دیو سؤال اولنورسه ایکی وجه ایله جواب ویریلور وجه
اول حبیب نجاره دخی اول قومدن اولمغله کندی ایله قومک
بیننی فرق ایچوندر شویله که ایکیسی ده بر قبیله دن ایکن
برینه ایمانه گلوب حق جل وعلایه عبادت قلدیغیچون
کمال اکرام ایله اکرام اولنوب باقیلره کفر وضلاللری

سببیله

سببیله کمال اهانت اولندیغی اشعار وبیان ایچوندر وجه
ثانی من قبل الله عذاب حبیب نجارک اقاربنه مختص اولمشدر
زیرا انلردن غیریلری ایمانه گلمکله عذابه مستحق اولمدیلر
بناءً علی ذلک علی قومه بیورلدی مسئلهٔ ثالثه وما انزلنا
قول شریفی مذکور ایکن وما کنا منزلین قولینک فائدهسی
ندر دینورسه جواب ویریلور که مراد بز سمادن جند
ارسال ایلمدک وبو مثللو وقعه ایچون جند ارساله محتاج
دخی دگلز بلکه امم سالفه یی اهلاک مراد ایتدیکمز کبی طوفان
وصاعقه وریح ایله دخی هلاک ایتمیوب ملکک الحق
بر صیحه سیله اهلاک ایدهرز دیمکدر اگر سؤال اولنوب
جناب حق جل وعلا یوم بدرده وغیریده یا نیچه انزال
جند ایلدی دینلورسه جوابنده حق سبحانه وتعالی آنی
رسول اکرمی وحبیب افخمی اولان فخر جمیع عالمیان حضرت
محمد علیه افضل الصلوة والسلام جنابلرینک شان
عالیلرینه تعظیم ایچون انزال بیوردی بو دفعهده ایسه
رسل حضرت عیسی علیه السلامدن مرسللر در انلرک
درجهلریله رسول اللهک رتبهٔ عالیهسی بیننده فرق
بین الثری والثریا اولدیغی خود ظاهر باهر در دیو دفع
سؤال اولنور التفسیر معنای نظم کریم الله تعالی اعلم

برعظیم الشان حبیب نجارک قومی اوزرلرینه سمادن
جند انزال ایلمدک و بز قادر وقهار انزال جنده محتاج
دخی دکلز بلکه قوم مرقومک هلاکلری اِنْ کانت الا صیحةً
واحدةً فاذا هم خامدون در دیو بیورر حق جل وعلا
اللغه صیحه طاقت بیتدیکی مرتبه جاغرمقدر عذاب معناسنه
دخی اطلاق اولنور، واحد بر دیمکدر، وخامدون اولکی
بابدن اسم فاعلک جمعیدر، مصدری اولان خمد
وخمود آتشک یالکی کیتوب انجق کوزی قالمقدر
اوصلکمک وحما ساکن اولمق ومریض فوت اولمق
معنالرینه دخی اطلاق اولنور، سائر لغتِ کلماتِ
آیت مرور ایتمشیدی الاعراب اِن کانت ده
اِنْ نافیه کانت افعال ناقصه دن فاعلی ضمیر مؤنث
مقدر عقوبته راجعدر الا استثنا مفرغدر صیحةً
کانک خبریدر، واحدةً تأکیددر فاذا هم ده فا عاطفه
اذا مفاجئه هم مبتدادر، خامدون خبریدر جمله سی ماقبلنه
معطوفدر البیان صیحةً واحدةً قولنده واحد ایله مراد عدد
حسابک اولیدر، واحد اسمدر لکن انکله صفت مراد اولنمق
جائزدر، و واحدک ایکی معناسی دخی واردر، معنای
اول انکله وحدت قائم اولان شیدر، یعنی شیئک

شول

شول حیثیله اولمقلغیدر که، ماهیتده متشارکه اولان امور
منقسم اولمیه انک مقابلی کثرتدر، پس امدی بو معنایه
کوره واحد انقسام وتجزی قبول ایتمز بو واحد حقیقیدر،
بونکله موصوف انجق بسیط اولوب عند الاشعریه جوهر
فرد وعند المهندس نقطه وعند الحکما جوهر مفارق توصیف
اولنور، معنای ثانی ذاتنده اکه نظیر اولمیوب افعال
وصفاتده شبیهی اولمیندر، پس امدی بو ایکی معنایه
کوره ده حقیقةً جناب باری تعالیدن غیری انکله متصف
یوقدر، زیرا موجوداتدن جوهر فرد کبی متجز اولمین مثلنه
وامثالنه منضم اولور، وینه موجوداتدن اولوب عرش
وکرسی کبی نظیری اولمیانه وشمس وقمر کبی نوعی شخصنه
منحصر اولانه نظیر اثباتی ممکندر، اما باری تعالی تجزی
وانقسامدن منزه در، متجزی اولمق محالدر، امدی
انکیچون شبیه ونظیر یوقدر دیمکدر، بو مقامده انجق
واحد ایله مراد عدد حسابک اولی اولان واحددر،
وخامدون قول شریفنده خمود آتشک یالکی کیتوب
کوزی قالمق معناسنه اولمغین قوم کفره نک میت
اولدقلری حال استعاره مکنیه طریقی اوزره التهابدن
اولمین ناره تشبیه اولنوب مشبه بهک لوازمندن

اولان حمود انلر ایچون اثبات اولندی پس بو تشبیه
حیاتلری نار مشتعلهٔ ملتهبه یه تشبیه اولنمغی متضمندر
و خمود ایله وصفده زیاده حسن واردر زیرا حی اولان
کمسنه ده حرارت غریزیه مقرردر واول حرارت نه قدر
وفرت اوزره اولسه قوت غضبیه و شهوانیه اول قدر شدت
اوزره اولور قوم مرقوم دخی بو طبیعتده ایدیلر زیرا غضبلری
زیاده اولدیغی بوندن ظاهر که کندولره نصیحت ایدیجی
بر مؤمنی قتل ایلدیلر و شهوتلرینک وفرتی بوندن معلومدر که
استیفار لذات حالیه ایچون عذاب دائمی تحمل ایلدیلرده
بالآخره گویا نار موقده ایکن و مار ایله رماد اولدیلر ٭
التفسیر معنای نظم کریم الله تعالی اعلم قوم مرقومک عقوبتلری
اولمادی الا انجق جبریل امینک بر صیحه سیله اولدی که
همان اول قوم نار آتش گبی ایکن سونیوب من غیر
مهلة و تراخ هلاک اولدیلر دیمکدر یا حسرةً علی العباد ما یأتیهم
من رسولٍ الا کانوا به یستهزؤن اللغه حسرت کچمش
نسنه یه نادم اولوب یانوب یاقلمقدر تحسر و تلهف
معناسنه و عباد عبدک جمعیدر ٭ لغتده انسان معناسنه در
گرک حر گرک رقیق و مملوک معناسنه دخی اطلاق
اولنور ٭ و عبدک یکرمی اوچ جمعی واردر سید عبد الله

طبلاوی

طبلاوی الشبو اوچ بیت ایله نظم و تعداد ایتمشدر ٭
جموع عبدٍ عِبادٌ اعبُدٌ عُبُدٌ ٭ اعابِدٌ عُبُدٌ عُبْدٌ وَعُبْدانْ ٭
عُبدٌ عِبِدّی و معبودی و مدّ بهما ٭ عِبِدّة عَبَدَةٌ اعبادٌ عِبدانْ ٭
عَبَدّةٌ عِبَدةٌ اعبادٌ عبدانْ ٭ عَبیدٌ اعبدةٌ عبودٌ مَعْبَدَةٌ ٭ معابِدْ
و عبیدون عبدانْ ٭ یأتی نک مصدری اولان اتی و اتیان
کلمک معناسنه در مجی گبی ٭ رسولک لغت معناسی
مرور ایلدی استهزا مسخره لغه الملق و کولنج اتمک معناسنه در
الاعراب یا حسرةً ده یا حرف ندادر حسرةً نکرهٔ غیر
معینه اولمغله منادای منصوبدر ٭ جواب ندا مقدر
تعالی در علی العباد ده علی حرف جر العباد مجرور جار و مجرور
ظرف مستقر حسرة نک صفتیدر ما یأتیهم ده ما نافیه در
یأتی فعل مضارعدر هم ضمیر منصوب مفعولیدر من رسولٍ ده
من تزیین لفظ ایچون غیر متعلق بشیٔ در ٭ رسول محلاً
مرفوع یأتی نک فاعلیدر جمله سی استیناف بیانیه در
الا حرف استثنادر کان فعل ناقصدر ٭ ضمیر جمع اسمیدر به
مؤخر یستهزؤن یه متعلقدر یستهزؤن جمله سی ٭
کان نک خبریدر ٭ انک جمله سی رسولک صفتیدر
البیان یا حسرةً قولینک نصبنده ایکی وجه وار در وجه
اول شبه مضاف اولدیغیدر ٭ زیرا شبه مضاف کندو

صکره معمولی یاخود معطوفی کلمه‌جه مفید اولمیاندر مثلا ثلثة
وثلثین کبی یاخود ما بعدی جمله ایله موصوف کلن شی در
زیرا بو تقدیرجه جمله ایله معرفه نک وصفی لازم کلمسون
ایچون موصوفه ندا اولوریوخسه منادایه وصف اولمز
وجه ثانی حسرة نک انتصابی فعل مضمر ایله در بوکه کوره
منادی محذوف اولوب تقدیر کلام یا ایها المؤمنون
تحسروا حسرةً علی العباد دیمک اولور یاخود تقدیر
یا مستهزئی الناصحین تحسروا حسرةً دیمک اولور
تقدیر اوله کوره متحسر مؤمنلر اولور تقدیر ثانی‌یه کوره
متحسر کفار اولور ما یأتیهم قولی الی آخر الآیه شول
حالی بیاندر که تحسر حق اوله زیرا جناب حقک رسولنی
وآیاتنی استهزا ایده‌نی هر تحسر ایلمک شایاندن
اولان تحسر اتمکه لایق وسزادر پس امدی اول
قوم کندی نفسلری اوزرینه تحسر قلمغه واندره تحسر
اولنمغه حقیق وجدیرلردر وبعضیلر قونک جنایتلری
شی عظیم اولدیغیچون اوزرلرینه تحسر استعاره طریقیله
اوزره جناب حق تعالیدن اولمق جائزدر دیدیلر
بووجهده حقیقت تحسر که تحزن وتأسفدر حق جل
وعلادن اولمق متصور اولمدیغندن جنایتلرینی بیوتمک

ایچون

ایچون استعاره قلمق واجبدر دیمک اوله یعنی انلرک
جنایتلری فخامتده مبلغ کماله بالغ اولمغله کأن باری
تعالی تحسر قیلار معناسنه در التفسیر معنای نظم
جلیل الله تعالی اعلم ای قوم کفار اوزره اولان
حسرت کل وقتکدر حاضر اول که اول قومه بر رسول
کلمدی الا انلر استهزا ایدراولدیلر دیمک در
بعد هذا قرون سابقه‌دن شرک وضلالده اصرار ایدنلرک
هر بری بر عذاب ایله قهر وتدمیر اولندقلرینی جناب
قادر عظیم الشان کفره قریشی تهدید ایچون رسول
اکرمنه بیان ایدوب الم یروا کم اهلکنا قبلهم من القرون
انهم الیهم لا یرجعون دیو بیورر اللغه الم یروا ده یروا
مصدری اولان رؤیتک حقیقةً لغت معناسی
اعیانه مضاف اولدقده کوز ایله کورمکدر قرینه ایله
مجازاً علم کبی بلمک معناسنه دخی اطلاق اولنور وبو
مقامده مراد بو معنادر اهلاک افعال‌ابنیه‌دن اولدرمکدر
قبل اوکدن دیمکدر قرون قرنک جمعیدر قرن
زمان واحدده مقترن ومجتمع اولان قومدر رجوع
نره‌دن بدأ اولندیسه ینه اکه عود تدر الاعراب الم
یروا ده همزه استفهامیه اولوب نفی انکار ومنفیی تقریر

اکچوندرلم حروف جوازمدندر ، یروا فعل مضارعدر فاعلی
ضمیر جمعدر کم اهلکنا ده کم خبریه در محلا منصوب مؤخر
اهلکنانک مفعولیدر ، اهلکنا فعل وفاعلدر قبلهم اهلکنانک
ظرفیدر هم ضمیر جمعدر ، کفرۀ قریشه راجعدر من القروندن
من حرف جردر القرون من ایله جمله سی ظرف مستقر
لمک بیانیدر ، اهلکنا جمله سی ایکی مفعول مقامنه قائم
یروک مفعولیدر ، یروا جمله سی استفهامیه در انهم ده
ان حروف مشبهه دندر ، ضمیر منصوب اسمیدر
هالکینه راجعدر ، الیهم ده الی حرف جردر هم ضمیر جمع بنه
هالکینه راجعدر ، وجار ومجرور مؤخر لا یرجعون نک
مفعول غیر صریحیدر ، لا یرجعون ده لا نافیه در یرجعون
مضارع جمع مذکردر ، فاعلی ضمیر بارزینه هالکینه راجعدر
جمله سی ان نک خبریدر ان اسمیله خبر یله کم اهلکنادن
بدل اشتمالدر ، زیرا اهلاک ایله عدم رجوع بیننده تلازم
واردر البیان انهم الیهم لا یرجعون قول شریفی بدل
اشتمال اولدیغی کبی نوع تسامح ایله بدل ایله مبدل منهم
کأن هر بری اخرک عینی قلنمغله فرط تلازملرندن متحد
اولوب من حیث المعنی بدل کل قلنمق دخی جائزدر
وبو ابدالک فائده سی کفرهنک عدم اعتبارلرینه تعجبدر

واهل

واهل تناسخک بعد الموت ینه دنیایه رجعت اولنور
دیو اولان مذهبلرینی رده اشارتدر ، وبو ایکی صورتده
انهم الیهم لا یرجعون قول شریفنده ایکی وجه واردر وجه
اول که کوره تقدیرا اهلکوا اهلاکا لا رجوع الی من فی الدنیا دیمکدر
وجه ثانی الباقون لا یرجعون الی المهلکین دیمکدر ، یعنی
باقی اولانلر هالک اولانلره کرک نسبت بقاسیله
وکرک ولادت ایله عودت ورجعت اتمزلر ، زیرا
بز انلری اهلاک ایلدک ونسللرین دخی قطع ایلدک دیمکدر
پس امدی وجه اول نقل یوننده اشهر ووجه ثانی عقل
یوننده اظهردر ، مآل کلام بز انلری اهلاک ایلدک
اول هالکلر دنیاده اولان باقیلره رجعت ایلمزلر ، یاخود
بز هالکلرک نسللرین وجه اتم اوزره قطع ایلدیکمزدن نسبا
ولادةً باقیلر هالکلره رجوع اتمزلر دیمکدر التفسیر معنای
نظم شریف الله تعالی اعلم کفار مکه کورمزلرمی که
کندولردن اول قرونلردن نقدرینی بز عظیم الشان
اهلاک ایلدک تحقیق اول استیصالا اهلاک ایلدیکمز
قرون کندولره عود ورجوع ایلمزلر دیمکدر پس امدی
جناب قادر ومقتدر جمله نک دنیایه عدم رجوعلرینی
بیاندن صکره عموما هر بر مجموع محشره رجعت وعودت

ایده جکلرینی بیان ایدوب وان کل لما جمیع لدینا محضرون
وآیة لهم الارض المیتة احییناها واخرجنا منها حبا فمنه
یاکلون بیورر اللغة کل جمله دیمکدر جمیع هپسی دیمکدر
لدینا قتمزده دیمکدر ومحضرون افعال بابندن اسم
مفعولک جمع مذکریدر حاضر قلنمشلر دیمکدر وآیت
علامت ومعجزه معناسنه در ارض یردر یعنی سمایه
مقابل جرمدر جمعی ارضون کلور صیغه جمع ایله قرآنده
واقع اولمامشدر میتة جانسزدر موتک حیات
انواعی حسبیله بش نوعی واردر نوع اول انسان وحیوان
ونباتده موجوده قوت نامیه ازالسنده اولان موتدر
واحیینا به بلدة میتا قول شریفی کبی نوع ثانی قوت
حساسه نک زوالیدر یقول الانسان اذا ما مت
لسوف اخرج حیا قول شریفی کبی نوع ثالث قوت
عاقله نک زوالیدر یعنی جهالتدر او من کان میتا
فاحییناه قول شریفی کبی نوع رابع حیاتی تکدیر ایدیجی
حزندر ویاتیه الموت من کل مکان قول شریفی کبی
نوع خامس منامدر حتی نومه موت خفیف وموته نوم ثقیل
دینلور الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت
فی منامها قول شریفی کبی وبو مقامده مراد نوع اولدر

احیا

احیا دیرلتمکدر اخراج طشره چیقارمقدر وحب بغدای
واریه وپرنج وسائر حبوبات جنسندن هر نه وار
ایسه اکا اطلاق اولنور یاکلون اکلی بابدن فعل
مضارعک جمع مذکریدر مصدری اکل یمک معناسنه در
الاعراب وان کل ده واو عاطفه در ان نافیه در کل
مبتدادر لما الا معناسنه استثنا مفرغدر جمیع
خبریدر یاخود ان مشدده دن مخففه اولوب عملی
ملغادر کل ینه مبتدادر تخفیف ایله لماده لام ان نافیه ایله
مخففه بی فرق ایچوندر ما زائده در جمیع خبریدر لدینا ده
لدی جمیعک ظرفیدر یاخود موخر محضرونک ظرفیدر
ولدی ضمیر نفس متکلم مع الغیره مضافدر وآیة ده واو
بو قصه یی قصه سابقه یه عطف ایچوندر وابن دیهان
نده بنده نکره مبتدا اولمق صحیح ولمغین آیة مبتدادر لهمده
لام حرف جردر هم ضمیر جمع مذکر جار ومجرور ظرف مستقر
اولوب خبریدر الارض مبتدادر المیتة صفتیدر
احیینا فعل وفاعلدر ها مفعولیدر وارضه راجعدر
جمله سی مبتدانک خبریدر انک جمله سی آیتی تبیینه استینافیه در
یاخود وآیة مبتدادر لهم صفتیدر الارض مبتدا ثانیدر
المیتة صفتیدر احییناها جمله سی مبتدا ثانینک خبریدر

انك جمله سی مبتدا اولك خبریدر ، یاخود الارض
مبتدا اولان آیتك خبریدر ، احییناها جمله سی دخی
ارضك صفتیدر ، یاخود استینافیه در یاخود
آیة مقدم خبریدر الارض موخر مبتدادر واخرجنا ده
واو عاطفه در اخرجنا فعل وفاعلدر جمله سی احییناها یه
معطوفدر منها ده من حرف جر در ها من ایله مجرور
ظرف مستقر اولوب موخر حبا دن حالدر حالك
تقدیمی ذی الحالك نكره اولدیغیچوندر وحبا اخرجنانك
مفعولیدر ، فمنه ده فا عاطفه منه ده من حرف جر ها ضمیر در
جار ومجرور موخر یاكلون نك مفعول به غیر صریحیدر
یاكلون فعل مضارع جمع مذكر در فاعلی ضمیر بارز در ،
جمله سی ما قبلنه معطوفدر البیان وان كل قول شریفی
ایله الی اخر الآیة جناب حق جل شانه قوم كفاری
اهلاكنی بیاندن صكره انلر متروك ومنسی اولمیوب
بلكه بعد الاهلاك بعث وجمع وحساب وحبس وعقاب
وعذاب اوله جغنی ذكر وبیان بیورر پس امدی اگر
هلاك اولان هلاشی نسیا منسیا ترك اولنسه
موت راحت موبده اولمق مقرر ایدی حتی شاعر
بلاغت شعار ؛ ولو انا اذا متنا تركنا ؛ لكان الموت

راحة كل حی ولكنا اذا متنا بعثنا ؛ ونسئل بعدها عن كل شیء
قولیله مضمون مذكوری اشعار ایلمشدر وآیة لهم الارض
قول شریفنك آخر آیه دك ما قبلنه جهت تعلقی ایكی وجهله در
وجه اول جناب باری تعالی ان كل لما جمیع قولی ایله حشره
اشارت ایدوب بعده كفارك انكار واستبعادلری
واصرار وعنادلری ایچون قطعا حشرك امكان ووقوعنه
دال اولان شیء ذكر وبیان ایدوب وآیة لهم الارض
المیتة احییناها بیوردی آخر آیه وارنجه وجه ثانی جناب حق
جل شانه اولا حال مرسلینی واهلاك مكذبینی ذكر ایدوب
وانلرك اشغال وافعاللری توحید اولمغله انك دلالت
ایلدیكی شیء ذكر وبیان ایدوب اولا انلرك مكانلری
اولوب حركت وسكونلرنده اندن مفارق اولمدقلرینه
بنا ارض ایله ابتدا بیوردی التفسیر معنای نظم كریم
الله تعالی اعلم جمله دكلدر الا الحق بزم عندیمزده احضار
اولنوب جمع قلنمشلردر وانلره آیت وعلامت ارض
میته در اوله ارض میته كه بز عظیم الشان انی احیا ایلدك
وآندن جنس حب اخراج ایلدك پس امدی اندن اكل
ایلرلر دیمكدر ، خلاصهٔ معنا بودر كه جناب باری عز
شانه بیورر كه كفرهٔ مكه بلمزلرمی كه كندولردن مقدم

بر وجه استیصال نقدر قرون اهلاک ایلدک که اول
قرون دنیایه عود و رجعت ایتمیوب همیسی دکلدر
الا انجق بزم عندیمزده مجموعاً سؤال وحساب وعقاب
وعذاب ایچون احضار قلنمشدرلر و بعد الاهلاک
بعثلرینه آیت وعلامت ارض میته در که بز عظیم الشان
انی احیا ایلیوب وآندن جنس حب اخراج قلدق انی
اکل ایدرلر وجعلنا فیها جنات من نخیل واعناب وفجرنا
فیها من العیون لیأکلوا من ثمره وما عملته ایدیهم افلا یشکرون
اللغه جعلنا ایچنجی بابدن فعل ماضی متکلم مع الغیردر مصدری
جعل قلمقدر جنات جنتک جمعیدر باغچه معناسنه در
ونخیل نخل کبی اسم جمعدر مفردی نخله در و هر جمع که کندو
بینیله واحدی بینینی بالتا فرق اوله اسم جمعدر واعناب
عنبک جمعیدر یاش اوزمدر وفجرنا تفعیل بابندن متکلم
مع الغیردر صو آقتمق معناسنه در وعیون عینک جمعیدر
بکار معناسنه در عینک التمش بر معناسی واردر قاموسده
و روض المسلوفده ذکر وتعداد اولنمشدر ویأکلوا
اوچنجی بابدن فعل مضارعک جمع مذکریدر مصدری الاکل
یکلدر ثمر یمشدر مجازاً مطلقا فائده معناسنه هم اطلاق
اولنور وعملت درد نجی بابدن فعل ماضی مؤنثدر مصدری

عمل ایشلمکدر ایدی یدک جمعیدر ال معناسنه در
ویدک یکرمی التی معناسی واردر لغتلرده مذکوردر یشکرون
اوچنجی بابدن مضارع مذکردر مصدری شکر لغةً ایولک
بلمک واحسان ایدیجینک احسانینی نشر واظهار ایتمک
معناسنه در الاعراب وجعلناده واو عاطفه در جعلنا
فعل وفاعلدر فیهاده فی حرف جردر ضمیر بارز متصل الیه
مجروردر جعلنانک مفعول غیر صریحیدر وارضه راجعدر
وجنات لفظاً منصوب جعلنانک مفعولیدر جمله سی
ماقبلنه معطوفدر من نخیلده من حرف جر نخیل من الیه
مجرور اولوب جمله سی جناتک صفتیدر واعناب
نخیله معطوفدر وفجرناده واو عاطفه در فجرنا فعل
وفاعلدر من العیونده من حرف جر جار ومجرور ظرف
مستقر اولوب فجرنانک مفعول مقدرینی بیاندر
یاخود اخفش مذهبی اوزره من تزیین لفظ ایچون غیر
متعلق بشیء در العیون فجرنانک مفعولیدر لیأکلوده
لام حرف جردر یأکلو فعل مضارع جمع مذکر غائبدر فاعلی
ضمیر بارز جمله سی تأویل مصدرده جعلنانک مفعول
غیر صریحیدر وفجرنا جمله سی دخی جعلنایه معطوفدر من
ثمره جار ومجرور یأکلونک مفعول غیر صریحیدر ضمیر نخیله

راجعدر، یاخود جنّاته راجعدر ضمیر ایله اسم اشارت
مراد در، و ماعملته ده واو عاطفه در، ما موصوله در عملت
فعل ماضی مفرد مؤنثدر ضمیر مفعولیدر، و مایه راجعدر
ایدیهم ده ایدی تقدیرا مرفوع عملتک فاعلیدر، و قومه
راجع اولان ضمیر جمعه مضافدر، یاخود و ماعملت ده واو
حالیه در، ما نافیه در ضمیر ثمره راجعدر، یاخود ما مصدریه در
عمل وخی معمول معناسنه اولوب مصدر مفعول به موقعنه
واقعدر، معنا من عمل ایدیهم دیمکدر، یاخود ما نکره موصوفه در
ضمیر نیه مایه راجعدر، افلا یشکرون ده همزه استفهام
انکاریدر، فا مقدره عاطفه در، لا نافیه در یشکرون
فعل مضارع مذکر در، فاعلی ضمیر بارزدر جمله سی استفهامیه در
تقدیر کلام ایرون هذه النعم فلا یشکرونها دیمکدر **البیان**
من نخیل و اعناب قول شریفنک تفسیرنده قاضی
بیضاوی دیر که جناب حق جلّ و علا نخیل و اعنابی صیغهٔ
جمع ایله ذکر بیورب حبّی صیغهٔ مفرد ایله ذکر بیوردیغی
جنسه دالّ اولان اختلافی مشعر اولوب نوعه دلالت
ایلین اختلافی مشعر اولمدیغی ایچوندر، بونک توضیحی
بودرکه حبّ جنسندر تحتنده انواع واردر حنطه و شعیر
و غیریلر کبی، امدی لفظ جنس مفردا انواع مختلفه یه دلالته

صالحدر

صالحدر، اما عنب و نخل حیثک خلافنجه در، زیرا انلردن
هر بری نوعدر مفرد انوعه دالّ اولان نسنه امور مختلفه یه
صالح اولمز، و اختلافی دخی اشعار ایلمز مع هذا بو مقامده مقصود
اختلافدر، انلر سه صنفی اولسون بناءً علی ذلک حبّ
مفرد و نخل و عنب صیغهٔ جمع ایله ذکر بیورلدی **التأویل**
وآیة لهم الارض قول شریفنده آخر آیته دک مذاق اصحاب
بواطن اوزره آیت انفسیه یه و ارض قلبه حمل اولنمق ممکندر
معنای باطنی دیمکدر که، بز اوّل و آخر و باطن و ظاهر
اولان رب قادر انلره آیت و علامتی کندی نفسلرنده
ارائت ایلدک که ارض میتهٔ قلبلری مبدأ فطرتده معارف
و کمالاتدن خالی ایکن افاضهٔ علوم و معارف ایله پر نما
و قبول ملکات ایله احیا ایلیوب اندن حبّ طاعات
و حسنات اخراج ایلدک بهشت برین و فردوس گزینده
آندن اکل ایدرلر زیرا دار الخلد و البقاده اطعام دلنشینلری
اکثریا دکلدر الا ثمرهٔ اعمال و مبرّاتلریدر که، انلره ذائقه
بخش چاشنی حلو اولورلر، و دخی ارض قلبلرنده نخیل
اذکار و شجرهٔ ایماندن روضه لر ابداع قلدق اول نخیل
و اشجارک اصولی ارض قلبلرنده ثابت و فروعی سماء
ارواحلرنده در و عنب اشواقی منبت اولوب اندن

انواع معارف بنوع ایدر عیون حکم تفجیر ایلدک که مکاشفات
اثارندن تناول وتمتع قلوب مشاهداتری ثمراتندن
منتفع اولسونلر ایچون پس امدی بو قدر نعم جلیلهٔ جزیلهیه
شکر ایتمزلرمی که ، ولئن شکرتم لازیدنکم نص شریفنک
مغزای بشارت پیمانه مظهر اوله لر دیمکدر التفسیر
معنای نظم جلیل الله تعالی اعلم ودخی بز عظیم الشان
ارض مذکورده نخیل واعنابدن باغچهلر ابداع قیلوب
وبیکارلر اجرا ایلدک اول نخیل واعنابک میشلرندن
اکل ایتملکلری ایچون وکندی اللری عملیله اولمشیدن
تناول ایتملکلری ایچون پس امدی بو قدر نعم وافرهیی
کوررلرده شکر ایتمزلرمی دیمکدر ، چونکه جناب حق
جل وعلایه شکر ایتمک اکه عبادت ایتمکله اولوب قوم مرقوم
ایسه منکر ومشرک اولمغین عبادت وتنزیهی ترک
ایتدکلری اجلدن جناب الله سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ
كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ دیو
بیوردی اللغة سبحان حق جل وعلانک نقایص وشیوندن
تنزیه ایده رم دیمکدر ، الذی الجلین دیمکدر خلق یراتمقدر
ازواج زوجک جمعیدر جفت دیمکدر ، تنبت افعال بابندن
فعل مضارع مؤنثدر ، مصدری انبات بیتورمکدر ،

ارضک

ارضک لغتی مرور ایتمشیدی ، انفس نفسک جمعیدر
شیئک ذاتی وحقیقتی در ، یعلمون دردنجی بابدن
فعل مضارعک جمع مذکریدر مصدری علم بلمکدر الاعراب
سبحان اسمدر ومصدریت اوزره منصوب اولوب
فعلی حذف اولنمشدر ، تقدیری نسبح تسبیحا در وما
بعدینه مضافدر ، والذی اسم موصولدر خلق فعل ماضیدر
فاعلی ضمیر تحتنده الذی یه راجعدر الازواج خلقک مفعولیدر
جمله سی موصولک صله سیدر ، کلها ده کل ازواجک
تاکید معنوی سیدر ، وازواجه راجع ضمیره مضافدر
مماده من حرف جردر ، ما موصوله در جار مجرور ظرف
مستقر اولوب ازواجدن حالدر ، تنبت افعال
بابندن فعل مضارع مفرد مؤنثدر ، الارض فاعلیدر
وما یه عائد اولان ضمیر محذوفدر ، تقدیری تنبته در
وجمله سی ما موصولک صله سیدر ، ومن انفسهم
واو عاطفه در من انفسهم مما اوزرینه معطوفدر ، ومما
لا یعلمونده واو عاطفه در مما من انفسهم اوزرینه معطوفدر
لا یعلمون جمله سی مانک صله سیدر البیان سبحان
قولا واعتقادا نقیصه وسوءدن تنزیه وتبعید معناسنه
اولان تسبیحک علمی دریده وصوده وهواده سرعت

اوزره مرور معناسنه اولان سبح دن مشتقدر ایدی
بو تقدیرجه سبحان نک تنزیهه بلیغه دلالتی درت وجهیله
مؤید و مؤکد اولدی ، اولاً مر سریع معناسنه اولان
سبحدن اشتقاقی ثانیاً تفعیل بابنه نقلی ثالثاً جنسه دلالت
ایدن مصدردن کند ویه موضوع اسم خاصه عدول اولندیغی
رابعاً فعل ایله مصدر مقامنه اقامت اولندیغی درکه وجوه
مذکوره دن هر بری مبالغه افاده ایدر ، و بو سبحان
الذی خلق الازواج قول شریفی الی آخر الآیه سبحانک کلمه سنک
بن جمیع جهاتنی استیعاب ایلمشدر ، شو که ایدان ایچونکه
بن جمیع مکونات الی الابد عدمدن وجوده اخراج ولینا الی قولاً
و فعلاً طوعاً و کرهاً ذات واجب الوجود جل شانه یه تسبیح
ایدکلرینی اعلامدر ، و سبحان الله کلمه سی کاهیجه حال
تعجبده استعمال اولنوب برکره انکله اصالةً تنزیه مبیع
و تبعاً تعجب قصد اولنور ، سبحان الذی اسری بعبده
لیلاً قول شریفی کبی ، و برکره دخی انکله تعجب قصد اولنوب
تنزیه واسطه قیلنور ، سبحانک هذا بهتان عظیم قول
کریمی کبی ، زیرا مقصود امر افکک عظمتندن تعجبدر ،
و دخی فسبح بحمد ربک قول شریفی فتعجب دیمکدر بونده
تسبیح سببیت علاقه سیله تعجبدن مجازدر زیرا مر

عجب

عجیب کورن کمسنه سبحان الله دیر حالاً که تعجب کیفیت
غیر اختیاریه در انکله امر صحیح اولمز استرسه متأملک تعجب
اولسون استرسه غافلک لکن شو قدر وار که تعجب
متأملک مبادیسی اختیاریه اولورده تجوز طریقی اوزره
امر اکه مسند اولور **التفسیر** معنای نظم جلیل الله تعالی
اعلم جناب حق جل شانه یی جمیع نقایص و شئون سوءدن
تنزیه اتمکلک ایله تنزیه ایده رز انجلین الله عظیم الشأن که
ازواجک کلیسنی ارض انبات ایلدیکی شیلردن و کندی
نفسلرندن و بلمدکلری شیلردن خلق و ایجاد ایلدی
اکه عبادت ایدوب شریک و شبیهدن انی
تنزیه و تقدیس ایده رز دیمکدر **وآیة لهم اللیل**
نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون اللغة آیت علامت
و معجزه در و لیل کیجه در مفردی لیله در ، و لیالک جمعی
علی غیر القیاس بازیاده سیله لیالی در و لیله غروب
شمسدن طلوع فجره دکدر و سلخ دری یوزمکدر ،
و نهار آنده ضیا منتشر اولان وقتدر که طلوع شمسدن
غروبه دکدر ، اما شرعده طلوع فجردن غروب شمسه
دکدر ، مظلمون افعال بابندن اسم فاعلک جمعیدر
ثلاثی سنک مصدری اولان ظلمت قراکولقدر ،

الاعراب وآية ده واو عاطفه در آية مبتدادر لهم ده لام
حرف جردر هم ضمیر جمع مذکردر جار ومجرور ظرف مستقر
اولوب خبریدر اللیل مبتدادر نسلخ فعل وفاعلدر منه ده
من حرف جردر ها ضمیر بارز جار ومجرور نسلخک مفعول به
غیر صریحیدر، ضمیر لیله راجعدر النهار نسلخ نک مفعولیدر جمله سی
مبتدانک خبریدر فاذاهم ده فا تعقیبیه در اذا مفاجئه در هم
ضمیر جمع مبتدادر مظلمون خبریدر ضمیر قومه راجعدر **البیان**
وآية لهم اللیل نسلخ منه النهار قول شریفنده سلخک ایکی
استعمالی واردر بری نزع وکشط معناسیدر وبری
اخراج واظهار معناسیدر، نزع معناسنک مثالی
سلخت الاهاب عن الشاة در، یعنی قویندن دریسی
یوزوب نزع ایتدم دیمکدر، واخراج واظهار معناسنک
مثالی سلخت الشاة من الاهاب در، یعنی قویونی درسندن
چیقاردم دیمکدر، پس ایدی سلخک ایکی استعماله کوره
ده آیت کریمه استعاره قبیلندندر، استعمال اوله کوره
شاة دن جلدی نزع مستعار منه اولوب مکان لیلدن
ضوئی ازاله مستعار له اولوب ایکیسی دخی حسی اولمغله
بینلرینی جامع امر عقلیدر که، شاتک ظهوری ازاله
اهابه ترتب ایتمسی کبی ظلمتک ظهوری ازاله ضوءه ترتب

ایدوب اولا استعاره اسم جنس اولان مصدرده اولوب
ثانیا مشتق اولان نسلخ فعلنده اولمغله اولکی استعاره
اصلیه تصریحیه در، ایکنجی استعاره تبعیه در، الحق بو
معنایه کوره اذا مفاجئه نک مفادی کرچه ظاهر اولمز
اما فا تعقیبیه موقعنده اولمش اولور، استعمال ثانی یه
کوره که شیخ عبد القاهر وسکاکی مذهبی اوزره سلخ اخراج
معناسنه اولدیغنک مثالی سلخت الشاة من الاهاب
درکه، بنه استعاره طریقی اوزره نهاری لیلدن اخراج
ایدرز دیمک اولور، بو تقدیرجه اذا فجائیه موقعنده
اولوب فا تعقیبیه نک مفادی ظاهر اولمز، وبو
معناده مستعار منه اخراج شاة من الجلد اولوب مستعار له
ظهور نهار من اللیل اولدقده فاذاهم مبصرون کرک
ایدی دیو اشکال وارد اولور، اشبو ایکی استعماله
دخی وروده ایدن اشکاللر وتوجیهلر کتب معانیده
علی التفصیل بیان اولنمشدر، پس ایدی بو مقامده
مختار اولان مذهب جمهورکه، سلخک کشط وازاله
معناسنه استعمالی اولمسیدر **التفسیر** معنای آیت
کریمه الله تعالی اعلم ودخی کفار معهوده اچون آیت وعلامت
محققه وثابته درکه، بر عظیم الشان لیلدن نهاری نزع

وازاله ایدنجه همان اول قوم ظلمته داخل اولورلر دیمکدر و بنه
کثرهٔ مسفوره ایچون بر آیت و علامت دخی والشمس
تجری لمستقر لها ذلک تقدیر العزیز العلیم درهو جناب
حق تبارک و تعالی بیورر اللغه شمس کونش قرصیدر اندن
منتشر اولان ضوئه دخی اطلاق اولنور و تجری اکنجی بابدن
فعل مضارع مؤنثدر مصدری اولان جری اصل لغتده
صو آقمقدر مجازاً سرعت ایله مرور ایتمک معناسنه اطلاق
اولنور و مستقر دوراق یریدر ذلک اسم اشارتدر
اوده دیمکدر و تقدیر قدرت ویرمک و شیئی مقدار مخصوص
اوزره قلمقدر و العزیز غالب معناسنه در العلیم زیادهٔ
بلیجیدر الاعراب والشمسده واو عاطفه در الشمس مبتدادر
تجری فعل مضارع مفرد مؤنثدر و فاعلی ضمیر تحتنده شمسه
راجعدر لمستقرده لام حرف جردر مستقر لام ایله مجرور
اولوب جمله سی تجری نک مفعول غیر صریحیدر و لهاده
لام حرف جر ها شمسه راجع ضمیر مؤنثدر و جار و مجرور ظرف
مستقر اولوب مستقر نک صفتیدر و تجری جمله سی
مبتدانک خبریدر و انک جمله سی و آیة لهم اوزره معطوفدر
ذلک اسم اشارتدر و مشار الیهی جری در و مبتدادر
تقدیر خبریدر و العزیزه مضافدر جمله سی استیناف

بیانیه در

بیانیه در و العلیم العزیزک صفتیدر البیان والشمس تجری
لمستقر لها قول شریفنده حدیث صحیحده وارد اولدیغی
اوزره شمسک مستقری عرش اعلانک آلتنده در
نته کم رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرتلری ابی ذر
غفاری یه بیوردیلر که یا اباذر شمس نره ده غروب
ایدر بیلور میسک ابوذر الله و رسولی اعلمدر دیدی
سعادت ایله بیوردیلر که شمس کیدوب تحت عرشده
سجده ایدوب بعده جناب حق جل و علادن اذن
طلب ایدر و اکه اذن ویریلوب کماکان طلوع و غروب
ایدر اول خلقندن بری شمسک حالی بو وجه اوزره
جاریدر لکن بوندن صکره بر وقت اولور که ینه
عرش اعلی تحتنه کلوب سجده ایدوب اذن طلب ایلدکده
اذن ویرلمیوب مغربدن طلوع ایله دیو امر ربانی صادر
اولمغین و شمس دخی مغربدن طلوع ایدوب سره
سمایه کلدکده ینه رجعت ایدوب مغربده غروب ایتسه
کرکدر و اوچ کون علی التوالی حال شمس بو منوال اوزره
اولوب بعده ینه معتاد قدیم اوزره مطلعنده طلوع
ایدر و اول وقت باب توبه قپانوب کافرلرک
ایمانی و عاصیلرک توبه لری مقبول اولمیوب یوم یأتی

بعض آیات ربک لا ینفع نفساً ایمانها لم تکن آمنت
من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا نص کریمنک منطوقی
ظاهر اولوب بو حالت حکمت غایتدن صکره دنیا یوز
یکرمی سنه دخی قرار ایدوب بعده خراب و یباب
اولسه گرکدر ، ایدی بو حدیث شریفک ظاهرندن
فهم اولینان معنایه گوره استقرار شمسدن مراد حین
سجده ده اولان وقوفی در و بو استقرارک مقابلی
شمسک سیر دائمیدر که اندن جری ایله تعبیر بیورلمشدر
و مستقر دخی اسم مکان اولوب کلمهٔ لام الی معناسنه
اولمش اولور ، معلوم اوله که اقوال مفسرین اوزره
مستقر ایله یدی معنا مراد در لکن یدنجی معنا قراءت
غیر مشهوره یه بنادر معانی مذکوره دن اوّلکی معنا
اشبو حدیث شریفک ظاهرندن مستفاد اولوب
ذکری مرور ایدن معنادر ، ایکنجی معنا مستقر ایله سنهٔ
شمسیه ده شمسک دوری انده نهایت بولدیغی
حد معینی که برج حوتک آخر درجه سی مراد اولمقدر لکن
بو معنایه اعتراض اولنوب سنه اعتبار اختلافی ایله مختلف
اولوب گاه شمسیه و گاه قمریه دیرلر و بونلر دخی حقیقیه
اولور حکمیه اولور ، پس بو تقدیرجه شمسک حد معینی نیجه

اولورکه سنهٔ شمسیه بطلمیوس عندنده اوچیوز آلتمش
گون بش ساعت اللی دقیقه و اون ایکی ثانیه در ثانیه
دخی بر دقیقه نک آلتمش جزوندن بر جزودر و اهل هیئتک
متأخرلری عندنده اوچیوز آلتمش بش گون بش ساعت
و قرق التی دقیقه و یکرمی درت ثانیه در کیجه و گوندز
معاً معتبردر ، بو که سنهٔ شمسیهٔ حقیقیه دیرلر ، و سنهٔ
شمسیه اهل هیئتدن بعضیلر اصطلاحنده اوچیوز آلتمش
بش گون و بر گونک ربعیدر ، و بعضیلر ده دخی کسوری
اسقاط ایله یالکز اوچیوز آلتمش بش گوندر ، اما سنهٔ
قمریه اوچیوز اللی درت گون و بر گونک خمسی و سدسیدر
و بعضک قولنه گوره سنهٔ قمریه نک شمسیه دن نقصانی
اون گون یکرمی بر ساعت و بر ساعتک خمسیدر ،
و بطلمیوس قولنه گوره نقصانی اون گون یکرمی بر ساعت
و بر ساعتک خمسینک اوچ خمسیدر ، و بعض آخر
قولنه گوره نقصانی اون گون یکرمی بر ساعتدن بر دقیقه
و بر دقیقه نک اوچ خمسی مستثنی اولمق اوزره در ، دیو
سؤال اولنور سه بو وجه اوزره جواب ویریلور که ،
سؤالده مذکور اولدیغی وجه اوزره سنه اعتبارک
اختلافی ایله مختلف اولیجق حد معین نیجه اولور ، دینیلن

اختلاف مقصوده ضرر ویرمز زیرا شمسک جریانی طبیعیه
اعتبارینه کوره مستقری اولان محله واقع اولوب حق
تعالینک کمال قدرتنه دالّه آیاتندن اولمش اولور
وآیت کریمه ده مستقر کلمه سی ینه اسم مکان اولور،
لکن شمسک حدود فلکدن برحدده سکونی اولمادیغی
مقرر اولمغله شمسک حدّ معینی مسافرک نهایت سفری
اولان مستقره تشبیه اولنوب مشبه بهک اسمی،
مشبهده استعمال اولنمغله استعارۀ مصرحه اولمش اولور
اوچنجی معنا مستقر ایله مراد کبد سما اولمقدر یعنی وسط سما
اولهکه شمسک حرکتی وسطه کلدکده زیاده بطیء اولمغله
سمانک وسطنده شمس توقف ایتدی ظن اولنور،
زیرا شمسک هر ارتفاعی ماقبلنده اولان ارتفاعه نسبت
ایله بطیء اولوب غایت ارتفاعنده بطوء تام حاصل اولور
نته کم محلنده تحقیق وتقریر اولنمشدر، دردنجی معنا مستقر
استقرار معناسنه مصدر میمی اولمقدر یعنی شمس
نهج مخصوص اوزره جریان ایدر دیمکدر، زیرا فلک واحد
بسیط اولدیغندن حرکتی سرعت وبطوء ایله مختلف
اولمز بلکه حرکات متشابهه در بشنجی معنا مستقر ایله
مراد شمس هرکون کندی ایچون مقدر اولان منتهاسنه

جریان

جریان ایدر دیمک اولهکه، اول منتهاسی شمسک هرکونده
اولان مشرقی ومغربیدر زیرا شمسک تمام دوره سنده
اوچیوز التمش مشرقی ومغربی واردر وشمس اول
مطالع ومغاربه سنۀ آتیه یه دک عودت ایتمز اجمالاً
بونک بیانی بودر که فلک شمسک منطقه سی اولوب
حرکت شمسه مدار اولان دائره اوچیوز التمش جزئه تقسیم
اولنمشدر که، هر جزئه درجه دیرلر زیرا عدد مرقوم ستّهدن
غیری کسور تسعه نک مجموعی موجود اولدیغی عدددر زیرا
اهل هیئت مقدار حرکاتی ضبط ایتمکده بو کسوره محتاج اولدیلر
وشمسک کندویه مخصوص اولان فلکنده هر یوم ولیله ده
حرکتی تقریبا بر درجه در اویله اولیجق شمس هر کیجه ایله کوندزده
درجات مذکوره دن بر درجه ده بولنور وقتا که منطقۀ
فلک شمس فلکدن نصف مرئی ونصف غیر مرئی بینی
فاصله اولان دائرۀ افقی معظم معموره ده تقاطع حمایلی
ایله مقاطعه اولسه اول منطقه دن اولان هر درجه جمیع
کواکب وافلاک ایله متحرکه اولان حرکت یومیه سببیله
جانب مشرقده دائرۀ افق جزوندن فوق الافق طالع
وظاهر اولور که، اول جزو درجۀ اخری نک طلوع
ایده جکی جزوک غیریدر، پس امدی بویله اولیجق مشارکله

دایرهٔ افق اجزالریدر درجات مذکوره کبی اوچیوز التمش
جزؤ اولوب بو اجزالرک هر بری منطقهٔ فلک شمس
درجاتیندن هر بر درجه یه مطلع اولور جانب مغربده
بویله درجه در، و هر درجه نک مطلع و مغربی درجهٔ آخرنک
مطلع و مغربنه مغایر اولوب شمس ایام سنهٔ شمسیه تمامنده دک
اول مطالع و مغاربه عودت اتمز پس امدی معلوم اولدکه
بو ذکر اولنیان تقریرات نظر جلیل اعتباریله در، اما
نظر دقیق اقتضا ایدر که، مشارق و مغاربدن هر بری
یوز سکسان اوله زیرا سرطان اولی ایله میزان اولی بیننده
اولان مشارق و مغارب بعینها اول حمل ایله اول
سرطان بیننده اولان مشارق و مغاربدر، کذلک
بروج جنوبیه ده اولان مشارق و مغارب بروج شمالیه ده
اولان کبیدر، و هر بر مطلع ایکی جزئه مطلع اولوب هر
مغرب دخی ایکی جزئه مغرب اولور بویله اولیجق طوالع و
غواربک عددی مطالع و مغارب عددینک ضعفی
اولور، بنابرین مسامحهً مشارق و مغاربک عددلری
اوچیوز التمش در، دیدیلر منشأ مسامحه دخی طوالع و غواربک
عددینی مطالع و مغاربه و یرمکدر لکن بو تقریر دخی
عادت عربه مبنیدر که، عقد اوزرینه زائدی حذف ایدرلر

زیرا

زیرا شمس هر کون بر درجه دن افقی قطع ایلدیکندن
عدد مشارق اجزا اوزره زائد اولور، التنجی معنا
مستقر ایله مراد شمسک جریانی انقطاع بولدیغی وقتدرکه
اول یوم قیامتدر، یدنجی معنا مستقر لها بدلنده لا مستقر لها
قرائتیدر غیر مشهوره در بوکا کوره معنا شمس ایچون
استقرار و سکون یوقدر بلکه سمواتک اوضاع و اشکالنه
انشقاق و انطوار کلمدکجه سکون بولمز دیمکدر، التفسیر
معنای نظم مبین الله تعالی اعلم و دخی کفرهٔ مسفوره
ایچون علامت ثابته در که شمس محل وقوفنه دک
جریان و سیر ایدر اول جریان عزیز و علیم اولان
حق تعالینک تقدیریله ثابتدر دیمکدر، و نیه بعث
و حشرک امکان و تحققنه داله اولان آیاتدن بریسی
دخی ذکر ایدوب جناب رفیع الدرجات اولان
الله تعالی والقمر قدرناه منازل حتی عاد کالعرجون القدیم
بیوردی اللغه القمر آیدر لکن اوچنجی کیجه یه دکین
هلال تسمیه اولنوب بعده قمر دینلور قدرنانک مصدری
اولان تقدیرک انفاً معنای لغویسی مرور ایتدی
منازل منزلک جمعیدر، قوناقلر و دار معناسنه
دخی اطلاق اولنور، عادک مصدری اولان عود کلدیکی

محله رجوع ایدوب وار مقدر ، عرجون خرما صالقمینک
اغاجنده قلان قورومش اکرلمش صاپیدر قدیم اسکیدن
قلان نسنه در الاعراب والقمر ده واو عاطفه در القمر
اضمار علی شریطة التفسیر وجهی اوزره منصوبدر قدرناه
فعل وفاعل وضمیر بارز مفعولیدر قمره راجعدر جمله سی قمرده
عامل اولان فعل مقدرک تفسیریدر منازل غیر منصرفدر
لفظاً منصوبدر ، قدرناه نک حذف مضاف اعتباریله
مفعول ثانیسیدر ، حتی عاد ده حتی ابتدائیه در عاد افعال
ناقصه دندر اسمی تحتنده قمره راجعدر ، کالعرجونده کاف بمعنی
مثلدر ، عادنک خبریدر کاف هو العرجون یه مضافدر القدیم
عرجوننک صفتیدر البیان معلوم اوله که قمرک منازلی
یکرمی سکز عدده بالغ اولوب طائفهٔ عرب سنه یی
قمریه اعتبار ایدوب واوائل سنهٔ قمریه کاه شتاده و
وکاه صیفده دقو بولدیغندن سنه یی شمس ایله ضبط
ایلدیلر ، وقمرک منازلی دوری تقریباً اوتوز کونده تمام
اولمغله ایام مذکوره نک ایکی کونده قمر خفی اولدیغنه
بناءً مدت مرقومه دن ایکی کونی نقصان اعتبار ایلدیلر
وفلک [illegible] دورینی دخی یکرمی سکز عدده تقسیم ایدوب
هر بر قسمه قمر نزول ایتمکله منزل تسمیه ایدوب بروج ایچون

صور توهم ایتدکلری کبی هر بر منزلی کواکب ثوابتدن بر
علامت ایله توسیم ایدوب منازل ایچون دخی صور خیال
ایلدیلر وباقوب کوردیلر که دائما شمس اوج منزلی
شعاعی ایله ستر ایدیور اول منزللرک بری کندی
انده بولندیغی منزل بری دخی کندونک اول ضوء فجر ایله
مستور اولان منزل وبری دخی بولندیغی منزلدن صکره
ضوء شفق ایله مستور اولان منزلدر ضوء فجردن خارج
اولان منزله طالع تسمیه ایدوب انک ابتداسنی ضبط ایتدیلر
وایکی منزلک ظهوری مابیننی حسیوب مدتینی اون اوچ کون
بولدیلر پس اندی جمیع منازلک ظهوری اوچیوز آلتمش
درت کونده اولوب منزل جبهه اوزره برکون دخی
زیاده قیلوب اوچیوز آلتمش بش کون اولمغله اوائل
سنهٔ قمریه مضبوطه ومعینه اولدی بوندن صکره معلوم
اوله که منازل شمس اولان اون ایکی برجدن نقطهٔ
اعتدال ربیعی عقبنده واقع اولان برج حمل اولدیغی کبی
منازل قمردن دخی انک عقبنده واقع اولان شینک
راء مهمله نک فتحه لریله شرطان درکه منزل اولدر وبو
شرطان ایکی کوکب نیردر حملک ایکی قرنی واقع اولوب
یعنی برج حمل قوزی شکلنده توهم اولنوب بو ایکی کوکب

شرطاندر اول قوزینک ایکی بوینوزیدر واول بوینوزلرک
برینک شمال جانبندن یاننده بر کوکب صغیر واقع اولمشدر
بعضیلر بو کوکبی دخی شرطان ایله بیله عد ایدوب بو منزل
اوچ کوکبدر دیو شرطان بدلی اشراط تسمیه ایدرلر
واشراطک مفردی اولان شرط علامت معناسنه اولوب
بونلرک سقوطی دخی ابتدا مطره علامت اولمغله شرطان دیو
تسمیه ایدیلر صورتی بودر ایکنجی منزل تصغیر صیغه سی
وزننده بُطَین در بو ساج ایاغی هیئتنده اوچ عدد کوچوک
کوکبلردر برج حملک بطنی کبی واقع اولمغله بطین تسمیه اولنمشدر
وبو منزل ایله شرطین منزلنک مابینی بر مزراق قدردر
صورتی بودر اوچنجی منزل تصغیر صیغه سی وزننده
ثریا در ثروی متموله اولان عورته دیدکلرندن بو منزلک
دخی کوکبلری چوق اولمغله ثریا تسمیه اولنمشدر هیئتی اوزم
سالقمی کبی اولوب برج حملک قویروغی موقعنده واقع
اولمشدر صورتی بودر 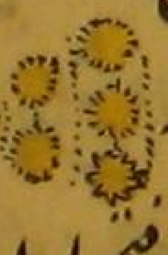 دردنجی منزل دال
مهمله نک بای موحده نک فتحه لریله دبران در بو بر نجم
احمر منیردر که برج ثورک کوزی اوستنده اولوب برج
مرقومک بعضی نجومی ایله حرف دال هیئتنده در ودال
شکلنک اوست طرفنده واقع اولمشدر ومنزل ثریانک

دبریدر

دبریدر یعنی آردی اولمشدر صورتی بودر بشنجی منزل
هانک فتحی قافک سکونی عینک دخی فتحیله هقعه در بو
دخی اوچ عدد کوکب صغیردر شکلی بطین کبی ساج ایاغی
هیئتنده قریبدر موقعی برج جوزانک راسیدر هقعه
آتک یاننده راکبک ایاغی برابرنده اولان دائره نک
اسمی اولمغله منزل مذکور دخی دائرۀ مزبوره یه مشابه اولدیغندن
هقعه دیو تسمیه اولنمشدر صورتی بودر 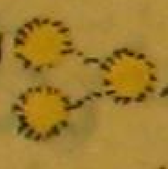 آلتنجی منزل
هانک فتحی نونک سکونی عینک دخی فتحی ایله هنعه در
بو دخی بش عدد کوکب اولوب بربرینه منعطفه اولمغله
میل وانعطاف معناسنه اولان هنعه ایله تسمیه اولنمشدر
صورتی بودر یدنجی منزل ذال معجمه نک کسری وفتح
ومدی ایله ذراع در بو دخی ایکی کوکب نیردر مجره که
فارسیده کهکشان وترکیده صمان اوغریسی دیدکلری
بولوت کبی آقجه یولدر اکه منصبلردر وموقعلری ذراع
الاسد اولمغله ذراع ایله تسمیه اولنمشلردر صورتی بودر
بو ایکی کوکبه ذراع الاسد مبسوط دخی تسمیه اولنور زیرا
اسدک ایکی ذراعی واردر بری مبسوطه درکه جانب
یمنی ولی ایدر وبری مقبوضه درکه جانب شامی ولی ایدر
بو شعرای شامیه در قمر بوکه ده نازل اولور سکزنجی منزل

نوننك فتحى ثاء مثلثه نك سكونى رانك فتحيله نثره در
بو دخى ایكى كوكبدر مابینلرى بر قارش قدر وار ارنده
بولوت پاره سى كبى بر بولانق بیاض وار در و بو الانف اسد در
و نثره لغتده بورن اوجى ایله اوست دوداق بینندهٔ اولان
چوقورجق اولمغله اكه تشبیه اولنوب نثره تسمیه اولنمشدر
صورتى بودر ••• و بعضى كتب هیئتده نثره بولوت
پاره سى كبى درت كوكبدر درت ضلع منحرف شكلنده در
صورتى بودر •••• چو مذكور در طقوزنجى منزل
طاء مهمله نك فتحى رانك سكونى ایله طرف در بو هم
جبهه نك مقدمنده ایكى كوكب صغیر در اسدك ایكى
كوزیدر طرفك لغتده معناسى عین اولمغله منزل
مزبور طرف ایله تسمیه اولنمشدر صورتى بودر ••
اوننجى منزل جبهه در بو دخى خط معوج هیئتنده بش عدد
كوكبدر جبهة الاسد اسمیله تسمیه اولنمشدر صورتى بودر
••••• اون برنجى منزل زاء معجمه نك ضمى باء موحده نك
سكونى راء مهمله نك فتحیله زبره در بو دخى ایكى ضیالى
كوكبدر مابینلرنده اوفاجق یلدزلر واردر و ایكیسنك
اراسى بر ذراعدن چوق قدر زبره اوموز ارسلان
یالیسى معناسنه اولمغله بو منزل دخى زبره ایله تسمیه

اولنمشدر صورتى بودر ••• و كوكبنك طلوعنده
اجبهه غروب ایدر اون ایكنجى منزل صادك فتحى رانك
سكونى فانك دخى فتحیله صرفه در بو كوكب نیر و مضى در
اطرافنده كواكب یوقدر زبره یه تابعدر شمس اكه نزول
ایلدكده حرارت اقبال ایدوب طلوعنده برودت
زائل اولدیغندن صرفه ایله تسمیه اولنمشدر صورتى بودر
• اون اوچنجى منزل عین مهمله نك فتحى واوك فتح
و مد و تشدیدیله عوا در قاموسده بو منزل بش یاخود
درت كوكبدر حرف الف صورتنده در دیو مذكور در
لكن صحیح بودر كه بش عدد كوكب اولوب اوچى صرفه نك
جنوبى طرفنده بر خط اوزره در و ایكیسى دخى بر سطر
اولوب مجموعى صول طرفدن كتابت اولنمش دال
معكوس هیئتنده در و لغتده عوى التوا و انعطاف معناسنه
اولوب بونك دخى شكلى منعطف اولمغله عوا تسمیه اولنمشدر
صورتى بودر •••• اون دردنجى منزل سینك كسرى
میمك فتح و مدیله سماك در بو دخى ایكى كوكبدر هر برى
منفرد در برینه سماك اعزل و برینه سماك رامح دیرلر
اسدك ایكى ایاقلریدر سماك لغتده رفعت معناسنه
اولدیغندن سماك ایله تسمیه اولنمشدر صورتى بودر

اون بشنجی منزل غین معجمه نک فتحی فانک سکونیله
غفر در بو دخی اوچ کوکب صغیر خفیدر موقعی برج میزاندر
غفر لغتده اورتمک معناسنه اولوب بونلرک دخی
ضیالری ناقص اولدیغندن غفر ایله تسمیه اولنمشدر وصورتی
بودر اون التنجی منزل زاء معجمه نک ضمی با موحده نک
وبونک فتحی ومد ایله زبانا در بو دخی برج میزانک ذنبنی
اوستنده واقع ایکی کوکب نیر و مضیئ در عرب زعم
ایدرلرکه برج عقربک بو ایکی کوکب بوینوزلری اوله
صورتی بودر اون یدنجی منزل همزه نک کسری
کافک سکونی لام اولینک کسره ومد ایله اکلیل در
بو دخی درت عدد صره لنمش کواکب منیره در موقعی
برج عقربک جبهه سیدر اکلیل لغتده تاج کیدکده
آلتین اوستنه استقفان کبی بغلنیلن جواهر ایله مرصع
اولان نسنه اولمغله بونلر دخی اکلیل ایله تسمیه اولنمشدر
صورتی بودر اون سکزنجی منزل قافک فتحی
لامک سکونیله قلب در بو دخی بر کوکب احمر و نیردر
معتنده ایکی صغیر کوکب واردر بری فوقنده و بری
تحتنده در و اول ایکی کوکب صغیره نیاطان و کوکب
نیر مزبوره قلب العقرب تسمیه اولنمشدر وصورتی بودر

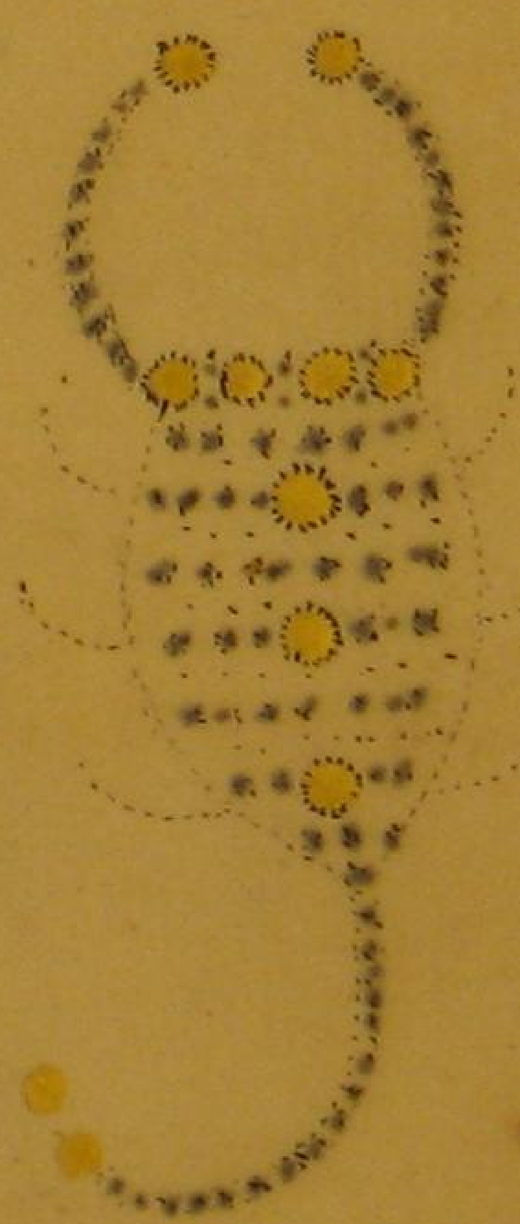

اولن

اون طقوزنجی منزل شینک فتحی واوک
سکونی لامک دخی فتحیله شوله در بو دخی بربرینه یقین ایکی
کوکب نیردر برج عقربک قویروغی در شوله دخی لغتده
عقرب قویروغینک یوقارو قالقان اوجی اولمغله بونلر
دخی شوله تسمیه اولنمشدر وصورتی بودر یکرمنجی
منزل نونک فتحی عینک فتحی ومد یانک کسری نعایم
در بو دخی سکز عدد کواکب متفرقه در دردی مجره نک
ایچنده در و دردی طشره سنده درکه مجره نهر
کبی اولوب داخلنده اولان کواکب اربعه اول نهرک
صوینه کیرر کبی اولمغله انلره وارده تسمیه اولنمشدر مجره نک
خارجنده اولان کواکب اربعه یه دخی صادره تسمیه
اولنمشدر و بو سکز کوکب کویا دوه قوشلریدرکه
دردی صویه کلمشدر و دردی صودن کیتمشدر
صورتی یکرمی برنجی منزل بای موحده نک
فتحی لامک سکونی دالک دخی فتحیله بلده در و بو
منزل نعایم ایله سعد ذابح بیننده فرجه کبی سمادن بر قطعه در
اکه قمر نازل اولور و بلده لغتده ایکی قاش اراسنده کی
فرجه اولمغله بو دخی بلده تسمیه اولنمشدر صورتی بودر
کاهیجه دخی قمر اندن عدول ایدوب قلاده یه

نازل اولور وکسر قاف ایله قلاده التی عدد قوسه مشابه
کواکب مستدیره در صورتی بودر یکرمی ایکنجی
منزل سعد ذابح در بو دخی ایکی کوکب نیردر ایکیسنک
بینی بر ذراع قدردر و برینک اوکنده بر نجم صغیر واردر
کانه انی سعد ذبح ایده جکدر و بو کوکبلرک موقعی
رأس جدی ده در صورتی بودر یکرمی اوچنجی منزل
بار موحده نک ضمی لامک فتحی ایله سعد بلع در بو دخی
ایکی کوکب صغیردر بربرندن متفرقدر اره لری سعد
ذابح قدردر و بونکله بیله شاة دینلن کوکب صغیر
اولمدیغندن گویا بو سعد ادل شاتی یوتمغله سعد بلع
تسمیه اولنمشدر یکرمی دردنجی منزل سعد السعود در
بو دخی شمال ایله جنوب بیننده خط مقوس اوستنده
اوچ عدد کوکبدر بری کواکب جدیدندر نیر مضیٔ
کوکب اولوب ایکیسی دخی کواکب قوسدندر و جنوبدر
و قمرک جنوبه قریبدر بونک طلوعنده طائفهٔ عرب
لرک کندی تعیشلرینه و کرک مواشیلری تعیشنه ابتدا
و شروع ایلدکلرندن سعد السعود تسمیه اولنمشدر صورتی
بودر یکرمی بشنجی منزل همزه نک فتحی حاء معجمه نک
سکونی بار موحده نک کسریله سعد الاخبیة در بو دخی

کواکب

کواکب قوسدن دردت عدد کوکبدر اوچی شکل
مثلث اولوب بری انلرک وسطنده در گویا شکل
مزبورانی اورتوب اخفا قلدیغندن سعد الاخبیة تسمیه
اولنمشدر صورتی بودر معلوم اوله که کواکب
سعوداتی اون عدد در دردی منازل قمردندر که
ذکر اولندی باقی التیسی دخی سعد ناشره در
و سعد الملک در و سعد الهام در و سعد الهمام در
و سعد البارع در و سعد المطر در و بونلردن هر بری
ایکیشر کوکب اولوب بینلری بر ذراع مقداریدر
جمله سنک صورتلری بویله در یکرمی التنجی و یکرمی
یدنجی منزل فرغ الدلو المقدم و فرغ الدلو المؤخر در بونلر
دخی هر بری ایکیشر کوکب نیردر واره لری منظره
بر رمزراق مقداریدر فرغ لغتده دلودن چیقان صویه
دیدکلرندن بونلرک دخی طلوعلرنده یغمور ظهور ایتمکله
فرغ ایله تسمیه اولنمشدر صورتی بودر یکرمی
سکزنجی منزل راء مهمله نک کسری شین معجمه نک فتح
و مدی ایله رشا در و بو که بطن حوت دخی دیرلر
و بو بر کوکب نیر اولوب موقعی بطن حوتده در و انکله
تسمیه اولندیغی اطرافنده اولان کواکب صغار شکل حوت

توهم اولنمغله دررشا دخی لغتده رشا ولو اولوب اول
نجوم صغار دخی اکا تشبیه اولنمغله رشا تسمیه اولنمشدر
صورتی بودر بومذکورک جمله‌سی منازل قمردر
وجائزکه بومنازل قمر روحک شمسه منازل اولدیغی
اولمیه ده قمرک قطع ایلدیکی بعض مسافه‌نک اسمی اولوب
کواکب مذکوره اکا علامت اولنمغله قمر بوکوکبه نزول ایلدی
دیمک صحیح اوله امدی بوتقدیرجه منازل قمرک قطع
ایلدیکی مسافه‌دن عبارت اولوب کواکب اکا علامت
اولمش اولور بوندن صکره معلوم اوله که اخر منازل
قمرکه شمس ایله اجتماعنک قبیلیدر انده قمر هلال اولوب
حتی خرما داوزم صالقمنک کسیلوب اغاجنده قلان
صاپی کبی دقیق ومقوس اولور وبواجتماعک برده اجمال
توضیح وبیانی بودرکه قمر سواد ایله زرقت بیننده برجرم
مصیقل ومستضئ درکندی جرمی صغیر اولوب جرم
شمس کبیر اولمغله نصفندن زیاده‌سی دائما شمس طرفنه در
وشمسه قرب وبعد ایله اوضاع مختلفه‌در پس امدی
قمرک شمس ایله اجتماعنده وجه مظلمی بزم طرفه اولوب وجه
مضیئی جانب شمسه درکه اول محاقدرکیجه که ازه جق
شمسدن بعید اولسه بزم آنی ازه جق کورز که اول

هلالدر

هلالدر بعده حالت اولی سنه مقابله شمسدن
بعدی زیاده اولدقچه ضیاده زیاده اولمغین بدر اولوب
صکره ینه تقارب ایله نقصان بولوب محاقه عود ورجوع
ایدر **التفسیر** معنای نظم جلیل الله تعالی اعلم وینه مشرکین
منکرین ایچون آیات ثابته دندر که بر عظیم الشان سیر
قمره منازل تقدیر ایلدک که حتی عود ایدنده قدیمدن قلان
خرما صالقمی صاپی کبی دقیق ومقوس ومصفر اوله دیمکدر
پس امدی شمسک جریی حد معینی اولان مستقرینه درک
اولوب سیر قمره دخی منازل تقدیر اولنمغله بو نظام حکمت
انجام ایله الی ساعة القیام جری وسیر ایدوب (شمس وقمر)
بربرینی ادراک وسبق ایتمدکلرین حق جل وعلا ذکر وبیان
قیلوب **لا الشمس ینبغی لها ان تدرک القمر ولا اللیل
سابق النهار وکل فی فلک یسبحون** حیو بیوردی اللغه
شمسک ذکری انفا مرور ایتمشیدی ینبغی لایقدر
دیمکدر تدرک افعال بابندن مضارع مؤنثدر مصدری
اولان ادراک اردن یتشمکدر قمرک ولیلک
لغت معنالری دخی مرور ایتمشیدی سابق ایلری
وکیجی دیمکدر نهار طلوع فجردن غروب شمسه یا خود
طلوع شمسدن غروبنه دک اولان وقتدر فلک

یلدزلر دورایلدیکی محلدر، و یسبحون نک مصدری اولان
سبح صوده یوزمکدر، استعاره وجهی اوزره نجومک
فلکده سیرینه دخی اطلاق اولنور الاعراب لا الشمس ده
لا نافیه در الشمس مبتدادر ینبغی فعل مضارعدر لها ده
لام حرف جر ها ضمیر بارز شمسه راجعدر جار ومجرور
ینبغی نک مفعول غیر صریحیدر، ان تدرک ده ان مصدریه در
تدرک فعل مضارع مفرد مؤنثدر، فاعلی ضمیر تحتنده شمسه
راجعدر، جمله سی تأویل مصدرده ینبغی نک فاعلیدر،
و ینبغی جمله سی مبتدانک خبریدر، انک جمله سی استینافیه در
القمر لفظاً منصوب تدرک نک مفعولیدر، ولا اللیل ده
واو عاطفه در، لا نافیه در اللیل مبتدادر سابق خبریدر
جمله سی جمله متقدمه یه معطوفدر، و سابق ده النهاره مضافدر
وکلّ ده واو عاطفه در، کلّ مبتدادر فی فلک ده فی حرف
جردر فلک فی ایله مجروردر، و مؤخر یسبحون نک
مفعول فیه سیدر یسبحون فعل مضارع جمع مذکردر فاعلی
ضمیر جمعدر، جمله سی مبتدانک خبریدر، انک جمله سی
دخی ماقبلنه معطوفدر البیان لا الشمس ینبغی لها ان تدرک
القمر قول شریفنده مسند الیه حرف نفیی ولی ایتمکله
تخصیص افاده ایدوب شمس مسخّره اولدیغندن سرعت

سیرنده

سیرنده قمره لاحق اولمق لذاتها صحیح اولمیوب حکمته دخی
موافق اولمز بلکه اولسه الحق اراده علیه ربانیه ایله اولور
دیمکدر امدی ادراک ولحوقده اوج معنا واردر معنای
اول شمس قمرک سیری کبی کندی فلکی منطقه سندن یوم
ولیله ده اون ایکی درجه قطع ایدوب شهر واحدده قمر کبی
فلکینک دوره سنی قطع ایدیجی اولمقدر بو ایسه صحیح اولمز
بلکه حکمته موافق اولان بو وضع مشاهد اوزره فصول
اربعه منتظم اولوب تکوّن نبات وتعیّش حیوان
برّی، و بحری مختل اولملغیچون شمس یوم ولیله ده
درجه واحده یه قریب قطع ایدوب برسنه ده دوره سی
تمام اولمقدر، معنای ثانی شمس کندی فلکی اولان
سماء رابعه ده فلک قمر اولان سماء دنیایه نزول ایتمکله
قمری ادراک ایلمکدر بو دخی حکمت باری عزّ اسمه یه موافق
اولمدیغندن صحیح دکلدر، معنای ثالث شمس قمری
سلطنتنده ادراک ایدوب یعنی شمس کیجه طلوع ایدوب
قمر نورینی طمس و محو قیلوب مطارح ضیادن وفواکهه
رنک ویرمکدن منع و صرف ایتمکدر، بو دخی موافق
حکمت باری اولمدیغندن صحیح اولمیوب هر بری اراده
خالق لایزال ایله اشبو مشاهده اولینان نظام اوزره

محللرنده دوروسیر ایدرلر ولا اللیل سابق النهار قول
شریفنده لیلک نهاری سبقت ایلمسی ایکی وجهیله در
وجه اول لیل سبقیله نهارک زماننی ازاله قیلوب
انی کندی زماننه الحاق ایتمکدر، بو ایسه حکمت حقه موافق
اولمدیغندن صحیح اولمیوب بلکه هر بری مسخر اولدقلری
زمانلرینه مختصدرلر، وجه ثانی لیل ایله نهاردن مراد شمس
وقمر اولوب سبقدن دخی مراد قمر شمسک سلطنتنده
ادراک ایلمسیدر بو ایسه قمر دائما نوری شمسدن المغله
نهارده صاحب سلطنت اولمق موافق حکمت الهیه
اولمدیغندن صحیح ولایق اولمز، ودخی کل فی فلک یسبحون
قول شریفنده اولان کل کلمه سنک تنوینی مضاف
الیهدن عوض اولمغله بو مقامده دخی اوچ احتمال واردر،
احتمال اول یالکز شمس وقمردن هر بری دیمکدر، احتمال
ثانی مطالع ومغارب اعتباریله شموس اقمار دردیمکدر
احتمال ثالث کواکب سیاره در وفلکدن دخی جنس
فلک مراددر معلوم اوله که قواعد اهل هیئت اوزره افلاکک
توضیح وتبیینی اولا کرۀ ارضی ذکره محتاج اولمغله بو وجهیله بیان
اولنور که، ارض کریة الشکلدر، لکن کرویتی بحسب الحس در
زیرا کرۀ حقیقیه اولمسنه جبال عظیمه مانعدر، وجمله جبالک،

اعظمی

اعظمی قمر دیدکلری جبلدر که، طولا ایکی فرسخ وثلث فرسخدر
وارضک قطری متقدمینه کوره ایکی بیک بشیوز قرق
بش فرسخ اولوب بو جبل اعظمی قطر ارضه نسبت یکرمی
درت اصبع اولان ذراعه برارپه نک عرضنک سبعنک
نسبتی قدردر بویله اولدیغندن بحسب الحس ارضه کرویه
دیدیلر وکذلک عنصر ماء دخی کریدر لکن تام الاستداره
دگلدر، ارضک مرتفع یرلری حیواناته مسکن اولمغیچون
بعنایة الله تعالی بویله ظهور ایتمشدر، وکذلک هوا
دخی کریدر لکن ارضده اولان جبال ووهاد سببیله
سطح مقعری مضرسدر، وکذلک نار دخی کریة الشکلدر
تحدیبا وتقعیرا صحیح الاستداره در وکذلک افلاک
دخی جمله سی تحدیبا وتقعیرا کریة الشکلدر، وبو اجسام
کریه نک جمله سی بر برینی محیطدر، اولا ارض وسط
عالمده در وکرۀ ماء ارضی احاطۀ غیر تامه ایله احاطه ایلمشدر،
وکرۀ هوا کرۀ مائی وکرۀ نار کرۀ هوائی وکرۀ فلک قمر،
کرۀ ناری وکرۀ فلک عطارد فلک قمری وفلک زهره
فلک عطاردی وفلک شمس فلک زهره یی وفلک
مریخ فلک شمسی وفلک مشتری فلک مریخی وفلک
زحل فلک مشتری یی فلک ثوابت که اکا فلک بروج

دخی دیرلر فلک زحل و فلک الافلاک که جمله‌دن اوسع
اولمغله فلک اعظم و کواکبدن خالی اولمغله فلک اطلس
دیرلر اودخی فلک ثوابتی احاطهٔ تامه ایله احاطه ایتمشدر
بو اجرامک کلیسی بربرینه مماس و متلاصق اولوب
بینلرنده خلا یوقدر و فلک اعظمک فوقنده دخی خلا
و ملا یوقدر دیدیلر صورتی بودر

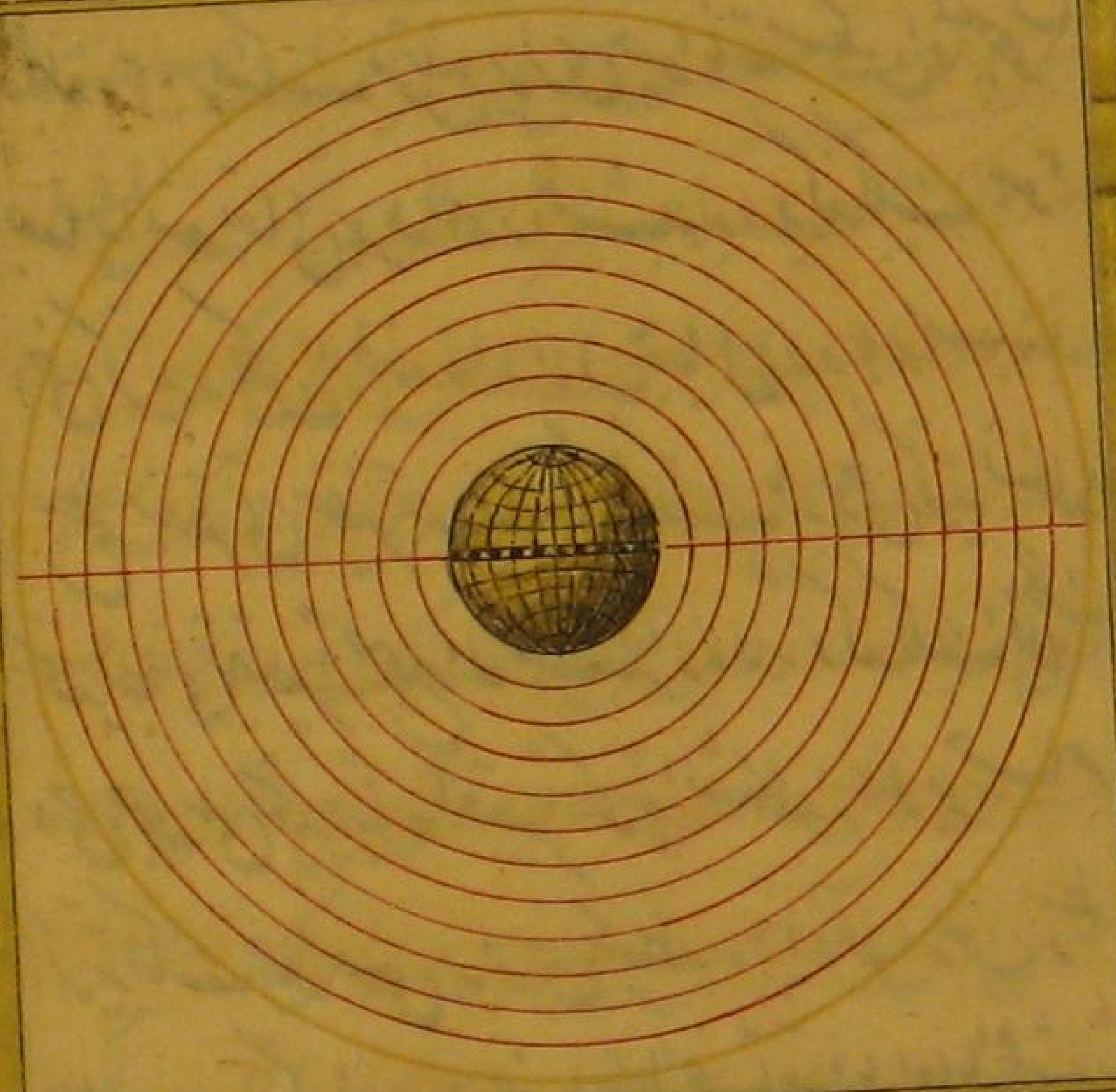

امدی بو دوائر محیطه مابینی ثخن فلک تخیل اولنوب فلکلر
تمامنده ثخن عناصر تخیل اولنه و اعظم دائره‌ده بر محور
وضع اولنوب دوران فرض اولنسه دوائرک کلیسی
تجسم ایدر تخیل اولنور و معلوم اوله که جمله اجرامک
اعظمی شمسدر اندن صکره کواکب ثوابت جمله‌سندن

قدر

قدر اول و یدکلری اون بش عدد کوکبدر اندن
صکره اعظم اجرام مشتریدر اندن صکره زحلدر اندن
صکره ثوابتک باقیلریدر اندن صکره مریخدر اندن صکره
ارضدر اندن صکره زهره‌در اندن صکره قمردر
اندن صکره عطارددر عطارد کواکب مرصوده‌نک
جمله‌سندن اصغردر دیو تذکره شرحی تحفه‌ده مصرح و مذکوردر
و مباحث مشرقیه‌ده امام بویله تحقیق ایلر که بو افلاکک
بعضیسی شرقدن غربه و بعضیسی غربدن شرقه حرکت
ایدر اما فلک اعظمده نفس منطبعه‌دن ماعدا نفس مجرده
اولمغله جمیع افلاکی قسراً تحریک ایدوب بر کون و بر کیجه
قریب زمانده دوره‌سن تمام ایدر و فلک ثوابتک
حرکتی غایت بطیء اولمغله غربدن شرقه حرکت ایدوب
التمش التی سنه‌ده بر درجه قطع ایدر و بو فلک ثوابت
اون ایکی قسمه تقسیم اولنوب هر بر قسمه برج تسمیه اولنمشدر
بنا برین اکا فلک بروج دیدیلر و کرهٔ ارضی درت
قسمه تقسیم ایدوب آنک ربع شمالی معموردر که ربع
مسکون دیمکله مشهور اولوب ایکی ربع جنوبی ایله
بر ربع شمالی خرابدر دیدیلر و ربع معموری دخی اقلیم
سبعه‌یه تقسیم ایدوب طولی غرب جانبنده ساحل

بحر محیطدن وبطلمیوس قولنه کوره جزایر خالداتدن اعتبار
ایتدیلر ومقدار طول یوز سکسان درجه که درت بیک
فرسخ یردر جانب شرقده نهایت اعتبار ایتدیلر واول
یدی اقلیمدن اولکی اقلیمک ابتداسی خط استوادندر که
انده لیل ونهار دائما اون ایکی ساعت اولوب وسطنده
اون اوچ ساعتدر ایکنجی اقلیمک ابتداسی که اولکی اقلیمک
اخریدر نهار اطول انده اون اوچ ساعت واون بش
دقیقه در ، وسطنده نهار اون اوچ ساعت اوتوز دقیقه در
اوچنجی اقلیم نهار اون اوچ ساعت قرق بش دقیقه
اولدیغی محلدر ، وسطنده نهار اون درت ساعتدر ،
دردنجی اقلیم نهار اون درت ساعت وربع ساعت
اولدیغی محلدر ، ووسطنده نهار اون درت بچق ساعت
اولور ، بشنجی اقلیم نهار اون درت ساعت وبر ساعتک
نصفی وربعی اولدیغی محلدر ، ووسطنده نهار اون بش
ساعت اولور ، والتنجی اقلیم نهار اون بش ساعت
وربع ساعت اولدیغی محلدر ، ووسطنده اون بش
بچق ساعت اولور ، یدنجی اقلیم نهار اون بش ساعت
وبر ساعتک نصفی وربعی اولدیغی محلدر ، ووسطنده
اون التی ساعت اولور ، والتمش اوچ عرضنده نهار

یکرمی

یکرمی ساعت والتمش درت عرضنده نهار یکرمی بر ساعت
اولور ، ودیو بطلمیوس مجسطی ده ذکر ایدر والتمش
التی عرضنده نهار یکرمی اوچ ساعت اولور ، وانوک
قومی وجوشه شبیه جو جغرافیاده ذکر ایلدی لکن
بو مواضعده عمارت قلیله ومتفرقه اولمغله جمهور اقلیم
اعتبار ایتمدیلر وعرضی طقسان درجه اولان موضعده
التی آی نهار والتی آی لیل اولوب بر کون بر کیجه ایله
سنه تمام اولور ، اگر اهل اسلامدن بری بو موضعده
بولنه اکه صوم وصلوات لازم کلمز زیرا وقت وجوبه
سبب در ، بولنمیجه ادا لازم کلمز ، وقضا دخی وجوب
ادایه مبنی اولمغله اول دخی لازم کلمز ، نته کم مقتضای
قواعد فقه بودر لکن سنه ده بر کره مغرب وعشا
وفجر متعین اولور ، واما ظهر وعصر متعین اولماز زیرا
انده قطب شمالی سمت رأسه وقطب جنوبی سمت قدمه
ومعدل نهار دائره افقه کلمکله حرکت فلک رحویدر
حمائلی ودولابی دکلدر ، مسائل غریبه دندر که ، وجه
ارضی سیر میسر اولسه واوچ ادم بر موضع معینده
جمع اولوب بری انده واقف اولوب بری سمت
غربه وبری سمت شرقه کتسه هر بری کلوب اول موضع

معینده واقف اولان شخصه وصول بولسه لر غرب سمتنه
کیدن کمسنه نك عدد ایامی واقف اولانك ایامندن
برکون نقصان وشرق سمتنه کیدن کمسنه نك عدد
ایامی واقفك ایامندن برکون زیاده اولور وبو مسئله یه
بناء بر معین کون بر شخصه کوره جمعه وبر آخره کوره پنجشنبه
وبر آخره کوره سبت اولمق ممکن در دیدیلر ومعلوم اوله که
اشبو مذکور اولان اجرامه متعلق کلام لسان حکمت
اوزره مذهب اصحاب علم هیئتدر اما لسان شرع اوزره
کلام جمهور اهل شرع عندنده حدیث صحیحده وارد اولدیغی
اوزره سماوات مبسوطه در و هر ایکی سمانك مابینی
بش یوز ییللق یولدر وکذلك هر سمانك غلظتی بش یوز
ییللق یولدر و کرسی دیدکلری سموات سبعك فوقنده
بر جسم عظیمدر ابن عباسدن مرویدر سموات سبعك
کرسی یه نسبتی بر قلقان ایچنه القا اولنان یدی درهم
نسبتی کبیدر وعرش اعلی کرسینك فوقنده در و
کرسینك عرش اعلی یه نسبتی بر صحرای عظیمه یه بر
حلقه نك نسبتی کبیدر بعض خبرده وارد اولدیکه
حمله کرسی ایله حمله عرش بیننده نوردن یتمش حجاب
وظلمتدن دخی یتمش حجاب واردر و هر حجابك

غلظتی

غلظتی بش یوز ییللق یولدر اکر بویله اولمایدی حمله
عرشك نورندن حمله کرسی محترق اولوردی وشمسك
نوری کرسی نورینك یتمش جزئندن بر جزء در و کرسی
نوری دخی عرش اعلی نورینك یتمش جزئندن بر جزءدر
دیو عکرمه دن مرویدر ومعلوم اوله که قمر اصل خلقتده
نور وضیاده شمس ایله برابر ایدی صکره باری تعالی
جبرائیله امر ایدوب قمری جناحی ایله مسح ایدوب نور
قمر یتمش جزءدن بر جزء قالمشدر و قمرده اولان سواد
جبرائیل امین مسحنك اثریدر بو خبرده وارد اولمشدر
و بو آیت کریمه ده کل فی فلك قول شریفنده فن بدیعدن
قلب واردر معلوم اوله که فن بدیع کلامه حسن ایراث
ایدن وجوه انکله بیلنن علمدر و دخی ایکی ضرب اوزره
دربری معنویدر طباق کبی مراعات نظیر کبی ارصاد کبی
استخدام کبی وسائر محسنات معنویه نقدر وار
ایسه و بری دخی لفظیدر رد العجز علی الصدر کبی وجناس
کبی وقلب کبی که اشبو آیت شریفه ده کل فی فلك
قولنده واقع در و فن بیاندن دخی یسبحون قول
شریفی استعارهٔ تبعیه در التفسیر معنای نظم مبین
الله تعالی اعلم شمس سرعت سیرنده قمری ادراك

ایلمك لایق وصحیح دکلدر ولیل دخی نهاری سابق اولمق
لایق وصحیح دکلدر شمس وقمردن هر بری بر فلکده یاجك
سطحی ماده سرعتی کبی سرعت ایدرلر دیمکدر وبنیه مشترکین
مسفورین ایچون ایات محققه وعلامات ثابته دن
نعم جلیله یی حاوی ومشتمل بر آیت اعجاز غایت دخی
ذکر قیلوب جناب قادر متعال وآیة لهم انا حملنا ذریتهم
فی الفلك المشحون وخلقنا لهم من مثله ما یركبون جیو بیوردی
اللغه ایت علامت معناسنه در حملنا ایکنجی بابدن متکلم
مع الغیردر مصدری اولان حمل یوکلتمك معناسنه در
ذریه کشینك نسلیدر کرچه اولاد کبار وصغاره دخی
اطلاق اولنور لکن اصل اولان اولاد صغار معناسنه در
فلك کمیدر مشحون طولمش معناسنه در خلقنانك
مصدری اولان خلق یراتمقدر مثل بکزه ین نسنه در
یركبون درد نجی بابدن مضارع جمع مذکردر مصدری
اولان رکب بنمك معناسنه در الاعراب وآیه
ده واو عاطفه آیه مبتدادر لهم ده لام حرف جردر هم ضمیر
جمع مذکردر جار ومجرور ظرف مستقر اولوب مبتدانك
خبریدر انا ده ان حروف مشبهه دندر نا اسمی متکلمدن
عبارت اولان نادر حملنا فعل وفاعلدر ذریتهم

مفعولیدر

مفعولیدر وقومه راجع ضمیر جمعه مضافدر جمله سی انّ نك
خبریدر انك جمله سی تأویل مفردده اولوب مبتدای
محذوفك خبریدر فی الفلك ده فی حرف جردر الفلك
فی ایله مجروردر جار ومجروردر حملنایه متعلق اولوب مفعول
فیه در المشحون لفظا مجرور فلکك صفتیدر وخلقناده
واو عاطفه خلقنا فعل وفاعلدر لهم ده لام حرف جردر هم
قومه راجع ضمیر جمع اولوب جار ومجروردر خلقنانك مفعول
غیر صریحیدر من مثله ده من حرف جردر مثله من ایله مجرور
اولوب جار ومجرور ظرف مستقر اولوب مؤخرمادن
حالدر ما یركبون ده ما موصوله یركبون فعل مضارع
جمع مذکردر موصوله عائد محذوفدر جمله سی صله در انك
دخی جمله سی خلقنانك مفعولیدر انك جمله سی دخی حملنایه
معطوفدر البیان بو آیت کریمه نك ما قبلنده تقدم ایدن
آیاته مناسبتی اوج وجه ایله در وجه اوّل جناب حق
تبارك وتعالی حضرتلری مکان حیوانات اولان ارضی
احیا بیورمغله عباده منّ واحسان ایلدیکینی مقدما ذکر
بیوروب بعده اکه اقتضا قلنیوب بلکه انسانه تجرّد دخی
خیر ومنفعت حصولی ایچون طریق وضع قلنمغله برده سیر
ایلدکلری کبی بحرده دخی سیر ایتدیکینی بیان ایدوب

وآیة لهم انا حملنا بیوردی الآیة وبو وجه سورهٔ اسری ده
وحملناهم فی البر والبحر قول شریفی کبیدر خصوصا وخلقنا لهم
من مثله ما یرکبون قول شریفنده ما یرکبون دخی بعض
مفسرین قوللنه کوره ابل ایله تفسیر اولندقده بو وجهی
تأیید ایدر زیرا ابل دخی سفن بوادی در دیدیلر
ومناسبتک وجه ثانیسی تحقیقا جناب حق جل وعلا
کواکبک افلاکده سباحتنی بیان بیورمغله انک
مثلی بحارده فلک سباحتی اولمغین بو آیت کریمه ده
انی دخی ذکر بیوردب انا حملنا الایة بیوردی وجه ثالثی
بودر که جناب باری تعالی شول امور که عبادینه انعام
احسان ایلمشدر ؛ انک بعضیسی امور ضروریه در وبعضیسی
امور نافعه در ضروریه اولان محتاج الیه در ؛ اما نافعه
اولان تزیّن وترفه ایچوندر ؛ پس امدی جناب حق
تعالینک ارضی خلق واحیا ایلدیکی ضروریه قبیلندندر
زیرا ارض اولمسه انسان موجود اولمیوب وارض
احیا اولنمسه انسان تعیش ایده مزایدی ولیل ونهاری
وشمس وقمر ذکرلری دخی امور ضروریه قبیلندندر انلری
مبیّن ایکی آیت کریمه ذکر بیورلمغین امور نافعه قبیلندن
اولان زینت وانس وراحتی مبیّن ایکی آیت دخی

ذکر

دخی ذکر بیوردیکه ؛ بری وآیة لهم انا حملنا قول شریفیدر
آخرایته دک بری دخی وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون قول
شریفیدر ؛ امدی اشبو وجوه ثلثه ایله ایات سابقه
بینیله بو ایکی آیت بینینده مناسبت ظاهر وبیّندر
وبو آیت کریمه ده انا حملنا ذریتهم فی الفلک قولنده
ذریت تخصیص بالذکر اولندیغی اول وقت موجود اولانلر
کفره اولوب انلرک وجودلرنده فائده اولمادیغندن
بو حمل انلرک صلبلرندن وجوده کله جک مؤمنین حملی
اولنمش اولور ؛ نته کم برکسنه قیمتی اولمین برصندوقی
دردنی جواهر ایله مملوه اولدیغیچون یوکلندیکی کبیدر
یاخود ذریتدن اولاد مراد اولوب فلکدن دخی فلک
معین که حضرت نوح سفینه سی اوله ده معنی حملنا اولادهم
الی یوم القیامة فی ذلک الفلک دیمک اوله اگر بو فلک
اولمسه ادمک نسل وعقبی قالماتی اقتضا ایدردی پس
بو تقدیرجه وحملنا ذریتهم قولی کمال نعمت حقه اشارتدرکه
بو نعمت جلیله انلره مقتصره دکلدر ؛ بلکه الی یوم القیام
اولاد واعقابلرینه متعدیه در دیمک مراد اوله التفسیر
معنای نظم کریم الله اعلم دینه اول قوم کفار ایچون
آیت محققه وعلامت مثبته درکه ؛ تحقیق بر عظیم الشان

انلرک ذریتنی طولو سفینه یه یوکلتدک وبز شریک ونظیردن
منزه انلرک انتفاع وتمتعلری ایچون کمی مثللی بنه جکلری شیئی
دخی خلق ایلدک دیمکدر، بعد هذا اگرچه جناب قادر ،
وذو الجلال عز شانه حضرتلری انلری جنس سفینه یه تحمیل
ایدوب واول مثللی زوارقه یاخود ابله سوار اولوب
اکتساب منافع ایتمکله مظهر نعم فراوان اولدقلرینی بیان
بیوردی لکن بنه عذاب قهارمی وعقاب جباریدن
ایمن اولمیوب عبودیتده دوام ایله مظهر رحمت رب
علام اولملق لابدایدوکن اشعار واعلام ایدوب ،،
وان نشأ نغرقهم فلا صریخ لهم ولاهم ینقذون الا رحمة منا
ومتاعا الی حین دیو بیوردر اللغه ان اگر دیمکدر نشأ مضارع
متکلم مع الغیردر، مصدری اولان مشیئت دیلمکدر،
نغرق افعال بابندن نفس متکلم مع الغیردر مصدری اولان
اغراق صویه بوغمقدر صریخ مددایرکوریجیدر، هم انلر دیمکدر
ینقذون مضارع مجهولک جمع مذکریدر قورتولنمزلر دیمکدر
الا مگر که دیمکدر، رحمت اسرگمکدر، منا بزدن دیمکدر،
متاع منفعت وبقا معناسنه در، حین اجل مسمی
معناسنه در الاعراب وان ده واو عاطفه ان شرطیه
در نشأ فعل وفاعلدر، ان ایله مجزوم اولوب مفعولی

محذوف اغراقهمدر، جمله سی شرطیه در، نغرقهم ده نغرق
فعل وفاعلدر، هم ضمیر جمع مفعولیدر، جمله سی جواب شرطدر
فلا صریخ ده فا بو جمله یی ماقبلنه ربط ایچوندر، لا نفی جنس
ایچوندر، صریخ لانک اسمیدر، لهم ده لام حرف جردر
هم ضمیر جمع مغرقینه راجعدر، جار ومجرور لانک خبریدر
ولاهم ده واو عاطفه در لا نافیه در هم ضمیر جمع مبتدادر
ینقذون خبریدر جمله سی ماقبلنه معطوفدر الا رحمة منا ده
الا حرف استثنادر مستثنای مفرغ اولان رحمة
ینقذونک مفعولیدر، منا ده من حرف جردر
نا نفس متکلم مع الغیردن عبارتدر جار ومجرور ظرف
مستقر اولوب جمله سی رحمتک صفتیدر، ومتاعا ده
واو عاطفه متاعا فعل مقدرک مفعول مطلقیدر، الی
حین ده الی حرف جردر حین ظرف زماندر جار ومجرور
فعل مقدر اولان متعانک مفعول به غیر صریحیدر
جمله سی ماقبلنه معطوفدر البیان وان نشأ نغرقهم
قول شریفنده مفعول حذفینک سببی بودرکه، نشا ر
واراد فعللری خبر شرطده واقع اولسه معناده جواب
شرط محذوفه دلالت ایتمکله اکثریا مفعول حذف اولنور
نته کم بو آیت کریمه ده وقوعی کبی مگر که برشئ مستغرب

اولوبده مذکور اوله زیرا انده جواب شرطک دلالتی کفایت
ایتمز بلکه تعیینه اعتبارا وفلک اکه تعلقنی استبعاده بناءً
وبهمک غیره ذهابی فعدن ادتوری مفعولک تصریحندن
لابدرکه ننه کم شاعرک ولو شئت ان ابکی دماً لبکیته
علیه ولکن ساحة الصبر اوسع قولی کبی والا رحمة منا
قول شریفنده استثنا متصلدر بعضیلر منقطعدر دیدیلر
متصل اولدیغنه کوره معنی لا ینقذون لاجل شیء الا لرحمة
منا دیمکدر منقطع اولدیغنه کوره معنی لا ینجون من الغرق
البتة ولکن رحمة منا هی التی تنجیهم دیمکدر بوندن صکره
معلوم اوله که بو آیت کریمه ده مذهب معتزله‌یه ابطال
وارددر زیرا معتزله دیرلر که حق تعالی یه اصلحی ایشلمک
واجبدر ایدی انلری الله تعالینک یا غرق ایلمسی انلر
ایچون اصلحدر یاخود انلری ابقا ایلمسی اصلحدر غرق
ایلمسی اصلح اولدیغنه کوره ابقالری فعل غیر اصلح اولور
بو تقدیرجه الله تعالی اوزرینه واجب اولان فعل اصلح
ترک لازم کلور ابقاسی اصلح اولدیغنه کوره رحمت
اولمامق اقتضا ایدر زیرا مذهبلرنده حق تعالی انلره اصلح
اولانی ایشلیوب غیری بی ایشلمک واجب
ایدی جناب باری ایسه کندودن رحمت اولمق اوزره

اخبار بیوردی پس امدی بو اخبار دلالت ایلدیکه اصلحی
حفظ جناب حقه واجب دکلدر ومعنی دیمکدرکه بزم انلره
انقاذیمز اوزریمزه واجب اولمغله دکلدر بلکه بزدن رحمت
وتفضلدر دیمک اولمغین مذهب معتزلیی ابطاله دلیلدر
التفسیر معنای نظم جلیل الله اعلم اکر بز عظیم الشان انلرک
اغراقنی دیلرسک اغراق ایده رز پس بز انلری
اغراقمزدن انلری اغاثه وانجا ایدیجی یوقدر وانلر
غرق ایله موتدن قورتولمزلر الا بز شیمهدن منزهک
طرفندن رحمت اجلی ایله قورتیلورلر ودخی الحق بز
عظیم الشان قبلندن اجل مسمی لرینه دک باقی اولوب
زینت دنیا ایله زینتلنمکلکله قورتیلور دیمکدر بعد هذا
جناب حق جل وعلا کفرهٔ مسفوره ایچون نیجه ایات قاطعه
وبراهین ساطعه ذکر بیوروب وضروریات ومنافعه
متعلقه اولان اموری دخی بیاندن صکره رحمت بارندن
غیری انلری عذابدن مغیث ومنجی اولمامغله نوازل سما و
نوابت ارضدن توقی وتحفظ قلملری باعث رحمت رحمان
اولمق مرجو ایکن نیه حقدن اعراض اوزره اولدقلرینی ذکر
وبیان ایدوب واذا قیل لهم اتقوا ما بین ایدیکم وما خلفکم
لعلکم ترحمون دیو بیوررلر اللغه اذا ایچون دیمکدر قیل فعل

ماضی مجهولدر، دینلدی دیمکدر، اتقوا افتعال بابندن امر
حاضر جمعیدر، صقنک وقورونک دیمکدر ما شیدر
بین ارده در ایدی آل معناسنه اولان یدک جمعیدر،
خلف ارد معناسنه در لعل رجا ایده رم دیمکدر، ترحمون
فعل مضارع مجهولک جمع مذکر مخاطبیدر، مصدری اولان
رحمت اسرکنمکدر **الاعراب** واذا قیل ده واو عاطفه در
واذا ظرف زمان ایچون اولوب شرطیه معناسنه مستعملدر
وجوابی محذوف اعرضوا در، وما بعدینه مضافدر قیل فعل
ماضی مجهولدر، لهم ده لام حرف جردر هم ضمیر جمع قومه راجعدر
جار ومجرور قیل نک مفعول غیر صریحیدر، اتقوا امر حاضر
جمع مذکردر، جمله سی قیل نک قائم مقام فاعلیدر، ما بین ده
ما موصوله در بین ظرف مستقر اولوب جمله سی مانک
صله سیدر، موصول جمله سی اتقوانک مفعول بهیدر
وبین ایدیه وایدی دخی جمع مخاطب ضمیرینه مضافدر،
وما خلفکم جمله سنک اعرابی ما بین ایدیکم کبی اولوب اکا
معطوفدر، لعلکم ده لعل قیل قائلندن صادر ترجی ایچوندر
کم ضمیر جمع مخاطب اولوب لعل نک اسمیدر، ترحمون
فعل مضارع مجهولک جمع مذکر مخاطبدر، ولعل نک خبریدر
جمله سی قیل نک قائلندن حالدر **البیان** اتقوا قولنده

اتقا

اتقا وقایه دن افتعالدر، ولغتده وقایه موذی وکریهدن
فرط صیانت وشدت احتراس در، اما شرعده وقایه نک
اوچ مرتبه سی واردر، اولکی مرتبه سی عذاب مخلده مفضی
اولان شرکدن صیانتدر که، سوره فتحده والزمهم کلمة التقوی
قول شریفی انی مبین در، ایکنجی مرتبه سی فعلی یا خود ترکی
معصیت اولان هر شیدن صیانتدر که انی دخی سوره
اعرافده ولو ان اهل القری آمنوا واتقوا قول کریمی
مبین در، اوچنجی مرتبه سی حقدن سری اشغال ایدوب
بالکلیه ما سوادن انقطاع ایله حقه یونلمکه مانع اولان شیدن
تنزه وصیانتدر که انی دخی سوره آل عمرانده یا ایها الذین
آمنوا اتقوا الله حق تقاته قول شریفی مبین در، وبو مقامده
مراد اولان مرتبه اولی در، زیرا مخاطب اولانلر آیات
اللهدن معرض اولان کفره در، وما بین ایدیکم وما خلفکم
قول شریفنده ایکی وجه واردر وجه اول ما بین ایدیکم
ایله مراد آخرتده، عملکزی انک ایچون ایشلک دیمکدر
وما خلفکم ایله مراد دنیا ورادن قورقک واکا مغرور
اولمک دیمکدر، وجه ثانی ما بین ایدیکم ایله کندوکزدن
اول اولان امم مراددر، وما خلفکم ایله عذاب آخرت
مراددر دیدیلر، ولعلکم ترحمون قول شریفنده لعل

برامرک توقعی انشا ایچون موضوعدر وامر هم یا حصولنه
وثوق اولمین امر مرغوبدر یاخود او سؤال اوزره امر مرغوبدر
اولکی یه ترجی تسمیه اولنور لعلی آتیکم منها بقبس آیت
کریمه سی کبی ایکنجی یه اشفاق تسمیه اولنور لعل الحبیب
یلبس النعال ویقطع الوصال قولی کبی وبو ترجی واشفاقدن
هربری متکلمدن اولمق وارکه اصل اولان بودر زیرا
معانی انشاآت متکلم ایله قائمدر ومخاطبدن اولمق
وار بودخی کثیر الوقوعدر کلامه تلبس مادده مخاطبی متکلم
منزله سنه تنزیل ایتمکله اولور زیرا امر مرجوک حصولنه
عدم وثوق مفهومنده مأخوذ اولان ترجینک استحاله سیله
جناب اللّهدن ترجی محالدر وازکره لعل اراده معناسنه
دخی استعمال اولنور مطلوب ومرغوب اولمه ده مراد
امر مرجوه تشبیه اولنوب انک ضمننده دخی اراده
ترجی یه تشبیه اولنمغله استعاره تبعیه طریقیله اولور
یاخود ترجی اراده یی مستلزم اولدیغنه بناءً ذکر
ملزوم اراده لازم قبیلندن اولوب مجاز مرسل
اولور وازکره دخی لعل تعلیل ایچون موضوع اولان
کی معناسنه استعمال اولنور لکن علی سبیل الحقیقه
دکلدر بلکه بودخی استعاره تبعیه طریقیله در التفسیر

معنای

معنای نظم شریف الله اعلم فیچین کفرهٔ مسفوره یه اوکیکده
عذاب مخلده مفضی شرک وضلالدن صاقنوک دار
دیکره قله حق دنیایه مغرور اولمیوب اندن قورقک
مرجودرکه سزاسر کیمش اولورسکز دینلسه یوز دوندررلر
دیمکدر پس ابدی انلرک حقدن اعراض عادتلریدر
اولوب قبل رحمانیه دن کندولره ورود بولان آیات
وعلاماتک کلیسندن معرض اولدقلرینی حق جل وعلا
ذکر ایدوب وما تأتیهم من آیة من آیات ربهم الا کانوا
عنها معرضین دیو بیورر اللغه ماتأتیهم ده ایتان کلمکدر
ایتمک لغت معناسی مرور ایتمشیدی رب حقیقة
جناب باری یه اطلاق اولنور غیری یه اطلاقی مجازاً
در تربیه ایدیجی دیمکدر الا الحق دیمکدر اعراض اصل
لغتده یوز دوندرمکدر لکن بو مقامده حقدن رجوع
ایتمک معناسنه در الاعراب وما تأتیهم ده واو عاطفه در
ما نافیه در تأتی فعل مضارع مؤنثدر هم ضمیر جمع مفعول
اولوب قومه راجعدر من آیة ده من زائده در آیة من ایله
مجرور وغیر متعلق شیء محلی مرفوع اولوب تأتینک فاعلیدر
وجمله سی مقدر اعراضی مبین در من آیات ده من
حرف جر در آیات من ایله مجرور در جار ومجرور ظرف

مستقر اولوب ایتک صفتیدر وایات ربه مضاف
ورب دخی ضمیر جمعه مضافدر الا حرف استثنادر کانوا ده
کان افعال ناقصه دندر ضمیر جمع اسمیدر عنها ده عن حرف
جردر ضمیر آیته راجع اولوب مؤخر معرضین نک معمولیدر
معرضین دخی لفظاً منصوب کان نک خبریدر جمله سی
ایتک صفت بعد صفتیدر البیان بو ایت کریمه جواب
محذوف اولان اعراضدن نشأت ایتمش بر استینافدر که
اعراضک علتی اولان اتیانی مبیندر محصل معنادیکه
قچن انلره عذابدن صاقینک دینلسه انلر اعراض ایدرلر
زیرا اعراض انلره عادت اولمشدر عادت ایسه
طبیعت ثانیه در پس ابدی انلر اعراض اوزره مجبوللر
اولمش اولدیلر اگر سؤال ایدوب اتیان مستقبلدر
اعراض ماضیدر بو تقدیرجه معنا انلر مستقبلده کلهجک
هر ایتدن ماضیده اعراض ایلدیلر دیمک اولوب صحیح
اولماملق کورینور دیو سؤال ایدرسک کان استمرار
ودوام ایچون کلور صفات ذاتیه ده اولدیغی کبی حال
ایچون دخی کلور کنتم خیر امة کبی واستقبال ایچون دخی
کلور یخافون یوما کان شره مستطیرا کبی دیو جواب
ویریلور التفسیر معنای نظم کریم الله اعلم انلره ربلرینک

ایتلرندن

آیتلرندن بر ایت کلمز الا کلدکده اول ایتدن انلر اعراض
ایدیجیلردر دیمکدر بعده جناب باری عز شانه کفره
مکه یه تعداد ایات ایدوب ایات مزبوره دخی یقین
افاده ایدرکن ینه مفید اولمیوب واتقوا ایله مأمور
اولدقلرنده امره عدم امتثاللرندن ناشی تعظیم لجانب
اللهی ترک قیلوب وینه جناب حقک کندولره انعام
واعطا ایلدیکندن فی سبیل الله فقرا ومحاویجه انفاق
ایله دخی مأمور اولندقلرنده مؤمنینی رد ایله ضلال قدیملرنده
ثابت ودائم اولدقلری اجلدن شفقت علی خلق الله
دخی ترک ایلدکلرینی حق جل وعلا بیان ایدوب
واذا قیل لهم انفقوا مما رزقکم الله قال الذین کفروا
للذین امنوا انطعم من لو یشاء الله اطعمه ان انتم الا
فی ضلال مبین دیو بیورر اللغة اذا قیل نک لغت
معناسی مرور ایتمشیدی انفقوا افعال بابندن جمع
مذکر امر حاضریدر مصدری اولان انفاق مال
وطعام اولنشدر مکدر رزقک لغتده معنای حقیقی سی
انکله انتفاع اولنیلان شیدر ولفظة الله غیر مشتق
اولوب واجب الوجود جل شانه نک مستجمع جمیع
اسما وصفات اولان اسمیدر وبو لفظه جلاله ده

یکرمی وجه ازره اختلاف واردر محلنده بیان اولنور
کفروا فعل ماضی جمع مذکر غائبدر مصدری اولان
کفر ایمانك ضدیدر ، ایمانك معنای لغویسنك
وشرعیسنك بیانی مرور ایتمشیدی وافعال مابعدن
اولان نطعم نك مصدری اطعام بیه جك یدرمكدر
یشاء نك مصدری اولان مشیئنك دخی لغت معناسی
مرور ایتمشیدی ضلال ازغلقدر مبین آشكاره معناسنه در
الاعراب واذاده واو عاطفه در ، اذا ظرف زمان
ایچون اولوب شرطیه معناسنه مستعملدر ، وما بعدینه
مضافدر قیل فعل ماضی مجهولدر ، لهم ده لام حرف جردر
هم قومه راجع ضمیر جمع اولوب جار ومجروردر قیلنك
مفعول غیر صریحیدر ، انفقوا امر حاضر جمع مذكردر
جمله سی قیلنك قائم مقام فاعلیدر ، مما ده من حرف جردر
ما موصوله در یا موصوفه در ، انفقوا یه متعلقدر رزقكمده
رزق فعل ماضیدر ، ضمیر جمع مفعولیدر ، فعله متصل اولمغله
فاعله تقدم ایتمشدر ، لفظة الله فاعلیدر جمله سی
مانك صله سیدر ، انك جمله سی مفعول غیر صریحیدر المتو
اوزره انفقوا یه متعلقدر ، قال فعل ماضی معلومدر ،
الذین محلا مرفوع اولوب قالنك فاعلیدر جمله سی

اذانك

اذانك جوابیدر ، كفروا فعل جمع مذكردر جمله سی اسم
موصولك صله سیدر للذین ده لام حرف جردر الذین
محلا مجروردر قالنك مفعول غیر صریحیدر ، امنوا فعل ماضی
جمع مذكردر جمله سی اسم موصولك صله سیدر ، انطعم ده
همزه استفهامیه در ، نطعم فعل مضارع نفس متكلم مع الغیردر
جمله سی مقول قولدر ، من لو یشاء الله ده من موصوله
یاخود موصوفه اولوب نطعمك مفعول صریحیدر لو شرطیه در
یشاء فعل مضارع مفرد مذكردر لفظة الله فاعلیدر جمله سی
شرطیه در ، اطعمه فعل ماضی معلومدر ، فاعلی ضمیر تحتنده الله یه
راجعدر ، وضمیر بارز مفعولیدر ، جمله سی شرطك جزاسیدر
شرط وجزا جمله سی دخی منك صله سی یاخود صفتیدر
ان انتم ده ان حرف نفی در ، انتم ضمیر مخاطب مبتدادر
الا حرف استثنادر ، فی ضلال ده فی حرف جردر
جار ومجرور ظرف مستقر اولوب خبردر مبین ضلالك
صفتیدر البیان واذا قیل لهم انفقوا مما رزقكم الله
قول شریفی كفره مسفوره نك جمیع تكالیفده تعجیل
ایلدكلرینه اشارتدر ، زیرا مكلف اولانه تعظیم لجانب
الله وشفقت علی خلق الله واجبدر ، قوم ایسه انی
ترك ایلدیلر شویله كه اتفاق ایدك دنیلدكده امره ،

امتثال ایتمیوب تعظیم لجانب اللهی ترک ایلدیلر و جناب
حق تعالینک اعطا ایلدیکندن انفاق ایدک دنیلدکده
اکه دخی امتثال قلمیوب شفقت علی خلق اللهی ترک ایلدیلر
اکر سؤال اولنوب اذا قیل لهم اتقوا قول شریفنده جواب
حذف اولنوب بونده جوابدن زیاده ذکر بیورلدی اکر
اذا قیل لهم انفقوا قالوا انطعم من لو یشاء الله اطعمه دنیسه
کفایت ایدردی جوابدن زیاده الذین کفروا للذین امنوا
قول شریفنک ذکرنده فائده نه در دینورسه جواب ویریلورکه
کفرۀ مسفوره اطعامک صفات حمیده دن اولدیغنی
قائللر در حتی ضیفلرینی کما ینبغی اطعام قلمغله تفاخر ایدرلر
ایدی مؤمنلره ایراد ایلرلرکه بو اطعام بزم فعلمزدر اکر
بونی ایتمسیدک ضیفک حاجتی دفع اولمز ایدی وای
مؤمنلر سنز دیرسکز که بزم الاهیمز دیله دیکنی رزقلندیریر
چونکه اویله در بز نیچون انفاق ایله مأمور اولورز دیرلر
پس کفره نک غرضلری اطعامدن امتناع اولمیوب انجق
مؤمنینه رد ایچون اولمغله جناب حق تعالی قال الذین کفروا
للذین امنوا دیو زیاده علی الجواب بیوردی اما اتقوا
ما بین ایدیکم قول شریفنده مؤمنلره رد قصد اولمیوب
مجرد اعراض ایتملریله ایلدکلری اعراضلرینه علمک

حصولنه

حصولنه بناءً جناب حق تعالی انلرک اعراضلرینی ذکریله
اعراض بیوردی و مما رزقکم الله قول شریفنده رزق
معتزله قتنده یالکز حلاله اطلاق اولنور حرامه متناول
دکلدر اکر حرام رزق اولسه مما رزقناهم ینفقون قول
شریفی مدح ایجاب ایتمز ایدی دیدیلر اما اهل سنت
عندنده رزق حلال و حرامه متناولدر شاملدر زیرا عباد
ایچون رزقک حصولی ایکی وجهیله در بری عبدک کسبیله
حاصل اولاندر تجارت کبی و هبه و صدقه و غصب
و سرقه و لقطه کبی بری دخی کسبسز اختیارسز حاصل
اولاندر میراث کبی بناءً علیه اکر انجق رزق حلاله
اطلاق اولنسه حرام ییَنلر مدت عمرنده مرزوق اولمامق
اقتضا ایدر ایدی مع هذا نظم کریمده و ما من دابة الا علی الله
رزقها بیورلیوب و حدیث شریفده دخی و الله لقد
رزقک الله حلالاً طیباً فاخترت ما حرم الله علیک
من رزقه مکان ما احل الله لک من حلاله بیورلمشدر
پس ایمدی عند اهل السنه رزق حلاله و حرامه اطلاق
اولنور و دخی قال الذین کفروا قول شریفنده مضمر یرینه
مظهر واقع اولدیغی قوم مسفورک امر انفاقه عدم امتثاللری
و بو جواب فاسد ایله مقابله لری کفر و ضلالده کمال اصرار

اوزره اولدقلرین اشعار ایچوندر بوندن صکره معلوم
اوله که کفرهٔ مکه وقبائل عرب ایکی فرقه در بری معطله در
وبری مشرکیندر معطله دخی بر قاچ صنفدر انلردن
بعضیلر صانعی وبعثی انکار ایدوب مفنی دهردر
ومحیی طبعدر دیرلر نص کریمده ما هی الا حیوتنا الدنیا
نموت ونحیی قول شریفی انلرک اعتقاد فاسدلرندن خبردر
وبعضیلری خالقی مقر اولوب بعثی انکار ایدرلر وبعضیلری
دخی خالقی وبعثی مقر اولوب رسلی انکار ایدر وعند الله
بزم شفیعلریمزدر دیو اصنام اتخاذ ایلرلر نته کم ملل ونحلده
شهرستانی تفصیل وبیان ایلمشدر امدی منوال محرر
اوزره الذین کفروا ایله صانعی منکر اولان معطله مراد اولورسه
للذین امنوا انطعم من لو یشاء الله اطعمه خطابیله قوم مرقوم
جمیع اموری مشیئهٔ الهیه‌ده تعلیق ایدوب اگر الله دیلرسه
فلانی اغنا ایدر وفلانی غنی قلمز دیو اراده جزئیه واسبابی
انکار ایتدکلرینه بناءً لو کلمه سی اول منتفی اولدیغندن
ثانینک انتفاسی ایچون اولور واگر خطاب مزبور ایله مراد
معطلهٔ مذکوره دن ماعدا فقراء مؤمنین استطعام ایتدکلری
حینده اولان مشرکین عرب اولورسه بو تقدیرده للذین ده
اولان لام قال الذین کفروا للذین امنوا لو کان خیرا

ما سبقونا الیه قول شریفی کبی عن معناسنه اولوب لو کلمه سی
ثانینک انتفاسیله اولک انتفاسی اوزره استدلال
ایچون اولور **التفسیر** معنای نظم کریم الله تعالی اعلم
فحوای اول قوم مسفوره حق جل وعلانک سزلره اعطا
ایلدیکی رزقدن فقراء محتاجینه فی سبیل الله انفاق
ایدک دینلدکده کافرلر مؤمن اولنلره اول کسنه یی
بزم اطعام ایدرمی یوزکه اگر الله دیله سیدی آنی
اطعام ایدردی امدی سزلر دکلسز انجق آشکاره
ضلالتده سز دیدیلر دیمکدر بعده هذا کفرهٔ مسفوره امر
اولندقلری انفاق وانفاقک فائده سی قدر زیرا اول
عملک مقابله سنده اولان وعدک دخی حقیقتی یوقدر
اعتقاد باطلنده اولدقلرین ومنکر بعث وحشر اولدقلریله
بربریله معاملات وتجاراتلرنده مخاصمه اوزره لرایکن
من قبل الله بغتةً کله جک عذابی جناب عزیز علام اخبار
واعلام ایدوب **ویقولون متی هذا الوعد ان کنتم**
صادقین ما ینظرون الا صیحةً واحدةً تأخذهم وهم یخصمون
دیو بیورر **اللغة** یقولون دیرلر دیمکدر متی نه زمان
دیمکدر هذا بو دیمکدر وعد خیرلی نسنه یی ویره یم دیمکدر
ان بو مقامده اگر معناسنه در کنتم اولدیکز دیمکدر

صادقین صادقلک جمعیدر، حقیقتده صادق جناب حق
جلّ وعلادر، وحبیب الله علیه الصلوة والسلامدر ومجازاً
کرچک سوزلو کمسنه یه دخی اطلاق اولنور ینظرون
ینتظرون معناسنه تأنّی قلمق وکوزلمکدر، وصیحه شدت
ایله چاغرمقدر، وعذاب معناسنه در، اخذ مؤاخذه
معناسنه در یخصمون افتعال بابندن بعد الاعلال
یخصمون اولمشدر، مخاصمه ایدشمک معناسنه الاعراب
ویقولونده واو عاطفه در یقولون فعل مضارع جمع مذکردر
کفره یه راجع ضمیر جمع فاعلیدر جمله سی جملهٔ شرطیه یه معطوفدر
ومتی ظرف زمان اولوب مقدم خبردر هذا مؤخر مبتدا
الوعد هذانک صفتیدر، یاخود بدلدر، یاخود عطف بیاندر
جمله سی مقول قولدر، ان حرف شرطدر کانوا افعال
ناقصه دن جمع مذکر مخاطبدر، ضمیر جمع اسمیدر، صادقین
خبریدر، جمله سی شرطیه اولوب جزاسی عند البصریین
محذوفدر، تقدیری فلم لایقع دیمکدر، ما ینظرونده
ما نافیه در، ینظرون فعل مضارع جمع مذکردر ضمیر جمع
کفره یه راجع فاعلیدر، الا حرف استثنادر، صیحةً
مستثنای مفرغدر، ینظرونک مفعولیدر، واحدة
صیحه نک صفت مؤکده سیدر، تأخذ فعل مضارع

مؤنثدر

مؤنثدر، فاعلی تحتنده مستتر صیحه یه راجعدر هم ضمیر منصوب
مفعولیدر، جمله سی صیحه نک صفت بعد صفتیدر وهم ده
واو حالیه در هم ضمیر جمع مبتدا اولوب کفره یه راجعدر یخصمون
افتعال بابندن فعل مضارع جمع مذکردر، فاعلی ضمیر جمعدر
جمله سی مبتدانک خبریدر انک جمله سی حالیه در البیان
ویقولون متی هذا الوعد قول شریفنده متی فعلی جزم ایدیجی
شرطی متضمنه اولان ظروف زمانیه دندر، وآز اولورکه
متی خبر اولوب کندودن صکره واقع اولان فعل
مصدر منزله سنه تنزیل ایله مبتدا اولور، ودخی متی
مستقبلده اوقاتک تعمیمی ایچوندر، شول معنایه که متی یه
معلّق اولان حکم مضمون جزانک وقوعی اوقاتندن
هربری وقته عام اولور دیمکدر، ومتیما متی دن اعم واشملدر
ومتئ شرطیه زمان مبهم ایچوندر، ووقوعی واقع اولمیان
شئ ایچوندر، ومتی اسم استفهام دخی اولور، بو مقامده
اولدیغی کبی وصیحة واحدة قول شریفنده صیحه ایله مراد نفخهٔ
فزعدن صکره اولان نفخه در، زیرا نفخات اوچدر
اولکی نفخهٔ فزع ایکنجی نفخهٔ صعق اوچنجی نفخهٔ بعثدر
والوعد قول شریفنده وعد ترجیه بالخیردر، یعنی خیرا وعددر
مقدر، بو اصلنده انشا اولوب متکلم کندی نفسنده

مخاطبه موجب سرور اولان امری اظهار ایچوندر اما وعدک
متعلقی اولان موعود اخبار دربونک نظیری نحاتک
کأنّ انشا تشبیه ایچوندر بونکله برله که مدخولی جملهٔ خبریه در
دیدکلری کبیدر و ثلاثی اولان وعد خبرده مزید اولان
ایعاد شرده استعمال اولنمق کرچه مشهوردر لکن بعض یرده
هم خبرده هم شرده مستعمل اولدیغی ایت کریمه وحدیث شریفده
دخی واقع اولمشدر وصیحه ده اولان تا وحدت ایچوندر
واوحده ایله توصیف تاء مزبوره دخی مستفاد اولان
وحدتی تاکید ایچوندر و یخصّمون قول شریفنک اصلی
افتعال بابندن یختصمون ایدی بعد تاء الافتعال
صاد واقع اولوب تاء افتعال دخی صاد قلنمغین ایکی
حرف برجنسدن صادلر ایکیسیده متحرک اولدیغندن
ادغامی واجب اولمغله لاجل الادغام صاد اولینک
حرکه سی حذف اولنوب ادغام اولنمغین خادن صادن
التقاء ساکنین اولدقده اجتماع ساکنینی دفع ایچون
الساکن اذا حرک حرک بالکسر قاعده سی اوزره خاء
مزبوره کسره حرکه ویریلوب یخصّمون اولور بو اعلال
کسر ایله قرائته کوره اما فتح ایله قرائته کوره تاء افتعالدن
مبدل اولان صادک فتحه سی اخف حرکاتدن اولمغله

خایه نقل اولنوب فتح ایله یخصّمون اولور التفسیر معنای
نظم کریم الله اعلم و دخی کفره مسفوه مؤمنلره تهکم
واستهزا ایدوب ای مؤمنلر بو وعید تحقیقا واقع
دکلدر اکر بونک وقوعنده سزلر صادق ایسه کز
او وعید نه زماندر دیوب منتظر اولمزلر الا بربرلریله معاملات
وتجاراتده مخاصمه اوزره اولدقلری حالده بغتةً برصیحه
انلری اخذ ایدر دیمکدر بعد هذا وعد بعث وعید بلا
وفادر دیو انکار واستهزا و تهکمده اصرار ایله کندی
تجارتلری ایچون مخاصمه اوزره لرایکن نفخهٔ صعق اولان
صیحهٔ عذاب جید ضلالت ورندلرین اویله اخذ
ایدرکه صیحهٔ مرقومه نک هولندن هر بری موجود
اولدیغی محلده بلا امانٍ ولا مهلة هلاک اولمغله نه حاضر
اولانلره وصیت و نه غائب اولان اهللرینه عود و رجوعه قادر
اولمیه جقلرین جناب حق جل وعلا ذکر و بیان ایدوب
فلا یستطیعون توصیةً ولا الی اهلهم یرجعون دیو بیورر
اللغه استطاعة اقتدار در قادر اولمق معناسنه توصیه
اصمرله مقدر در اهل خسم قوم واقربا در یرجعون ایکنجی
بابدن جمع مذکر غائبدر مصدری اولان رجع متعدی
اولوب کیرو دوندرمک معناسنه در و دینه مصدری

اولان رجوع لازم اولوب کیرو دونمک معناسنه در
الاعراب فلا یستطیعون ده فا جوابیه در لا نافیه در
یستطیعون استفعال بابندن فعل مضارع جمع مذکردر
ضمیر جمع فاعلیدر جمله سی شرط محذوفه جوابدر تقدیری
ان اخذتهم الصیحة فلا یستطیعون دیمکدر توصیة لا یستطیعونک
مفعول به صریحیدر ولا الی اهلهم ده واو عاطفه در لا نافیه در
الی حرف جردر اهلهم الی ایله مجرور اولوب مؤخر
یرجعون نک مفعول غیر صریحیدر مجرد فاصله یه رعایت
ایچون تقدیم اولنمشدر محل حصر دکلدر البیان فلا یستطیعون
قول شریفنده استطاعت قدرتدر قدرت ایجاد
شیئه تمکندر بعضیلر قدرت تمکنی اقتضا ایدر بر صفتدر کیم
نسبت متساویه اوزره افعال متضاده نک مبدئیدر
دیدیلر بویله اولیجق قدرتک تعلقنک شرطی اولان تساوی
طرفین اولمز الا انجق ممکنده اولور زیرا قادر اولان
اشلمک دیله سه فعل واجب راجح الوجود و فعل ممتنع
راجح العدمدر لکن مشیت ممتنعه در شویله که دیلممکلک
قادرک شانندن دکلدر دیمکدر اما فلاسفه قدرتک
صحت ایجاد و صحت ترک معناسنه اولمقلغنی انکار ایدرلر
یوخسه دیلرسه ایشلر دیلمزسه ایشلمز معناسنه دکل زیرا

قدرتک

قدرتک بو معناسنده فلاسفه و متکلمین متفقلردر و قدرت
کرکسه صاحب تبصره اختیاری اوزره تحصیل فعله علت
اولسون کرکسه عامهٔ مشایخ اختیارلری اوزره تحصیل
فعله شرط اولسون موجود قلمق ایچون معدومه تعلق ایدر
ایجاد موجود محال اولمغله موجوده تعلق اتمز زیرا محال داخل
تحت قدرت اولمز معلوم اوله که قدرتک اوچ قسمی
واردر بر قسمی کلامیون اصطلاحنده اولان شول قدرتدر کیم
انکله فعل متحقق الوجود اوله انلرک عندنده مقارنت فعلدر
ایکنجی و اوچنجی قسمی اصولیون اصطلاحنده اولاندر که برینه
قدرت ممکنه و برینه قدرت میسره دیرلر قدرت ممکنه
افعال بدنیه یاخود مالیه انکله حاصله برادنی قوتدر که انکله
مأمور متمکن اولور و قدرتک بو نوعی هر بر حکمه شرطدر
و قدرت میسره ادا ایدیجی اوزرینه یسر ایجاب ایدیدر
بو قدرت قدرت ممکنه دن بر درجه قوتده زیاده در
و بو ایکی قدرت بینی حکمده فرق بودر که قدرت
ممکنه هر نه ره ده که اصل تکلیف انک اوزرینه توقف
ایلیه کندی شرط محضدر واجبک بقاسنده اولوری
دوامی شرط قیلنمامشدر اما قدرت میسر شرط
محض دکلدر حتی انک اوزرینه تکلیف توقف ایلمز

ودخی انك اچونكه میسره صفت واجبی امكان مجرددر
صفت یسره تغییر ایدیجیدر، شو معنایه كه حق تعالیدن
جائزدركه، بو قدرتك غیری ایله عباداتی واجب قیله
پس بو تقدیرجه قدرت میسره نك اشتراطی باری
تعالیدن لطفاً وفضلاً عبادینه امری تیسیر اولمشدولور
اما حكمته بونك خلافنجه در، زیرا تكلیف انجق انكله جائز
اولور، انك اشتراطی یسر اچون اولمز بلكه تمكن
اچون اولور، وامام اعظم ابو حنیفه رحمه الله حضرتلرندن
منقول اولان بودركه، قدرت ضدینه صلاحیت
ایله بیله فعله مقارنندر، پس اندی فاعل بر فعلی
ایشلدیكی وقت فعله مقارن اولان قدرت ایله
ایشلر یوخسه فعلی سبقت ایدن قدرت ایله ایشلمز
اما ایشلدیكی وقت بز دیمزز كه قدرت حقیقیه بی الله تعالی
خلق ایلدی بلكه ممكندركه، باری تعالی خلق ایلیه ده عبد
ایشلمیه، وجبر وقدر بیننده توسط مسئله سی ضدینه صلاحیت
ایله بیله قدرت مع الفعل اوزره مبنیدر، زیرا قدرت
ناقصه نك تعمیمی اچون اولان آلات وادوات البته
ضدینه صالحه در، مثلا لسان كبی كه صدق وكذبه صالحدر
وید كبی كه كفار قتلنه ده سفك دماء مسلمینه ده صالحدر فعل

كندو ایله

كندو ایله حاصل اولان حقیقت قدرت دخی بویله در مثلا
بته سجده معصیتدر والله تعالی یه سجده طاعتدر وبو ایكی نك
بیننده اولان اختلاف امر ونهیه وقصد فاعله اضافت
حیثیتندندر سجده نك ذاتنده تفاوت یوقدر حركت لسان
دخی بونك كبیدر، وقدرت فعله شرط یاخود علت اولدیغی
ذاتی حیثیتندندر یوخسه امر ونهیه وقصده نسبتی حیثیتندن
دكلدر، پس اندی قدرت واحده ضدینه صالحه اولور
انجق شو قدر وار كه، اگر طاعته صرف اولنورسه توفیق
تسمیه اولنور معصیته صرف اولنسه خذلان تسمیه اولنور بو
اسم ذاتنده اختلاف ایجاب ایلمز، اما اشعریه قدرت
مع الفعلدر، لكن انكله اثر واجب اولوب ضدینه صالح
اولمز دیو حكم ایتملریله جبر متوسطده قالدیلر معتزله دخی قدرت
سابقه ایله حكم ایدوب ما بعدینی عبده مفوض قلمغله تفویضده
قالدیلر، پس اندی جناب حق جل وعلا اثر موجود اولمغی
تقدیر ایلدی كه او اثر قدرت مقارنه واختیار عبد ایله
حاصل بالمصدر اولان هیئتدر، اگر اختیار الله تعالینك
تقدیریله اولیجق البته جبر لازم گلور دینورسه تقدیر اختیار
اختیاردر، جبر ایجاب ایلمز، زیرا بر شیئی تقدیر ضدینی موجب
دكلدر، ومقدور واحدك ایكی قدرت تحتنده دخولنك

استحاله‌سی قدرتینک هر بری ایچون قدرت تخلیق
واکتساب اولدیغی زمانده در پس بونک خلافی اولسه
جائز اولور، ودخی معلوم اوله که عبدک قدرتینک
محلی داعیه ومیل واختیار خلقی عقیبنده اولان عزم وتصمیمدر
بونکله فسقنز قضا وقدرله دردیو فاسقلرک احتجاجلری باطل
اولور، زیرا قضا وقدر عند خلق الاختیار قدرت عزمی
سلب ایلمز که جبر اوله ده احتجاج صحیح اوله حاصل کلام جناب
باری‌نک علمی وبر شیئک وجودیله یاخود عدمیله اخباری
فاعلک او شیئه قدرتی منسلب اولمق حیثیتیله شیئک
وجودنی یا عدمنی ایجاب ایتمز زیرا بر شیدن اخبار مضمون
خبر ایله اکه حکمدر، واو شیئه حکم حاکمک اراده‌سنه تابعدر
واراده‌سی هر علمنه تابعدر، وعلمی دخی معلومه تابع معلوم
ایسه شول فعلدر که، بالاختیار فاعلنده صادر اوله پس
امدی انک اختیاریله فعلی اصلدر، بونلرک مجموعی اکه تابعدر
تابع دخی قسر والجائه مؤدی ایجاب ایله متبوعی موجب
دکلدر، بلکه تابع متبوعک وقوعی حسبیله واقعدر امدی
قادر اولدرکه، بر فعلی بر کره ایشلیوب ایکنجی کره ایشلممسی
صحیح اوله، اما مختار اولان وجه اوزره معناسی
قدرتکه، ان شاء فعل وان شاء لم یفعل در اهل

سننه

سننه کوره شرطیه وجود مقدم اقتضا ایتمامکله مذکور اولان
صحت فعل وصحت ترک معناسنه اولان قدرت ایله
مساوی اولمغله مختار اولور، اما حکمایه کوره که انلر شرطیه
اولی دائمة الوقوع وشرطیهٔ ثانیه دائمة اللاوقوع در دیو
کندی مختارلری اوزره ایجاب ایله قدرت بیننی فرق
ایتمیوب خطا ایدرلر، زیرا بو معنایه قدرت ایله عبده
قادر دینلسه موجب دینلمش اولور، باری تعالی‌یه دخی
دینلسه کذلک موجب دینلمش اولوب قادر مختار اولمق
اقتضا ایدر **التفسیر** معنای آیت کریمه الله اعلم اول صیحهٔ
هولناک انلری بغتةً اخذ ایدرسه قوم کفره نه حاضر اولانلره
توصیه‌یه قادر اولورلر، ونه اقربا وتعلقاتلرینه عود ورجوعه
ایده‌بیلورلر، بلکه بولندقلری محلده بلا مهلةٍ ولا تراخ
هلاک اولورلر دیمکدر، بعد هذا قیام ساعت وحشر اجساد
ایچون ایکنجی دفعه نفخ صور اولندقده موتی قبرلرندن خروج
ایده‌جکلرینی جناب حی وقیوم عز شانه ذکر وبیان ایدر
ونفخ فی الصور فاذا هم من الاجداث الی ربهم ینسلون
دیو بیورر **اللغه** نفخ اوفورمکدر، صور بوینوزدر یاخود
اکه مشابه اوفوره‌جق نسنه‌در، حق جل وعلا ارواحی ابدانه
اعاده‌یه انی سبب خلق ایتمشدر، اجداث جدث جمعیدر

مراد معناسنه در، ورب حقیقةً باری تعالی یه اطلاق
اولنور مجازاً تربیه معناسنه در ینسلون فعل مضارعک
جمع مذکریدر مصدری اولان نسل خروج معناسنه در وسرعت
معناسنه در **الاعراب** ونفخ ده واو عاطفه نفخ فعل ماضی
مجهولدر، فاعلی ضمیر تحتنده نفخ نک مصدرینه راجعدر یاخود
فی الصورده فی حرف جردر الصور فی ایله مجرور اولوب جار
ومجرور نفخ نک قائمقام فاعلیدر، بو تقدیرجه تحتنده
ضمیر یوقدر فاذا هم ده فا عاطفه تعقیبیه در اذا فجائیه در هم
ضمیر جمع مبتدادر، من الاجداث ده من حرف جردر
الاجداث من ایله مجروردر جار ومجرور مؤخر ینسلون نک
مفعولیدر، الی ربهم ده الی حرف جردر ربهم ده جار مجرور
مؤخر ینسلون یه متعلقدر، ایکی مفعوللرک دخی تقدیمی
فاصله یه رعایت ایچوندر، وینسلون فعل مضارعدر
ضمیر جمع فاعلیدر، جمله سی مبتدانک خبریدر انک جمله سی
ما قبلنه معطوفدر **البیان** آیت کریمه ده اولان صوری
جناب قادر لایزال تعالی عن الانداد والامثال حضرتلری
صاف وشفاف وبیاض ایچون خلق ایدوب عرش
اعلایه آل صوری چوامر بیورد قده صور مذکور غایتده صلدی
بعده اسرافیل علیه السلامی خلق بیوروب صوری سن

آل

سن آل دیو امر بیورمغله حضرت اسرافیل الذی اول صورده
هر بری روح مخلوقه ونفس منفوسه عددنجه دلوکلر واردر
شویله که بر دلوکدن ایکی روح چیقمیوب هر بری بر ثقبه دن
چیقر واول صورک وسطنده سما وارض استداره سنجه
بر کوه عظیم واردر حضرت اسرافیل اغزینی اکه وضع ایتمشدر
بعده جناب حی دائم جل شانه اسرافیله سنی نفخه وصیحه
ایچون صوره مؤکل قیلدم دیو بیوردقده اسرافیل علیه السلام
دخی عرش اعلا اداکنده داخل اولوب صاغ ایاغینی،
تحت العرش ادخال ایدوب وصولینی دخی ایلرو آتمق
اوزره طوروب حق جل وعلا کندوی خلق ایده لیدن
بری امر اولندیغی شیئه منتظر اولمغین بر طرفه نظر ایتمز
وملائکه کرامک جناب حقه اک مقربی اسرافیل علیه السلامدر
باری تعالی ایله انک بیننده یدی حجاب واردر،
وانک درت قنادی اولوب بری مشرقده وبری
مغربده وبری یدنجی قات یرده وبری دخی باشینک اوزرنده
اولوب کمال خضوع وخشوعدن باشنی اول ایکی قنادی
بیننه وضع ایتمشدر، قچنکه حضرت باری تعالی بر امر
وحی ایتمک دیله سه لوح کلوب اسرافیله کندوده امر
ربانی اولدیغن اعلام ایدیجک حضرت اسرافیل دخی

لوحه نظر ایدوب کتب اولنان امر الهیه نه ایسه حضرت
جبرئیل علیه السلامی ندا ایدوب امر الهی یی اجرایه مأمور
قیلار و سمواتده اولان ملائکه نه حضرت اسرافیلک
نداسی صوتنی و نه حضرت جبرائیلک تنبیه سی صداسنی
ایشتمزلر، پس جبرئیل امین وحی مأمور اولدیغی امری در
حال اجرا ایلر دیو سندلریله امام سیوطی جنابلرینک
اخبار الملائکه نام تالیفنده ذکر و بیان ایلمشدر،
واذا هم من الاجداث الی ربهم ینسلون قول شریفنده
اجداث ثاء مثلثه ایله فا ایله اجداف دخی قرائت اولنمشدر
ثم ایله فم و ثوم ایله فوم کبی اگر سؤال اولنوب آیتک
برنده فاذا هم قیام ینظرون بیورلیوب بو مقامده الی
ربهم ینسلون بیورلدی قیام خود نسلانک غیریدر،
واذا هم قول شریفنک ایسه مقتضاسی ایکیسی معاً اولمق
ایدی دینلورسه ایکی وجهیله جواب ویریلور وجه اول
بودرکه، قیام مشی سریعی منافی دکلدر، زیرا ماشی قدم
و نظری دخی منافی دکلدر، دینلور وجه ثانی هو بودرکه
امورک کمال سرعتی ایچون کأن جمله سی زمان واحدده
اولدی دیو جواب ویریلوب و دخی سؤال اولنوب
الی ربهم ینسلون قول شریفنده سیاق کلام کفار

ذکرنده

ذکرنده اولدیغندن مقام مقام اظهار هیبت اولمغله مناسب
اولان هیبت و عقابه دلالت ایدیجی لفظ ذکر بیورلمغیکن
کندولره مضاف اولوب مرحمت و شفقته دال اولان
لفظ رب ذکرنده فائده ندر دینورسه جواب ویریلورکه
لفظ مرقوم احسن وجه اوزره واقعدر، زیرا شول کمسنه که
بر محسن و کریم الشأنه اسائت و عصیان ایتمش ایکن
بای حال اکه توجه ایتمکه مضطر اولسه غیریلرینه زیاده متألم
و نادم اوله جغی مقرر اولمغله لفظ شریف رب ذکر بیورلدی
التفسیر معنای نظم جلیل الله اعلم و دخی بعث و حشر
ایچون صور نفخ اولنورده همان اولوقتده موتی قبرلرندن
ربلرینه امری اولان محله حساب و مجازات ایچون
خروج و سرعت ایدرلر دیمکدر، بعد هذا کفره مسفوره
مزارلرندن چیقوب انکار ایلدکلری بعث و حشری معاینه
قلدقلرنده نه دیه جکلرینی جناب حق جل و علا ذکر و بیان
ایدوب قالوا یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا هذا ما وعد الرحمن
وصدق المرسلون دیو بیورر اللغه قالوا دیرلر دیمکدر
من کیم دیمکدر، بعثنانک مصدری اولان بعث موتایی
مزارلرندن دیریلدوب قالدرمقدر، اویقودن
اویاندرمق و کوندرمک معنالرینه دخی استعمال اولنور

مرقد مزار معناسنه در، هذا شو دیمکدر، وعدك لغت
معناسی مرور ایتمشیدی الرحمن اسماء اللهدندر، معناسی
لغویسی اسرکیجی دیمکدر، صدق کذبك ضدیدر مرسلون
مرسلك جمعیدر، معناسی اول سورهٔ کریمده مرور
ایتمشیدی **الاعراب** قالوا فعل وفاعلدر جمله سی سؤال
مقدره جوابدر یا ویلنا ده یا حرف ندادر منادای محذوفدر
ویل لفظا منصوب اولوب مقدر انظروانك مفعولیدر
یا قوم انظروا ویلنا دیمکدر، ویلده نا ضمیر متکلم مضافدر وجمله
ندائیه مقول قولدر، من بعثنا ده من استفهامیه اولوب
مبتدادر بعثنا فعل ماضی مفرد مذکردر فاعلی تحتنده من
استفهامیه یه راجعدر، وضمیر متکلم مفعولیدر، جمله سی
مبتدانك خبریدر انك جمله سی یا ویلنا دن بدل اولوب
معناده مقول قولدر، من مرقدنا ده من حرف جردر
مرقد من ایله مجرور اولوب جار ومجرور بعثنایه متعلق
وضمیر متکلم مضافدر هذا مبتدادر ما وعد الرحمن ده ما
موصوله خبردر، وعد فعل ماضی مفرد مذکردر الرحمن
فاعلیدر، جمله سی موصوله صله در وموصوله عائد ضمیر محذوفدر
وعده دیمك اولوب موصوله صله سیله مبتدانك
خبریدر، یاخود ما مصدریه اولوب وعد موعود وصدق

مصدوق

مصدوق فیه معناسنه در، وصدق ده واو عاطفه در
صدق فعل ماضی مفرد مذکردر المرسلون فاعلیدر جمله سی
وعد الرحمن جمله سنه معطوفدر **البیان** یا ویلنا قول شریفنده
ویل انکله عذاب وهلاکه دعا اولنور، بر کلمه در، ویل لزید
و ویل له دینور ابتدائیت ایله مرفوع اولمق اوزره وضمار
فعل ایله منصوب دخی اولور اما مضاف اولدقده الحق
منصوب اولور، ومن بعثنا من مرقدنا قول شریفنده
استفهامیه اولان من من جاره اولوب بعثه
من ایله مجرور مصدر اولوب من اولی ویله متعلق ومن
ثانیه بعثه متعلق اولمق اوزره ابن عباس وضحاك
وابن نهیك دن روایت اولنمشدر، ومرقد مصدر
اولمقده جائزدر، رقاد معناسنه اسم مکان والمقعد
جائزدر، مفرددر مقام جمعه اقامت اولنمشدر، وابی بن
کعب وابن عباس وقتاده رضی الله عنهم روایت
ایلدیلر که کفرهٔ مسفوره یا ویلنا الی آخر الآیه دیدکلری
بونکچوندر که، جناب حق جل وعلا ایکی نفخه بیننده انلردن
عذابی رفع ایتمکله اویورلرده نفخهٔ اخیره دن صکره بعث
اولندقلرنده اهوال قیامتی معاینه ایتدکلری اجلدن
ویل ایله دعا ایدرلر، دیدیلر واهل معانی کفرهٔ معهوده

قول مذکوری دیدکلری جهنمی وانواع عذابنی معاینه ایتملریله
انلک یاننده عذاب قبر اویقو مثللو اولمغین من بعثنا
من مرقدنا دیه‌یلر هو ذکر ایلدیلر وهذا ما وعد الرحمن قول
شریفنده الرحمن ده اختلاف اولنمشدر بعضیلر لفظهٔ
جلاله کبی علم اتفاقیدر زیرا صفةً استعمال اولنمشدر
والف لامدن مجرد اوخی مستعمل دکلدر مگر که مضاف
اوله دیدیلر وبعضیلر علم دکلدر صفت واقع اولور
زیرا معناسی البالغ فی الرحمة والانعام الکمال دیمکدر
یوخسه لفظهٔ اللهه مرادف اولوب ذات مخصوص دکلدر
دیدیلر وسید شریف رحمه الله رحمن معرّفاً ومنکراً
اسم ذاته مشارکدر دیو تصریح ایلدی انکیچون بعضیلر
لا اله الا الرحمن بحسب اللغه توحیدا افاده ایتمز ایسه ده
عرف شرع حسبیله توحیدا افاده ایدر دیدیلر اول سورهٔ
کریمه ده دخی بو که متعلق معنا مرور ایتمشیدی التفسیر
معنای نظم مبین الله اعلم ای قوم بزم عذاب وبلا کیمهٔ
نظر ایدک بزی مرار یمزدن کم دیرلدوب قالدردی
بو حال جناب رحمانک وعد ایلدیکیدر وانبیا رسلینک
صادق اولدقلریدر دیمکدر بعد هذا بعث وحشر موتا
وسائر اهوال محشر معظمات اموردن اولوب وقوعی

ازمنه

ازمنه متطاوله ده ترتیب مقدمات وتهیئه اسباب مناسبه
ایله اولور دیو ظن اولنور ایکن همان آنیجه در حال حاصل
اوله جغنی جناب حق جل وعلا ذکر وبیان ایدوب ان
کانت الا صیحة واحدة فاذا هم جمیع لدینا محضرون دیو بیورر
اللغه ان کانت اولمادی دیمکدر صیحه لغت معناسی مرور
ایتمشیدی فاذا هم اولوقده انلر دیمکدر جمیع هپسی
دیمکدر لدینا بزم قتیمزده دیمکدر محضرون افعال بابندن
جمع مذکردر حاضر قلنمشلردر دیمکدر الاعراب ان
کانت ده ان نافیه در کانت افعال ناقصه دندر اسمی
ضمیر مؤنث مقدر فعله یه راجعدر الا حرف استثنادر
صیحةً مستثنا مفرغدر کانتک خبر منصوبیدر واحدةً
صیحه نک صفت مؤکده سیدر فاذا هم ده فا عاطفه
تعقیبیه در اذا فجائیه در هم ضمیر جمع مبتدادر جمیع تأکیدیدر
لدینا ده لدی ظرف مکاندر نون متکلم مضافدر مؤخر
محضرون یه متعلقدر محضرون دخی مبتدانک خبریدر اولوب
جمله سی تفریعیه در البیان ان کانت الا صیحة واحدةً
قول شریفنده کانتک ضمیری مقدر فعله یه راجع اولوب
اول فعله موتانک اجزای اصلیه لرینی جمع واعاده روح
وانلری سرعت ایله قبرلرندن اخراج اولمغین اشبو

ایات کبرای ارائت اولمادی الا سببسز ومعالجه ومعانسز
الحق صیحهٔ واحده ایله اولدی که او نفخهٔ اخیره در همان اول
ان مجرد او صیحه ایله تراخی ومهلتسز بر احدث ذا اولمق
حیثیله عندیمزده حاضر قلنمش اولدیلر دیمک اولدی لدینا
محضرون قول شریفنده لدی ایله عند کرچه ایکیسی دخی
ظرف زمان وظرف مکان اولور اما عند احیانا معنایه
ظرف اولور لدی الحق احیانا ظرف اولمغه مختصدر وبری
دخی بودر که عند حاضرده وغائبده استعمال اولنور
اما لدی الحق حاضرده مستعملدر التفسیر معنای نظم کریم
الله اعلم بو بعث وحشر اولمادی الا الحق صیحهٔ واحده
ایله اولدیغی آنده همان انلر جمله سی بر عظیم الشانک
حضوریمزه احضار اولمش اولدیلر دیمکدر پس اول کون
هر بر نفس کندی کسبی ایله خیراً وشراً مجازاة اولنوب
ظلم اولنمیه جغنی جناب غفار الذنوب اولان باری
عز اسمه ذکر وبیان ایدوب فالیوم لا تظلم نفس شیئاً
ولا تجزون الا ما کنتم تعملون بیوبیورر اللغه فالیوم بو کونده
دیمکدر وظلم شینک حقنی یرینه کتورمکدر نفس روح
مع البدندن عبارتدر شی برنسنه دیمکدر جزا کرک
خیر کرک شر عمل مقابله سنده ویریلاندر کنتم سز اولدیکز

دیکلر

دیکلر عمل فتحتین ایله ایش معناسنه اسم مصدردر
الاعراب فالیومده فا تفریعیه در الیوم مؤخر لا تظلمنک
ظرفیدر لا تظلمده لا نافیه در تظلم فعل مضارع مؤنثک
مجهولیدر نفس قائم مقام فاعلیدر شیئاً مفعول ثانیدر
جمله سی تفریعیه در ولا تجزون لا تظلم یه معطوفدر الا حرف
استثنادر ما موصوله در کنتمده کان افعال ناقصه دندر
اسمی ضمیر جمعدر تعملون فعل مضارع جمع مذکر مخاطبدر فاعلی
ضمیر جمعدر مایه عائد اولان ضمیر محذوف مفعولیدر جمله سی
کان نک خبریدر کان جمله سی موصوله صله در موصول
جمله سی تجزون فعلنک مفعولیدر ومستثنا مفرغدر
البیان فالیوم قول شریفنده الیوم ایله مراد الف لام
عهد ایچون اولوب یوم قیامت اولمقده جائزدر معرف
باللام اولان یومده شایع اولان استعمال اوزره
زمان حال مراد اولمق دخی جائزدر پس بو تقدیرجه
بو قول موعودی تصویر وتقررنده تمکین ایچون ونیله حک
قولی انلره حکایه اولمش اولور ولا تظلم نفس قول شریفنده
نفس شینک ذاتی وحقیقتیدر بو معنایه باری تعالی
اطلاق اولنور سید شریف رحمه الله اصطلاح فقهاده
ذات معناسنه نفسک استعمالی مشهور دکلدر مشهور

اولان رقبه معناسنه در جانی بنفسه دیمک بعینه دیمکدر
دیدی ، و نفس یا نفس حیوانیه در یا نفس روحانیه در
نفس حیوانیه ، اغذیه نک الطف اجزاسندن حاصله
شول بخار لطیفدر که ، قوام حیاتدر و سبب حس و حرکتدر ،
بو که عند الاطبا روح تسمیه اولنور و حق بودر که حقیقت
روح اولان نفس حیوانیه برشیدر که ، انی الله بیلور
خلقدن بر احد اکه مطلع دکلدر ، دیو جنیددن مرویدر
و بعضیلر انسان ایچون ایکی نفس واردر بری حیوانیه
و بری روحانیه در نفس حیوانیه انساندن مفارق اولمز
الا انجق موت ایله اولور ، اما نفس روحانیه عند النوم
مفارق اولور ، الله یتوفی الانفس حین موتها والتی
لم تمت فی منامها نص کریمی اکه دلیلدر ، و ابن عباس
رضی الله عنهمادن مرویدر که ، بنی آدمده نفس واردر
و روح واردر عقل و تمییز نفس ایله در نفس و حیات
روح ایله در موت حالنده ایکیسیده فوت اولور
نوم حالنده انجق نفس فوت اولور دیدی و متکلمینک
بعض محققلرینک مختارلری بودر که اجزاء بدن انسان
ایکی قسم اوزره در بعضی اجزا اصلیه در ، اول عمردن
اخرینه دک زیاده و نقصان و انحلال کبی تغیراتدن

برشی

برشی اکه تطرق و تعرض ایلمز و بعض اخری اجزاء عارضیه
و تبعیه در که گاه زیاده اولور ، و گاه ناقص اولور بو تقدیرجه
هر کس انا دیو اشارت ایلدیکی قسم اولدر ، و بو وجه
منکر بعث و نشور اولانلرک اکثر شبهه لرینه جواب اولور
و امام غزالی رحمه الله من عرف نفسه فقد عرف ربه معناسنی
برکمسنه که نفس ناطقه مجرده سنی بدنینک داخلنده می
خارجنده می بلمز ایکن هر حالده بدننده تصرف ایلدیکنی
فهم ایلیه حضرت رب العزت تعالت آلاؤه و تتابعت
نعماؤه حضرتلری جسم و جسمانی اولمیوب عالم علوی و سفلینک
داخلنده و خارجنده اولمیوب زمان و مکاندن و حدود
و جهاتدن بالکلیه منزه ایکن جمیع عوالم روحانیه و جسمانیه ده
و اجرام علویه و سفلیه ده متصرف ایدوکنی بیلور دیو
تحقیق ایتمشدر ، و شرح طوالعده روح نفس ناطقه دن
عبارتدر ، او بر جوهر مفارقدر متحیز دکلدر ، متحیزده
حال دخی دکلدر ، بو هیکل محسوسک مدبریدر و حافظیدر
مخاطب و معاقب و مثاب اولدر هیچ بعضیلردن نقل
ایدوب امام غزالی و صوفیه دن اکثر ارباب مکاشفه دخی
بوکه ذاهبدر دیو تصریح ایلدی لکن گرک خطاب و عتاب
و عذاب و گرک الطاف و عنایات و سؤال و جواب

نفس حیوانیه مع البدندر ابن قیم جوزیه کتاب الروح
والنفسده روح وجسم متغایران اولوب و روح بو هیکل
محسوسه مغایر جسم اولدیغنه اقامت ایلدیکی یوز اون التی
ادله نک سکسان طقوزنجی دلیلنده دیر که عنعنه ایله ابن
عباس رضی الله عنهمادن مرویدر که، یوم قیامتده حضور
جناب رب العالمینده بین الناس مخاصمه زائل اولمز،
حتی روح ایله جسد دخی مخاصمه قیلوب روح دیر که
یا ربی بن سنک روحکم بنی بو جسده ادخال ایلدیک
بنم جرم وگناهم یوقدر سوچ جسدکدر دیر جسد دخی یا ربی
بن جسدم بنی خلق ایلدک آتش کبی بو روح باکه داخل
اولدی بنم تصرفم یوقدر، زیرا بنم قیامم وقعودم واکل
وشربم وایاب وذهابم وحیاتم بو روح ایله در بنم سوچم
گناهم یوقدر جرم بونکدر، دیجک جناب قادر،
وقیوم عز شانه بینکزده بن قضا ایده یم دیو بیورر که
ایکیکزده بکا خبر ویرک که بر اعمی ایله بر مفلوج مقعد بر باغچه یه
داخل اولمشلر مقعد اعمی یه بو باغچه ده لطیف میوه لر
گوردم اگر ایاقلرم اولیدی قوپاروب یردم دیدکده
اعمی مقعده بن سنی اوموزیمه آله یم دیوب قالدردی
مقعد دخی میوه لردن قوپاروب ایکیسی بیله اکل

ایدیلر اندی سوچ قنغیسنکدر، دیو بیوردی روح وجسد
دخی یا ربی جرم ایکیسنکدر، دیدکلرنده حق جل وعلا دخی
کندی نفسکزه جرمی کندیکز حکم ایلدیکز بیوروب خیراً وشراً
جزای سزالرین ویررهو ذکر ایلدی پس اندی بو مقامده
نفس ایله مراد روح مع الجسددر التفسیر معنای نظم
جلیل الله اعلم بوکونده بر نفس ظلمدن برشی ایله ظلم اولنمز
ودخی سزلر جزا اولنمز سکز الا الحق اشلدیککز عمل سببیله
جزا اولنورسکز دیمکدر یعنی بر عظیم الشانک حضورینه
جمیعاً احضار اولنمکز هر کس کندی کسبیله جزا النمک ایچون
اولمغین نفوس مطیعه وعاصیه دن بر نفس بوکونده بر ظلم اولنمز
وسزلر جزا النمز سکز الا خیراً وشراً کارکر اولدیغکز عمل
جزا سببیله جزا اولنورسکز دیمکدر، پس اندی جناب
قادر لایزال کفره یه وعید صادق الوقوع بیوروب
وخامت عاقبت ونکال آخرتلرین بیان ایتمکله مسرت
مؤمنینی تتمیم ایچون دخی نعیم جنتی ولذاتنی ذکر ایدوب بیورر
ان اصحاب الجنة الیوم فی شغل فاکهون دیو بیورر
اللغه ان تحقیق دیمکدر، اصحاب یارلر دیولدر الشلر
معناسنه در جنت صیق اغاجلی باغچه در لکن شرعاً دار
الثواب جنته اسم اولمشدر، شغل ضمتین ایله ایش،

کوچ معناسنه در، فاکهون فاکهک جمعیدر، فاکه لذتلنیجی
معناسنه در، وطیب النفس اولانه دخی اطلاق اولنور
الاعراف انّ اصحاب الجنة ده انّ حروف مشبهة بالفعلدندر
اصحاب منصوب اسمیدر، وجنة مضاف در الیوم مؤخر
فاکهون نک ظرفیدر، فی شغل ده فی حرف جر در جار
ومجرور ظرف مستقر اولوب فاکهون نک تحتنده اولان
ضمیر جمعدن حالدر، فاکهون دخی انّ نک خبریدر جملهٔ سی
استئنافیه در، یاخود فی شغل انّ نک خبری و فاکهون
دخی خبر بعد خبردر البیان انّ اصحاب الجنة قول
شریفنده اصحاب جنت مؤمنین در معلوم اوله که جناب
خلاق بیچون جل شانه عن الشئون حضرتلری ناسی
ایکی ضرب اوزره خلق ایلمشدر، بری مؤمن وبری
کافردر کافر بالاجماع مخلد فی النار در، مؤمن دخی ایکی
ضرب اوزره در، بری عاصیدر، وبری مطیعدر
مؤمن مطیع بالاجماع مخلد فی الجنة در، مؤمن عاصی دخی
ایکی ضرب اوزره در، بری عاصی بالکبائر وبری عاصی
بالصغائردر، عاصی بالصغائر بالاتفاق مخلد فی الجنة در
عاصی بالکبائر دخی ایکی ضرب اوزره در، بری تائبدر،
بری مصردر تائب بالاجماع جنتده در مصر دخی ایکی ضرب

اوزره در، بری مستحلدر، بری غیر مستحلدر، مستحل
اولانلر بالاجماع مخلد فی النار در، غیر مستحل اولانلرک
حالی مشیئة اللهه منوطدر دیلرسه عذاب ایدر دیلرسه
جنته ادخال ایدر، امدی اصحاب جنت درت فرقه اولوب
جنات عالیاته دخوللری ودرجاتلری دخی ترتیب ایله
ادلهٔ جلیه نصوص قرآنیه دلالت ایدر بعده جنتک
دخی درجات تسمیه اولینان اجزاسی سکزدر فتوحات
مکیه ده شیخ محی الدین عربی رحمه اللهک تصریح ایلدیکی
اوزره اعلای درجات جنت عدندر وانده بر کثیب
یعنی بر دپه واردر که انوار رؤیت دیدار، پروردگار
جل شانه یه مظهر اولمغیچون ناسک اجتماعی اولان محلدر
اندن صکره کی درجه جنت الفردوسدر، بعده جنت
الخلددر، بعده جنت النعیمدر، بعده جنت المأویدر
بعده دار السلامدر، بعده دار المقامه در آماده سیله
تسمیه اولینان جنت عدنده اولان درجاتک اعلاسی
اولوب حق تبارک وتعالی حضرتلری انی حبیب اکرمی
ورسول محترمی محمد مصطفی علیه افضل الصلوات واشرف
التحایا حضرتلرینه تخصیص بیورمشدر، اشبو مذکور
اولان درجات ثمانیه اوزره تشعب جنت اعمالک

تشعبی سببیله زیاده اولمقده در جنت اعمال تسمیه اولندیغنک
دخی وجهی ناس اعماللری سببیله دخول ایدرلر، زیرا اعمال
خیردن بر عمل که گرک فریضه و گرک نافله و گرک ترک
حرام و مکروه حاصلی حسنات و مبراتدن هر نه که ایشلیه‌لر
انکیچون بر درجهٔ مخصوصه و بر نعیم خاص وار در که عاملی انکه
نائل اولور، و بعضیلر درجات جنان عدد آیات قرآن
مقدارنجه آلتی بیک آلتیوز آلتمش آلتیدر، دیدیلر و شاهد
جنتده وارد اولان حدیث شریف که جناب شهنشاه
کشور رسالت حبیب حضرت رب عزت علیه الصلوة
والتحیه جنابلری، ان الجنة قاع صفصف لیس فیها عمارة
فاکثروا من غراس الجنة فی الدنیا بیورمشلردر یعنی
تحقیق جنت عمارتدن خالی بر دوز لطیف صحرادر که
دیکیله جک فدانلری دنیاده چوغلدک دیمکدر قیل
یا رسول الله و ما غراس الجنة قال علیه الصلوة والسلام
التسبیح والتهلیل یعنی یا رسول الله جنت فدانلری ندر
سؤال اولندقده دنیاده ایتدیککز تسبیح و تهلیلدر
دیو بیوردیلر، امدی بو جنتده اولان اشجار
و ثمرات و حور و قصور غلمان و ولدان مؤمنینک
اعمال و اخلاق و مقامات و احواللریدر که امثلهٔ متناسبه

وصور متشابه ایله تمثیل و تصویر اولنوب گندولره
رد اولنمشدر، نته کم نظم کریم و قرآن عظیمده حق جل و علا
کلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا
من قبل واتوا به متشابها دیو بیورمشدر، یعنی جنتده
رزقلری اولان هر ثمره نتایج اعماللرینک صور تمثیلیدر
صورت ایله ذی صورت بینده مشابهت اولمغله
هر رزقیم اولان بو ثمره بوندن اول دنیاده مرزوق
اولدیغمزدر دیرلر و جنت الافعال والاعمال فوقنده
ایکی جنت دخی وار در بری جنت الصفات و بری جنت
الذات در جنت افعال اصحابی بو ایکی جنته مترقی اولمزلر
اما اهل جنت صفات هر نقدر جنت ذاته مترقی اولمزلر ایسه ده
ینه اهل جنت افعال گبی دکللردر زیرا انلر بو درجه‌یه ریاضات
و مجاهدات ایله ارزانلدن باطنلرینی تخلیه و فضائل ایله
تحلیه قلدقلرندن تخلقوا باخلاق الله مظهری اولملریله تقریر
عالم صفاتده حبس ایلدکلرندندر شویله که اگر مقدار لمحه
جنت ذاته دنو ایتسه‌لر محترق اولورلر، لکن جنت افعاله
نزول ایدرلر، اما انکله مقید اولمیوب نعمتندن نصیبدار
اولورلر، زیرا اهل جنت صفات تهذیب ظاهر اولان
مقام افعالدن استعمال شرایع نبویه و نوامیس الهیه ایله

تجاوز ایتمشلردر، اما اهل جنت الذات شونلردر که
محبت وعشق الهی انلره غلبه قیلوب جناح حول وقوت
الهیه ایله مانند مرغ نور خلقت جنت جانب قدسه پرّان
وصلت اولورلر، زیرا انلر ایچون سراج واطلاق اولمغله
درجات جناندن هر بر درجه ده بر مظهر مناسب ایله
ظهوره تمکن واردر بلکه اهوالیله متألم اولمقسزین درکات
نیراندن هر برنده علی وجه التلذذ ظهوره مکنت واردر
بعد هذا جنت وجهنم الآن مخلوقمیدر، دکلمیدر، اهل
سنت ایله معتزله بیننده اختلاف واردر جمهور مسلمین
الآن مخلوقدر دیرلر، فرقتینک دلائلی کتب کلامیه ده
بر وجه تفصیل بیان اولنمشدر، بو مسئله بحث مشهور اولمغله
بو مقامده ذکر وتحریر اقتضا ایلمز و فی شغل فاکهون
قول شریفنده ضمتین، وفتح وسکون وفتحتین وضم
وسکون ایله لغتدر، ومنکراً ذکری تعظیم ایچوندر،
یعنی بر شغلده درلرکه، فخامتده مبلغ کماله بالغ
اولوب فهم وادراک کنهنه وصولده قاصردر دیمکدر،
امدی بو تفخیم نفس شغل ایچون دکلدر، بلکه متعلقنک
شاننی تفخیمدر، اکر سؤال اولنوب فاکه اسم فاعلدر،
بوره ده استمرار ایچوندر، پس ظرفده نجه عمل ایدر دینورسه

علی

علی استمرارک حال واستقباله شمولی اعتباریله در نتکم
عمل ایتمه سی ماضی یه شموللنه نظر اولدیغی کبیدر جواب ویریلور
یاخود اعمالی مذهب کسائی اوزره در دینیلور و فی شغل
فاکهون قول شریفنک معناسنده وجوه واردر، وجه
اول اصحاب جنت کندولری ایچون اولان کرامات ودرجات
ایله مشغول اولملریله اهوال یوم قیامتدن امین اولوب اول
کونده شغللری لذت وسروردر، ویل ثبور دکلدر،
دیمکدر، وجه ثانی فی شغل فاکهون اهل جنتک حاللرینی
بیان ایدر یوخسه برشئ ایله مشغول اولدقلری مراد دکلدر
بلکه مراد انلر شاق اولمین ملذذ ومحبوب بر عملده درلر دیمکدر
امدی فاکهون معنای اوله کوره مؤکد اولور، بو معنایه کوره
مفسّر اولور، وجه ثالث اصحاب جنت دنیاده نیجه امور
تصور ایلمشلردرکه، جنتده انلری طلب ایلیه لر چونکه انده
خاطرلرینه خطور ایتمین انواع نعمی کوردکلرنده دنیاده،
ایلدکلری تصوراتدن فارغ اولوب اول نعم خبریله غیر
ملحوظه ایله مشغول اولورلر دیمکدر، وجه رابع اصحاب جنت
نفسلرینک میقات مشاهده یه صلاحیت ولیاقتنی
طلب اعظم اشغالدن اولمغله انکله مشغوللردر دیمکدر،
وجه خامس اهل جنت ناردن اولان کرک اقربا واحبا

واشنارینک حاللری خاطرلرینه خطور دخی ایدرسه مورث
غم وغصه اولمق ایچون انلردن مشغوللردر یعنی انلرک فکرندن
فارغلردر دیمکدر ، وجه سادس اصحاب جنت ایکی فرقه
در ، برفرقه سی شول اهل شهوددرکه انلر انجق لقاء الله
ایله فائزلر اولوب مستغرق دریای بیکران انوار دیدار
اولمق شغل عظیمیله مشغوللردر ، وبرفرقه سی دخی همان نعم
بهشت برین ایله متلذذ اولانلردرکه انلر ده شغل
تنعم ایله مشغوللردر دیمکدر ، کبار مشایخ کرامک بعضیسی
اکثر اهل الجنة البله حدیث شریفنک معنای اعجاز نماسی
سؤال اولندقده بلاهت ایله موصوف اولان اهل
جنتدن شونلردرکه ، نعیم انلری منعمدن اشغال ایلمشدر
دیو جواب ویرمشلردر ، یعنی انلرک استعدادلری
مجرد دخول جنت اولوب اعظم مقاصد مؤمنین اولان
تشرف انوار مشاهده تضرعی پرتو انداز مرایای خاطر
فاترلری اولمیوب انجق تنعمات جنانه رضا داده اولملریله
نام ابلهیت ایله توسیم اولندیلر دیمکدر ، اهدی فوز ابدی
وفیض سرمدی ، کونیه ایتمه هوس ای دل رخ دلداری کور
آدمیسک جنته قلمه نظر دیداری کور ، مطلع غرانسنک
مؤدای تجلی بخشاسیدر التفسیر معنای نظم کریم الله

اعلم

اعلم تحقیق اول کونده جنتک اصحابی برشغل عظیم ایله مشغول
اولدقلری حالده متلذذلردر دیمکدر ، اهدی اصحاب
جنت وانلرک ذکور واناثی سریر زیب آور رحمت
ومغفرت اوزره مستظل سایه حمایه رب عزت ،
اولدقلری حالده ممکین وپرتمکین اولدقلرینی دخی جناب
رب مبین ذکر وتبیین ایدوب هم وازواجهم
فی ظلال علی الارائک متکئون دیو بیورر اللغه هم
اونلر دیمکدر ، ازواج زوجک جمعیدر ، زوج ار
یا عورتدر ظلال ظلک جمعیدر ، کولکه معناسنه در
ظلک ضدی حردر وضحدر ترکیده کونه کی معناسنه
ارائک اریکه نک جمعیدر ، اریکه انواع زینت ایله
تزیین اولنمش تخت وسریردر متکئون افتعال
بابندن اسم فاعلک جمعیدر طیبنجیلر دیمکدر الاعراب
هم وازواجهم ده اولان هم آیت اولی ده مذکور
اصحاب جنتی تأکیددر ، وازواجهم مؤکد اولان اصحاب
اوزرینه معطوفدر ، فی ظلال ده فی حرف جر ودر ظلال
فی ایله مجرور ظرف مستقر اولوب مؤخر متکئونک
ضمیر جمعندن حالدر ، علی الارائک جار ومجروردر ،
مؤخر متکئون یه متعلق مفعول به غیر صریحدر ، ومتکئون

لفظاً مرفوع اولوب آیت اولی ده مرور ایدن فاکهون نك
صفتیدر، یاخود ان اصحاب الجنة ده اولان ان نك
خبر بعد خبریدر، یاخود مبتدأ محذوفك خبری اولوب
جمله سی استینافیه در، تقدیری سؤال مقدّر اولان
ماذا یصنعون فی الظلال قولنك جوابیدر البیان هم
وازواجهم قول شریفنده ازواج زوجك جمعیدر، هر
برشی که برشیء آخره کرك مماثل اولسون کرك مضاد
اولسون مادامکه مقترن ومتلاصق اوله اکه زوج دیرلر
جفت معناسنه وهر ایکی شیء که احدهما آخردن مستغنی
اولمیه اودخی زوجدر، ولفظ زوج مذکر ومؤنثه اطلاق
اولنور، حتی قرآن کریمده زوجه لفظی واقع اولمامشدر،
لکن بو عرف قرآندر، اما فن فرایضده عرف فقهاء اوزره
ارایله عورتك بینی فرق ایچون استحساناً زوجه دیرلر،
وازواجه من جهة المعنی ایکی وجه وار دربری ایمان واحسانده
امثال واشکال اولانلردر که سورهٔ صاده ومن شکله
ازواج قول شریفی آنی مبین در بری دخی زوج المرأة
وزوجة الرجل قولنك مدلولیدر که، سورهٔ مؤمنونده
الا علی ازواجهم او ما ملکت ایمانهم قول شریفی آنی مبین در
زیرا بو معناده اشکال وامثال مراد دکلدر، وفی ظلالٍ

قول

قول شریفنده ظلال ظلك جمعیدر، بو مقامده انکله مراد
الم وحزن ایراث ایده جك محللردن امین اولوب لحما
یعنی راحت ورفاهیت اتمکدر، زیرا بر پرده سایه
سنده اوتوران باران وثلوجدن وحرارت شمسدن
خوف وخطر بنر الام روزکاری دفعه مستعد اولدیغی
مقرر اولمغله اصحاب جنت نهر ظل ظلیل عنایت رب
عزتده جمیع اکدار وشدائددن مصون ومأمون اولورلر
نته کم سورهٔ سباده لا یمسنا فیها نصب ولا یمسنا
فیها لغوب نص کریمی وسورهٔ دهرده لا یرون فیها
شمساً ولا زمهریرا آیت کریمه سی بو دعوای حقه شاهدین
عادلیندر، وعلی الارائك متکئون قول شریفنده
اتکائنه مخصوص اولان اوضاع بیننده اختیار
بیورلمقده نکته قوت وقدرت ایله فراغ بال وحسن
حاله دال اولدیغیدر، زیرا قائم اولان یکسنه بر نسنه
ایله شغل ایچون قائم اولور، وقاعد دخی کاهیجه بر امر
اجلیچون قعود ایلر ومریض وعلیل اولان ایسه البته
اضطجاع واستلقا اوزره اوقاتکذار دربناءً علیه
مکدرات روحانیه وجسمانیه دن مبرا اولانك
احسن وضعی اتکا اولمغله اختیار بیورلدی التفسیر معنای

نظم کریم الله اعلم اصحاب جنت وانلرک اهل وعیاللری
یاخود اصدقا واحبالری سایهٔ عنایت الهیه ده سریر
اولدقلری حالده مزین سریرلرا وزره اتکاروا ستناد
ایدیجیلردر دیمکدر، بعد هذا انلر ایچون روضهٔ بهشت
برینده نچه نچه نعم جلیلهٔ لذیذه مهیا اولدیغنی جناب
حق وفیاض مطلق ذکر وبیان ایدوب لهم فیها فاکهة
ولهم ما یدعون سلام قولا من رب رحیم دیو بیورر
اللغة لهم اونلر ایچون دیمکدر، فیها اونده دیمکدر فاکهه
انکله تلذذ اولنوب تغذی اولنمین میوه دریمش معناسنه
ماشیدر، یدعون یطلبون معناسنه استرلر دیمکدر
سلام عیبدن بری لک در قول کلام کبی سوزدر
رب رحیم لفظ شریفلرینک معناسنک بیانی
مرور ایلمشیدی الاعراب لهم ده لام حرف جردر،
هم ضمیر مجرور متصل ظرف مستقر اولوب مقدم خبردر
فیها ده فی حرف جردر ها جنته راجع در جار ومجروردر،
ظرفده مستکن اولان ضمیردن حالدر، فاکهه لفظاً
مرفوع اولوب مؤخر مبتدادر مبتدا وخبر جملهسی
مستانفه در، ولهم ده واو عاطفه در، هم ضمیر جمعدر
جار ومجرور مقدم خبردر، ما یدعون ده ما موصوله

اولوب

اولوب مبتدا مؤخردر جملهسی ما قبلنه معطوفدر، یدعون
جملهسی مانک صلهسیدر، سلام لفظا مرفوع اولوب
مادن بدلدر، یاخود خبری محذوف مبتدادر تقدیری
ولهم سلام دیمکدر، یاخود موصولک خبریدر، بو تقدیرجه
لهم ما یدعون ده لهم سلامه متعلقدر، یاخود مبتداء
محذوفک خبریدر، تقدیری هو سلام دیمکدر، قولاً
لفظاً منصوب اولوب مقدر یقولک مفعول
مطلقیدر، من رب رحیم ده من حرف جر رب
من ایله مجروردر جار ومجرور ظرف مستقر اولوب،
قولک صفتیدر، رحیم دخی ربک صفتیدر البیان لهم فیها
فاکهة ولهم ما یدعون قول شریفنده یدعون اصلنده
یدتعیون ایدی قبل تار افتعال دال اولدی افتعال
تاسنی دال قلدق دالی دالده ادغام ایلدک یدعیون
اولدی عینک کسرهسنی حذف ایتدک یا اوزره دخی
ضم ثقیل اولمغله یانک ضمهسنی ما قبلنده کی عینه ویردک
اجتماع ساکنین اولدی یادن واودن اجتماع ساکنینی
دفع ایچون یایی حذف ایلدک یدعون اولدی وبو ما یدعون
قول شریفنده درت وجه واردر وجه اول ثلاثی سی
دعا اولان افتعال بابندن اولمقدر، وجه ثانی افتعال،

تفاعل معناسنه اولمقدر، وجه ثالث یدعون تمنی معناسنه
اولمقدر وجه رابع دعوی معناسنه اولمقدر، وجه اوله
کوره معنا دعالری مستجاب اولوب نفسلری ایچون
اولان شی طلبسز حاصلدر دیمک اولور، زیرا بو معنایه
نظرله شینک نفسلری ایچون حصولنی طلب ودعا تحصیله
حاصل اولمش اولور، وجه ثانیه کوره معنا اصحاب
جنت بر برلرندن استمه‌سی صحیح اولان شینک
کلیسی یاخود بر برلرندن طلب ایلدکلری شینک مجموعی
انلر ایچون حاصلدر دیمک اولور، وجه ثالثه کوره معنا
کندیلری ایچون تمنی ایلدکلری شی حاصلدر، دیمک اولور
وجه رابع که یدعون دعوی دن اولدیغنه کوره معنا جنتده
دنیا کبی اولمیوب نفسلری ایچون دعوی ایلدکلری شینک
جمیعسی اعطا اولنور، دیمک اولوب دعوالری تنفیذ
اولنه جغنی حکایه واخبار اولمش اولور، پس اندی رحمن
ورحیم اولان جناب رب غفار وکریم ایت اولیوه
هم وازواجهم فی ظلال علی الارائک متکئون بیوردیغی
اصحاب جنتده بر دورلو وحشت یوقدر زیرا مونسلری
مانوس اولدقلری ذکور واناثلری معیتنده اولمغله توحشلری
مبرا اورلر، و زیر سایه حمایه ربانیده کرم وسرورکداره،

امین

امین وسالم اولوب غایت حسن حال وکمال فراغ بال
ایله زیور یافته فضل احسان ورحمت ورحمان اولاه
تخت مزرکش مغفرت سرور نامعدود ایله مربع نشین
خلود اولملرینه اشارت پربشارتدر وسلام قولاً
من رب رحیم قول شریفنده سلام افات ظاهره
وباطنه دن تجرید سلامت کبی وفی الحقیقه سلامت
الحق جنتده در، زیرا انده بقا وار فنا یوق غنا وار
فقر یوق عزت وار ذلت یوق صحت وار مرض وسقامت
یوقدر ودخی سلام اسماء اللهدن براسم شریفدر نته کم
آخر سوره حشرده هو الله الذی لا اله الا هو الملک
القدوس السلام المؤمن آیت کریمه سی انی مثبتدر،
ومعنای شریفنده علما اتفاق ایدوب سلام نسبتدر
تقدیری ذو السلامه دیمکدر، دیدیلر صکره نسبتک
ترجمه سنده اختلاف ایلدیلر بعضیلر هو الذی سلم من
کل عیب وبرئ من کل نقص در، یعنی سلام جمیع
عیبدن سالم وجمیع نقیصه دن بری اولاندر دیدیلر
وبعضیلر دخی المسلم علی عباده فی الجنه در، یعنی جنتده عبادینه
سلام ویریجیدر، نته کم اشبو ایت کریمه آنی مبین در،
دیدیلر وبعض آخر دخی الذی سلم الخلق من ظلمه دیمکدر،

دیدیلر ابن عباس رضی الله عنه دن مرویدرکه، یوم
قیامت اولدقده اهل توحید ناردن اخراج اولنور،
ابتدا اخراج اولنان اسمی رسول اکرم نبی محترم
صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک اسم شریفلرینه موافق
اولانلردر، انلر تمام اولدقدن صکره باقی قلانلره جناب
حضرت غفار الذنوب وستار العیوب اولا الله
عظیم الشان انتم المسلمون، وانا السلام وانتم
المؤمنین، وانا المؤمن هو بیوروب بو ایکی اسم شریف
حرمتنه جمله اهل توحیدی ناردن تخلیص واخراج بیورر
دیو تفسیر ابن عادلده محرر ومصرحدر، بعده اصحاب
جنت نعیم جنان ایله متلذذ متنشط اولدقلری حالده سرا
پرده نشین قوت وراحت ایکن اوزرلرینه بر ذره سی
خیره ساز دیدهٔ صد افتاب ومهر لمعات ذرهٔ ذاتی
نسخ افکن ضیای ماهتاب بلکه آثار لمعهٔ مقدسه سی
کنجایش پذیر درجات جنان اولمسی عدیم الامکان،
اولان بر نوره سطوع وظهور ایدوب قاطبهٔ قطان
هشت بهشت بو حالت مغفرت سرشت ایله تابان
درخشان اولدقده همان دم رؤیت ایدرلرکه،
بالالرندن جناب رب عزت جلت عظمته وعلت

حضرتلری تجلی بیوروب السلام علیکم یا اهل الجنه دیو
کندولره عین رحمت وغفران ایله نظر بیورمغله کافهٔ
اصحاب جنان عین الیقین مشاهدهٔ جمال باکمال
رب متعال ایلدکده عامهٔ نعم جنات عالیات ایله
تلذذی بالکلیه فراموش ایدوب بصر بصیرتلرین
رؤیت دیدار پروردکاره وقف وحصر ایدرلر،
حتی که ذو المن والاحسان اولان الله رحیم ورحمان
انلردن احتجاب بیوردقده لمعان انوار بیغایاتی
واثار باهرهٔ برکاتی اوزرلرنده باقی اولور، ذلک
فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم
التفسیر یالیت قومی یعلمون بما غفر لی ربی قول شریفنده
وامتازوا الیوم ایها المجرمون آیت کریمه سنه کلنجه
بر وجه ارتباط معانیٔ آیات شریفه الله اعلم بمراده،
دیمکدرکه بر عظیم الشان حبیب نجارک قومی اوزرلرینه
سمادن جند ارسال ایلدک وبز قادر وقهار انزال
جنده محتاج دخی دکلز بلکه قوم مرقومک عقوبتلری
اولمادی الا انجق جبریل امینک بر صیحه سیله اولدیغی
همان دم اول قوم نابکار آتش کبی ایکن سونیوب
من غیر مهلةٍ وتراخ هلاک اولدیلر، ای قوم کفار

اوزره اولان حسرت كل وقتكدر حاضر اولكه
قوم مسفوره بر رسول كلمدي الا انجق انلر استهزا
ايدر اولديلر ، امدي كفار مكه كورمزلرمي كه
كندولردن اول قروندن نقدرينى بز عظيم الشان
اهلاك ايلدك تحقيق اول استيصالا اهلاك قيلديغمز
قرون كندولره عود ورجوع ايلمزلر ، بلكه جمله دكلدر
الا انجق بز جل شانه نك عنديمزده احضار اولنوب
جمع قلنمشلردر ، وكفار مكه يه علامت وآيت ارض
ميتهدر اوبله ارض ميته كه بز عظيم الشان منزه اني
احيا ايلدك واندن جنس حب اخراج ايلدك پس انلر
اندن اكل ايدرلر ، ودخي بز عظيم الشان ارض مذكورده
نخيل واعنابدن باغچه لر ابداع قيلوب وبيكارلر
اجرا ايلدك اول نخيل واعنابك ثمرندن اكل
ايتمكلكلري ايچون ، وكندي اللري عمليله اولان شيدن
تناول ايتمزلر ايچون پس امدي بو قدر نعم وافره يي
كورروده شكر ايتمزلرمي جناب حق جل شانه يي جميع
نقايص وشئون وسوءدن تنزيه ايتمكلك ايله تنزيه
ايده رز انجلين الله عظيم الشان نكه ازواجك كليسيني
ارض انبات ايلديكي شيدن وكندي نفسلرندن

و

وبلمدكلري نسنه لردن خلق وايجاد ايلديكه عبادت
ايدوب شريك ونظيردن اني تنزيه وتقديس ايده رز
ودخي كفره معهوده ايچون علامت محققه وثابتهدركه
بز قادر لايزال ليلدن نهاري نزع وازاله ايدنجه همان
عامه ناس ظلمته داخل اولورلر ، ودخي انلر ايچون
علامت ثابتهدركه شمس محل وقوفنه دك جريان وسير ايدر
اول جريان عزيز وعليم اولان حق تعالينك تقديريله
ثابتدر ، ودينه مشركين ومنكرين ايچون آيت ثابتهدركه
بز عظيم الشان سير قمره منازل تقدير ايلدك كه حتى
عود ايتنده قديمدن قلان خرما صالقمي صاپى كبي دقيق متقوس
ومصفر اوله ودخي شمس سرعت سيرنده قمري ادراك
ايلمك لايق وصحيح دكلدر ، وليل دخي نهاري سابق
اولمق لايق وصحيح دكلدر ، شمس وقمردن هر بري
بر فلكده سابحك سطح ماده سرعتي كبي سرعت ايدرلر
ودينه مشركين مكه ايچون علامت ثابتهدركه تحقيق بز
عظيم الشان انلرك ذريتني طولو سفينه يه يوكلتدك
وانلرك انتفاع وتمتعري ايچون كمي مثللو بينه جك شيء
دخي خلق ايلدك اكر بز عظيم الشان انلرك غرق اولمكلريني
ديله سيدك غرق ايدردك پس بزم انلري اغراقمزده

اغاثه و انجا ایدیجی یوقدر و انلر موته مؤدی غرقدن قورتولورلر
الا بز شریکدن منزهک رحمتی اجلیله رها بولورلر ودخی
الحق بز عظیم الشان قبلندن اجل مسمی لرینه دکین باقی
اولوب زینت دنیا ایله زینتلنمك ایله قورتولورلر
وقچنکه اول کفره یه اوکیکزده عذاب مخلده مفضی شرك
وضلالدن صاقینوك دار دیکره قاله حق دنیا یه مغرور
اولمیوب اندن قورقوك امید در که، سزلر اسرکنورسز
دینلسه یوز دوندررلر، و انلره ربلرینك ایتلرندن
بر آیت کلمز الا کلدکده اول ایتدن انلر اعراض ایدیجیلردر
وقچنکه انلره حق جل و علانك سزلره اعطا ایلدیکی زردن
فقرا و محتاجینه فی سبیل الله انفاق ایدك دینلدکده
کافر اولانلر مؤمن اولانلره اول کمسنه یی بز اطعام ایدرمی
یوزکه اکر الله دیله سیدی انی اطعام ایدردی ایمدی
ای مؤمنلر سزلر دکلسز الا انجق آشکاره ضلالده سزدیرلر
ودخی ای مؤمنلر اکر سزلر صادق ایسه کز بزلره اولا وعید نه
زماندر دیوب منتظر اولمزلر الا بر برلریله معاملات
وتجارات انده مخاصمه اوزره اولدقلری حالده بغتةً بر صیحه
انلری اخذ ایلرده نه حاضر اولانلره وصیته قادر اولورلر
ونه اقربا و متعلقاتلرینه عود و رجوع ایده بیلورلر، بلکه،

بولند

بولندقلری محلده بلا مهلة و تراخ هلاك اولورلر، و بعث
وحشر ایچون صور نفخ اولندقده همان اولوقت موتی قبرلرندن
ربلرینه خروج و امری اولان محله حساب و مجازات
ایچون سرعت ایدرلرده ای قوم بزم عذابده بولنکیمزه
نظر ایدك بزی مزاریمزدن کیم دیرلیدوب قالدردی
بو حال جناب رحمانك وعد ایلدیکیدر و انبیاء مرسلینك
صادق اولدقلریدر دیرلر، پس بو بعث وحشر اولمز
الا انجق صیحه واحده ایله اولدیغی انده همان انلر بالجمله
بز عظیم الشانك حضوریمزده احضار اولنمش اولورلر
واول کونده بر نفس ظلمدن بر ظلم ایله مجازات اولنمز
و سزلر دخی جزا اولنمزسکز الا انجق اشلدیککز عمل سببیله
جزا اولنورسکز و تحقیق اول کونده اصحاب جنت بر شغل
عظیم ایله مشغول اولدقلری حالده متلذذلردر انلر و انلرك
اهل وعیال و اصدقا و احبالری سایه حمایه الهیه ده مستریح
اولدقلری حالده زیب و زینت ایله مزین سریرلر،
اوزره اتکا و استناد ایدیجیلردر و انلر ایچون روضه
بهشت برینده میوه لذیذه مهیادر، و انلر ایچون
دیلدکلری شی حاصل و حاضردر، و انلر حق تبارك و تعالی
حضرتلری سلام علیکم یا اهل الجنة دیو بیورر دیمکدر،

بوندن صکره مؤمنین حشر اولوب جنته داخل اولملرینه
اشارت اولندقلری حینده جناب رب منتقم جلت
عظمته مجرملره دخی وامتازوا الیوم ایها المجرمون دیو بیورر
اللغه امتازوا افتعال بابندن امر حاضرک جمع مذکریدر
مصدری اولان امتیاز آیریلوب سچلمکدر، الیوم
بوکونده دیمکدر، ایها معرف باللام اولان اسم منادا
ایله حرف ندا بیننه ادخال اولنور، بر اسم مبهمدر مجرمون
مجرم جمعیدر، سوچلو معناسنه در بو مقامده مجرمون
ایله مراد کفره در الاعراب وامتازواده واو عاطفه در
امتازوا فعل وفاعلدر، الیوم امتازوک ظرفیدر
ایها ضم اوزره مبنی اولوب حرف نداسی محذوف
منادادر المجرمون لفظاً مرفوع اولوب ایهانک صفتیدر
جمله ندائیه قول مقدرک مقولیدر البیان وامتازوا
الیوم ایها المجرمون قول شریفی مؤمنین دخول جنت
ایله مشار اولملریله کفره دخی دخول نار ایله مشار اولملری
ایچون ذکر بیورلمشدر، بوکه کوره قول تقدیریله عطف
خبر علی الخبر اولور، وخبر سابقک متضمن اولدیغی
امره عطف اولنمق دخی جائزدر توضیحی بودرکه سابق
الذکر اولان ولا تجزون قول شریفی اهل محشره عام

خطاب

خطاب مجمل ایدی ایچلرنده بو ایکی فرقه دخی وار ایدی
ان اصحاب الجنة قول شریفی وامتازوا قول شریفی اول
اجمال سابقی تفصیل ایچون اولور، پس ایدی عطف
انشا علی الانشا اولمغیچون تفصیل واجمال تقدیرندن
لابد اولورده ان اصحاب الجنة الیوم قول شریفی امتازوا
الیوم ایها المؤمنون قوتنده اولور، و بو آیت کریمه ده
بش وجه واردر وجه اول امتازوا فی انفسکم وتفرقوا
دریعنی کندو کندوکزه پاره پاره اولوک بو کونده ندامت
اولمیکزه دوا وجنت وسقمیکزه چاره وشفا یوقدر دیمکدر
وجه ثانی امتازوا عن المؤمنین در، یعنی اول کونده
کفره مؤمنینه اولان اعزاز واکرامی مشاهده ایدوب
طورمکن انلره مؤمنلردن آیریلوب آتشدن اولان
مسکنلریکزه داخل اولوک شمدنکرو مؤمنین ایله ابدالاباد
سزک ایچون اجتماع یوقدر دیمکدر، وجه ثالث امتازوا
بعضکم عن بعض در، یعنی بعضیکز بعضیکزدن آیریلوک
زیرا مؤمنلر ازواجلریله واصدقا واخوانلریله مجتمعاً ظل
عنایت باریده مزین تختلر اوزره سرور ایله اتکا واستناد
ایدیجیلردر، اما ای کفار سزلر ایچون هم عذاب احتراق
وهم نکال نار افتراق واردر دیمکدر، وجه رابع امتازوا

عن شفعائكم وقرنائكم فما لكم اليوم حميم ولا شفيع در، يعني
شفيعلريكز اولان بوتلردن وتفيليكز اولوب
مجبلريكز اولان ملاعيندن بردورلو سزه فائده يوقدر
بوكونده انلردن ايريلوك ديمكدر، وجه خامس امتازوا
عمار جون واغنز لوعن كل خير در، يعني بوكونده رجامند
اولديغكز شيردن وهر بر خيردن ايريلوب سچيلك
ديمكدر، امدي بو تقديرجه امتازوا امري كن فيكون
كبي امر تكوين در، يعني ايريلوك دينلديكي آن همان سيما
لريله ايريلورلركه، يوزلرنده وآلنلرنده قره لق ظاهر
اولور، نته كم يعرف المجرمون بسيماهم نظم كريمي آنكا مشتدر
التفسير معناي نظم كريم الله اعلم ديمكدركه اي مجرملر
بوكونده مؤمنلردن آيريلوب جهنمده ناردن اولان
مسكنلريكزه داخل اولوك ديمكدر، پس امدي جناب
باري عز شانه وقتاكه اولا مؤمنينك وثانيا مجرمينك
حاللريني ذكر وبيان بيورديه كان انسان ظلوم
وجهولدر، وجهل ايسه اعذاردندر بناءً عليه عصيان
وضلالت ايتمشلر هو قائل ايچون ديمك اولمغله
جوابنده جهلك عذر اولمسي انذار اولنمدقلري زماندر
حالاكه انلره ارسال رسل اولنوب ايضاح سبل،

اولمغله

اولنمغله وحدانيتي اقراره تعهد ايتمشلر ايدي دنيلور
امدي اول عهد سابقي حق جل وعلا ذكر وبيان بيورب
الم اعهد اليكم يا بني آدم ان لا تعبدوا الشيطان انه لكم
عدو مبين هو بيورر اللغة عهد وصيت معناسنه
اصمارلمقدر، اليكم سزلره ديمكدر، بني آدم آدم اوغللري
لا تعبدوا اوكا طابدن نهي حاضرك جمعيدر مصدري
اولان عبادت طابمق معناسنه در، مقدما دخي
ذكري مرور ايتمشيدي الشيطان لعين معروفدر اشتقاقي
يا احتراق وهلاك معناسنه اولان شاط دندر،
بو تقديرجه وزني فعلان اولور ياخود بعد معناسنه
اولان شطن دن مشتقدر، بوكه كوره وزني فيعال
اولور، لعنه الله واعاذنا من شره عدو دشمندر
مبين آشكاره ديمكدر الاعراب الم اعهد اليكم ده
همزه استفهام تذكيرمدر لم حرف جوازمدر اعهد
فعل وفاعلدر اليكم ده الي حرف جردر كم ضمير جمع مخاطبدر
جار ومجرور اعهد نك مفعول غير صريحيدر، يا بني آدم ده
يا حرف ندادر بني منادادر آدمه مضافدر ان لا تعبدوا ده
ان تفسيريه در ياخود مصدريه در لا ناهيه در تعبدوا
فعل وفاعلدر الشيطان مفعولدر، جمله سي تأويل مصدرده

اولوب اعهدنک مفعوليدر، اعهد جمله سی استفهامیه در
انه ده ان حروف مشبهه بالفعلدندر، ضمیر منصوب
اسمیدر، لکم ده لام حرف جردر ضمیر مخاطب بنی آدمدن
عبارت اولوب مابعدینه متعلقدر، عدو لفظاً مرفوع
انک خبریدر، ان اسمیله خبریله استینافیه در مبین
عدوک صفتیدر البیان الم اعهد الیکم قول شریفنده خطاب
یاکل الجو ندر کلامی فریقینک احوالندن خطاب کلّه
انتقال قلنمغله یاخود خطاب مجرمینه در، بو تقدیرجه
اسم کل ایله مجرمیندن تعبیرده بر نکته دن لابد اولمغین
یا بنی آدم قولی اشارت ولدیکه ظهر آدمدن مخرج اولان
ذریاتدن اخذ اولینان عهد اوله، امدی عهدده وجوه
وار در وجه اول شول عهددرکه حضرت آدم علیه السلام
ایله اولمشدرکه، انی وعهدنا الی آدم قول شریفی
مثبتدر، وجه ثانی ذریت آدم ایله اولان عهددرکه
انی دخی الست بربکم قالوا بلی قول شریفی مبیندر، وجه
ثالث که اقوی اولان دخی بودر اشبو عهد هر قومک
رسوللری لسانیله اولان عهددر هیو اکثر مفسرین
بوکه ذاهب اولدیلر، و الا تعبدوا الشیطان قول شریفنده
الانک اصلی ان لا اولوب نون لامده ادغام اولنمغله

الا

الا اولمشدر، وبو ان یا مفسره در یاخود مصدریه در
ان مفسره نک استعمالنده اوچ شرط واردر شرط اول
انک ماقبلیده مابعدیده جمله اولمقدر، شرط ثانی ماقبلنده
بلا لفظ معنای قول اولمقدر، شرط ثالث اکه لام جارّه
داخل اولمامقدر، و لا تعبدوا الشیطانده عبادت
اطاعت معناسنه لا تطیعوا دیمکدر، شیطانه عبادتک
معناسی شیطانک امر و دعوتیله طریق فساد وضلالته
سلوکلریدر کان شیطان دعوت ایتمکله اجابت ایلدیلر
دیمکدر نته کم وما کان لی علیکم من سلطان الا ان دعوتکم
فاستجبتم لی ایت کریمه سی انی مثبت و مبیندر، انه
لکم عدو مبین قول شریفنده سبب عداوت جناب
غیبدان عظیم الشان تعالی عن النقصان حضرتلری
آدم علیه السلامه اکرام بیورب ملائکه کرامه سجده ایله
امر بیورمغله لعین مخذول علوشان آدمی مشاهده ایدیجک
مخلّد فی الجنه اولمسی ظنیله کمال حسددن ناشی سجده دن
ابا و فرط اهانت و خیانتدن حشمان مکیده نشانه لات
اغوا و اضلالی آراسته ایدوب لاقعدن لهم صراطک
نظم کریمی و لاحتنکن ذریته نص عظیمی مفادلرنجه هر برحد
هوای نفسی مقتضاسی اوزره صراط مستقیمدن طریق

غی وفساده اماله قلمغه باتی حال سعی وکوشش ایله مباشرت
ایلدی پس امدی حال بومنوال اوزره اولیحق دشمن دین
اولان شیطان رجیمک زنا وشرب کبی وسایر
کبایر کبی مرضی سی اولان افعال واعمالی انسان بنچون
قبول ایدوب مخذول مسفوری اسخاط وازعاج ایده جک
مجاهدات وعباداتی ترک ایدر دینولورسه جوابنده
شیطان لعین انسانک قتنده اولان اغوا اندن
استعانت ایدوب انسان دخی اعمال وافعالنده جناب
اللهدن استعانتی ترک قلمغین انسانک وجودینک
بقاسی مصلحتیچون خلق اولینان شهوتی انسانک
سوء حالنه سبب قیلارده اندن استعانت ایله
مسالک مهالکه دعوت ایدر کذلک انسانده واقع
مفاسدی دفع ایچون مخلوق اولان غضبی وبالجمله
وفساد احوالنه سبب اتخاذ ایدوب اضلالی ایچون
اندن استعانت ایدر دینلور پس امدی انسانک
معاصی یه میلی حسته نک مضراته اشتها ومیلی مثللیدر
زیرا مزاج انسانه مرض عارض اولدقده اعتدالدن
انحراف ایدوب مثلا سوء معده دن ناشی علیل
اولان کمسنه یه حرارت مفرطه مستولی اولمغله مرضنه

زیاده

زیاده مضر اولان ماربارد کوردکده ادویه نافعه یی
کلیا ترک ایدوب اول ماربارده شربه کویا مجبور والمغین
اشتداد مرض ایله افنای وجود ایدر امدی شیطان
لعینک دخی انسانه ایثار شره مضرتی بونک کبیدر
التفسیر معنای نظم کریم الله اعلم ای ادم اوغللری بن
سزکله شیطانه اطاعت اتمک ایچون عهد لشمدم می که
زیرا تحقیقا سزک اشکاره دشمنکزدر دیمکدر امدی
بو عهد ایکی امری محتوی ومشتملدر بری بنی ادمه عداوتی
اشکاره اولان شیطانه عبادت واطاعت اتمک
اولدیغیدر که ذکر بیورلدی امرینک بری دخی جلالت
وفخامتنک کنهنه وصولده عقول قاصره اولوب مطلوبه
ایصال ایدیجی جادۀ هدی اولان عبادت وطاعتی
حق جل وعلایه حصر وقصر اتمک اولدیغی ودخی بنی ادمدن
چوغنی شیطان لعین اضلال ایلدیکن علی وجه التحقیق
تعقل وتفهم لازم ایدوکنی باری عز شانه ذکر وبیان
ایدوب وان اعبدونی هذا صراط مستقیم ولقد
اضل منکم جبلا کثیرا افلم تکونوا تعقلون هو بیورلر اللغه
ان اعبدونی ده عبادتک لغت معناسی مرور اتمشیدی
هذا اشو دیمکدر صراط مستقیم طوغری یولدر اضل

افعال ناقصه‌دن فعل ماضی‌در، ازدروی دیمکدر، منکم
سزدن دیمکدر، جبل جماعت ناس معناسنه‌در، کثیر
چوقدر، افلم تکونوا سز اولمدیکزمی دیمکدر، تعقلون
ایکنجی بابدن فعل مضارعک جمع مذکر مخاطبیدر بلمک
وایوبی کوتودن سچمک واکلمق معنالرینه‌در الاعراب
وان اعبدونی‌ده واو عاطفه‌در ان تفسیریه
یاخود مصدریه‌در اعبدوا فعل فاعلدر نی‌ده نون
وقایه یا متکلم مفعولدر جمله‌سی یا تفسیریه اولوب سبقت
ایدن جمله تفسیریه‌یه معطوفدر یاخود تأویل مصدرده
اولوب ان لا تعبدوایه معطوفدر، هذا مبتدادر صراط
خبریدر جمله‌سی استینافیه اولوب عبادتی اللهه
قصر ایله امرک وشیطانه اطاعتدن نهیک تعلیلیدر
مستقیم صراطک صفتیدر، ولقد واو عاطفه‌در لام
جواب قسمه داخل اولان لامدر، قد تحقیقه‌در اضل
افعال بابندن فعل ماضیدر، فاعلی ضمیر شیطانه
راجعدر، جمله‌سی قسم مقدره جوابدر منکم من حرف
جردر کم ضمیر جمع مخاطبدر جار ومجرور ظرف مستقر
اولوب جبلاً‌دن حالدر، وجبلاً اضلک مفعولیدر
کثیراً جبلاً‌نک صفتیدر، افلم ده همزه استفهامیه‌در

فا

فا عاطفه اولوب مقدره معطوفدر تقدیری الم
تنظروادر لم تکونوا ده لم حرف جزمدر تکونوا افعال
ناقصه‌دندر ضمیر جمع اسمیدر تعقلون جمع مذکر مخاطبدر
ضمیر فاعلی اولوب جمله‌سی تکونونک خبریدر، انک
جمله‌سی استفهامیه توبیخیه‌در البیان ایت سابقه‌ده
موجب وخامت وخسران اولمغین عبادت شیطاندن
منع بیورلمغله بو ایت کریمه باعث سعادت دارین
اولان عبادت وطاعت جناب رب رحیمه
حصر وقصر اولنمغه امر اکیددر، وبو ایت کریم شریفه‌ده
بالاشاره علی طریق التمثیل تفهیم اولنور که طبیب
اشباح اولدیغی کبی شارع دخی طبیب ارواحدر
زیرا طبیب خسته‌یه پرهیز ایدوب بویله اشلمه
وفلان وفلاندن اکل ایتمه که مضر اولمغله تزاید مرضکه
سببدر، الحق شوداییی تناول ایله که مرضکه مقاوم
اولان قوتکی تقویه ایلسون دیو توصیه ایدر کذلک
شارع ذو شیطان لعینه تبعیت اروای مفسداتدن
اولمغله انی ترک ایدوب بر وال ساعه دار قلب
اولان عبادت چاره‌ساز هر علت جلب لاده
وعلت حضرتی ابد الاباد قوت جان ایله که

من بعد گرفتار حمارِ محرقهٔ نارِ جحیم و تب زدهٔ شدائد
عذاب الیم اولمیوب دخول جنان ولقاء رب رحمانه
صلاحیت پیدا ایده سک دیو امر و تفهیم بیورر،
و جبلا کثیرا قول شریفنده التی لغت واردر اوّلکی
جیمک بانک کسری لامک تشدیدیله جبلّ در
ایکنجی جیمک بانک ضمه‌لری و لامک تشدیدیله در،
اوچنجی ضمتین ایله و تخفیف لام ایله در دردنجی جیمک
ضمی بانک سکونی و لامک تخفیفیله در بشنجی جیمک
کسری بانک سکونی لامک تخفیفیله در، التنجی جیمک
بانک کسره‌لری لامک تخفیفیله در، افلم تکونوا
تعقلون قول شریفنده عقلک تعریفنده وجوه واردر
بعضیلر عقل حسن و قبحدن و کمال و نقصاندن
اشیانک صفاتنه علمدر دیدیلر و بعضیلر دنیا و
واخرتک خیریته و شریته علمدر دیدیلر، بعضی اخر
عقل بر قوتدر که حسن و قبحک بیننی تمییز انک سببیله
اولور، دیدیلر و بعضیلر حرکات و کلامنده انسانه
مخصوص بر هیئت محموده‌در دیدیلر اما حق بودر که
عقل بر نور روحانی‌در که نفس علوم ضروریه
و نظریه‌یی انکله ادراک ایدر، و عقلک ابتدا وجودی

بطن امده

بطن امده ولد جنین اولدیغنده دربعده حد بلوغه
وارنجه متزاید اولمقده در، بعضیلر دخی قبول علمه متهیئه
اولان قوته عقل دیدیلر، و بعضی اخر دخی اول قوت
ایله انسانک استفاده ایلدیکی علم عقلدر، دیدیلر
و قرآن کریمده هر موضعده که حق تعالی عدم تعقلدن
ناشی عبده‌دن تکلیفی رفع ایلمشدر، قبول علمه متهیئه
قوت معناسنه اولان عقله اشارتدر، و هر موضعده
که جناب حق جل و علا کفاری عدم عقل ایله ذم ایتمشدر
بعض اخرک تعریفی اولان عقلدر که قبول علمه متهیئه
قوت ایله مستفاد اولان علم معناسنه عقله
اشارتدر، و بعضیلر دخی عقل الآتک سلامتی عندنده
اکه ضروریاته علم لازم اولور، بر صفت غریزیه
در دیدیلر، اما بعض محققنک قولی اوزره صواب
اولان بودر که عقل باطن انسانده بر نور معنویدر که
حواسک درکی منتهی اولدقدن صکره بتوفیق الله
تعالی تفکر و تأمل ایله حواسدن غائب اولان
مطلوبی قلب دینولن نفس انسانیه انکله مشاهده
ایدر، بویله اولدیغندن بدایت عقول نهایت
محسوساتده دیدیلر، و بعضیلر عقل نفس ذهن

شئ واحددر انجق شو قدر وار که نفسه نفس تسمیه
اولندیغی متصرفه اولمغله در، ذهن تسمیه اولندیغی
شئ ادراکه مستعد اولمغله در عقل تسمیه اولندیغی
دخی مدرکه اولمغله در دیدیلر، بوندن صکره معلوم
اوله که عقلک درت مرتبه سی واردر مرتبهٔ اولی
عقل هیولانی در که معقولاتی ادراک ایچون اولان
استعداد محضدر، اطفالک عقلی کبی مرتبهٔ ثانیه
عقل بالملکه در که ضروریاته علمدر، و اول علم سببیله
نفسک ضروریاتدن نظریاتی اکتساب اتمکه ملکه
استعداد دیدر، مرتبهٔ ثالثه عقل بالفعلدر، اول دخی
ضروریاتدن نظریاتی استنباط ملکه سیدر مرتبهٔ
رابعه عقل مستفاددر، اول دخی ادراک ایلدیکی
نظریاتک کلیسی عندنده مشاهد و محسوس اولاندر
بعد ذا ایمانک وجوب و حسننده و کفرنک
قبحنده عقل معرف و موجب میدر یوخسه مهمل میدر
اختلاف واردر، معتزله عندنده معرف و موجبدر
اشعری عندنده مهملدر، بزم عندمزده جبر و قدر
بیننده مختار اولان کبیدر که، عقل آلت عاجزه در
حقیقتده معرف و موجب رسول وساطتیله،

جناب

جناب حق جل وعلادر، و عقلک محلنده دخی اختلاف
اولنمشدر، امام اعظم رحمه الله و اطبادن بر جماعت
عقلک محلی دماغدر دیو ذهاب ایلدیلر امام شافعی
رحمه الله و متکلمیندن بر جماعت محلی قلبدر، زیرا
اشیانک کلیسنده حقیقت حق انده متجلی و منطبعه
مستعددر دیدیلر، و بعضیلر دخی محل عقل قلب و دماغ
بیننده مشترکدر دیدیلر، و حضرت علی کرم الله وجهه
و رضی الله عنه دن مرویدر که، عقل قلبده در، رحمت
کبدده در، رأفت طحالده در، و نفس ریه ده در دیو
بیورمشلردر، و بعضیلر معانی روحانیات اولا
روحه نزول ایدر بعده قلبه انتقال ایدر بعده دماغه
صعود ایدرده لوح متخیله انکله منتقش اولور دیدیلر،
التفسیر معنای نظم کریم الله اعلم یا که عبادت ایدک
صراط مستقیم بودر شیطانه اویماک الله حقیچون
تحقیق سزلردن چوق کسنه یی شیطان اضلال
ایلدی سزلر بیلور اولمدیکزمی دیمکدر، یعنی ادم اغلی
شیطان لعین سزک عدوکز اولدیغندن بن
سزکله عهدلشمدممیکه شیطانه اطاعت اتمیوب یا که
عبادت ایده سز زیرا یا که عبادت و طاعتکز صراط

مستقیمدر و باری چونکه تحقیق و تحقیق سزدن بعد
چوق کیسنه لری مخذول مزبور اضلال ایلدی سزلر
تعقل و تأمل ایدوب بلمدیکزمی ایدی انک عداوت
و اضلالی ظهور و وضوح اوزره اولدیغی برهان و دلیله
محتاج اولمیوب بلکه عقل و ادراک اننده کافی ایکن مجرمین
مذکورین نیه ضلالت و خیبتده باقی اولملریله روز جزاده
دماغ اطاعت فراغلرینه اذاقهٔ چاشنی عذاب مخلد
ایچون جحیم مسعری معاینه و مشاهده قلدقلرنده قبل
رب قهاردن هذه جهنم التی کنتم توعدون اصلوها
الیوم بما کنتم تکفرون الیوم نختم علی افواههم وتکلمنا
ایدیهم وتشهد ارجلهم بما کانوا یکسبون دیو بیورلدی
اللغه هذه مؤنثه اشارتدر شو دیمکدر جهنم معروفدر
ترکیده طامو دیرلر التی الجلین دیمکدر کنتم سز اولدیکز
دیمکدر توعدون نک مصدری اولان وعد خیرده
و شرده استعمال اولنمغله بو مقامده وعید معناسنه در
اصلوا دردنجی بابدن امردر الیوم بوکونده دیمکدر
بما کنتم معناسی کچدی تکفرون نک مصدری کفرحقی
بیلورکن انکار ایتمک و مشرک اولمق معناسنه در
نختم ایکنجی بابدن مضارع نفس متکلم مع الغیردر

مصدری

مصدری اولان ختم مهرلمک معناسنه در افواه
فونک جمعیدر آغزلر معناسنه در وتکلمنا ده کلام
سوز سویله مکدر ایدی یدک جمعیدر شهادت
معروفدر ترکیده طانقلق ایتمکدر ارجل رجلک
جمعیدر یکسبون نک مصدری اولان کسب
قزنج معناسنه در الاعراب هذه مبتدادر جهنم
خبریدر التی اسم موصول اولوب جهنمک صفتیدر
کنتم ده کان افعال ناقصه دندر ضمیر جمع اسمیدر توعدونک
جمله سی خبریدر کان جمله سی موصولک صله سیدر
اصلوها ده اصلوا دردنجی بابدن امر حاضرک جمعیدر
خطاب کفره یه در ها ضمیر مؤنث جهنمه راجع اولوب
اصلوک مفعولیدر الیوم ظرفیدر اصلوها جمله سی
کنتم توعدوندن بدلدر بما ده با حرف جردر
ما مصدریه در کنتم تکفرون جمله سی تأویل مصدرده
با ایله مجرور اولوب اصلوه متعلقدر الیوم مؤخر
نختمنک ظرفیدر نختم فعل مضارع متکلم مع الغیردر
علی افواههم نختم یه متعلق مفعول غیر صریحیدر جمله سی
هذه جهنم جمله سندن بدلدر وتکلمنا ده تکلم فعل
مضارع مفرد مؤنث در نا ضمیر متکلم مفعولیدر

اید یهده ایدی فاعلیدر و ضمیر جمعه مضافدر جمله سی
نحنتم یه معطوفدر و تشهد ارجلهم جمله سی تکلمنا ایدیهم جمله سنه
معطوفدر بما کانوا یکسبون جمله سی جار و مجرور
اولوب تشهد یه متعلق مفعول غیر صریحدر البیان
هذه جهنم التی کنتم توعدون قول شریفنده هذه مؤنثه
اشارتدر هذا مذکوره اشارت اولدیغی کبی
امدی هر قنغیسی اولورسه بونلرک اصلی ذا و ذی در
ذی ده وقف اولنسه یادن بدل ها کتوریلوب ذه اولنه
دخی ها تنبیه ادخال اولنوب یادن مبدله هانک
تحریکیله هذه دینور بو ابدال صاحب معناسنه اولان
ذی ایله اشتباه اشارت ایچون اولان ذی نک
بینینی فرق ایتمکیچوندر و بو هذه حس بصر ایله مشاهده
محسوس اولانه اشارت ایچون وضع اولنمشدر
و ابصارک دخی سکز شرطی واردر شرط اول
حاسه نک سلامتیدر شرط ثانی اشارت اولنان
شی جائز الرؤیه اولمقدر شرط ثالث محاذات
و مقابله در شرط رابع مرئی اولان شی زیاده
قریب اولمامقدر شرط خامس غایت بعد ایله
دخی بعید اولمامقدر شرط سادس ملون اولوب

غایت

غایت لطافتده اولمامقدر شرط سابع زیاده صغیر
اولمامقدر شرط ثامن رائی ایله مرئی بیننده حجاب
اولمامقدر معلوم اوله که تقسیم عقلی مقتضاسنجه معنانک
تشخص و عمومی و وضعک خصوص و عمومی حیثیتندن
الفاظک وضعی درت قسمدر زیرا معنی یا مشخصدر
یا دکلدر امدی هر تقدیر اوزره وضع دخی یا خاصدر
یا دکلدر قسم اول خاص اولان بخصوصه تعقلی اعتباریله
بر مشخصه موضوع اولاندر که بو وضعه موضوع له خاص
ایچون وضع خاص تسمیه اولنور نته کم زیدک ذاتنی تصور
ایدوب لفظ زیدی انک ازاسنه وضع ایتدیکک
کبیدر قسم ثانی بر شخص ایچون بخصوصه اولمیوب بلکه
بر امر عام ایله تعقل اولنمسی اعتباریله وضع اولنان شیدر
بو وضعه موضوع له خاص ایچون وضع عام تسمیه اولنور اسماء
اشارت کبی و بو قسمک معناسی متعدد اولمق واجبدر
قسم ثالث بر امر کلی نک عموم اوزره تعقلی اعتباریله
وضع اولنان شیدر و بو وضعه موضوع له عام ایچون
وضع عام تسمیه اولنور نته کم حیوان ناطقک معناسنی
تصور ایدوب انک ازاسنه لفظ انسانی وضع ایلدیکک
کبی قسم رابع بعض افرادی خصوصیله تعقل اولنمق اعتباریله

امر کلی ایچون وضع اولینان شیدر بو قسمک وجودی
یوقدر بلکه محال اولمسیله حکم اولنمشدر زیرا خصوصیات
کندی کلیاتنی ملاحظه یه مرآت اولمق تعقل اولنماز اما
کلیات خصوصیاتنی ملاحظه یه مرآت اولمق اولور علم
وضعده بویله جه تقریر و تصریح اولنمشدر پس امدی
بو تقریر آتنه هذه لفظی دخی بعضیلرک رأینه کوره خاص
اولان موضوع لهه عامی وضع قیلنمشدر و بعض اخره
کوره موضوع له عامه عامی وضع قیلنمشدر انجق شوقدر
وار که واضع جزئیاتنده استعمال اولنمغی شرط قلمشدر
اکر سؤال اولنوب هذه قولینک قائلی جناب سمیع
و بصیر اولان حق جل و علا اولیجق کیفیت نجه اولور دینورسه
جوابنده سمع و بصر ایله باریک موصوف اولمسی
نصوص قاطعه نک ورودیله در لکن الت اذن ایله
وعین ایله سمیع و بصیر اولمقدن منزه اولمغله کیفیت
بصارت و ابصار معلوم دکلدر و حقیقتنه وصولده
عقول بشر قاصره در دینلور یا سمع و بصر ایله توصیف
اولندیغی کبی شم ایله ذوق ایله لمس ایله نیچون توصیف
اولنمدی دینورسه انلر ایچون نصوص و نقول وارده
اولمدیغندن توصیف جائز دکلدر دیو جواب ویریلور

نته کم شرح مواقفده دخی بو وجه اوزره مصرح و مذکوردر
و بوایت کریمه ده جهنم لفظنک معنای حقیقیسی زیاده
عمیق القعر اولان دریک قیو معناسنه اولمغله موقع
عذاب اولان جهنمه اسم قیلنمشدر بعضیلر جهنم
عجمی دن معربدر دیدیلر و بعضیلر دخی عبرانیدن معربدر
دیدیلر کعب الاحبار رضی الله عنه دن مرویدر که
جناب شهنشاه کشور رسالت حبیب رب
عزت علیه الصلوات والتحیه جبریل امین علیه السلامدن
کیفیت خلقت جهنمی استخبار بیورد قلرنده جبریل
امین الله و رسوله اعلمدر که جهنم بری برندن
اسفل یدی طبقه اولوب هر بر طبقه احمدن بر بر
طائفه ایچون مخلوق و معین در طبقه اولی که اسفل
سافلیندر انک اسمی هاویه اولوب قطیع فضیع
منافقین ملعنت آیین ایچون مخلوق در طبقه ثانیه نک
اسمی سقر اولوب کرده یهود مردود ایچون مخلوقدر
طبقه ثالثه نک اسمی لظی اولوب فئام لئام نصاری
ایچون مخلوقدر طبقه رابعه نک اسمی حطمه اولوب
صنوف مکذبین کفر آیین ایچون مخلوقدر طبقه
خامسه نک اسمی سعیر اولوب مجوس خبیث مأنوس

ایچون مخلوق قدر، طبقهٔ سادسه‌نک دخی اسمی جحیم
اولوب عبدهٔ اصنام ضلالت انجام ایچون مخلوق قدر
دیوب طبقهٔ سابعه‌یه کلنجه سکوت ایدوب اصحابنی
بیاندن کف لسان ایلدکده حضرت رسول علیه
الصلاة والسلام اصحاب طبقهٔ سابعه‌یی ذکر
وبیان ایتمیوب نیچون باکه انلردن خبر ویرمدک دیو
بیوردقلرنده جبریل امین بندن انلری سؤال،
بیورمه که شاید مرآت فیوضات الهیه اولان طبع
شریفک متغیر اوله دیوجک تکرار جناب رسالتماب
علیه الصلاة حضرتلری البته خبر ویر بیورمغین روح
الامین دخی اهل طبقهٔ سابعه امتلریکزدن قتادهٔ
موحل کبائر اولوب هنوز ابنای توبه واستغفار
ایله تطهیر بدن ایدوب شوینده چرک جرایم کهن دیرین
تیر سر تیز مرگ ناکهان هدف حیاتن هزار پاره
دبی نشان ایدن جماعت پرندامتدر، دیدکده
امتنه مرحمت وشفقتی بی‌حد وغایت اولان حبیب خدا
شفیع روز جزا محمد مصطفی علیه الصلوات والتحایا
حضرتلرینه غشی طاری اولمغین جبریل امین مبارک
رأس شریفلرین حجر ترحیب وتبجیلنه نهاده قیلدی

تاکه

تاکه سعادت ایله مفیق اولدقلرنده یا جبریل خوفم
مشتد ومتزاید اولدی امتمدن گرفتار شکنجهٔ
نار اولمغیچون داخل دار البوار اولور وار میدر،
بیوردقلرنده نعم یا رسول الله ذکری مرور ایدن،
اصحاب کبائر داخل اولورلر، دیدکده جناب رسالت
پناه حضرتلری گریه ایدیجک جبریل علیه السلام دخی
گریه کنان اولمغله صاحب سعادت سن روح الامین
ایکن نه ایچون بکا ایدرسک بیوردقده ای مفخر موجودات
بن دخی خوف ایدرمکه هاروت وماروتک ابتلاسی
کبی پاره هوا وسر زمین غبایه جب غضب الهیه‌ده،
مبتلای قید وبند اولمیه‌م دیدی بعد هذا وقتاکه
حضرت حبیب خدا ونازنین جناب کبریا علیه اشرف
الصلاة واذکی التحایا حضرتلری دم معراجده جبریل
امین ایله سدرة المنتهایه منتهی اولدقلرنده حضرت امین
دخی اول محلده توقف ایدیجک حبیب الله علیه الصلاة
والسلام بو مثللو مقامده دوست دوستنی ترک
ایدرمی، بیوردقده جبریل امین اگر بو محلدن بر خطوه
ایلرو تجاوز ایدهٔ تجاسر ایتسم تأثیر انوار قدسیه ایله
محترق وسوزان اولورم، دیدی بعده جناب

سید الکونین یا جبریل حضرت باری عز شانه دن
روا اوله جق حاجتك وارمیدر ، دیو بیوردیلر جبریل
امین وحی جناب حق جل جلاله دن تضرع و رجا
قیل که جناحمی جسر صراط اوزره بسط و فرش قیلمغه
امتك اوزرندن مرور ایده لر دیدی بعده فخر
کائنات علیه افضل الصلوات سدرة المنتهادن
وحی عروج ایله فائز دیتمش بیك حجابی خرق و تجاوز
بیورب ثم دنی فتدلی وکان قاب قوسین او
ادنی نظم کریمی مؤداسنجه تشرفیافتهٔ مقام قرب
اولدقده جناب رب لطیف ودود ادن یا
خیر البریه ، ادن یا احمد ادن یا محمد دیو بیورب
فاوحی الی عبده ما اوحی معنای شریف حکمت ردیفی
ظاهر و باهر اولدقدن صکره حضرت باری عز
اسمه عظمت وجلالیله ای حبیبم جبریلك رجا منداولدیغی
مرامنی نیچون یاد ایتمدك بیور معین رسول مکرم
وحی جناب عزتکه معلومدر یا ربی دیدکده انك
حاجتنی روا ایتدم لکن سنك انوار مهر محبتکله
دردن وبیرونی تاب ناك وشعله مآب اولان
احبابك واصحابك ایچون فرش جناح ایلسون ،

دیو

دیو بیوردی ، امدی مضمون شرفمشحون نص کریم
وما ارسلناك الا رحمة للعالمین اولان خاتم النبیین
رسول امین حبیب رب معین جناب سعادتی کبی
امته همت پرنهمت ایله رأفت و مرحمت ایدیجی
شفیع و مشفعیمز اولوب بزلر دخی مادامکه روزانه
وشبان قلادهٔ توبه واستغفاری دخی طوق
گردن اعمال قلمغله فریضهٔ ذمت عبودیتمز اولان
عبادت رب رحیمده قلب سلیم ایله جهد عظیم
ایده یوز درکات ناردن مستعاذ منه مراد اولان
طبقهٔ سابعه درجات جناندن درجهٔ سابعه اولان
دار المقامه ده اقامته مبدل اولمق و کل بلکه عنایت
ربانی وحمایت حضرت رسول مدنی ایله فردوس
برینده اریکه نشین اولمق مرتبه یقینیه قریندر ،
وما ذلك علی الله بعزیز و اصلوها الیوم بما کنتم
تکفرون قول شریفنده کفره نك شدت ندامت
وتحسرلرین ایجاب ایدر اوج درجه وار در درجه
اول اصلوها امر تنکیل داها نتدر ذق انك انت
العزیز الکریم قول شریفی کبی یعنی دنیاده عزیز و کریم
ایدك شمدی نکال جحیم وعذاب الیم ایله ذوق ایله

دیو استهزا اولدیغی کبی در وجه ثانی الیوم قول شریفنک
مفادیدر که، لذائذ دنیویه خیال خواب کبی بی طائل
اولوب ایام عزنده کی منقضیه اولمغین عیش و نوش
نیشه مبدل اولوب انجق بوکونده سزلر ایچون حاضر
و مهیا اولان عذاب مخلد باقی در دیمکدر، وجه ثالث
بما کنتم تکفرون قول شریفندن مستفاد اولادر که
دنیاده سزلره حق تعالی نعم وافره اعطا اتمشیکن ینه
کفر و ضلالده بر وجه اصرار ثابت و برقرار اولدیغکز
ایچون کفران نعم اولانره عذاب دائمی مقرر در دیمک
اولمغله تحسر ندامتلرینک کمال شدتینه دلالت ایدر
الیوم نختم علی افواههم قول شریفی مجرمینی مخاطبه دن
و ساحهٔ عز حضوردن تبعید و طرد ایچون خطابدن
غیبته التفاتدر، و ختم لفظاً و معناً کتم کلمه سنه قریبدر
لفظاً قربی عین الفعلینک و لام الفعلینک توافقیدر
و معنا قربی بر شیئه ختم انده اولان نسنه نک کتم
اولنمسنی مستلزم اولدیغیدر، و بو آیت کریمه ده
ختم معنای حقیقیسنده اولمیوب استعاره طریقی
اوزره در، پس اندی اگر حقیقی اولان معنای مصدری
ختمه مشبه به قیلنوب افواهلرنده تکلمه مانع حالت احداثی

مشبه

مشبه قیلنورسه بو صورتده طرفین تشبیه مفردین
اولوب مشتقاتده بولنمغله استعارهٔ تبعیه اولور
و اگر مشبه به بر شیدن و انک اوزرینه ختمدن
و انتفاعدن صاحبنی او شیئه ایله منعدن منتزعه بر هیئت
مرکبه قیلنوب مشبه دخی فمدن و انده حادثه اولان
حالتدن و انک تکلمده و بیان مقاصدده صاحبنی
انتفاعدن منعدن منتزعه بر هیئت قیلنوب طرفین
تشبیه مرکبین اولمغله استعارهٔ تمثیلیه اولور،
مشبه به اولان معنایه دلالت ایدن الفاظ بینده
ختم عمده اولمغله تصویر هیئتده اکه اقتصار اولنوب باقی
الفاظ نظم کلامده مقدر اولمزسه ده منوی و مراد اولور
بو که نکته بعض الفاظ اوزره اقتصار عبارتده اختصار
ایچون در، و دخی بر کره تبعیه یه و بر کره تمثیلیه یه حمل
قیلنمقلغه محتملاتک تکثری ایچون اولمش اولور، اگر
الفاظک کلیسی تصریح اولنسیدی تمثیلیه متعین اولوب
تبعیه یه احتمال اولمز ایدی و اگر انلرک افواهی اشیای
مختومه یه تشبیه قیلنوب مسکوت عنه اولان مشبه
بهک رداوفندن اولان ختمک ذکری مشبه بهه
تنبیه و رمز ایچون اولورسه استعاره بالکنایه و تخییلیه

اولور، وآیت کریمه ده نختم علی افواههم وتكلمنا ایدیهم
وتشهد ارجلهم قول شریفنده جوارحك تكلمنده افواهك
ختم اولنمسنه حكمت ندر دیو سؤال اولنورسه جوابنده
عادت حكام ندركه، مدعی علیه منكر اولسه شاهدلر ادای
شهادت ایدنجیه دكین حین محاكمه ده منكره سكوت
ایتمك اوزره امر ایدرلركه، مدعا ثابت اولسونده
اوزرینه حكم اولنسون ایچون بناءً علیه افواهلری ختم
اولنور دیو جواب ویریلور، یاخود ایمان لسان ایله
اقرار وقلب ایله تصدیق اولوب ختم الله علی قلوبهم
نظم كریمی مغزاسی اوزره منافقین دنیاده قلبلریله تصدیق
ایتمدكلرندن یوم تبلی السرائر قول شریفی منطوقنجه،
انكاره مجال اولماممق ایچون قلوبلرینك ختمی یوم قیامتده
افواهلرینه نقل اولنمغله شهادت اعضا ایله قضا بالحق
اولنور دیو جواب ویریلور ودخی یوم قیامتده یدك
نطقی كلام تسمیه اولنوب رجلك نطقی شهادت
تسمیه اولندیغنك حكمتی ندر دیو سؤال اولنورسه
غالباً ید فعله مباشر ورجل انده حاضردر حاضرك
غیر اوزرینه قولی شهادتدر، اما فاعلك نفسنه
قولی وفعلی اقراردر دیو جواب ویریلور، واكر سورهٔ

زمرده

زمرده ووضع الكتاب وجیء بالنبیین والشهدا نظم
شریفی وسورهٔ مؤمنده ویوم یقوم الشهاد نص
كریمی مقتضاسنجه انبیا وصدیقیندن شاهدلر
حاضر ایكن اعضا شهادتنه احتیاجده حكمت ندر دیو
سؤال اولنورسه جمیع انبیا وصدیقین ومؤمنین
كفره یه عداوت اوزره اولمغله عدونك عدویه
شهادتی عدل ایسه دخی مقبول اولمدیغندن طوعاً
قدرة الله ایله اجزاء بدنلری شهادتیله حكم
اولنمق ایچوندر دیو جواب ویریلور التفسیر معنای
آیت كریمه الله اعلم بمراده اشبو رؤیت ایدیلكز
شول جهنمدر كه دنیاده عدم ایمانكز ایچون اكا دخول
ایله وعد اولنمشیدیكز بوكونده كفر مستمریكز سببیله
انك حرارتنی ذوق ایلك بوكونده بز عظیم الشان
انلرك آغزلرین مهرلروز بزه انلرك اللری دنیاده
كفر ومعاصیدن مستمراً كسب ایلدكلرینی سویلر
وایاقلری دخی شهادت ایلر دیمكدر، پس ابدی
جمیع حالات حكم غایات دنیویه واخرویه حق جل
وعلانك ارادهٔ سنیه سنه منوط اولمغله اكر مشیت
علیه سی تعلق ایلسه كفرهٔ مسفوره نك دنیاده

بصر بصیر ترین اعماء و نابینا قلدیغی کبی ابصار ظاهرین
دخی ازاله و محو ایده جکنی جناب قادر ذو الجلال
بیان ایدوب ولو نشاء لطمسنا علی اعینهم
فاستبقوا الصراط فانی یبصرون ولو نشاء
لمسخناهم علی مکانتهم فما استطاعوا مضیا ولا یرجعون
دیو بیوردی اللغه لو نشاء اکر ز دیلیه یدک دیمکدر
نشیتک معناسی مرور اتمشیدی طمسنا ایکنجی بابدن
فعل ماضی نفس متکلم مع الغیردر و متعدیدر مصدری
اولان طمس محو اتمک معناسنه در اما اولکی بابدن
یا اوچنجی بابدن اولورسه لازم استعمال اولنور طمس
الطریق دیرسک یول محو اولدی معناسنه اعین
عینک جمع قلتیدر معروفدر استباق بربریله
قوشوشوب ایلرو سکرتمکدر و کوپرلچک معناسنه
دخی استعمال اولنور صراط یولدر انی کیف کبی نجه دیمکدر
ومن این کبی نره دن دیمک معناسنه دخی مستعملدر
یبصرون افعال بابندن فعل مضارع جمع مذکر غائبدر
مصدری اولان ابصار کوز ایله کورمکدر مسخنا فعل
ماضی متکلم مع الغیردر مصدری اولان مسخ بر نسنه نک
صورتنی آخر چرکین صورته دوندرمکدر و مکانت حقیقه

وقار

وقار و منزلت معناسنه اغلقدر اما بو مقامده
مجازا مقر و موقف معناسنه در استطاعتک معناسی
مرور اتمشیدی مضی کچوب کتمک معناسنه در
رجوعک دخی معناسی مرور اتمشیدی الاعراب
ولو نشاءده واو عاطفه در لو شرطیه در نشاء نفس
متکلم مع الغیر اولوب فعل و فاعلدر مفعولی اولان
طمس بعد الابهام بیان ایچون حذف اولنمشدر
لطمسناده لام جواب لوه داخل اولان لامدر
طمسنا دخی متکلم مع الغیر اولوب فعل فاعلدر علی
اعینهم ده علی حرف جردر اعین علی ایله مجروردر و جمعه
مضافدر جار و مجرور طمسنانک مفعول غیر صریحیدر
جمله سی جواب شرط اولوب جمله شرطیه دخی ما قبلنه
معطوفدر فاستبقواده فا شرط محذوفه جوابدر استبقوا
افتعال بابندن فعل ماضینک جمع مذکریدر و فعل
فاعلدر الصراط نزع خافض ایله منصوب اولوب مفعول
غیر صریحیدر جمله سی جزائیه در فانی ده فا فا رابطه
کبیدر انی کیف معناسنه استفهامیه اولوب
یبصرون نک ضمیر جمعندن حالدر یبصرون دخی
افعال بابندن فعل مضارع جمع مذکردر فاعلی ضمیر جمع

کفره یه راجعدر مفعولی محذوف الطریق در جمله سی شرط
محذوفه جوابدر ولو نشاء لمسخناهم علی مکانتهم فما استطاعوا
مضیاً جمله سی ما قبلنه معطوف اولوب ولا یرجعون جمله سی
دخی فما استطاعوا یه معطوفدر البیان لو نشارده لو کلمه سی
اولك امتناعندن اوتوری ثانینك امتناعی ایچوندر
یعنی شرطك امتناعی اجلدن جزانك امتناعی ایچوندر
استرسه شرط و جزا مثبت اولسون استرسه منفی
اولسون کرکسه بری مثبت اولوب بری منفی اولسون
عند الجمهور مشهور اولان بودر و آنزکره ده ثانینك
امتناعی اجلیچون اولك امتناعی ایچون اولور، یعنی
ثانینك انتفاسنه علم اولك انتفاسی علمینه علت
اولدیغنه دلالت ایچون اولور، دیمکدر، زیرا لازمك
انتفاسندن ملزومك انتفاسی بالضروره در و بو
استعمال عربیدر لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا قول
شریفی کبی و رسول الله علیه الصلاة والسلامدن
حضر علیه السلام سؤال اولندقده بیوریلان لو کان
حیا لزارنی حدیث شریفی کبی لکن بو استعمال عرب عند الجمهور
مشهور اولان استعماله کوره قلیلدر و ارباب
معقوله قاعده اولمشدر، پس امدی آیت کریمه

وحدیث

وحدیث شریف اصطلاح ارباب معقول اوزره نجه
وارد اولورکه، قرآن کریم ارباب معقول اوضاعی
اوزره نازل دکلدر دیو اعتراض وارد اولمز ولو نشاء
لطمسنا استعمال کثیر اوزره وارد اولمشدر معناسی
شریفی اگر انلرك عینلرینی طمس مراد ایلسك طمس
ایدردك لکن مراد ایلمدك دیمکدر، اگر مقدمك نقیضی
استثنا ثانینك نقیضنی منتج اولمز بو تقدیرجه بو قاعده
انتاج نجه اولور، دیو سؤال اولنورسه بو قاعده لغت
اوزره مبنیدر، زیرا اهل لغت نقیض مقدمی استثنا ایدرلر
نته کم حماسینك، ولو طار ذو حافر قبلها لطارت ولکنه لم یطر
قولی کبی و دخی معرینك، ولو دامت الدولات کانوا کغیرهم
رعایا ولکن ما لهن دوام، قولی کبیدر بوندن صکره
مشیت و اراده وامثالی فعللری شرط واقع اولسه
جواب دلالت و بیان ایتمکله مفعول حذف اولنور
مکر که فعلک اکه تعلقی غریب اولورسه حذف اولنمز
نته کم شاعرك، ولو شئت ان ابکی دما لبکیته
علیه ولکن ساحة الصبر اوسع، قولی کبیدر مطولده
و حواشیسنده بویله جه مصرحدر و لطمسنا علی اعینهم
قول شریفنده مناسب اولان عین لفظنك جمع

کثرتی ذکر اولنمغیکن وجمع قلت ذکری بر نکتهدن لابد
ایکن اعین اختیار بیورلمغه وجه ندر دیو سؤال بیورسه
احدهما اخرده مستعمل اولمق جائز اولدیغندن ماعدا
قلت ارادهسی اضافت اولمدیغی حالده بونده ایسه
اعین ضمیر جمعه مضافدر دیو جواب ویریلور، وعلی
مکانتهم قول شریفندهکی مکانت مجازا مکان ومقر
معناسنهدر، اما لغةً مکان شیء مستقری حاوی
اولاندر، انسانک قیام وقعود واضطجاع ایده جکی یر
مثلی ومکان کوندن فتح فا ایله فعال وزننده دیر
یوخسه مفعل قولدن اولدیغی کبی کوندن مفعل دکلدر
زیرا جمعی امکن وامکنه واماکن کلور، اگر کوندن
اولسه تفعل بابندن تکون وجوب تمکن دینمزلر ایدی
ومتکلمین عندنده مکان شول بعد موهومدر که، انده
نفوذ ایله جسم انی مشغول قیله عند الافلاطون دخی
بویلهدر، لکن موهوم دکلدر بلکه موجوددر اما ارسطو
عندنده مکان محوینک سطح ظاهرینه مماس اولان
حاوینک سطح باطنیدر، وفلاسفهدن بعضیلر خلا
دیدیلر، ومکان حیزدن اخصدر، زیرا حیز شول
فراغ متوهمدر که، انی جسم کبی شیء ممتد وجوهر فرد

کبی

کبی شیء غیر ممتد مشغول قیله ودخی مکان یا حقیقیدر،
یا مجازیدر، حقیقی شول مکاندر که، اکا الحق جسم واحد
صیغیشه اما مکان مجازی بونک خلافیدر، التغییر
معنای نظم کریم الله تعالی اعلم بمراده واگر بر عظیم الشأن
دیلهسیدک انلرک کوزلرینی ازاله ومحو ایلردک
او تقدیرجه انلر یوله سکردیشرلر ایدی امدی اوله
اولسیدی جهت سلوکی انلرنجه کوره بیلورلر ایدی
ودخی بز قادر وقیوم اولان الله اگر مراد ایلسیدی
انلرک بولوندقلری مکانلرنده صورتلرین اقبح صورته
تبدیل ایلردک، پس انلر چوب کتمکه ورجعت اتمکه،
قادر اولمزلر ایدی دیمکدر، امدی جناب قادر،
ذو الجلال اولان خدای لایزالک طمس ومسخه مراد
علیهسی تعلق ایلسه هر شیئه قادر اولمغین اول آنه
وجود پذیر اولهجق ثابت ومحقق اولمغله قلب حقایقه
دخی قدرتنی اظهار ایدوب وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ
فی الخلق افلا یعقلون دیو بیورر اللغة من کلمهسی دیمکدر
من موصوله اولور، موصوفه اولور، شرطیه اولور
استفهامیه اولور، بو مقامده شرطیهدر نعمر تفعیل
بابندن متکلم مع الغیردر، عمرینی اوزون ایدرز دیمکدر

تنکس بو دخی تفعیل بابندندر باش اشغه قلمق و
دو قوجلتمق معناسنه در خلق یرتمقدر یعقلون فعل
مضارع جمع مذکردر مصدری اولان عقل اشیایی
بلمك و فهم اتمك ایو یی کمدن سچمك معنالرینه در
الاعراب ومن نعمره ده واو عاطفه در من اسم شرطدر
ومبتدادر نعمره فعل و فاعلدر منه راجع ضمیر مفعولیدر جمله سی
فعل شرطدر ننکسه دخی فعل و فاعلدر وضمیری مفعولیدر
جمله سی شرط جزادر اسم شرط مبتدا اولدقده خبرنده
اوچ مذهب وار بری فعل شرط خبر اولمقدر بری دخی
جزا شرط خبر اولمقدر و بری دخی شرط و جزا مجموعی
خبر اولمقدر صحیح اولان مذهب اولدر فی الخلق ده
فی حرف جردر الخلق فی ایله مجروردر اولوب ننکسه
متعلق مفعول غیر صریحیدر افلا یعقلون ده همزه استفهام
تقریریدر فا مقدر لا تتفکرون یه عطف ایچوندر لا نافیه در
یعقلون فعل مضارعك جمع مذکری اولوب فعل و فاعلدر
جمله سی ذکر اولنان مقدره معطوفدر البیان ومن نعمره
قول شریفنده فتح ایله من شمول اسمدرکه هر بر ذوی
العقوله صالحه در نته کم ما بلا حصر ذوی العقولك
غیری یه صالحه اولدیغی کبی وصلاحیت ایله مراد دفعة

افراده

افراده متناول اولمقدر یوخسه اثباتده نکره کبی علی سبیل
البدل متناول اولمق دکلدر زیرا نکره حال جمعده هر
بر هر بر جمعه تناول بدلی ایله متناول اولور بر وجه
شمول اولمز و بعضیلر اگر من شرطیه اولورسه یاخود
استفهامیه اولورسه قطعاً ذوی العقوله عامدر اما
موصوله اولورسه یاخود موصوفه اولورسه قطعاً عام
اولمز زیرا موصوله عموم قطعی ایچون اولمدیغی شونك
ایچوندر که کاهیجه الخله بعض اراده اولنمقلغله خصوص
ایچون اولور ومنهم من یستمعون الیك ومنهم من
ینظر الیك قول شریفی کبی که مراد منافقیندن بعض
مخصوصدر وضمیرك افراد و جمعی لفظ اعتباریله در اولکی
تعددی معنادر ومن موصوفه ده قطعاً عام اولمدیغی
معناده نکره اولدیغی ایچوندر دیدیلر وقرآن عظیمك
استعمالی اودر که من ایله جنس اراده اولندقده موصوفه در
عهد اراده اولندقده موصوله در و دخی من شرطیه ده
و استفهامیه ده عموم انفراده عامدر خبرده عموم اشتماله
عامدر حتی مثلا هر کیم بنی زیارت ایدرسه اگه بر
درهم ویره دیسك هر زیارت ایدنه انی ویرمك
لازم کلور اما شو اوده اولانه بر درهم ویره دیسك

جمله سی بردر همه مستحق اولور ، اندی مانحن فیه دهی
من شرطیه اولمغله هرکیمک عمرینی اوزه درسق خلقنی
تنکیس ایدرز دیمکدر ، وننکسه قول شریفنده ایکی
وجهله قرائت واردر بری نون اولینک ضمی ثانیه نک
فتحی کافک تشدیدیله عاصم وحمزه قرائتی در مبالغةً
تفعیل بابندندر وباقیلر نون اولینک فتحی ثانیه نک
سکونی کافک ضم وتخفیفی ایله قرائت ایلدیلر
مبالغةً وعدم مبالغه یی محتملدر ، وقتل بابندندر ،
وتنکیس خلقت ارذل عمره رد اولنمغله اول خلقده صبی نحیف
ایسه اکه شبیه اولمقدر ، وبعضیلر ننکسه فی الخلق دیمک
اعضا وجوارحی قوتدن ضعفه وزیاده لکی نقصانه مبدل
اولمقدر دیدیلر التفسیر معنای نظم کریم الله تعالی اعلم
بز عظیم الشان هرکیمک عمرینی اوزه درسق خلقده
انی اشغی دونده ریرز ، یعنی پیرلک حالتنی صباوتی حالتنه
دونده ریرز دیمکدر ، بعد هذا کفار مکه حاشا ثم حاشا
قرآن کریم شعردر ، ومحمد علیه السلام شاعردر دیدیلر
جناب رب معین جل شانه کفرهٔ مسفوره یی
بروجه ابلغ واوکدرد ایدوب وما علمناه الشعر
وما ینبغی له ان هو الا ذکر وقرآن مبین لینذر

من

من کان حیا ویحق القول علی الکافرین بیورر اللغه
علمناه نک مصدری اولان تعلیم اوکرتمک ودیلدر دیمکدر
شعر مقفا وموزون سوزدر ینبغی لایق اولور معناسنه
یاره شور دیمکدر ، ان هو ادیمکدر ، الا الحق دیمکدر
ذکر نماز ودعا ودین احوالی وملت احوالی اکلیلان
کتابدر ولسان ایله اکمق معناسنه دخی کلور قرآن
حضرت محمد علیه السلام نازل اولان فرقان عظیمدر
مبینک واندارک معنالری مرور ایتمشیدی حی
دیری دیمکدر ، بو مقامده علی سبیل المجاز مؤمن
مراددر ، قول سوز وسوز سویلمکدر ، بو مقامده مراد
کلمهٔ عذابدر کافر معروفدر الاعراب وعلمناه ده
واو ابتدائیه در ، ما نافیه علمنا فعل وفاعلدر ، ها ضمیر
مفعول رسول الله راجعدر الشعر مفعول ثانیدر جمله سی
استینافیه در ، وماینبغی ده واو اعتراضیه در ما نافیه در
ینبغی فعل مضارعدر ، فاعلی ضمیر تحتنده شعره راجعدر ،
له ده لام حرف جردر ضمیر مجرور رسوله راجعدر جار
ومجرور ینبغینک مفعول غیر صریحیدر ، جمله سی اعتراضیه در
ان هو ده ان نافیه در ، هو ضمیر بارز منفصل مبتدا
اولوب شعره راجعدر الا حرف استثنادر ذکر

مستثنا مفرغ اولوب لفظاً مرفوع خبردر جملهسی
استینافیه اولوب سؤال مقدره جوابدر وقرآن
لفظاً مرفوع ذکره معطوفدر مبین دخی مرفوع اولوب
قرآنك صفتیدر، لینذرده لام حرف جردر ینذر
فعل مضارعدر، فاعلی ضمیر رسوله راجعدر جملهسی تأویل
مصدرده لام ایله مجروردر اولوب مقدره متعلقدر تقدیر
انزلنا القرآن علی محمدٍ دیمکدر، من کان حیاً ده من
موصولهدر کان افعال ناقصهدندر اسمی ضمیر مستتر
راجعدر، حیاً لفظاً منصوب کانك خبریدر جملهسی
موصوله صلهدر موصول جملهسی ینذرك مفعولیدر
ویحق القول علی الکافرین جملهسی ینذر من کان حیاً
جملهسنه معطوفدر البیان وما علمناه الشعر قولی
شریفنده قرآن کریمك شعر اولمقلغنی نفیدن
ورسول الله علیه الصلاة والسلامك شاعر
اولمقلغنی نفیدن کنایهٔ توجیهدر، زیرا معنی ما علمناه
بتعلیم القرآن الشعردر، یعنی بزم رسوله قرآنی تعلیممز
تعلیم شعره وسیله قلمدق دیمکدر، پس امدی تعلیم
قرآن شعره وسیله اولمیحق قرآن عظیم شعر اولمیوب
فخر کائنات علیه افضل الصلوات دخی شاعر اولمامق

باقی

بای حال لازم کلور، زیرا شعر سویلمکه هوسکار اولان
دواوین اشعاردن، وفن عروض وقوافیدن استعانت
ایدر امدی بو آیت کریمهیی کنایه قلمغله کفرهنك ان
محمداً الشاعر قوللرینه بوردی تطبیق اتمك وان هو
الا ذکر وقرآن مبین قول شریفنی تلفیق اتمك
ظاهر اولور، اگر بو کنایه دکلدر دینلسه قالدیکه توجیه
اوله، زیرا ملزومدن لازمه انتقال دردینورسه
جوابنده وما علمناه الشعر قولی قرآن کریمك شعر دکلدر
لکنه دال اولدیغنده شائبهٔ شبهه یوقدر وبو دلالتك
رسول اللهدن شاعریتی نفی ایلمهسی مفهوم حقیقی
اولان نفی تعلیم الشعر قبیلندن دکلدر، ومجاز مفرد
قبیلندنده دکلدر، ومجاز مرکب که استعاره تمثیلیه در
او قبیلدن دخی دکلدر، واسناد مجازی دخی دکلدر
بویله اولیحق مقام قرینه سیله کنایه اولمق واجب
اولدی انکیچونکه شاعریتی نفیدن قرآنك شعر اولمسینی
نفی لازم وقرآنك شعر اولمسنی نفیدن قرآن واسطه سیله
تعلیم شعری نفی لازم کلوب وما علمناه الشعردن ان القرآن
لیس بشعر دیمکه انتقال واندن دخی رسول الله شاعر
دکلدر، لکنه انتقال اولنمغله ایکی مرتبهده یا مذهب

سكاكی اوزره لازمدن ملزومه اولور یاخود مذهب
منصور اوزره ملزومدن لازمه انتقال اولور و کنایه
تلویحیه دیدیکمزده تلویح ایله مراد انجق انتقالک تعددیدر
بعد هذا اعرف کلامده شعر ترکب متعاضده ایله
مرکب اولوب قصد ایله موزون و مقفا اولان کلام
در بو قیود انک جمله سی یاخود بلا ضرورة بعضیسی
موجود اولمزسه شعر تسمیه اولنمز پس امدی شاعر
بو وجه اوزره شعر سویلین در و شاعر خوبش
مرتبه در رتبهٔ اولی شاعر مفلق در اندن دونی
شاعردر و اندن دونی شویعردر و اندن دونی
شعروردر و اندن دخی دونی متشاعردر و قران
کریمدن ذکر بیوریلان شاعر کاذب باطبعدن
عبارتدر بو ایله اولیجق شعر مقر کذب اولمش اولور
حتی احسن الشعر اکذبه دینلمشدر و منطقیون
دخی مقدمات کاذبهٔ مخیله دن مؤلف اولان
قیاسه شعر تسمیه ایتمشلر و ماینبغی له قول شریفی
رسول اللهدن شاعریت نفینی تقریر و اثبات
ایچون اعتراضیه اولوب ذکر بیورلدیغی هم دلیل
عقلی هم دلیل نقلی ایله علی طریق الایجاب نفی مذکوری

تحقق

تحقق و تعیین و مثبت اولمق ایچوندر یعنی عقلا رسول
الله ایچون شعر اولمق لائق و صحیح دکلدر زیرا اکر
شعر سویلین کمسنه لردن اولسه من قبل الله
نازل قران من عند نفسه در دیو اتهام ایدرلر ایدی
قچنکه تهمت مذکوره وجوباً منتفی اولدیسه انجق معانده
کفار قالمغله فیحق القول علی الکافرین قول شریفی
منزاسنجه کلمهٔ عذاب مخلد کفار ضلالت شعار ایچون
محقق و ثابت اولدی لینذر من کان حیا قول شریفنده
حی ایله مراد نور فطرتی منطفی اولمین کمسنه لردر
یعنی حق جل و علا ناسی فطرت اسلام اوزره
خلق ایتمشدر انک که مرآت مجلای قلب
کدورت سلبنده نور مبین اصول دین بر وجه
یقین مکین پر تمکین اوله لنحیینه حیاة طیبة مظهری
اولمغله حی در و اما انک که فؤاد پولاد نهادی
حیث الوده ژنک فساد و ضلال اوله فهم سوار
محیاهم و مماتهم مظهری اولمغین میت اولوب مانند
حصب نیران انداخته کورستان حسران در
یاخود حی ایله مراد مؤمن اولان کمسنه در زیرا
کافر حقیقةً میت در امدی بو ایکی تقدیره اوزره

ده حی ده استعارهٔ مصرحهٔ تحقیقیه واردرکه حیات
نور فطرت ایچون استعاره اولنمشدر یاخود
ایمان تکمیل و تزیینک جامعیدر ایچون شو قدر
واردرکه کان دن مستفاد اولدیغی اوزره ایمانه
دخول دن اوّل مؤمنین تسمیه اولنمری یا علم ازلیه
نظرله در یعنی من کان مؤمناً فی علم الله دیمکدرکه
ایمانه کتاب سبق ایتمشدر یاخود ایمانه مشارفه
لری ایچون مجازدر کان معنی لیندرمن کان مآل
امره الی الایمان دیمکدر و بالجمله مراد مؤمن انذار
ایله منتفع اولدیغندر ویحق القول علی الکافرین
قول شریفی مؤمنلرک ایمانی ثابت اولدیغی کبی کلمهٔ
عذاب علم الله ده کفر و اصراری ثابت اولان
کلسنه نک اوزرینه واجب و محققدر دیمک
اولور پس امدی بو تقابلدن ظاهر اولدیکه تحقیقاً
کافر میت کبیدر مؤمن حی کبیدر التفسیر معنای نظم
کریم الله اعلم بمراده بزعظیم الشان رسوله شعر
تعلیم ایلمدک و اکه شعر لایق و صحیح دکلدر اعتقاد
باطلکز اوزره شعر ظن ایلدیکز دکلدر الا الحق
اصول دین و احکام اوّلین و آخرین اکیلان

کتاب

کتابدرکه محرابلرده اوقنوب و معبدلرده تلاوت
اولنوب ایا تیله عمل فوز داریني موجب و حق حل
وعلادن رسوله نازل قرآندر اویله قرآن که
حق ایله باطل بینني فارق اولدیغی ظاهردر با هر در
انی رسول انزال ایلدک که مؤمن اولان انذار ایله
منتفعدر و کلمهٔ عذاب کافرلره محقق و ثابتدر دیمکدر
بعد هذا کفرهٔ مسفوره نک رکوبلری و منفعتلری
و مأکل و مشربلری ایچون بو قدر انعام خلق و انعام
اتمشیکن ینه شکر ایتمیوب بلکه کفر و ضلاله مصر
اولدقلرین باری عز شانه بیان ایدوب اولم یروا
انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاماً فهم لها مالکون
وذللناها لهم فمنها رکوبهم ومنها یأکلون ولهم فیها
منافع ومشارب افلا یشکرون دن بیوردی اللغه
اولم یروا بلمزلرمی دیمکدر انا تحقیقیه در خلقنک
معناسی مرور ایتمشیدی لهم انلر ایچون دیمکدر
عملت در دیخی بابدن فعل ماضی مؤنثدر مصدری
اولان عمل ایشلمکدر ایدی یدک جمعیدر ال
معناسنه در انعام فتحتین ایله نعمک جمعیدر
قیونلرده لرکبی مأکول مرکوب حیوانلردر مالکون

مالکٔ جمعیدر، ملک صاحبی معناسنه و ذللنا
تفعیل بابندن فعل ماضی نفس متکلم مع الغیردر مصدری
اولان تذلیل ذلیل قلمق معناسنه در رکوب فتح
را ایله مرکوب معناسنه بنیلمش دیمکدر، یاکلون
فعل مضارع جمع مذکردر، مصدرینک معناسی معروفدر
منافع منفعتک جمعیدر، فائده لر معناسنه در مشارب
دخی مشربک جمعیدر، صو وصو قابی وصو ایچجک معناسنه در
٥ تشکرون فعل مضارع جمع مذکردر، مصدر اولان
شکرک معناسی معروفدر الاعراب اولم یرداده
همزه استفهامیه اولوب منفیسی تقریر ایچون در
واو عاطفه در لم حروف جوازمدندر یروا فعل مضارع
اولوب فاعلی ضمیر جمعدر، انا خلقنا لهم ده ان حروف
مشبهه دندر اسمی متکلمدن عبارت اولان نادر،
خلقنا فعل ماضی متکلم مع الغیر اولوب فعل فاعلدر لهم ده
لام حرف جردر جار ومجرور خلقنانک مفعول غیر صریحیدر
جمله سی اننک خبریدر، اننک جمله سی یروک مفعولین
مقامنه قائم مفعولیدر، الم یروا جمله سی دخی مقدره
معطوف اولوب اننک جمله سی دخی استفهامیه در
تقدیر الم تیفکروادر، مما عملت ایدینا انعاما ده مما ده

من حرف

من حرف جردر ما موصوله در عملت فعل ماضی مؤنثدر،
ضمیر مقدر مایه راجعدر، ایدینا عملتک فاعلیدر و متکلمه
مضافدر، وجمله سی ما موصوله صله اولوب اننک دخی جمله سی
من ایله مجرور ظرف مستقر اولوب مؤخر انعامادن حالدر
انعاما خلقنانک مفعولیدر، فهم لها ده فا فصیحه در هم
ضمیر جمع مبتدادر لها جار ومجرور مؤخر مالکون یه متعلق
مفعول غیر صریحیدر، مالکون مبتدا اننک خبریدر جمله سی
شرط محذوفه جوابدر، تقدیری اذا ملکنا ها ایاهم در،
وذللنا ها ده واو عاطفه در، وذللنا فعل و فاعلدر، ها
ضمیر ضمیر مؤنث انعامه راجع اولوب مفعولیدر جمله سی
ما قبلنه معطوفدر، لهم جار ومجرور اولوب ذللنا یه متعلق
مفعول غیر صریحیدر، فمنها ده فا تفصیلیه در منها جار ومجرور
ظرف مستقر اولوب مقدم خبردر، رکوبهم ده رکوب
مؤخر مبتدادر، وقومه راجع ضمیر جمعه مضافدر جمله سی
تفصیلیه در، ومنها ده واو عاطفه در منها جار ومجرور
مؤخر یاکلون یه متعلق مفعول غیر صریحیدر، ویاکلون
جمله سی ما قبلنه معطوفدر، ولهم ده واو عاطفه در لهم
جار ومجرور مقدم خبردر، فیها دخی جار ومجرور اولوب
ظرفه متعلق مفعول فیه یاخود موخر منافعدن حالدر،

منافع دخی مؤخر مبتدادر ومشارب ده واو عاطفه در
مشارب منافعه معطوفدر جمله سی ما قبلنه معطوفدر
افلا یشکرونده همزه استفهامیه در فا مقدره عاطفه در
ایکفرون در لا یشکرون ده لا نافیه در یشکرون
فعل جمع مذکردر فاعلی ضمیر جمعدر جمله سی مقدره معطوفدر
البیان مما عملت ایدینا قول شریفنده صیغه تعظیمی
وایدی یی اختیار ابداع خلق عجیبه وابداع صنع غریبه
دلالت ایتسون ایچوندر زیرا ید قدرت ایچون استعاره
اولنسه مقدورده دقت واهتمامه دال اولور پس
امدی ایدینک ذکری واکه عملک اسنادی استعاره
اولوب احداثده تفرد واختصاصده مبالغه افاده ایدر
یعنی بلا معین وظهیر بر احدک اعانتسز خلق ایلدک دیمکدر
وفمنها رکوبهم قول شریفنده قرائت عامه فتح را ایله حلوب
کبی مرکوب معناسنه در وابی بن کعب رضی الله
عنه وعایشه صدیقه رضی الله عنها تا زیاده سیله رکوبتهم
قرائت ایلدیلر وبو وزنه زمخشری اسم جمعدر دیدی
واعمش وابو الحسن ضم را ایله رکوبهم قرائت ایلدیلر
بو تقدیرجه مضاف محذوف اولوب فمن منافعها
رکوبهم دیمک یاخود فمنها ذو رکوبهم دیمک اولور

ولهم

ولهم فیها منافع ومشارب قول شریفنده منافعدن
مراد انعامک اصوافی واوباری واولادیدر ومشاربدن
مراد اکر مشروب معناسنه اولان مشربک جمعی
ایسه البان واسماندر واکر مشربک جمعی ایسه
جلودندن اتخاذ اولنان اوانیدر التفسیر معنای
نظم کریم الله تعالی اعلم بمراده انلر بیلوب تفکر ایتمدیلرکه
تحقیق بز عظیم الشان انلر ایچون ید قدرتیمزدن
صادر اولدیغی حالده انعام یعنی کوددلو حیوانلر
خلق ایلدک انلر اول حیواناته مالکلردر وبز عظیم الشان
اول حیواناتی انلره مسخر ایلدک پس امدی اول
حیواناتک بعضیسی انلرک مرکوبیدر وبعضیسی
مأکوللریدر وانلر ایچون اول حیواناتده منافع ومشارب
واردر یا بو قدر نعمی کوروب نیچه شکر ایتمزلر دیمکدر
امدی بو قدر عنایات علیه الهیه یه مظهر اولانلرک
حال وشانی دائما حمد وشکر ایکن کفره مخذوله
شرک وضلالتلرینه اصرار ایدوب جناب باری
تعالیدن غیری آلهه اتخاذ ایلدکلرینی حق جل وعلا بیان
ایدوب واتخذوا من دون الله آلهة لعلهم ینصرون
لا یستطیعون نصرهم وهم لهم جند محضرون بیوردر

اللغة اتخذوا افتعال بابندن فعل ماضی جمع مذکردر
مصدری اولان اتخاذ طوتمق معناسنه در دون
غیری معناسنه در آلهة الهک جمعیدر اله تکرم
تعالی در لعل نک معناسی مرور ایتمشیدی ینصرون
یاردم اولنورلر دیمکدر لایستطیعون قادر اولمزلر
دیمکدر وهم اولرد یمکدر لهم انلر ایچون جند عسکر
معناسنه در محضرون حاضر قلنمشلر دیمکدر الاعراب
واتخذوا ده واو عاطفه در اتخذوا افتعال بابندن
فعل ماضی جمع مذکردر کفروا یه راجع ضمیر جمع فاعلیدر
جمله سی مقدره معطوفدر تقدیری کفروا واتخذوا
دیمکدر من دون جار ومجرور ظرف مستقر اولوب
مؤخر آلهة دن حالدر دون الله مضافدر
وآلهة اتخذونک مفعول صریحیدر لعلهم ده لعل حروف
مشبهه دندر ضمیر جمع اسمیدر ینصرون فعل مضارع
مجهولک جمع مذکریدر ضمیر جمع فاعلیدر جمله سی
لعل نک خبریدر انک جمله سی تعلیلیه در لایستطیعون
لا نافیه در یستطیعون استفعال بابندن فعل
مضارع جمع مذکردر آلهة دن عبارت اولان
ضمیر جمع فاعلیدر جمله سی استینافیه در نصرهم

نصر

نصر لایستطیعونک مفعول صریحیدر ضمیر جمع مضاف الیهدر
وهم ده واو عاطفه در هم ضمیر جمع مبتدادر لهم جار ومجرور
مؤخر محضرون یه متعلق مفعول غیر صریحیدر جند لفظاً
مرفوع مبتدانک خبریدر محضرون اسم مفعولک
جمع مذکریدر جندک صفتیدر البیان واتخذوا من دون
الله آلهة قول شریفی کفارک خباثت شعارک ضلال
وفساده درجهٔ نهایته بالغ اولدقلرین بیانه اشارتدر
زیرا انره واجب اولان حق جل وعلانک اعطا
واحسان ایلدیکی نعم جزیله اوزره شکر وعبادت ایتمک
ایکن انی بالکلیه ترک ایدوب اثار ضرر ونفعی منعدم
اولان اصنامک عبادتنه مواظبت ومداومته اقبال
ایلدیلر واتخذوا اخذدن افتعال بابیدر اصلی ائتخذ
ایدی همزه یی تیین ایتمکله ادغام ایدوب اتخذ دیدیلر
بونک استعمالی کثیر اولمغله تائی اصلیه توهم ایدوب
اکه بناءً تعب بابندن تخذ یتخذ نک مصدرنده خاء
معجمه نک فتحیله وسکونیله تخذاً دیدیلر من دون الله
قول شریفنده لفظ اللهده یکرمی وجه اوزره اختلاف
اقوال اولدیغی مقدماً تحریر ومحلنده تبیین وتسطیر
اولنمق اوزره ذکر وتحریر اولنمش ایدی بناءً علیه

اختلاف مرقومه ده اولان اقوالك اصحی اختیار محققین
اوزره اشتقاق ذاتك بلاموصوف اولدیغی مستلزم
اولمغله علم ذات اولوب غیر مشتق اولمقدر زیرا
سائر اسمای حقیقیه صفاتدر بو دخی مشتق اولسه
صفت اولمق لازم کلور بونك ایسه مفهومی اله کبی
کلی اولمق ایچون معبود بالحق دکلدر بلکه معبود بالحق
اولان ذات مخصوصك موجود اولمقلغنه دال اسمدر
یاخود اول وجودك کیفیاتنه یعنی ازلی وابدی اولمسنه
ولذاته واجب الوجود اولمسنه وتنزیهیه داله اولان
صفات سلبیه یی وایجاد وتکوینیه داله اولان صفت
اضافیه یی مستجمع اسمدر ولفظه الله مشتقدر علم دکلدر
دیین علم اشارت مقامنه قائمدر اشارت ایسه
باری تعالی حقنده محالدر دیو تعلیل ایدر وتحقیق لفظه الله
حق تعالی یه مختصدر کذلك معرف باللام اولان
لفظ الاله دخی باری یه مختصدر دیو علما اتفاق
ایدیلر وبعضیلر اله اللهدن غیری یه ده اطلاق اولنور
لکن مضاف اولسه یاخود نکره اولسه ونظر الی
الهك کبی ودخی اجعل لنا الها کما لهم الهة کبی دیدیلر
وتصریح ایدیلر که منکر لفظ اله حقا وباطلا مطلقا

معبود معناسنه در انجق کلمه توحیده اله معبود
بالحقه حمل اولنور اول قرینه ایله که تحقیق مراد وجدال
دکلدر الا معبود بالحقده در که وجودی اثبات
وحصر ایله انجق مقصود اودر امدی معنای اصلیسندن
اخص معناده مجاز استعمل اولور ولفظه اللهك
اصلی اله ایدی بعده اوزرینه الف لام داخل
اولوب الاله اولدی بعده همزه تخفیف صناعی
ایچون حذف اولندیکه همزه تلیین قیلنده حرکسی
ماقبلنده ساکن اولان لام تعریفه نقل اولنوب
کسر لام ایله اللاه اولهده لام اولایی ثانیه ده
ادغام اولنوب تفخیم اولنمغله الله اوله وبعضیلر
لفظه اللهك اصلی ضمیر غائب اولان هادر دیدیلر
زیرا بونلر حقی عقللرنده اثبات ایتمکله اکه ها ایله اشارت
ایدیلر وقفا که بلدیلر که تحقیقا الله عظیم الشان جمیع
اشیانك خالقی ومالکی در هایه لام ملك زیاده
ایلیوب الله دیدیلر ومحققونك قوللرینك
حاصلی بودر که لفظه جلاله کافه معانی اشتقاقات
عظمایی محیطه اولوب جمیع اسمای حسنایی وصفات
علیایی جامعه الوهیت ایله ذات حقه ایچون

وصفدر پس امدی بو جمعیاتك غیریده تحققنك امكانی
منعدم اولدیغندن غلبهٔ استعمال ایله باری یه علم
اولدیده سائر اوصافی بونك اوزرینه بلاعكس جاری
اولوب ایمانه علامت اچون كلمهٔ توحیده متعین
اولدی و بونك اچون لسانده سمی بیلمدی زیرا
حق جل وعلا كندودن غیری بو نكله بر احد دعا اولنمقدن
لسانلری قبض ایلدی ، نته كم انوار عظمت ایله واستار
جبروت الهیه احتجابندن ذاتنده متحیر اولدقلری كبی كذلك
اكه دلالت ایلین لفظده دخی اسم میدر صفت میدر
مشتق میدر غیر مشتق میدر علم میدر غیر علم میدر دیو نیجه لر
امثالی متحیر اولدیلر كاان بو انوارك اشعه سی سماسی
اولان ذاتدن اسمه انعكاس اتمكله جناب حق تعالی
ادراك اسمدن اعین مستبصرینی خیره دار حیرت
ایلدی فسبح باسم ربك العظیم التفسیر معنای نظم كریم
الله اعلم بمراده كفرهٔ مسفوره جناب الله تعالیدن
غیری اللهلر اتخاذ ایلدیلر دیدیلر كه نصرت اولونهلر ،
ادل اتخاذ ایلدكلری الاهلر انلره نصرت اتمكه قادر
دكللردر ، وادل قوم كفره متخذلری اولان آلهه اچون
حاضر قلنمش عسكرلردر ، دیمكدر امدی مقدما كفار

خباثت

خباثت كار اسناد اشعار ایله رسول مختاری رد
وتعییر صددنده اولدقلرندن جناب حضرت رب
غفار حبیب اكرمنی تسلیت بیورمغچون فلا یحزنك
قولهم انا نعلم ما یسرون وما یعلنون اولم یر الانسان
انا خلقناه من نطفة فاذا هو خصیم مبین دیو بیوردی اللغه
یحزن اولكی یادن فعل مضارعدر مصدری اولان حزن
طاسلنمقدر ، بقدر لازم دخی استعمال اولنور قولك
معنای لغویسی مرارا مرور اتمشیدی نعلم دخی
بابدن نفس متكلم مع الغیردر ، مصدری اولان علم
بلمكدر ، یسرون افعال بابندن جمع مذكردر مصدری
اولان اسرار گزلمكدر ، یعلنون دخی افعال بابندن
جمع مذكردر مصدری اولان اعلان اشكاره قلمقدر
اولم یر الانسان آدم اوغلانلری بلمزمی دیمكدر خلقنا
فعل ماضی نفس متكلم مع الغیردر ثلاثی سنك مصدری
اولان خلق یراتمقدر ، نطفه منی در ذكر معناسنه
دخی مستعملدر ، خصیم قتی چكشیجی دیمكدر ، مبین معناسی
مرارا مرور اتمشیدی الاعراب فلا یحزنكده
فا جوابیه در ، لا ناهیه در یحزن فعل مضارع مفرد مذكر در
ضمیر خطاب مفعول صریحیدر ، قولهم ضمیر جمعه مضاف

فاعلیدر جمله سی شرط محذوفه جوابدر تقدیری اذا کان
الامر کذلک دیمکدر، انا نعلم ده ان حروف مشبهه دندر
ضمیر متکلم اسمیدر، نعلم فعل مضارع متکلمدر فاعلی ضمیر مستتردر
جمله سی ان نک خبریدر، ان جمله سی تعلیلیه در،
ما یسرون ده ما موصوله در، مفعولین مقامنه قائم
اولوب نعلم نک مفعول صریحیدر، یسرون افعال خمسه دندن
فعل مضارع جمع مذکردر، ضمیر جمع فاعلیدر جمله سی موصوله
صله در، وما یعلنون جمله سی ما یسرون جمله سنه معطوفدر
اولم یرده همزه استفهامیه در، واو عاطفه در لم جازمه در
یر اوچنجی بابدن فعل مضارع مفرد مذکردر الانسان
یرنک فاعلیدر، جمله سی ما قبلنده سبقت ایدن اولم
یروا جمله سنه معطوفدر، انا خلقناه ده ان حروف مشبهه دندر
ضمیر متکلم اسمیدر، خلقنا فعل و فاعلدر جمله سی ان نک
خبریدر، انک جمله سی یرنک مفعولیدر ضمیر بارز
خلقنانک مفعول صریحیدر، من نطفة جار ومجرور
خلقنا یه متعلق مفعول غیر صریحیدر، فاذا ده فا عاطفه
اذا مؤخر خصیمک ظرفیدر، هو ضمیر مذکر انسانه راجع
مبتدادر خصیم خبریدر مبین خصیمک صفتیدر البیان
فلا یحزنک قولهم قول شریفنده یحزن یا تحتانیه نک

ضمی

ضمی و زاء معجمه نک کسری ایله دخی قرائت اولنمشدر
وبو قول شریف رسول اللهک تسلیت قلبنی ایجاب
ایدن خطاب ایله اولمغله رساله اشارتدر ومقدما
وجوب عبادت باری عز شانه یه اولم یروا انا خلقنا لهم
مما عملت ایدینا انعاما قولی ایله دلیل افاقی ذکر بیورلمغله
اولم یر الانسان انا خلقناه من نطفة قول کریمی دخی
وجوب عبادته دلیل انفسی در، وبعضیلر بو آیتده انسان
ایله مراد ابی بن خلف الجمحدر انکار بعث ایدوب رسول
الله علیه الصلوة والسلام ایله مخاصمه ایلدکده بر چورمش
کمیکی کتوروب کندی الیله پاره پاره ایدوب رسول
اکرمه اشبو چوریوب متفتت اولان عظم رمیمی
الله احیا ایدرمی بو نجه ممکندر دیدکده جناب رسول
مختار بلی سنی دخی بعث ودرکات جحیمدن اسفل
سافلینه ادخال ایدیجی بیوردقلرنده، بو آیت کریمه
نازل اولدی دیدیلر، واصول دفقهده بر وجه تحقیق
ثابت ومبین درکه اعتبار عموم لفظه در یوخسه خصوص
سببه دکلدر، کورمزمیسکه قد سمع الله قول التی تجادل
فی زوجها فرد واحد ایچون نازل ایکن حکمده کل مراد
اولنور، یعنی موردی خاص حکمی عامدر دیمکدر ایدی

بو آیت کریمه دخی هر انسان که جناب حقی یاخود حشری
منکر اوله اول کسنه‌یی رد ایچون اولور ودخی
ما یسرون وما یعلنون قول شریفی منافقین ومشرکینه
تهدید ایچون اولمغله فرقتین مسفوره تبیینه توزیع طریقیله
اوچ وجهی محتملدر وجه اول اسرار ایلدکلری نفاق
اولوب اعلان ایلدکلری شرک اولمقدر وجه ثانی
حبیب اللهک حق رسول اولدیغنی اسرار ایدوب
رسالتی انکار ایله کافر اولدقلرینی اظهار ایتملریدر وجه
ثالث عقائد فاسده‌لرینی اسرار ایدوب افعال
قبیحه‌لرینی اعلان ایلدکلریدر **التفسیر** معنای نظم کریم
الله اعلم مراده حبیبم محمد علیه الصلوة والسلام قوم
کفره‌نک قوللری سنی محزون قلمسون که تحقیق بز
عظیم الشان انلرک گزلدکلرینی واشکاره قلدقلرینی
بیلورز انسان کوروب بلمزمی که تحقیق بز قادر لایزال
انی منیدن خلق ایلدک او انسان زیاده چکیشجید اویله
خصیم که ظاهر و بین در دیمکدر امدی کفره مسفوره
خصیم اولوب انکار بعث وحشرده مصر اولوب دلیل
و برهانسز استبعاد ایلدکلرینی حق جل وعلا بیان ایدوب
وضرب لنا مثلا ونسی خلقه قال من یحیی العظام وهی

رمیم

رمیم قل یحییها الذی انشاها اول مرة وهو بکل خلق
علیم دیو بیوردی **اللغة** ضرب مثلک مفصلاً معنا
واستعمالی مرور ایتمشیدی نسی دردنجی بابدن
فعل ماضیدر مصدری اولان نسیان اونتمقدر
خلقک معناسی مرور ایتمشیدی قال معروفدر من
کیم دیمکدر یحیی افعال بابندن فعل مضارعدر مصدری
اولان احیا دیرلتمکدر عظام عظمک جمعیدر کمکلر
معناسنه‌در رمیم چورمش دیمکدر قل امردر دی
دیمکدر سویله کبی انشا افعال بابندن فعل ماضیدر
مصدری اولان انشا ایراتمقدر اول معروفدر
مره برکره دیمکدر هو او دیمکدر کل هر شی دیمکدر
اولورسه اولسون خلق معروفدر علیم بیلجی دیمکدر
الاعراب وضرب ده واو عاطفه‌در ضرب فعل
ماضیدر فاعلی ضمیر مستتر اولوب جمله‌سی هو خصیم
جمله‌سنه معطوفدر لنا جار ومجرور ضربه متعلقدر
مثلا ضربنک مفعول صریحیدر ونسی ده واو عاطفه‌در
نسی فعل ماضیدر فاعلی ضمیر مستتر اولوب جمله‌سی
ضربه معطوفدر خلقه ضمیر غائبه مضاف اولوب
نسینک مفعول صریحیدر قال فعل ماضیدر فاعلی

ضمیر مستتر اولوب جمله سی استینافیه در من یحیی العظامده
من استفهامیه در و مبتدادر یحیی افعال بابندن فعل
مضارع مفرد مذکردر فاعلی ضمیر مستتر اولوب من
استفهامیه یه راجعدر جمله سی مبتدانک خبریدر
العظام یحیی نک مفعول صریحیدر وهی ده واو حالیه در
هی مبتدادر رمیم خبریدر جمله سی حالیه در قل امر حاضردر
فاعلی ضمیر مستتردر جمله سی استفهامه جوابدر یحییهاده
یحیی فعل مضارعدر ها مفعول صریحیدر الذی فاعلدر
جمله سی مقول قولدر انشا رافعال بابندن فعل ماضیدر
ضمیر مستتر فاعلیدر ها مفعولیدر جمله سی موصولک صله سیدر
اول مرة ترکیب اضافی اولوب انشانک ظرفیدر
وهو ده واو حالیه در هو ضمیر مفرد الله راجع اولوب
مبتدادر بکل جار ومجرور مؤخر علیمه متعلقدر وخلقه مضافدر
علیم مبتدانک خبریدر جمله سی حالیه در البیان بو آیت
کریمه بیان حشره اشارتدر و بوندن آخر سوره
شریفه یه وارنجه عجایب وغرایب وار در حسب
الامکان ذکر ایده لم امدی معلوم اوله که منکر حشر
اولانلردن بعضیلر انکارلرنده دلیل ذکر ایتمیوب
بر دورلو شبهه هم ایراد ایتمیوب مجرد استبعاد

ایمکله

ایمکله اکتفا ایدرلر و استبعادی ضرورة ادعی ایدرلر
منکرینک بونلر اکثریدر و بونلردن حکایة قرآن کریمک
چوق مواضعنده بطریق الاستبعاد آیات کریمه ذکر
بیورلمشدر سوره تنزیلده ائذا ضللنا فی الارض
ائنا لفی خلق جدید و سوره صافاتده ائذا متنا وکنا ترابا
وعظاما ائنا لمبعوثون کبی دخی بونلرک امثالی آیات شریفه
کبی بو مقامده دخی علی طریق الاستبعاد من یحیی العظام
وهی رمیم بیورلمغله اولا ونسی خلقه قول شریفیله حق
جل وعلا استبعادلرین ابطال بیوردی یعنی بز عظیم
الشان انسانی ترابدن و متشابه الاجزا اولان نطفه دن
خلق ایلدک بعده سرتا بقدم صورتلری مختلفه اعضا خلق
ایلدک و بونلرله اکتفا ایتمیوب بو ذکر اولنان اجرام
قبیلندن اولمیوب انلر ایله اکرامه مستحق اولمغه بادی
اوله جق عقل و نطق ابداع ایلدک اگرکفره مسفوره
استبعاد مجرد ایله قناعت ایدرلرسه نطق و عقلک
اولدقلری محله اعاده لرینی استبعاد ایده جکلرینه اصلا
حیاته محل اولمیان نطفه قذره دن ناطق عاقلک خلقنی
استبعاد اتسه لر ده یکدر و منکرلردن بعضیلر دخی
انکار حشرده شبهه ذکر و ایراد ایدرلر اگرچه که شبهه لرینک

نتیجه سی ینه استبعاده چیقرسه ده شبهه لری ایکی وجه
اوزره در وجه اول عدمدن صکره برشی قالمز، بویله
اولیجق عدم اوزره وجود ایله حکم نجه اولور دیو اولان
شبهه لریدر، بو وجه شبهه دن حق جل وعلا الذی انشأها
اول مرة قول شریفیله جواب بیورمشدر یعنی انسانی
برشئ مذکور دکل ایکن باری تعالی خلق ایلدیکی کبی کذلک
برشئ قالمامش ایکن ینه اعاده ایدر دیمکدر شبهه لرندن
وجه ثانی شول ایکسنه که عالمک مشارق ومغاربنده
اجزاسی متفرق اولوب بعضی اجزاسی ابدان سباعده
وبعضیسی حواصل طیورده وبعضیسی دخی جدران منازل
بقاعده پراکنده وبالیه ایکن نجه جمع اولور، وبوندن
زیاده ابعد اولان بودر که، بر آدم بر آدمی اکل ایتسه
مأکولک اجزاسی آکلک اجزاسنده اولسه بو تقدیرجه،
آکلک اجزاسی اعاده اولنسه اندن مأکولک خلق اولنه جق
اجزاسی باقی قالمز، واگر مأکولک اجزاسی اعاده اولنسه
آکلک اندن خلق اولنه جق اجزاسی باقی قالمز دیو اولان
شبهه لرینی دخی جناب حق جل وعلا وهو بکل خلق علیم قول
شریفیله ابطال بیوردی وجهی دخی بودر که، آکلده
اجزای اصلیه وار واجزای فضلیه وارکذلک مأکولده

دخی

دخی بویله در، امدی ایچون ادم ادمی اکل ایتسه مأکولدن اجزای
اصلیه آکلده فضلیه اولوب اصلیه سی قبل الاکل اولان
اجزاسیدر، پس امدی قادر وقیوم جل شانه هربر
خلقی عالم اولمغله اصلی فضلدن خو عالم اولوب آکلک
اجزای اصلیه سنی ومأکولک اجزای اصلیه سنی علی حده
جمع ایدوب بعد نفخ الروح اعاده ایدر التفسیر معنای
نظم جلیل الله اعلم بمراده ودخی خصیم اولان انسانه
بره مثل ضرب ایدرک کندی خلقتنی اونتوب متفرق
اولان کمکلری کیم دیرلدر، حال بوکه چوریوب متفتت
اوله دیر حبیبم رسولم محمد علیه الصلاة والسلام اول
عظام رمیمه یی ابتدا اکثم عدمدن خلق وایجاد ایلین خالق
کون ومکان جل شانه احیا ایدر دیو سویله که جناب حق
تعالی هربرهربر خلقی عالمدر، دیمکدر وینه جناب رب العالمین
کفره مسفوره نک استبعاد باطللرینک ابطالنی تکرار
اعاده وتأیید ایچون الذی جعل لکم من الشجر الاخضر نارا
فاذا انتم منه توقدون اولیس الذی خلق السموات والارض
بقادر علی ان یخلق مثلهم بلی وهو الخلاق علیم دیو بیورر
اللغه الذی الخلین دیمکدر، جعل ادجی با بدن فعل ما صنیده
مصدری اولاجعل قلقدر، شجر ساق واحد اوزره

ادلان ياش اغاجدر و اسم جنسدر، واحدی شجره در
اخضر يشيلدر، نار معروف آتشدر، فاذا اول وقتده
ديمكدر، انتم سزلر ديمكدر، منه اوندن ديمكدر توقدون
افعال خمسه‌دن مضارع جمع مخاطبدر، مصدری اولان
ايقاد يا نذر مقدر، اوليس وكلميدر ديمكدر الذی نك
وخلق نك معنالری مرور ايلدی سموات سمانك جمعيدر
كوكلر ديمكدر، وارض مؤنثدر اسم جنس ياخود اسم جمعدر
يرلر ديمكدر، قادر اسم فاعلدر، كوچی يتيشيجی ديمكدر
مثلهم انلر كبی ديمكدر، بلی حرف تصديقدر تركيده دخی
مستعملدر بلی اوله در ديمكدر، خلاق وعليم مبالغه صيغه‌لريدر
معنالری مقدما مرور ايتمشيدی **الاعراب** الذی
اسم موصولدر، ما قبلنده سبقت ايدن الذی دن
بدلدر، جعل فعل ماضی مفرد مذكردر، فاعلی ضمير مستتر
موصوله راجعدر جمله‌سی صله‌در لكم جار ومجرور جعل‌يه
متعلق مفعول غير صريحيدر، من الشجر دخی جار ومجرور
ظرف مستقر اولوب مؤخر نارادن حالدر الاخضر
الشجرك صفتيدر، نارا جعل نك مفعول صريحيدر فاذا ده
فا عاطفه‌در، اذا مؤخر توقدون نك ظرفيدر انتم
ضمير جمع مخاطب مبتدادر، منه جار ومجرور مؤخر توقدونه

متعلق

متعلق مفعول غير صريحيدر، توقدون افعال خمسه‌دن
فعل مضارع جمع مذكر مخاطبدر ضمير جمع فاعليدر جمله‌سی
مبتدا انك خبری اولوب ما قبلنه معطوفدر اوليس ده
همزه استفهاميه واو عاطفه‌در ليس افعال ناقصه‌دندر
الذی اسميدر، خلق فعل ماضی فاعلی ضمير مستتردر جمله‌سی
موصوله صله‌در السموات خلق نك مفعول صريحيدر
والارض السموات‌ه معطوفدر، بقادر ده باصله‌در قادر
ليس نك خبريدر جمله‌سی مقدره معطوفدر تقديری
اعجز الله عن البعث ديمكدر، علی ان يخلق ده علی حرف
جردر ان مصدريه‌در، يخلق فعل مضارعدر فاعلی
ضمير مستتر اللهه راجعدر مثلهم يخلق نك مفعول
صريحيدر، يخلق جمله‌سی تأويل مصدرده علی ايله مجرور
اولوب قادره متعلق مفعول غير صريحيدر بلی حرف
ايجابدر نفی سابقی اثبات ايدر الله تعالی قادر
مقامنه قائم اولمغله استفهام سابقه جوابدر وهو
الخلاق العليم ده واو عاطفه‌در ضمير مفرد مبتدادر
الخلاق مبتدا انك خبريدر، العليم الخلاقك صفتيدر
البيان بو آيت كريمه‌نك ما قبلنده وهو بكل خلق
عليم نص كريميله تفاصيل مخلوقاته علم وقدرت باری

عزشانه ثابت اولمغله اشخاص متفتته ومتبددنک اجزاسنه
علمی باحال لازم کلوب حق جل وعلانک قدرتی بوندن
اقوی وابعده تعلق ایدوب ضدین بینی جمع دخی
اتمکه قادر اولدیغی اثبات وبیانه اشارتدر،
من الشجر الاخضر نارا قول شریفیله مراد ابن عباس،
حضرتلرندن مروی اولدیغی اوزره بادیه ده ایکی شجره
واردر برینه میمک فتحی راء مهملهنک سکونی اخرده
خاء معجمه ایله مرخ وبرینه دخی عین مهملهنک فتحی فانک
فتح ومدی اخرده راء مهمله ایله عفاردر، بو ایکیسی تازه
یشیل اغاجلر اولوب بونلردن مسواک کبی برر
دال کسلسه زیاده طراوت ورطوبتندن صولری
اقار بویله ایکن ایکیسی بر برینه سورتسهلر بامر الله
تعالی آتش پیدا اولوب مشتعل اولور، بناء علیه
اعراب بادیه قاو چقمق یرینه بو اغاجلری استعمال
ایدرلر حتی اقوال عربدندرکه فی کل شجرة نار لکن،
استمجد المرخ والعفار دیرلر، یعنی هر اغاجده آتش
واردر، لکن مرخ وعفارده اود زیاده چوغلمشدر،
دیمکدر، وجمهور حکما هر اغاجده نار واردر الا عناب
اغاجنده یوقدر انکیچون قصارلر انی استعمال ایدردیدیلر

پس

پس اندی بویله ضدینک بینی جمعه قادر اولوب آن غیر
منقسمده ایجاد معدومه واعدام موجوده قادر اولان جناب
خلاق بیچون تعالی عن الانداد والشئون حضرتلری
احیای عظام رمیمه ایدوب حشر اجساده قادر اولمزمی
دیمکدر، وعلی ان یخلق مثلهم قول شریفنده مثلهم خطابدن
غیبته عدول ایله التفاتدر، وجه عدول کفرهٔ مسفوره
خطابه والزام وتبکیته قابلر دکلدرکه حتی مواجهه اولنه،
زیرا انلر اولئک کالانعام بل هم اضل قول شریفنک
ماصدقیدرلر، ودخی کلام انلره خطاب ایله ختم اولنمق،
ایچون ساحهٔ عز وحضوردن انلری تبعیددن وتورای
غیبته عدول بیورلدی التفسیر معنای نظم شریف
الله اعلم بمراده عظام رمیمهیی ابتداء یوقدن وار ایدن
حضرت الله تازه یشیل یاش اغاجدن سزک ایچون
آتش خلق ایدندرکه، اول وقتده سزلر اندن اود یاندیررسز
سزیا انلردن عظیم وجسیم اولان سماوات وارضی
خلق ایلین انلر مثللرینی خلق اتمکه قادر دکلمیدر بلی،
اول الله جل شانه خلاق وعلیمدر، دیمکدر بوندن صکره
جناب رب عزت کفرهنک استبعاد وانکارلرینی
ابطال ایچون ذکر وبیان بیوردیغی آیات معجزهیی تاکید

ایدوب انما امره اذا اراد شیئاً ان یقول له کن فیکون
دیو بیورر اللغه انما دکلدر الا دیمکدر امره بیورق وبیورر مقدر
اذا ایچون دیمکدر اراد فعل ماضیدر مصدری اولان
اراده دیلمکدر شیئاً شئ برنسنه در یقول نک مصدری
اولان قول دیمک معناسنه در کن امردر اول
معناسنه در یکون کان نک فعل مضارعیدر اولور
دیمکدر الاعراب انما ده ان حروف مشبهه دندر ما
مای کافه در امره ضمیره مضاف مبتدادر اذا منصوب یقولنک
ظرفیدر اراد افعال بابندن فعل ماضیدر فاعلی ضمیر
مستتردر شیئاً مفعول صریحیدر اراد جمله سی اذانک
مضاف الیهیدر ان یقول ده ان مصدریه در یقول
فعل مضارعدر فاعلی ضمیر مستتر جمله سی تأویل مفرده
مبتدانک خبریدر له جار ومجرور اولوب یقوله متعلق
مفعول غیر صریحیدر کن فیکون ده کن تامه اولان کان
دن امر حاضردر جمله سی یقول نک مقولیدر فیکون ده
فا جوابیه در یکون تامه اولان کان نک فعل مضارعیدر
فاعلی ضمیر مستتر اولوب شیئه راجعدر وجمله سی شرط
محذوفه جوابدر تقدیری اذا قال الله لشئ کن دیمکدر
البیان انما امره اذا اراد شیئاً قول شریفنده شیئیت

ایکی

ایکی نوع اوزره در نوع اول شیئیت ثبوتیه در نوع
ثانی شیئیت وجودیه در شیئیت ثبوتیه بعضیلر عندنده
متمیز اولمق یونندن معلوماتک علم اللهده ثبوتیدر بو وجهه
بر قاچ قسمدر قسم اول ذات واجب الوجود کبی عیننده
وجودی واجب اولانلردر قسم ثانی ممکنات کبی علمدن
عینه بروزی ممکن اولانلردر قسم ثالث علمدن عینه بروزی
ممکن اولمیانلردر که او ممتنعاتدر واراده اللهک متعلق
بوذکر اولنان اقسامدن قسم ثانیدر اول وثالث
دکلدر ونوع ثانی اولان شیئیت وجودیه نک وجودی
خارج علمدر وموجودات خارجیه علمدن عینه اخراجده
تعلق قدرت حیثیتندن تحصیل حاصل محال اولدیغیچون
اکه قدرت اخری تعلق ایلمز دکن فیکون قول
شریفنده کن کلمه سی مسائل مختلف فیها دندر بروجه
اجمال توضیحی بودرکه امام ابی المنصور ماتریدی رحمه الله
ایله شیخ ابی حسن اشعری بینلرنده اعتقاداته متعلقه
اولان مسائلدن قرق مسئله ده اختلاف واردر
اولکی مسئله خلق اشیاده اولان اختلافیدر
ماتریدی اشیانک وجودی باری تعالی نک تکوین
وایجادی ایله اولوب کن کلمه سنه تعلقی یوقدر آیت

مذکورده اولان کلمهٔ کن سرعت ایجاددن مجازدر
دیر تفصیلی علاء الدین سمرقندی شرح تأویلاتده
بیان ایتمشدر لکن اشعری کلمهٔ کن اشیایی ایجاد
ایتمکده لابدر دیوب آیت کریمه نک ظاهرینه نظر
ایلر بونک دخی تفصیلی شرح تأویلاتده وتلویحده بیان
اولنمشدر ایکنجی مسئله صفت تکوینده اولان اختلافلریدر
ماتریدی تکوین صفت ازلیه در ذات باری ایله
قائمه دیردر تفصیلی شرح عقائدده مبیندر لکن اشعری
تکوین امر اعتباریدر مؤثرک اثره نسبتندن حاصلدر
دیوب صفت حقیقیه اولمسن انکار ایلر تفصیلی
مواقف ومقاصدده بیان اولنمشدر اوچنجی مسئله
واجب بالذاتده اختلافلریدر ماتریدی واجب
بالذات شول ذات شریفدرکه بذاته قائم ومتحقق
اولوب اصلا انده غیرک مدخلی اولمامشدر وقابلیت
عدمدن منزهدر دیدی تفصیلی صدر علامه تعدیل
علومنده بیان ایتمشدر لکن اشعری واجب بالذات
ذات شریفی وجودینی مقتضی وذاتی وجودینه علت
تامه اولان ذاتدر دیدی تفصیلی شریف علامه
شرح مواقفده بیان ایتمشدر دردنجی مسئله وجوبده

اختلا

اختلافلریدر ماتریدی وجوب امر وجودیدر وذات
شریفنک عینیدر دیدی تفصیلی امام رازی اربعینده
بیان ایتمشدر لکن اشعری وجوب امر اعتباریدر
اولوب خارجده موجود دکلدر دیدی تفصیلی طوالعده
بیضاوی بیان ایتمشدر بشنجی مسئله وجود باری
تعالی ده اختلافلریدر ماتریدی وجود باری ذات
شریفنک عینیدر دیدی لکن اشعری دخی عینیته ذاهب
اولمشدر لکن بعض ائمهٔ اشعریه زائد اولماسنه ذاهب
اولمشلر تفصیلی شرح مواقفده وشرح تجریدده بیان
اولنمشدر آلتنجی مسئله بقاده اختلافلریدر ماتریدی
بقا وجود مستمردن عبارت اولمغله ذات اوزره
زائد دکلدر دیدی تفصیلی عقیدهٔ طحاویده بیان
اولنمشدر لکن اشعری بقا ذات اوزره زائد
در دیدی تفصیلی شرح مواقفده بیان اولنمشدر
یدنجی مسئله صفت قدرتده اختلافلریدر ماتریدی
صفت قدرت ایله اثرک صدوری وترکی صحیحدر
معدومات ممکنه یه قدرت داردر لکن تکوین
یوقدر دیدی تفصیلی صدر علامه تعدیل علومده
بیان ایتمشدر لکن اشعری صفت تکوینی اثبات

اتمكله صفت قدرت البته مؤثره در ديوب قدرتك
تأثيردن تجريده رضا ويرمشدر، تفصيلي علامه
تفتازاني شرح عقائدده بيان اتمشدر، سكزنجي
مسئله صفت اراده ده اختلافلريدر، ماتريدي اراده
رضا ومحبتدن اعم اولمغله رضايي ومحبتي اقتضا اتمزدر اراده
رضا ومحبتك عيني هيچ اولماز ديدي تفصيلي ابن همام
مسايره ده بيان اتمشدر، لكن اشعري اراده
ورضا ومحبت اوچي متحد المعنيدر، امور قبيحه يي باري
تعالى خلق ايتدكده ذات شريفنه نسبتي حيثيتندن
مراد ومرضيدرنقدر، اول امور قبيحه ذاتنده قبيحه
اولمغله باري تعالينك مرضيسي دكل ايسه ده دوى
تفصيلي شرح مواقفده بيان اولنمشدر، طقوزنجي
مسئله صفت سمع وبصرده اختلافلريدر، ماتريدي
صفت سمع وبصر موجودات ما بيننده مسموعه ومبصره
تعلق ايدر الحق غيره تعلقي صحيح دكلدر ديدي امام صابوني
كفايه سنده بيان اتمشدر، لكن اشعري سمع وبصر
هربر موجوده تعلقي صحيح اولوب مبصرات صفت
سمعه ومسموعات صفت بصره انكشافني تجويز ايدي
تفصيلي ابن همام مسايره ده بيان اتمشدر اونجي

مسئله

مسئله صفت كلامده اختلافلريدر، ماتريدي الله تعالى
بلاكيفية قول اظهار ايليوب انك ايله مراد ايلديكي كسنه يه
ذات شريفي ايله قائم اولان كلام ازلي يه مطلع قلمشدر
ددي تفصيلي عقيده طحاويه ده بيان اولنمشدر، لكن
اشعري كلام امر واحددر ديوب ائمه اشعريه كيفيت
وحدتنده اختلاف ايدوب بعضيلر وحدت شخصيه
ايله واحددر ددي بر، وبعضيلر وحدت نوعيه ايله واحددر
وخبر نوعيدر انشار دكلدر، ددیلر تفصيلي ابهري شرح
مختصر منتهي ده بيان اتمشدر، اونبرنجي مسئله كلام
نفسيده اختلافلريدر، ماتريدي كلام نفسي مسموع دكلدر
ددي تفصيلي مسايره ده واشارات مرامده بيان
اولنمشدر، لكن اشعري مسموعدر، وموسى عليه السلامك
مسموعي كلام نفسي ايدي ديدي تفصيلي مسايره ده بيان
اولنمشدر، اون ايكنجي اسمده اختلافلريدر، ماتريدي
اسم مسمانك بحسب الخارج عينيدر ديدي تفصيلي تعديل
علومده بيان اولنمشدر، لكن اشعري الله اسمي مسمانك
عينيدر، رازق وخالق كبي اسمار مسمانك غيريدر
وعليم وقدير كبي اسمار مسمانك عيني وغيري دكلدر
ددي، تفصيلي مواقفده بيان اولنمشدر، اون اوچنجي

مسئله قضا و قدرده اختلافلریدر ، ماتریدی قدر الله
تعالی ازلده اشیاء لایزالیه‌یی اوصافی ایله و آنلری احاطه
ایدن زمان و مکان ایله تحدید و تعیین ایتمشدر ،
و قضا زیاده احکامه مقرون اولان فعل باری‌در
دیدی تفصیلنی امام لقانی جوهرده بیان ایتمشدر ،
لکن اشعری قضا الله تعالینک اراده‌ٔ ازلیه‌سیدر که
موجوداتک ترتیب مخصوص اوزره اولماسنی اول
اراده مقتضیه‌در ، و قدر اول اراده موجودات و اوقات
مخصوصه‌ده بولنمقلغنه تعلق ایتمسیدر دیدی تفصیلی
شرح مواقفده بیان اولنمشدر ، اون دردنجی ،
متشابهاتده اختلافلریدر ، ماتریدی ید کبی وجه
کبی معلوم الاصل و مجهول الوصف اولمغله وصفی ادراکدن
عاجز اولمغله اصلی ابطال ایتمیوز باری تعالی‌ده بیان
صفتدر هیچ تأویله رضا ویرمدی تفصیلی عقیده‌ٔ
طحاویده بیان اولنمشدر ، لکن اشعری یدی
قدرت وجهی ذات ایله تأویله ذاهب اولدی
تفصیلی مواقفده بیان اولنمشدر ، اون بشنجی مسئله
توفیقده اختلافلریدر ، ماتریدی توفیق تیسیر و نصرت
دردیدی تفصیلی مسایره‌ده بیان اولنمشدر لکن ،

اشعری

اشعری توفیق خلق قدرت علی الطاعه‌در دیدی تفصیلی
مواقفده بیان اولنمشدر ، اون التنجی مسئله تکلیف
مالایطاقده اختلافلریدر ، ماتریدی الله تعالی‌دن
بزلره تکلیف مالایطاق ایتمک جائز دکلدر ، دیدی
تفصیلنی امام نسفی عمده‌ده بیان ایتمشدر لکن
اشعری تجویز ایدوب کفاره ایمان ایله تکلیف بو قبیلدندر
دردیمشدر ، تفصیلی مواقفده و مسایره‌ده بیان
اولنمشدر ، اون یدنجی مسئله افعال اللهک حکمت اوزرینه اولمسنده
اختلافلریدر ، ماتریدی الله تعالینک هر بر فعلی اوزره
علی سبیل اللزوم تفضل طریقی اوزره و جوب طریقی
اوزره دکل البته حکمت ترتب ایدر انفکاکی ممتنعدر
دیدی ، تفصیلنی تعدیل علومده بیان ایتمشدر ، لکن
اشعری حکمت افعال باری اوزره ترتب ایتمک علی
سبیل الجوازدر دیدی تفصیلنی جوهره‌نک شرح
کبیرنده بیان ایتمشدر ، اون سکزنجی مسئله حکمتده
اختلافلریدر ، ماتریدی حکمت اتقان عمل معناسنه صفت
ازلیه‌در دیدی ، لکن اشعری صفت ازلیه دکلدر ،
دیدی ، تفصیلی عمده و اعتقادده و شرح طحاویده بیان
اولنمشدر ، اون طقوزنجی مسئله خلف الوعیدده

اختلافلریدر ماتریدی خلف وعید ممتنعدر خلف وعد
کبی دیدی تفصیلنی امام نسفی عمده ده بیان اتمشدر
لکن اشعری خلف وعیدی تجویز ایدوب خلف وعد
ممتنعدر دودی تفصیلنی امام واحدی تفسیر وسیطده
بیان اتمشدر یکرمنجی مسئله فعل باری قبح ایله اتصافنده
اختلافلریدر اهل ایمانی جهنمده مخلد واهل کفری جنتده
مخلد قلمق کبی ماتریدی عقلا قبیحدر باری تعالی قبیح اولانی
اشلمز دودی لکن اشعری باری تعالینک فعلی قبح
ایله اتصاف ایتمز حیوب فعل مزبور کندیدن صادر
اولیدی قبیح اولمازدی دودی تفصیلی تعدیل علومده
وعمده ده وسایره ده بیان اولنمشدر یکرمی برنجی
مسئله کفری عفوده اختلافلریدر ماتریدی عفو کفر
عقلا جائز دکلدر دیو تأویلاتنده ذکر و بیان ایلدی
لکن اشعری جائزدر عقلا ممتنع دکلدر دیدی تفصیلی
کشف کشافده وسایرده بیان اولنمشدر
یکرمی ایکنجی مسئله حسن وقبحده اختلافلریدر ماتریدی
حسن وقبح عقلیدر دیوب عقل بعضی شینک
حسنی وقبحنی شرع وارد اولمادن ادراک اتمکه
ممکندر دیدی تفصیلنی تبصره وکفایه ده بیان اتمشدر

لکن

لکن اشعری حسن وقبح شرعیدر شرعدن بلنور
دیدی تفصیلنی شرح مواقفده بیان اتمشدر
یکرمی اوچنجی مسئله ایمان عقلا واجب اولماسنده
اختلافلریدر ماتریدی الله تعالی خلقه رسول کوندرمسیدی
خلق اوزره واجب اولوردی الله تعالینی عقللری
ایله بلمک دیدی تفصیلنی حاکم الشهید منتقی ده بیان
اتمشدر لکن اشعری قبل البعثه ایمان واجب
اولماز وکفر حرام اولماز ودعوت کندویه بالغ
اولمایانلر کمسنه‌لر معذوردر دیدی تفصیلنی مسایره ده
بیان اتمشدر یکرمی دردنجی مسئله حقیقت
ایمانده اختلافلریدر ماتریدی ایمان تصدیق ایله
اقراردن عبارت اولوب اقرار حقیقت ایمانده
داخل رکندر دودی لکن اشعری ایمان تصدیقدن
عبارت اولوب اقرار حقیقت ایماندن خارج انک
شرطیدر دودی تحقیق بودرکه اقرار رکن اولدیغی
امام اعظم واصحابی عندلرنده در وامام ماتریدی
اشعری کبی اقرار ایماندن خارج شرطدر دمشدر
امام سرخسی وفخر الاسلام بزدوی انک مختارلری
بودر تفصیلنی عقیده طحاوی ده وبحر الکلامده وموافقده

بیان ایتمشدر، یکرمی بشنجی مسئله ایمان زیاده
ونقصان قبول ایتمسنده اختلافلریدر، ماتریدی
ایمان زیاده ونقصان قبول ایتمز دیدی لکن اشعری
زیاده ونقصانی قبول ایدر دیدی تفصیلی مواقفده
مذکوردر، یکرمی آلتنجی مسئله مقلدک ایماننده اختلافلریدر
ماتریدی مقلدک ایمانی صحیحدر، لکن استدلالی
ترک ایتمکله آثمدر دیدی تفصیلی عمده واعتمادده بیان
ایتمشدر، لکن اشعری مقلدک ایمانی صحیح دکلدر
دیدی، امام الحرمین شاملنده بیان ایتمشدر،
یکرمی یدنجی مسئله دلائل نقلیه نک قطع افاده ایتمسنده
اختلافلریدر، ماتریدی ادلهٔ نقلیه دن بعضیسی قطع
وجزم افاده ایدر دیدی تفصیلی فصول بدایعده
بیان ایتمشدر، لکن اشعری ادلهٔ نقلیه ظن افاده
ایدر قطع افاده ایتمز دیدی تفصیلی شرح مواقفده
بیان ایتمشدر، یکرمی سکزنجی مسئله ایمانک
مخلوق اولماسنده اختلافلریدر، ماتریدی ایمان
مخلوق دکلدر دیدی تفصیلی تعدیل علومده بیان
ایتمشدر، لکن اشعری ایمان مخلوقدر، دیدی
تفصیلی شرح مقاصدده بیان ایتمشدر، یکرمی طقوزنجی

مسئله

مسئله ایمان واسلام وحدتنده اختلافلریدر، ماتریدی
ایمان واسلام بردر دیدی تفصیلی تأویلاتده
بیان ایتمشدر، لکن اشعری ایمان واسلام
بربرینه متغایردر دیدی شرح عقائدده بیان ایتمشدر،
اوتوزنجی مسئله ایمانده اعتبارده اختلافلریدر، ماتریدی
ایمانده اعتبار حاله درنته کم کفرده اعتبار حاله در،
دیدی تفصیلی عمده ده مذکوردر لکن اشعری ایمانده
اعتبار خاتمه در حتی برآدم ایمان ایله ختم اولاندن
اولسه اول آدم حال کفرنده ده مؤمندر، واگر
کفر ایله ختم اولاندن اولسه حال ایماننده کافردر، دیدی
اما ماتریدی خاتمه یه نظر ایتمیوب حالا ایمان کندیده بولنانه
مؤمندر، وحالا کفر کندیده بولنان کافردر دیدی تفصیلی
عمده ده وشرح قدیمنده بیان ایتمشدر، اوتوز برنجی
مسئله سعادت وشقاوتده اختلافلریدر، ماتریدی
سعید اولان شقی اولور، وشقی اولان سعید اولور
دیدی لکن اشعری شقاوت وسعادت تبدل ایتمز
دیدی تفصیلی جوهره شرحنده بیان ایتمشدر، اوتوز ایکنجی
مسئله ایمانده استثناده اختلافلریدر، ماتریدی
بن مؤمنم ان شاء الله دیمکلکی تجویز ایتمیوب ایمانده

شك در ديدی لكن اشعری تجويز ايدوب شكی
خاتمه‌يه ارجاع ايلدی تفصيلی عمده ده بيان اتمشدر
اوتوز اوچنجی مسئله پيغمبرلر دار آخرته انتقال ايتدكلرنده
نبوتلرينك بقاسنده اختلافلريدر، ماتريدی نبوتلری
باقيدر، ديدی لكن اشعری عرض زماننده باقی اولمز
ديوب نبوتلرينك بقاسی يوقدر لكن حكم بقاده در
ديدی تفصيلی ابو المعين بحر الكلامنده بيان اتمشدر،
اوتوز دردنجی مسئله ذكورت نبوتده لازم اولديغنده
اختلافلريدر، ماتريدی شرطدر ديدی لكن اشعری
شرط دگلدر، ديوب نسوانك نبوتی صحيحدر ديدی
تفصيلی اشارات المرامده بيان اتمشدر،
اوتوز بشنجی مسئله بشر ايله ملائكه تفضيلنده اختلافلريدر
ماتريدی عوام بشر عوام ملائكه‌دن افضلدر ديدی
لكن اشعری عوام ملائكه عوام بشردن افضلدر ديدی
تفصيلی شرح جوهره ده بيان اتمشدر اوتوز التنجی
مسئله قدرت حقيقيه ده اختلافلريدر، ماتريدی
قدرت واحده ضدينه قابله دردی لكن اشعری
قابل دگلدر، بلكه ضدينك هر بری ايچون باشقه
قدرت واردر ديدی تفصيلی شرح مواقفده،

وعمده نك

وعمده نك شرحنده بيان اتمشدر، اوتوز يدنجی
مسئله تأثير قدرتده اختلافلريدر، ماتريدی اصل
فعل باری تعالينك قدرتی ايله در وفعلك طاعت
يا معصيت اولماسی قدرت عبد ايله در ديوب
قدرت عبده تأثير اثبات ايتدی لكن اشعری افعال
عباد ملت الحق قدرت الله ايله در ديوب قدرت
عبده تأثير يوقدر ديدی تفصيلی شرح مواقفده
بيان اتمشدر، اوتوز سكزنجی مسئله ايقاعده
اختلافلريدر، ماتريدی ايقاع حالدر موجود ومعدوم
دگلدر، ديدی لكن اشعری ايقاع معدوم محضدر
ديدی تفصيلی فصول بدايعده بيان اتمشدر
اوتوز طقوزنجی مسئله اعمال صالحه ارتداد ايله
باطله اولوب بعد الاسلام عودت اتمسنده
اختلافلريدر ماتريدی بعد الاسلام مرتدك اعمال
صالحه‌سی عودت اتمز ديدی لكن اشعری عودت
ايدر ديدی تفصيلی صدر علامه توضيحنده بيان
اتمشدر، قرقنجيسی مسئله كفار فروع شرعيه‌يی
ترك ايتدكلرنده آخرتده كفردن زياده معذب
اولمالرنده اختلافلريدر، ماتريدی كفرلرنده زياده

عقوبت اولنورلر دی تفصیلنی امام سرخسی اصولنده
وسعد الدین توضیحنده بیان ایتمشلردر معلوم اوله که
امام ماتریدی وامام اشعری دن هر بری دعوالرینه
دلیل گتوروب وهر برینک دلیللرینه اولان سؤال
وجواب ذکر اولنان مأخذلرده تفصیلا ذکر وبیان
اولنمشدر مراد ایلین احوان اول کتبه مراجعت
ایلسون بو مقامده مقصود اولان الحق مسائل معدوده‌یی
اجمالا بیان اولمغله بو مقدار ایله اکتفا اولندی التفسیر
معنای نظم کریم الله اعلم بمراده جناب قادر وقیوم
اولان خلاق ذو الجلال جل شانه بر شیئک خلق وایجادنه
اراده علیه سی تعلق ایلدکده اول دیو امر قلدیغی
آن اول شیء بلا تراخی اولور دیمکدر بعد هذا کفره
مسفوره نک انکار واستبعادلرینی آیت سابقه
ایله حق تعالی ابطال بیوروب بعده تأکید دخی قلدیغنی
ماعدا فاء تعقیبیه ایله تکرار تأکید وتقریر ایدوب
فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء والیه ترجعون
دیو بیورر اللغه سبحان حق جل وعلایی لایق اولمین
شیلردن اراق وپاک ایدرم دیمکدر الذی
انکلین دیمکدر ید لغتده یکرمی طقوز نسنه یه اطلاق

اولنور

اولنور تفصیلی لغترده بیان اولنمشدر بو مقامده
مراد قوت وقدرت معناسیدر ملکوت ملکدن
صیغه مبالغه در رحموت رحمدن ورهبوت رهبدن
اولدیغی کبی عزت وسلطنت معناسنه در وعالم
باطنه دخی اطلاق اولنور کل وشیء معنالری مرور ایتمشدر
الیه اکه دیمکدر وترجعون فعل مضارع مجهولک جمع
مذکر مخاطبیدر معلومینک مصدری رجوع ورجعتدر
معناسی ابتدا باشلنیلان نسنه یه دونوب گیرو
وارمقدر الاعراب فسبحان ده فا جوابیه در سبحان
فعل محذوفک مفعول مطلقیدر تقدیری یسبح یاخود
یسبحوا دیمکدر وبو جمله شرط محذوفه جوابدر تقدیری
اذا تقرر هذا دیمکدر وسبحان الذی به مضافدر
الذی اسم موصولدر بیده جار ومجرور مقدم خبردر
ملکوت مؤخر مبتدادر جمله سی صله در ملکوت کل یه
مضافدر کل دخی شیء مضافدر والیه ده واو عاطفه در
الیه جار ومجرور مؤخر ترجعون نک مفعول غیر صریحیدر
وترجعون فعل مضارع مجهولک جمع مذکر مخاطبیدر
ضمیر جمع فاعلدر جمله سی بیده ملکوت کل شیء جمله سنه
معطوفدر البیان بیده قول شریفنده علما اختلاف

ایلدیلر بعضیلر ید الله ایله مراد ذات باری جل شانه
در دیدیلر و بعضیلر الله تعالی نک نعمتی مراد در دیدیلر
و بعضیلر دخی یدی ملک الله ایله تأویل ایلدیلر و بعض
اخر دخی مراد قدرت الله در دیدیلر بو مقامده دخی
مناسب اولان بو در بیده دیمک بقبضة قدرته
دیمکدر ملکوت کل شیء قول شریفنده ملکوت فعلوت
وزننده ملکدن مبالغه ایچوندر جبروت کبی و بو صیغه
الحق امر عظیمه اطلاق اولنور اما علماء صوفیه عندنده
شینک ملکوتی جسمانیه و شبحیه و کثیفه قیودیله مقید
اولمین حقیقت مجرده لطیفه سیدر که انک مقابلی
قیود ایله مقیده اولوب ماده کثیفه اولان ملکدر پس بو
اصطلاحه کوره سبحان الذی بیده ملکوت کل شیء
قول شریفی شول ذات عظیم الشانی نقایصدن
تنزیه ایدرم که حقایق مجرده نک مبدأ سلسله سی
قبضه قدرتنده در ایله حقایق مجرده که نقصانده
و قبول کثافتده متنازله و مترتبه اولان عوالمه مرور
سبیله متدرجه و اول عوالمک احکامنه انصباغ
سبیله اخر سلسله عالم اجسام کثیفه یه منتهی در ایله
اجسام کثیفه که سلسله نظام وجودده اسفل سافلین

در

در دیمکدر یعنی سوره تینده لقد خلقنا الانسان
فی احسن تقویم ثم رددناه اسفل سافلین نظم کریمنک
مغزای اعجاز نماسی اوزره اصل فطرت انسانی اسلام
اوزره اولوب اولا حقایق مجرده ارواح اعلاء علیینده
ایکن اجسام کثیفه ابدانه داخل اولوب بعضیلر فطرت
اصلیه اوزره سالک جاده هدایت و بدایتدن
نهایته دک صلاح و تقوی ایله قبل فیاض بی ضنتدن مظهر
الطاف و عنایت اولمغین فوز و فلاح ایله اسفل سافلین
اولان ارذل عمره رد و بعض اخر دخی العیاذ بالله ابلیس
لعینه اقتدا ایله ره رو طریق غی و فساد و فتاده حفره
کفر و عناد اولمغله ارواح خبیثه لری فرو نهاده غیابه چاه
سجین هدمری اولوب اصرار شک و ضلال ایله مظهر
قهر ذو الجلال اولمق اثره مقتضای حال اولمغین نکال
بی حد ایله اسفل سافلین جحیمه رد اتمک قبضه قدرتنده
اولان حق جل و علایی نقایصدن تنزیه ایدرم دیمکدر
بعد هذا انسان بلکه عامه مخلوقات بدننه عودته
رجعت ایلمک لابد اولدیغی و الیه ترجعون قول شریفیله
ثابت اولوب و الیه قولنی تقدیمدن قصر قلب قاعده سی
اوزره الحق رجوع صوب الهیه یه اولدیغی علی وجه الحصر

متعین ایکن آیت سابقه ده بیان بیورلدیغی اوزره
کفرهٔ مسفوره من یحیی العظام وهی رمیم دیو بعث وحشری
استبعاد ایتدکلرنده جناب باری عز اسمه اولا استبعاد
وانکارلرین ابطال وبعده تأکید وبعده تأکیدی هم
تقویه وتقریر بیوردقدن صکره والیه ترجعون ایله
بقرینهٔ السباق رجوع مشرکین تخصیص بالذکر بیورلدیغی
مسفورلره قبل قهاریدن غضب شدیده وعقاب
وتهدیده دلالت ایدر پس ایدی نظر عبرت وبصر
بصیرت ایله بو سورهٔ کریمه یه نظر اولنه که نه کونه حسن
فاتحه وخاتمه یی محتوی ومشتمل اولمشدر شول حیثیتدنکه
فواتحی اصول دینک امهات مسائلی اولان اثبات
صانی وصفاتنی ونبوت ومعجزه یی ورفق ایله امتک
کیفیت دعوتینی وسعدا واشقانک خاتمه لری بیاننی
وقضا وقدر اثباتنی وجمیع کائنات قدرت الله ایله
واقعه اولدیغنی وجمله یه علم الهی محیط اولدیغنی وافعال
عباد الله تعالینک مخلوقی اولدیغنی واشراط ساعت
وحشر اجساد بیاننی وموقف عرصاتده جزا وحساب
ایچون حضور بیاننی واول حینده بر فرقه جنتده وبر فرقه
سعیرده اوله جغنک ذکر وبیاننی مشتمل اولدقدنصکره

انما امره

انما امره اذا اراد شیئا نص کریمی بومذکوراته فذلکه
کبی اولوب فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء والیه
ترجعون قول شریفی دخی درکنده عقول وافهام متحیره
وشرحنده السن واقلام متقاصره اوله جق اسرار
عجیبه وحکم غریبه یی مشتمل اولدیغیچون اول فذلکه یه
خاتمه کبی وارد اولمشدر التفسیر اول سورهٔ کریمه نک
آخرینه وارنجه بروجه ترجمه تفسیر نظم کریم اعجاز نما
الله تعالی اعلم دیمکدر که جناب حق جل شانه
حبیب اکرمنه خطاب ایدوب یا محمد حکمتلر صاحبی
اولوب تنزیل رب عزیز ورحیم ایله منزل اولان
قرآن عظیم حقیچون تحقیق سن عالیمقام تحقیق صراط
مستقیم اوزره اولان مرسلیندنسک بز عظیم الشان
اولان الله حقیچون تحقیق کلمهٔ عذاب شول قوم کفره نک
اکثری اوزرلرینه ثابت ومحقق اولمشدر که اول
اکثر قوم مؤمن اولمزلر بنا بر تحقیق بز عظیم الشان
انلرک بیونلرینه بوقاغولر وضع قلدق اول قید وبندلر
بوغازلرنده چکه لری التنه واصلدر پس اول قیودک
چوغی باشلری یوقارو سوه لوب کوزلری اوکلرنده
غیری یره بقهمز ودخی بز شرکیدن منزه اوکلرنده

واردلرنده سد قلدق وانلری بوریبوب اورتدک
هر طرفلرینی کورمزلر، امدی رسولم انلره برابردر دیلرسک
قورقوت دیلرسک قورقوتمه انلر مؤمن اولمزلر سنک
قورقوتمقلیغک الحق قرآنه ایوب غیبده بر عظیم الشاندن
خشیت ایدنه فائده ایدر، پس بویله اولانی مغفرت
ایله واجر عظیم ایله مشتوله تحقیق بز عظیم الشان الحق عظیم
الشان اولان بز امواتی احیا ایده رز واعمال متقدمه
وآثار متأخره‌یی کتب واملا ایده رز هر موجودی لوح
محفوظده حفظ ایده رز پس امدی اول قوم کفاره انطاکیه
اهالیسی اولان کفره‌یه ارسال اولینان رسل
کلدکلری زمان سابقده اولان قصه‌لری ایله مثل ضرب
ایله که بز عظیم الشان انلره ایکی رسول ارسال ایلدیکمزده
انلر رسوللری تکذیب ایتمکله بز قادر معین دخی رسول
ثالث ایله رسولینی تقویت وتأیید قلدیغمزده اول
رسل ثلاثه اصحاب قریه‌یه تحقیق بز سزلره عبادت
رحمانه دعوت ایچون مرسللرز دیدکلرنده اهل قریه
اولان کفره سزلره دکلسز الا الحق بزم کبی بشرسکز
وجناب حق سزیدن برشی انزال ایلمدی سزلر
الحق کذب ایدرسز دیدیلر رسوللر بزم ربمز بیلور که

تحق

تحقیق بزلر سزلره علی التحقیق مرسللرز وبزم اوزریمزده
بوقدر الا الحق بلاغ واردر اوده بلاغ که آیات ظاهره
ومعجزات باهره‌یی مبین ومظهردر دیدیلر مشرکین
رسوللره بز سزکله تشائم ایلدک اکر سز مکتب اولدیغکز
رسالت دعواسندن کچمزسکز تحقیق بز سزلری
رجم ایده رز والبته بزدن سزلری هلاکه مؤدی اذکه
اشد عذاب مس ایدر دیدیلر رسل کرام دخی کفره‌یه
سزک شاتمکز کندوکز ایله بیله‌در، رسالتمزی قبول
قلمزسکزده بنه تطیر می ایدرسز بلکه سزلر شول قوم
سزکه کفر واصرار ایله حدتی تجاوز ایدیجی سز دیدیلر،
اول اثناده قوم مرقومدن انطاکیه‌نک طرف بعیدندن
سرعت ایده رک حبیب نجار نامنده بر کسنه کلوب
ای قوم اشبو رسوللره اتباع ایدک بونلر تبلیغ رسالت ایچون
سزلردن اجرت استمزلر وحالا که بونلر مهتدیلردر
وبنم ایچون نه مانع واردرکه، بنی یوقدن وار ایدن
معبوده ایمان کتوروب عبادت ایتمیه‌م حال بوکه
سزلرده اکا رجوع ایدرسکز بن اللهدن غیری الهه
اتخاذ ایدرمی‌یم که، اکر حضرت حق جل وعلا بکا مضرت
مراد ایلسه الهه کز اولان اوثان مصنوعه‌نک شفاعتلری

باکه بردورلو فائده ویرمز بنی بلادن قورتارمز اگرچه
دخی انلری الٓه اتخاذ ایتسم آشکاره ضلالتده قالمش
اولورم امدی بن تحقیق رب العالمینه اینانمشم سز کرک
ربکزه ایمان کتوردم بنم سوزمی دکله یک دیو
نصیحت ایدرکن انطاکیه قومی اولان کفرهٔ نحسه
اونی تپکلر ایله حبیب نجاری درحال شهید ایلدکلرنده جناب
رفیع الدرجات جنات عالیاته رفع وادخاله امر
بیوردقده نعم جلیله‌یه واصل اولمغین نولیدی ربمک
باکه مغفرت ایلدیکنی وبنی اکرام اولنمشلردن قیلدیغنی
بیله‌لر ایدی دیدی و بز عظیم الشان حبیب نجارک
قومی اوزرلرینه سمادن جند ارسال ایلدیک وبز قادر
وقهار انزال جنده محتاج دخی دکلیز بلکه قوم مزبورک
عقوبتلری اولمادی الا انجق جبرئیل امینک صیحه‌سیله
اولدیده همان دم قوم نیار آتش کبی ایکن سونیوب
من غیر مهلة وتراخ هلاک اولدیلر ای قوم کفار اوزره
اولان حسرت کل وقتکدر حاضر اول که قوم مسفوره
بر رسول کلمدی الا انجق انلر استهزا ایدر اولدیلر
امدی کفار مکه کورب بلمزلرمی که کندولرندن اول
قروندن نقدرینی بز عظیم الشان اهلاک ایلدک

تحقیق

تحقیق اول استیصال اهلاک قیلدیغمز قرندن کندولره
عود ورجوع ایلمزلر بلکه جمله دکلدر الا انجق بز جل شانک
عندیمزده احضار اولنوب جمع قلنمشلردر و کفار مکه‌یه
علامت وآیت ارض میته درکه اول ایله ارض میته که
بز شریکدن منزه انی احیا ایلدک واندن جنس حب
اخراج ایلدک پس امدی اندن اکل ایدرلر و دخی
بز عظیم الشان ارض مذکورده نخیل واعنابدن باغچه‌لر
ابداع قیلوب دپکارلر اجرا ایلدک اول نخیل واعنابک
یمشلرندن اکل ایتمکلر ایچون وکندی اللری عملیله
اولان شیدن تناول ایتملر ایچون پس امدی
بوقدر نعم وافره‌یی کوررلرده شکر ایتمزلرمی جناب
حق جل شانه‌یی جمیع نقایص وشئون وسوددن
تنزیه ایتمکلک ایله تنزیه ایده‌رز الخلیق اول عظیم
الشانکه ازواجک کلیسنی ارض انبات ایلدیکی
شیدن و کندی نفسلرندن و بلمدکلری نسنه‌لردن
خلق وایجاد ایلدی اکه عبادت ایدوب شریک
ونظیردن انی تنزیه وتقدیس ایده‌رز ودخی کفرهٔ
مسفور معهوده ایچون علامت محققه وثابته درکه
بز قادر لایزال لیلدن نهاری نزع وازاله ایدرز

همان عامهٔ ناس ظلمته داخل اولورلر، ودخی انلر ایچون
علامت ثابته درکه شمس محل وقوفنه دک جریان
وسیر ایدر، اول جریان عزیز وعلیم اولان حق تعالینک
تقدیریله ثابتدر، دینه مشرکین ومنکرین ایچون آیت
ثابته درکه، بز عظیم الشان سیر قمره منازل تقدیر
ایلدککه، حتی عود ایتدکده قدیمدن قلان خرما صالقمی
صاپی کبی دقیق مقوس ومصفر اوله ودخی شمس سرعت
سیرنده قمری ادراک ایلمک لایق وصحیح دکلدر،
ولیل دخی نهاری سابق اولمق لایق وصحیح دکلدر، شمس
وقمردن هر بری بر فلکده سابحک سطح ماده سرعتی
کبی سرعت ایدرلر، دینه مشرکین مکه ایچون علامت
ثابته درکه، تحقیق بز عظیم الشان انلرک ذریتینی
طولو سفینه یه یوکلتدک، وانلرک انتفاع وتمتعلری
ایچون کمی مثللی نیجه شی دخی خلق ایلدک، اگر
بز عظیم الشاننک انلرک غرق اولملرینی دیله سیدک
غرق ایدردک، پس بزم انلری اغراقیمزدن اغاثه
وانجا ایدیجی یوقدر، وانلر موته مؤدی غرقدن قورتولورلر
الا بز شریکدن منزهک رحمتی اجلیله رها بولورلر،
ودخی انجق بز عظیم الشان قبلمزدن اجل مسمالرینه

دکلین

دکلین باقی اولوب زینت دنیا ایله زینتلنمک ایله
قورتولورلر، وقچنکه اول کفره یه اوکیکزده عذاب
مخلده مفضی شرک وضلالدن صاقینوک وارد یکزه
قاله حق دنیا یه مغرور اولمیوب اندن قورقوک
امیدرکه، سزلر اسرکنورسز دینلسه یوزدوندیرلر
وانلره ربلرینک آیتلرندن بر آیت کلمز الا کلمدکده
اول ایتدن اعراض ایدیجیلردر، وقچنکه انلره حق جل
وعلانک سزلره اعطا ایلدیکی رزقدن فقرا ومحتاجینه
فی سبیل الله انفاق ایدک دینلدکده کافر اولانلر
اول کسنه یی بز اطعام ایدرمی یوزکه، اگر الله دیلسه
انی اطعام ایدردی، ای مؤمنلر سزلر دکلسنز
الا انجق اشکاره ضلالده سزدیرلر ودخی ای مؤمنلر
اگر سزلر صادق ایسه کوز بزلره اولان وعید نه
زماندر دیوب منتظر اولمز الا بر بریله معاملات
وتجاراتده مخاصمه اوزره اولدقلری حالده بغتة بر صیحه
انلری اخذ ایدرده نه حاضر اولانلره وصیته قادر اولورلر
ونه اقربا ومتعلقاتلرینه عود ورجوع ایده بیلورلر،
بلکه، بولندقلری محلده بلا مهلة وتراخ هلاک اولورلر
وبعث وحشر ایچون صور نفخ اولندقده همان دقت

موتی قبرلرندن ربلرینه خروج وامری اولان محل
حساب مجازات ایچون سرعت ایدرلرده ای قوم
بزم عذاب وهلاکیمزه نظر ایدک بزی مزاریمزدن کیم
دیریلدوب قالدردی بو حال جناب رحمانک وعد
ایلدیکیدر، وانبیا ومرسلینک صادق اولدقلریدر
دیرلر، پس بو بعث وحشر اولمز الا الحق صیحهٔ واحده
ایله اولدیغ آنده همان انلر بالجمله بز عظیم الشان حضورمزده
احضار اولنمش اولورلر، واول کونده بر نفس ظلمدن
بر ظلم ایله مجازاة اولنمز وسزلر دخی جزا اولنمزسکز الا
الحق اشلدیککز عمل سببیله جزا اولنورسکز وتحقیق
اول کونده اصحاب جنت بر شغل عظیم ایله مشغول،
اولدقلری حالده متلذذلردر، انلر وانلرک اهل وعیال
واصدقا واحبالری سایهٔ حمایهٔ الهیه ده مستریح اولدقلری
حالده زیب وزینت ایله مزین سریرلر اوزره،
اتکا واستناد ایدیجیلردر، وانلر ایچون روضهٔ
بهشت برینده میوهٔ لذیذه مهیادر وانلر ایچون
دیله دکلری شی حاصل وحاضردر وانلره حق تبارک
وتعالی حضرتلری سلام علیکم یا اهل الجنة دیو بیوررر،
ودخی بو کونده ای مجرملر مؤمنلردن ایریلوب جهنمده

آتشدن اولان مسکنکزه داخل اولوک دوام ایدر
وای آدم اوغللری بن سزکله شیطانه اویماک دیو عهد
عهدلشمدمی که زیرا تحقیق شیطان سزک آشکاره دشمنکزدر
با که عبادت ایدک صراط مستقیم بودر شیطانه
اویماک که الله حقیچون تحقیق شیطان سزلردن
چوق کمسنه‌یی اضلال ایلمشدر، سزلر بیلور،
اولمدیکزمی وای مجرملر اشبو رؤیت ایلدیککز شول
جهنمدر که دنیاده عدم ایمانکز ایچون اکا دخول ایله
وعد اولنمش ایدیکز بو کونده کفر مستمرکز سببیله انک
حرارتنی ذوق قلنک بو کونده بز عظیم الشان انلرک،
اغزلرین مهرلرز بزه انلرک اللری دنیاده کفر ومعاصیدن
مستمراً کسب ایلدکلرینی سویلر وایاقلری دخی شهادت
ایدر واکر بز عظیم الشان دیله سیدک انلرک کوزلرینی
ازاله ومحو ایدردک بو تقدیرجه انلر یوله سکردیشرلر
ایدی، پس اویله اولسیدی جهت سلوکی نجه کوره
بیلورلر ایدی ودخی بز قادر وقیوم اولمغله اکر،
مراد ایلسیدک انلرک بولندقلری مکانده صورتلرین
اقبح صورته تبدیل ایدردک پس انلرک کتمکه ورجعت
اتمکه قادر اولمزلر ایدی، وبز عظیم الشان شول

یکسنه نک که عمرینی اوزره دیرز خلقده انی اسعی
دوندریرز و بز عظیم الشان رسوله شعر تعلیم ایلمدک
و اکه شعر لایق و صحیح هم دکلدر، اعتقاد باطلکز اوزره
شعر ظن ایلدیکز دکلدر، الا الحق اصول دین و احکام
اولین و آخرین اکیلان کتابدر، و حق جل و علادن
رسوله نازل قرآندر اویله قرآن که مؤمن اولانلر ایله
منتفع در، و کلمهٔ عذاب کافرلره محقق و ثابتدر کفرهٔ
مسفوره کورب تفکر ایتمزلرمی که تحقیق بز عظیم الشان
انلر ایچون ید قدرتمزدن صادر اولدیغی حالده کو درلو
حیوانلر خلق ایلدک انلر اول حیواناته مالکلردر، و بز
شرکدن منزه اول حیواناتی انلره مسخر ایلدک پس
امدی اول حیواناتک بعضیسی انلرک مرکوبلری و بعضیلری
مأکوللریدر، و انلر ایچون اول حیواناتده منافع و مشارب
واردر، آیا بوقدر نعمتی کورب شکر ایتمزلرمی و کفرهٔ
ملکه الله تعالی دن غیری آلهه اتخاذ ایلدیلر و بارلر که
نصرت اولینه لر، اول اتخاذ ایلدکلری آلهه انلره بر
دیم ایتمکه قادر دکلدر و اول کفره متخذلری اولان
آلهه ایچون حاضر قلنمش عسکردر حبیبم رسولم محمد علیه
الصلوة اول کفره نک قوللری سنی محزون قیلمسون

که

که تحقیق بز عظیم الشان انلرک ایزلدکلرینی و آشکاره
قلدقلرینی بیلورز امدی انسان کورب بلمزمی که تحقیق
بز قادر لایزال انی منیدن خلق ایلدک ایشته او
انسان زیاده چکیشیجیدر و اول خصیم اولان انسان
بزه مثل ضرب ایدر حال بو که کندی خلقتنی اونوددی
داغیلمش اولان کموکلری کیم دیردلدر، حالا که چوریب
پاره لنمش اوله دیر حبیبم رسولم اول عظام رمیمه یی
بنه ابتدا یوقدن وار ایدن الله جل شانه احیا
ایدر هم کفره یه سویله جناب حق هر بر خلقی عالمدر
و اول عظام رمیمه یی اولا عدمدن ایجاد ایدن الله
تعالی تازه یشیل یاش اغاجدن سزک ایچون آتش
خلق ایدندر که، اول وقتده سزلر اندن اویاندیررسز
یا کوکلری و یرلری خلق ایلین انلر مثللرینی خلق ایتمکه
قادر دکلمیدر بلی اول الله عز شانه خلقه قادر و علیمدر،
و الله تعالی برشیئی یراتمق مراد ایلدیکی آن اول شیئه
اول دیو امر ایتدیکی آنده اول شیء اولور، پس امدی
بویله محقق مقرر اولیجق جناب خالق ذو الجلال اولان
الله تعالی بی شریک و نظیردن تنزیه ایتمکله تنزیه ایدک
اولیه الله تعالی که هر شیئک ظاهر و باطن ملکی و سلطنتی

قبضهٔ قدرتنده در و الحق اکه دو بذر بلور سیکز دیکمدر
اثر هذا اوائل کتابده نگاشتهٔ صحیفهٔ ذکر و بیان اولان
فضائل سورهٔ کریمهٔ یٰسینه متعلقه احادیث شریفه‌نک
بعضیلری کرچه تنمیق و تحریر اولنمش ایدی لکن قاطبهٔ
اعمال و افعال و آثارده عمده و مطلوب اولان حسن
ختام اولمغین جلائل فضائل تذکاریله اکمال لازمهٔ حال
اولدیغندن اول بابده وارد اولان بعض احادیث
شریفه ذکری ایله دخی تشرف و تیمن بادی تیره‌زدای
تحزن و باعث تنشیط مستمعین و موجب تشریح صدور
مطالعین اولمغله تحریر بیانه شروع اولندی اول احادیث
شریفه‌دن بری عن ابی امامة عن ابی بن کعب قال
قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قرأ یٰس
یرید بها وجه الله عز وجل غفر الله له واعطی من الاجر
کانما قرأ القرآن اثنی عشر مرة وایما مریض قرأ عنده
سورة یٰس نزل علیه بعدد کل حرف املاک یقومون
بین یدیه صفوفا فیصلون علیه ویستغفرون له ویشهدون
قبضه وغسله ویتبعون جنازته ویصلون علیه ویشهدون
دفنه یعنی ابی امامه ابی بن کعبدن و ابی دخی سرور
کائنات علیه الصلوة والسلامدن روایت ایلرکه شول

لمسنه که

لمسنه که لوجه الله سورهٔ یٰسینی تلاوت ایلیه حق جل
وعلا اکا مغفرت ایلر و اکا اون ایکی دفعه قرآن کریم قرائت
ایلین کمسنه‌نک اجری کبی اعطای اجر ایلر و هر قنغی
مریض یاننده قرائت اولنسه سورهٔ یس‌نک عدد حروفی
مقدارنجه اوزرینه ملائکهٔ کرام نازل اولوب نزد مریض
بی‌مرزده صف بستهٔ قیام اولوب اکا سلام و انک
ایچون استغفار قیلوب قبض روحنی و غسلنی بعد المشاهده
جنازه‌سنه پیرو اولوب نمازین ادا و دفننی دخی
معاینه و مشاهده ایدرلر دیو روایت بیوررلر و احادیث
شریفه‌دن ایکیسی دخی عن ابی هریرة رضی الله عنه قال
قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قرأ سورة
یٰس فی لیلة اصبح مغفورا له و عن یحیی ابن ابی کثیر قال
بلغنا انه من قرأ یٰس حین یصبح لم یزل فی فرح حتی یمسی
و من قرأها حین یمسی لم یزل فی فرح یصبح بو حدیثلردر
یعنی ابو هریره رضی الله عنه روایت ایدوب رسول
الله علیه افضل الصلوات حضرتری بیوردیلرکه شول
کمسنه که سورهٔ یٰس شریفی کیجه ده قرائت ایلیه انکچون
مغفرت اولنمش اولدیغی حالده صباحلر دیدی و یحیی
ابن ابی کثیر ثقاتدن بزه بالغ اولدیکه شول کمسنه

صباحله دیگی حینده یس شریفی قرائت ایلیه اولکسنه
اخشامه دک فرح وسرورده اولمقدن زائل اولمز
واولکسنه که اخشامله دیگی حینده قرائت ایلیه
صباحه دک فرح وسرورده اولمقدن زائل اولمز دیو
بیوردی جناب تعلیه افزای دین مبین وتقویه
پیمای رسول امین اولان حضرت رب العالمین
مغزای ایات کریمهٔ سورهٔ مذکوره ایله عباد مؤمنینی
توعظ وتنصحه توفیق وعنایت ایلیوب انوار قلب
قرآن ایله قلوبمزی منور ایلیه بجاه طه ویس علیه
افضل صلوات الله الملک المعین عنهما

اشبو خلاصة التبیین فی تفسیر سورة
یس ایله نام زد اولا کتاب
گزین تاریخ رسم وتزبار
عقبنده کی عدد تامک
اول ثلث ثانیسنک

اخری سنده بعون الله الملک العلام رسیدهٔ حسن ختام
اولدی کتبه الفقیر محمد سعید المعروف بخمخه زاده بالح المرحوم

عدد ورقه
١٦٧